

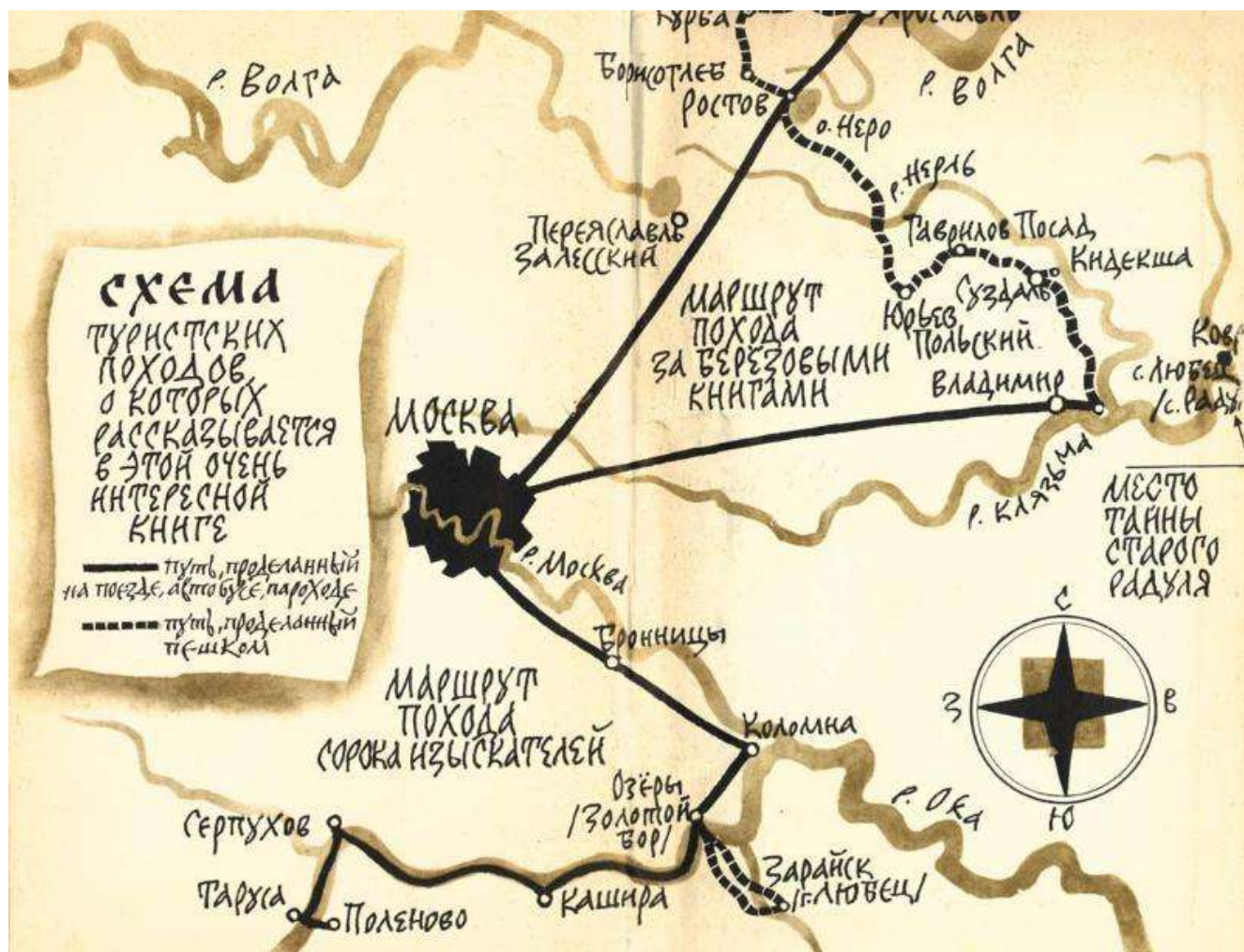
S. GOLIȚÎN

CEI PATRUZECI DE EXPLORATORI

CEI PATRUZECI DE EXPLORATORI

S. GOLIȚÎN

Poate, dragi cititori, închizînd ultima pagină a acestei cărți, veți doriți să deveniți exploratori neobosiți, să faceți drumeții în țară, prin orașele noastre frumoase, vechi și noi, de-a lungul râurilor noastre, prin pajiști, munți și păduri.

Cuprins

Capitolul I. URMĂRILE NEFASTE PROVOCATE DE UNGEREA NECHIBZUITĂ A UNEI TIGĂI	4
Capitolul II. POȚI SĂ ÎMPUȘTI TREI IEPURI CU UN SINGUR FOC ?	9
Capitolul III. URA, PLECĂM IN EXCURSIE !	14
Capitolul IV. PRIMELE NEPLĂCERI, PRIMELE GREUTĂȚI	17
Capitolul V. ÎNCEPE O ZI NESPUS DE GREA	23
Capitolul VI. EXPLORATORII NUMEROTAȚI	27
Capitolul VII. PRIVIM, ASCULTĂM, NE MIRĂM	33
Capitolul VIII. UN SFÎRȘIT NEVEROSIMIL PENTRU ACEASTĂ ZI OBOSITOARE	38
Capitolul IX. ÎNTÎI SUB PĂMÎNT, APOI POATE ÎN MARTE	45
Capitolul X. TOT AU AJUTAT LA CEVA CRUCIULIȚELE	53
Capitolul XI. CUM SE FACE CA SONIA A ADORMIT ÎN PICIOARE	61
Capitolul XII. ENIGMA E PARCĂ ȘI MAI DE NEPĂTRUNS	65
Capitolul XIII. CÎND NU AUZI BINE CE ȚI SE SPUNE LA TELEFON	71
Capitolul XIV. ÎN ACEST CAPITOL NU SE EXAGEREAZĂ NIMIC, TOTUL S—A PETRECUT AȘA CUM AM SCRIS	76

Capitolul XV. CÎTĂ ÎNGHEȚATĂ POATE MÎNCA CINEVA?	82
Capitolul XVI. DEOCAMDATĂ ISTORICII NU FAC DECÎT SĂ NE ÎNCURCE.....	85
Capitolul XVII. CE ÎNSEAMNĂ „A PLECA PENTRU TOTDEAUNA"	90
Capitolul XVIII. DEOCAMDATĂ NUMAI LIUSIA E MULȚUMITĂ	94
Capitolul XIX. ÎN CARE ARE LOC LECTURA VECHIULUI MANUSCRIS	99
Capitolul XX. ESTE LA EL, SAU NU ESTE LA EL?	108
Capitolul XXI. DAR UNDE „FRIGE"?	113
EPILOG	118

Capitolul I. URMĂRILE NEFASTE PROVOCATE DE UNGEREA NECHIBZUITĂ A UNEI TIGĂI

Am auzit pentru prima dată cuvîntul „explorator” de la fiul meu Mișa, pe vremea cînd era elev în clasa a VII—a.

Într—o bună zi, Mișa s—a întors în goană de la școală, cu părul vîlvoi și, aruncîndu—și cărțile pe masă, ne—a anunțat fericit că dorește să se facă explorator, nu un explorator oarecare, ci geolog, neapărat geolog.

De fapt, în ziua aceea memorabilă, trei băiețași se așezaseră încă de la prima oră în ultima bancă din clasă și se apucaseră să citească cu nesaț cartea academicianului Fersman „Mineralogia distractivă”. Lectura acestei cărți a hotărît în mod definitiv soarta lui Mișa. Din clipa aceea, Mișa a început să viseze călătorii în taiga, în munți, în deserturi, în Arctica, în Antarctica, ba chiar, dacă nu mă înșel, și în spațiul cosmic. Din clipa aceea a hotărît Mișa să descopere noi zăcăminte de petrol și de gaze, de plumb și uraniu, de cărbuni și de fier. Dar pînă una, alta, toamna și primăvara, în zilele libere, iar vara aproape în fiecare zi, dis—de—dimineață, în tovărășia a doi—trei prieteni, toți echipați cu rucsacuri, lua trenul electric să exploreze de zor rîpele și carierele de piatră din împrejurimile Moscovei.

Așa a început acea perioadă a vieții noastre de familie pe care soția mea a numit—o „vremea caznelor”. Într—adevăr, e destul să facem un simplu calcul ca să ne dăm seama că un rucsac plin pînă sus cu pietre cîntărește cel puțin treizeci de kilograme. Dacă pe lingă asta adăugăm și faptul că Mișa făcea cam șaptezeci de excursii pe an, vă închipuiți ce cantitate de trofee s—au adunat în casa noastră. La un moment dat ne—a fost teamă să nu se prăbușească dușumeaua de atîta greutate. Sub paturi, în bibliotecă, pe bufet, pînă și în biroul meu erau ascunse cutii și lăzi, cutiuțe și lădițe pline cu pietre.

Un lucru vă rog : nu cumva să vă scape vorba asta de față cu Mișa ! Căci m—ar privi indignat cu ochii lui căprui, și—ar scutura moțul ciufulit și, cu vocea lui de bas, ar spune jignit : «Ei, și dumneata, tată ! Cum poți să spui că sînt pietre ? Astea sînt „minerale” sau „astea sînt fosile”».

Cînd mă uit la cîte o piatră, mi se pare că e cel mai obișnuit bolovan. Pentru Mișa, însă, nu. El o ia, mi—o învîrte în dreptul nasului și—mi spune : „Iată o bucată de granit dintr—un bloc adus în vechime de torentul de ghețuri din munții Scandinaviei”, sau prinde cu penseta o bucățică de calcar și—ți arată că poartă amprenta unei scoici arhaice.

Și eu sînt om înalt, dar Mișa mai—mai să—l ajungă pe unchiul Stiopa din poveste. Și uite așa, privindu—mă de sus, îmi ține o adevărată prelegere, pe un ton profesoral, plin de îngăduință, de parcă ar vrea să spună : „E drept, îmi ești tată, dar tare multe lucruri nu știi !”

Mai tîrziu, Mișa a început să împartă oamenii, adulți sau copii, în *exploratori* și *ceilalți*. În rîndul *exploratorilor* includea pe cei care nascocesc, caută sau visează să descopere ceva nou, necunoscut, misterios pe pămînt, sub pămînt, pe apă, sub apă și în aer. Iată profesii de exploratori : topografii care alcătuiesc hărțile unei localități sau ale unei regiuni, hidrologii care studiază fluviile și rîurile, botaniștii, zoologii și mulți alții, și, firește, geologii, care practică cea mai interesantă dintre profesii.

Din rîndul *celorlalți*, Mișa sublinia în mod special existența „mototolilor”. În grupa aceasta au nimerit adormiții și molii, pe care nu—i interesează nimic în afară de mîncare.

Cît despre fete, pe toate, fără nici o excepție, le—a trecut în categoria „mototolilor”. Deși, la drept vorbind, mi—a șoptit într—o zi confidențial (cam la vreun an după aceea) :

—Știi, tată, ici—colo mai găsești și printre fete cîte o exploratoare.

Pe soră—sa mai mică, Sonia, Mișa o socotește foarte sincer drept o mototoală și deși Sonia cât e ziua de mare caută și tot caută ba un ciorap căzut pe după pat, ba un caiet sau cartea de aritmetică, după părerea lui Mișa, nu va ajunge niciodată exploratoare.

Cam aceeași părere avea și despre vecina noastră de apartament, Roza Petrovna. Mișa a poreclit—o „Gazela”, cu toate că e grasă și stîngace ca o broască țestoasă. El afirmă că Roza Petrovna are privirea unei gazele muribunde. Când se întoarce în fugă de la școală, făcînd zgomot în tot apartamentul, sau cînd o zorește pe maică—sa să—i dea de mîncare, Roza Petrovna își îndreaptă asupra lui ochii melancolici și triști ca o ploaie de toamnă, și tace. Cîta dojana, cîta supărare exprimă ochii aceștia ! Supărare pricinuită de zgomotele stridente, de inundarea băii, de convorbirile telefonice nesfîrșite, ba chiar de amintirea păcatelor din anul trecut!

Gazela e o exploratoare sistematică. Dis—de—dimineată pornește să colinde magazinele și se întoarce acasă spre seară, moartă de oboseală. Dar ce caută ea prin magazine ? Numai de—ale gurii, pentru ca, împreună cu soțul ei iubit, să poată mîncă lucruri cât mai gustoase. Bineînțeles, Gazela este cea mai autentică mototoală. În privința asta nu—ncăpe nici o îndoială.

Deși pe mine și pe maică—sa Mișa ne respectă și ne iubește din inimă, presimt că și pe noi ne socotește „mototoli”.

Într—adevăr, cine sînt eu ? Un medic de copii oarecare. În fiecare zi mă duc la policlinică, examinez și palpez copii mai mari și copii mai mici, pe cei sănătoși și pe cei bolnavi, le prescriu medicamente și caut să—i liniștesc pe părinții speriați.

Dar soția mea, mama copiilor, cine e ? O simplă gospodină, care se duce la piață, gătește mîncare, țese ciorapi, spală, duce conversații interminabile cu Roza Petrovna, și asta—i cam tot ce face. Bineînțeles că nici ea, nici eu nu facem nimic care să aducă a explorare.

„Ce anume aș putea inventa ? mă gîndeam uneori. Ce—ar fi să descopăr, să zicem, un medicament miraculos, care să vindece într—o clipă guturaiul sau un stomac deranjat ?...” Dar vai, n—am reușit niciodată să transform aceste gînduri în fapte și, fără doar și poate, nu sînt bun de explorator.

Vară de vară, cum venea vacanța, plecam cu toții în vilegiatură. Și cu acest prilej, eu mă îngrijeam de obicei ca locuința pe care o închiriam să fie cât mai aproape de gară, iar gara să fie cât mai aproape de Moscova. Mișa dispărea zile întregi cu obîșnuitul său rucsac, iar noi — eu, mama și Sonia — ne plimbam cuminiți pe străzi, printre gîrdulețele multicolore ale primitoarelor căsuțe, ne odihneam la umbra pinișorilor rari de pe malul iazului mîlos. Soniei îi plăcea să se scalde, așa că de obicei se bălăcea cu o droaie de copii în apa tulbure a iazului, așa cum fac mormolocii într—o băltoacă pe cale de a seca.

De data asta, însă, lucrurile au luat o altă întorsătură. Mișa a absolvit școala medie și se pregătea să dea examenul de admitere la Facultatea de geologie. Iată de ce, în lunile aprilie și mai, a plecat numai o dată la două săptămîni în obîșnuitele sale excursii după minerale și fosile. În schimb, de fiecare dată cînd se întorcea din excursie, greutatea rucsacului său era de două ori mai mare; pînă cînd, într—o bună zi, a adus, tîrînd—o în urma lui, o scoică de amonit, răsucită în spirală, mare cît roata unei biciclete de copii. Și eu și maică—sa îl cam certam.

—Termină odată cu excursiile ! Fă bine și ține—te de carte ! Dacă nu—nveți de dimineată pînă seara, n—ai să faci nici o ispravă!

Mișa — cel puțin așa ni se părea nouă — își pleca supus capul ciufulit și, dis—de—dimineată, cînd noi mai dormeam, își trăgea încetișor pantalonii de la treningul albastru, lua rucsacul în spinare, înfunda chifle cu salam în buzunare și o tinea după noi achiziții.

În cele din urmă, zilele lui de libertate au luat sfîrșit. Am făcut un consiliu de familie, care a hotărît : —Ajunge ! Să nu te mai prindem că pleci după pietre ! Ai vrut să dai examen la facultate, nu—i așa ? Atunci fă bine de stai acasă și tocește.

Ne—am înțeles ca mama să rămînă cu Mișa. Doar trebuia ca cineva dintre noi să—i dea un sprijin moral, să—l mîngîie și să—l încurajeze în fel și chip și, ceea ce era esențial, să—l hrănească cu ouă și cu zahăr. Acest gen de alimentație ne—a fost sugerat de Roza Petrovna, care afirmă că ouăle dezvoltă memoria, iar zahărul „întărește creierul”.

Și iată—l pe Mișa înfulecînd cam vreo zece ouă pe zi, punîndu—și cîte șase bucăți de zahăr în ceai și învățînd de dimineată pînă—n seară cu tîmplele strînse în palme.

În ce mă privește, a trebuit să fac planuri pentru un concediu pe care aveam să—l petrec în tovărășia Soniei.

„Unde să plecăm ?” m—am întrebat.

—O dată ce pleci, binevoiește să te întorci cu cel puțin douăzeci de kilograme de dulceață, ciuperci marinate, uscate și murate, să ne ajungă pentru toată iarna — mi—a poruncit soția mea, fiind o bună gospodină.

—Nu mă prea pricep — am obiectat, nehotărât.

—Ei, lasă, nu te mai prefăce ! Are să te ajute gazda — mi—a tăiat—o ea scurt. Și, apoi, a cam sosit timpul s—o obișnuim și pe Sonia cu treburile astea, în fiecare dimineață să vă duceți în pădure, după ciuperci, fragi, zmeură, mure, afine, merișoare. Vișine, căpșuni, agrișe, coacăze, mere, pere și prune o să cumpărați de la piață.

—Ascultă, tată ! Mișa își ridică nasul din cărți. Am să—ți dau rucsacul meu și am să te rog ceva : cațără—te și dumneata prin cariere de piatră, prin râpe, colindă malurile abrupte ale râurilor și strânge—mi exemplare noi de minerale și de fosile.

—Hm—m ! Dar sînt foarte grele ! și apoi, gîndește—te, pot să alunec de pe o stîncă, pot să mă prăbușesc în vreo prăpastie.

—Ei, tată, de unde stînci și prăpastii în împrejurimile Moscovei ? spuse Mișa privindu—mă cu îngăduință.

—Ba o să strîngem, o să strîngem pietre, neapărat ! exclamă Sonia. Unde n—o să ajungă tata, am să mă cațăr eu !

—Să iei ciocanul meu de geolog, rucsacul, pantalonii de trening... Te pomenești că și dumneata și cu Sonia — adăugă Mișa, făcîndu—ne cu ochiul — o să ajungeți niște exploratori sadea.

—„Exploratori sadea” ? am întrebat eu. Dacă așa stau lucrurile, îți promit, Mișa, să—ți procur minerale și fosile. Misiunea va fi îndeplinită.

„La drept vorbind — am gîndit eu — să culegi ciuperci și fragi în desișul întunecos al pădurii, și asta înseamnă, în definitiv, să fii un explorator adevărat...”

—Tăticule, noi exploratori ! Asta—i grozav ! țopăi de bucurie Sonia.

Așa—i, nu v—am spus pînă acum că fata mea e nemaipomenit de zăpăcită. V—am spus că e mototoală și... cam atîta. Sonia are două cozi cu vîrfurile legate în niște panglicuțe albastre, ochi de asemenea albaștri și un năsuc mititel și cîrn. Anul acesta a trecut în clasa a șasea, învață binișor, deși la drept vorbind ar putea să învețe mai bine, și—i cam place să mănînce. De obicei la prînz înfulecă două farfurii de supă și trei chiftele. Cînd își face lecțiile, de sîrguință își scoate vîrfurile limbii în colțul gurii. În restul timpului, o vezi sărind și rîzînd mereu. Și acum să vă mai spun un secret : cîteodată mai și plînge.

—Totuși, unde să plecăm în vacanță ?

—Duceți—vă la Zolotoi Bor — ne—a sfătuit Ivan Ivanovici, soțul Rozei Petrovna, un bătrînel sfrijit, arhivar de meserie — e un loc minunat, centru raional, găsiți vișine și mere din belșug, curge și un râu pe acolo. Unde mai pui că nu—i nici prea departe de Moscova. Și apoi...

Ivan Ivanovici ezită o clipă. Trebuie să vă spun că e un om de o delicatețe rară.

—Spuneți, spuneți, nu vă jenați ! l—am încurajat eu.

—Aș vrea să vă arăt, în prealabil, un document extrem de curios. Dacă—mi dați voie, vi—l aduc în cinci minute — a spus Ivan Ivanovici și s—a făcut nevăzut.

Stimatul Ivan Ivanovici e un om foarte cult și demn de tot respectul. Ne întîlnim în fiecare dimineață, el purtînd o pijama albastră cu dungi albe, iar eu una galbenă cu dungi roșii. De felul meu, sînt slab și înalt, el e slab, dar foarte mic de statură. Și tocmai fiindcă e plătînd și mic de stat, Mișa l—a poreclit Stamina.

În fiecare dimineață, cercetam, împreună cu onoratul Stamina, termometrul fixat în exteriorul ferestrei din bucătărie.

„S—a încălzit afară (sau — e rece afară)” — declara, după împrejurare, Stamina, cu ochii zîmbind blînd prin ochelarii cu lentile groase, și—mi întindea mînuța sa îngustă și trandafirie, care seamănă cu o lăbuță de gîscă, apoi își răsucea ușor firele rare ale mustății sale cărunte. Îi răspundeam invariabil : „Da, s—a încălzit afară (sau — da, e rece afară)” și ne despărțeam. Eu mă duceam să—mi beau cafeaua împreună cu nevastă—mea, iar el pornea cu pași mărunți să—și ia micul dejun pregătit de Roza Petrovna.

Ivan Ivanovici e un om extrem de punctual, înrobit deprinderilor formate o dată cu trecerea anilor. Așa, de pildă, de douăzeci de ani ridică ochii spre termometru exact la ora 8 și 25 de minute, cu nici un minut

mai devreme sau mai târziu. La slujbă, iarna și vara, pe ploaie sau pe arșiță, merge numai pe jos și mereu pe aceleași străzi. Într—o bună zi, pe traseul său au fost dărîmate două case mici de bîrne, iar în locul lor a început construirea unei case de piatră cu mai multe etaje. Un gard ridicat temporar în dreptul șantierului a barat drumul obișnuit al lui Ivan Ivanovici, care timp de cîteva luni a fost profund nenorocit că e nevoit să facă un ocol de optsprezece pași.

Ivan Ivanovici își făcu din nou apariția nu peste cinci, ci peste opt minute. Și în ce hal! Ochelarii îi lunecaseră pe vîrfurile nasului, ochii mici, miopi erau larg deschiși, brațele ridicate și, dacă nu mă înșel, în creștetul capului cele cîteva fire de păr i se agitau în dezordine.

Am înțeles imediat că s—a întîmplat ceva îngrozitor.

—Vă mai amintiți că acum cîtva timp v—am invitat la masă să gustați niște *blinele* ? a exclamat el cu o voce subțire și tragică.

—Îmi amintesc — am răspuns eu mirat. Dar, pe cuvîntul meu de onoare, nu vedeam nimic îngrozitor în acest fapt. Într—adevăr, cu două luni în urmă, cu prilejul zilei de naștere a lui Ivan Ivanovici a fost cît pe—aci să mă îmbolnăvesc, fiindcă mîncasem prea multe *blinele*. Erau cu adevărat grozave și trebuie să recunosc că Roza Petrovna se întrecuse pe sine. Am mîncat atunci vreo douăzeci de bucăți, unele cu icre negre tescuite, altele cu somon, cu unt topit, cu smîntînă.

—Totul e pierdut ! a gemut Ivan Ivanovici și s—a prăbușit în fotoliu.

I—am dat repede niște valeriană.

—Dar ce s—a întîmplat ?

—Îndată... încerc să—mi vin în fire și să vă povestesc totul cu de—amănuntul.

Ivan Ivanovici a mai luat o doză de valeriană, și—a șters nervos ochelarii și a început să povestească cu o voce mai mult sau mai puțin calmă :

—Acum douăzeci de ani lucra la noi la arhivă un bibliotecar mai în vîrstă. Ce minunat era omul ăsta ! Se interesa de orice, călătorise mult. Din păcate, a murit înainte de război. Cu cinci ani înainte de a muri, fusese în deplasare la Liubeț. Ați auzit de orașul acesta ? E la fel de vechi ca și Moscova, are multe monumente arhitectonice, își are cetatea sa, cu nimic mai prejos decît Kremlinul Moscovei. Zolotoi Bor se află la o distanță de 20 de kilometri de Liubeț, de aceea am vrut să vă rog ceva... Dar acum totul e pierdut! gemu din nou Ivan Ivanovici.

I—am oferit și a treia doză de valeriană. Ivan Ivanovici a luat—o, și—a șters broboanele de sudoare de pe frunte și a continuat :

—La Liubeț a trăit cîndva, într—o căsuță mică, un cetățean care, pe cît mi s—a povestit, era nesociabil, morocănos și tare zgîrcit. Bibliotecarul nostru s—a dus la el ca să vadă dacă nu cumva ne—ar putea vinde niște cărți vechi și rare. Cînd să intre în casă, bibliotecarul a greșit ușa și s—a pomenit într—o cămară dărăpănată și mirosind a șoareci. Ei, cam ce credeți dumneavoastră că a descoperit el în cămară ? Pe un perete, între un dulap gata să se prăbușească și niște butoaie dogite, atîrna un tablou plin de praf. Bibliotecarul nostru a șters cu poalele mantalei praful de pe pînză și s—a pomenit în fața unei minunate opere de artă. Era portretul unei fete de o frumusețe rară, o fată cu păr negru, purtînd o rochie liliachie cu dantele. Omul a rămas încremenit. Portretul era, fără îndoială, opera unui pictor remarcabil. După spusele bibliotecarului, ochii negri și triști ai acestei fete frumoase erau parcă vii și aruncau văpăi în jur. Pe neașteptate, în încăperea s—a ivit stăpînul casei, care l—a ocărît în tot felul pe colegul meu, numai că nu l—a făcut hoț, după care l—a dat afară.

—Dar cine era autorul tabloului ? am întrebat eu.

—Nu se știe. Tocmai asta e nenorocirea că nu se știe — mi—a răspuns Ivan Ivanovici, arcuindu—și îndurerat sprîncenele subțiri ca niște fire de mătase. Jos, în colțul drept al portretului, bibliotecarul abia a reușit să descifreze o inscripție misterioasă : „Eu n—am nici măcar dreptul să semnez". Ce semnificație să aibă aceste cuvinte ? Care să fie sensul lor ? Iată întrebări la care nici pînă astăzi n—a putut nimeni să răspundă. Mai mult decît atît : pînă în ziua de azi nimeni nu știe nici măcar unde ar putea să se mai găsească acest portret. Eu unul mă tot gîndeam să plec în căutarea lui, dar, în general, îmi displac deplasările, apoi a venit războiul. Acum am cam îmbătrînit... Dar știți care e adevărata tragedie ? Nu mai cunosc nici numele deținătorului tabloului, nici adresa lui ! Desperat, Ivan Ivanovici își desfăcu brațele a neputință. După ce a fost dat afară, bibliotecarul a desenat un plan indicînd drumul care ducea din piața orașului pînă la casa cu tabloul. Planul acesta l—am păstrat ca ochii din cap într—o carte. Adineauri, cînd v—am lăsat, m—am dus să caut cartea. Am găsit—o, am răsfoit—o, dar nici urmă de plan. Atunci

am întrebat—o pe Roza. Și ce credeți că mi—a spus ? Că în ajunul zilei mele de naștere, când s—a apucat să facă curățenie generală în casă, a șters praful de pe rafturile cu cărți și pe urmă s—a apucat de *blinele*. Atunci s—a produs nenorocirea. Vai, ce nenorocire ! A luat documentul acela prețios și l—a înfășurat pe un bețișor, apoi a uns tigaia în care a prăjit *blinelele*. Acum, din tot planul mi—a rămas întipărit în minte un singur lucru : casa se află într—o margine a orașului. Dar în care anume, dacă e cea de est sau de vest, cea de nord sau cea de sud, să mă omoare cineva că tot nu i—aș putea spune. Noroc că Liubețul nu—i un oraș prea mare, de aceea presupun că și fără aceste indicații o să puteți da de urma portretului.

Mi—am amintit de ochii de gazelă muribundă ai soției lui Ivan Ivanovici. „Lua—o—ar naiba” am blestemat—o în sinea mea pe Roza Petrovna.

—Cine a mai pomenit să ungi tigaia cu o hîrtiuță ? l—am întrebat cu voce tare pe Ivan Ivanovici.

—Firește, aveți dreptate, o tigaie nu se unge cu o hîrtiuță. Numai că planul nu era desenat pe o hîrtie obișnuită, ci pe o hîrtie de calc pînzată de cea mai bună calitate. Roza a spălat—o mai întâi cu apă fierbinte și abia după aceea a înfășurat—o pe un bețișor! exclamă el jalnic.

„Ia stai — mi—am spus eu — căutarea unui portret este o ocupație captivantă, ba chiar ar putea intra în categoria explorărilor!”

M—am ridicat în picioare și am rostit solemn :

—Stimate Ivan Ivanovici, vă rog din suflet să vă liniștiți. Vă promit că am să fac tot posibilul, ba chiar imposibilul, ca să găsesc portretul misterios despre care mi—ați vorbit, chiar fără planul distrus nu din vina dumneavoastră.

Capitolul II. POȚI SĂ ÎMPUȘTI TREI IEPURI CU UN SINGUR FOC ?

La vreo zece zile după această conversație, Sonia și cu mine ne aflam în tren, pătrunși de hotărîrea fermă de a ne petrece întregul concediu la Zolotoi Bor.

Din cele trei misiuni de explorare pe care aveam de gînd să le îndeplinim, cea mai importantă era, bineînțeles, căutarea portretului.

—Mare lucru, să culegi ciuperci, mure, fragi, zmeură, afine ! discutam eu cu Sonia. Să zicem că o să plecăm de două—trei ori la pădure, cel mult, și cu asta gata. Pietre ? Foarte bine. Nu—mi vine a crede că ar fi cine știe ce să te cațeri pe coaste abrupte ! Dar să cauți un portret, ei, asta—i cu totul altceva...

Trenul lăsa în urmă brîul de localități pitorești din jurul Moscovei, unde locuitorii ei își petrec de obicei vacanțele. Păduri de mesteceni și de pini se perindau în fața ochilor noștri, în timp ce gîndul meu zbura la portret. Trebuie să mărturisesc că, la un moment dat, am fost cuprins de îndoială : oare nu—mi luasem o sarcină peste puterile mele ? Dar, la urma urmei, mi—am mai spus eu, voi vedea asta cînd vom ajunge la destinație.

Luasem o mulțime de lucruri, umplusem cu ele două polițe, iar sub bancă mai aveam două valize, rucsacul plin cu zahăr și un balot plin cu crățiți și borcane.

Ciocanul geologic se aseamănă ca aspect cu un ciocan obișnuit, numai că are o coadă lungă ca de lopată. Această unealtă nu—și mai găsisese loc în nici un balot, de aceea Sonia îl ținea în mină.

Vecina noastră de compartiment, o bătrînică posacă, așezată pe bancheta din fața noastră, oftă din greu, cu un aer supărat :

—Pe vremuri, fetițele se jucau cu păpuși, acum se vede că n—au altceva de făcut decît să bată cuie.

Sonia îmi aruncă o privire plină de tîlc, făcîndu—mi discret cu ochiul : chipurile, știm noi de ce umblăm cu ciocane.

Din vorbă în vorbă, i—am spus vecinei noastre de drum că mergem să ne petrecem vacanța la Zolotoi Bor. Cum a auzit că mergem la Zolotoi Bor, s—a săltat ușor pe bancă și a devenit, cît ai bate din palme, o bătrînică zîmbitoare, rotofeie și foarte simpatcă.

—Păi, dragii mei, eu chiar la Zolotoi Bor m—am născut și toată viața mi—am trăit—o acolo !

În doi timpi și trei mișcări ne—am înțeles să tragem la ea și să luăm pentru toată vara o cameră cu chirie în casa ei. Nu știu de ce, dar presimțeam că această bătrînică simpatcă se pricepe de minune la gătit și cu atît mai mult la dulcetuuri și marinate, la uscatul și marinatul ciupercilor, ceea ce era și mai important.

Spre ghinionul nostru însă, după ce am sosit în Zolotoi Bor și am umplut cu toate bagajele noua noastră locuință de vară, am aflat că simpatca noastră gazdă trebuie să plece, pentru un timp, într—un colhoz vecin. Fiica vitregă a unei cumnate se pregătea de nuntă și bătrînică se ducea să—i coasă trusoul, să coacă plăcinte, să gătească fel de fel de bucate și, bineînțeles, să cînte, să joace și să se veselească la nuntă.

Nouă avea să ne poarte de grijă bărbatul gazdei.

În viața mea n—am întîlnit om mai posac și mai puțin comunicativ. Tăcea tot timpul, iar cînd voia să spună ceva, după ce mai întîi chihăia și tușea îndelung, rostea pînă la urmă două—trei fraze sacadate.

Avea un aspect neîngrijit, o barbă zbîrlită care amintea de moțul încîlcit al unui cal și niște sprîncene groase și stufoase care arătau ca două perii de dinți.

De dimineață pînă seara trebăluia prin livadă. Ce făcea toată ziua acolo nu știam, pentru că noi n—aveam voie să intrăm în livadă. Totuși, într—o zi, Sonia reuși să arunce o privire printr—o crăpătură din gardul înalt de scînduri. Livada era plină de meri, vișini, pruni, peri încărcăți, unii cu fructe coapte, alții cu fructe verzi. În fiecare dimineață, fără să scoată o vorbă, gazda noastră ne puneă în față o strachină plină cu tot felul de fructe.

—N—ar fi rău — i—am propus eu într—o zi — să încercăm să facem niște dulceață.

—Lemne n—am, cratițele sînt la nuntă și eu nu—s meșter la treaba asta — răspunse el mohorît.

—Păcat ! Vom fi nevoiți să pornim în pădure după zmeură, afine, mure și ciuperci ! oftai eu.

În prima noastră expediție am cules vreo două pahare de fragi și, fiindcă ne era sete, am mîncat tot ce adunasem. Mai tîrziu s—a copt zmeura, dar la zmeură am renunțat de la bun început, deși în „Rîpa lui Kuzka", cam la vreo șapte kilometri de casă, era „curat o mare de zmeură", cum spunea posaca noastră gazdă. Dar cum să culegi, cînd tufe de zmeură creșteau laolaltă cu urzicile, rîpa era plină de vipere și mai ales cînd te gîndeai că acum două sute de ani pe aici hălăduiau tîlharii atamanului Kuzka ?

Ne—am dus și la cules de ciuperci și am strîns cam vreo douăzeci de vinicioare și cîteva mitărcri viermănoase. Tot adunînd ciuperci, am nimerit însă într—o baltă, ne—am udat picioarele și, pînă la urmă, ne—a prins ploaia la întoarcere, așa că ne—am înapoiat acasă uzi leoarcă și supărați foc.

În cele din urmă, am hotărît să așteptăm înapoierea gazdei de la nuntă, și să cumpărăm fructele și ciupercile din piață. E drept că dulceața și ciupercile marinate, uscate și murate n—ar fi fost astfel realizate în cadrul planului nostru de explorare, dar cel puțin ne vom fi îndeplinit misiunea pe care ne—o încredințase mama.

Nici cu însărcinarea primită de la Mișa n—o prea scoteam la capăt. Auzisem, e drept, că ar exista niște cariere de piatră la o distanță de cinci kilometri de Zolotoi Bor și era posibil ca acolo să se fi găsit fosile și minerale rare... Dar era atît de departe ! Și să mergi pe căldura asta cu atîta încărcătură ! Nu, numai asta nu...

Rămînea cea de—a treia misiune — să găsim portretul misterios.

Mărturisesc că mă gîndeam în fiecare zi la portret, dar nu știam de loc cum trebuie să procedez ca să pornesc în căutarea lui.

—Spuneți—mi, vă rog, unde oprește autobuzul pentru Liubeț ? mă hotărîi eu într—o zi s—o întreb pe gazdă.

—Spre Liubeț nu pleacă nici un autobuz.

—Atunci, cum am putea ajunge acolo ?

—Cu autostopul.

—Adică cum cu „autostopul" ?

—Simplu. Vă duceți pînă—n piață, pe urmă ieșiți la șosea, ridicați mîna, șoferul oprește mașina, voi vă urcați în spate și porniți spre Liubeț. Oraș bun, vechi. Asta e orașul în care m—am născut. Dar prea multe necazuri am avut acolo, de asta am venit aici.

Cu siguranță că, de cînd era, gazda mea nu rostise niciodată o tiradă atît de lungă. În ce privește necazurile, m—am jenat să—i pun vreo întrebare. Însă chestia cu autostopul nu mi—a plăcut de loc.

—Și dacă șoferul nu oprește și trece mai departe ?

—Aștepți altă mașină.

—Adică cum, să tot ridici și să cobori mîna pînă—n seară ? Asta nu, asta n—am s—o fac ! Doar sînt și eu cogeamite medic de copii, am și eu amor propriu... Unde mai pui că în spate te zdruncină și înghiți tot praful de pe drum...

Așa că am renunțat și la cea de—a treia misiune de explorator.

Trebuie să mărturisesc că, la un moment dat, și eu și Sonia am început să ne cam plictisim. Sonia n—a reușit să—și găsească nici o prietenă. Dimineața și după—amiază ne duceam la rîu ; Sonia se scălda, iar eu mă mulțumeam să fac plajă. Apa era prea rece și apoi s—ar fi putut să calc în apă pe o piatră ascuțită, să—mi tai piciorul...

Dar ce minunat era rîul ! Apele lui îmbelșugate, liniștite, păreau acoperite cu solzi argintii de pește și curgeau molcome, închizînd ca într—un chenar lunca verde și însorită ; în mijlocul chenarului, lunca se

retrăgea și făcea loc unei fișii nisipoase de un auriu intens — plaja.

Pe celălalt mal al râului se întrezărea vag, printre arbuștii de anini, gura unui pîrîiaș. În stînga pîrîiașului, de sus, din deal, cobora spre râu o pădure întunecoasă de pini, iar în dreapta, dincolo de fișia îngustă a unei pășuni, se întindea un sătuc vesel, scăldat în verdele livezilor de meri.

Malul nostru forma o luncă imensă, smălțată cu flori. Iarba era înaltă, mai înaltă decît Sonia. În spatele luncii, dincolo de livezile de meri, casele din Zolotoi Bor de—abia se mai vedeau ; ceva mai departe se aliniau maiestuos corpurile fabricilor de textile și de cărămidă...

În zilele noastre. Zolotoi Bor face parte din regiunea Moscova ; pe vremuri însă, „cocoșul cînta pentru trei gubernii", după cum spusese într—o zi gazda noastră cea posacă, și râul, împreună cu pîrîiașul, alcătuiau granițele guberniei.

După vreo două săptămîni, ne obișnuisem cu pădurea de pini, cu lunca, cu râul...

Într—o zi, pe cînd ne îndreptam amîndoi spre plajă,, atenția mi—a fost atrasă nu de râul inundat de soare, nici de lunca înflorită, ci de o găină mare, moțată, care zburătăcea neliniștită, cotcodăcind zgomotos de—a lungul malului. Puii ei, niște rățuște galbene, înotau de zor și făceau tumbe prin stufăriș, spre marea groază a mamei adoptive.

Sonia mea înainta atît de apatică, încît nici măcar găina asta cu bobocii ei de rață nu—i stîrni curiozitatea... Deodată observai că ochii i se înviorază. M—am întors și i—am urmărit privirea. Un grup de vreo treizeci de băieți și fete, arși de soare și cu picioarele goale, veneau spre noi. În urma lor, pășea o femeie în vîrstă, cu ochelarii încălecați pe un nas lung și coroiat, urmată de o tînără cu părul bălai, înaltă și subțire, îmbrăcată într—o rochie albastră. Cum au zărit râul, băieții au început să țipe, să fluiera și s—o ia la goană. Fetele după ei.

—Mai încet, copii ! Unde vă grăbiți ? strigă supărată femeia cu ochelari și iuți pasul, poticnindu—se de bolovani.

Tînăra în rochia albastră se repezi să le taie calea.

—Nu cumva să intrați în apă ! N—aveți voie ! Întîi ținem lecția ! strigă fata cea tînără apucîndu—i pe copii de mînele cămășilor.

Vocile amuțiră. Fata reuși să—i strîngă pe toți la un loc, dar nimeni n—avea chef să se așeze pe iarbă, ci stăteau abătuți, ca niște găini plouate.

În clipa aceea se apropie și conducătoarea grupului, căreia copiii îi spuneau Magdalina Haritonovna.

—Așadar, copii — își începu ea lecția — azi vom studia fauna râului, adică acele mici vietăți care...

Vocea ei amintea sunetul strident al unui ferăstrău care taie un butuc noduros. Sonia se apropie de grup.

—În râul nostru trăiesc diferite crustacee... — continuă cu o voce tărăgănată Magdalina Haritonovna.

Dar ziua era atît de călduroasă, soarele ardea atît de puternic, luciul argintiu al râului scînteia atît de îmbietor !...

Sonia scoase un oftat plin de tristețe, apoi văzui cum în ochii—i șireți încep să—i sclipească luminițe vesele. Își strînse la repezeală cozile în jurul capului, își scoase tenișii și rochița într—o clipă, apoi, în costum de baie, sări în apă. Văzînd în râu o fetiță, doi băiețași negricioși, cu năsurile ascuțite și care semănau între ei ca două picături de apă, crezură că Sonia face parte tot din grupul lor și săriră după ea în apă.

Pînă să se dezmeticească Magdalina Haritonovna, toți copiii se bălăceau în râu, rîzînd și chiuind.

Tînăra zîmbi. În ochii ei mari, cenușii, licări aceeași luminiță șireată pe care o văzusem în ochii Soniei. Își scoase fără grabă rochia albastră și, numai în costum de baie, fugi bucuroasă spre râu.

Magdalina Haritonovna începu să alerge de—a lungul malului, așa cum făcea și găina cea albă pe care o întîlnisem în drum spre plajă. Pînă și șuvițele cărunte, spălăcite, ale părului ei prins într—o plasă, stăteau zbîrlite pe frunte ca moțul unei găini.

În urma ei pășea, cu un aer important, un băiețaș bălan, slăbănog și cu picioare lungi, care semăna leit cu un pui de curcan jumulit.

Deodată, Magdalina Haritonovna se năpusti spre mine agițînd brațele :

—Uitați—vă ce copii insuportabili ! Dau peste cap tot programul Casei Pionierilor ! Conform planului, azi trebuia să capete cîteva cunoștințe elementare despre fauna râului. Întîi lecția, și după aceea, poftim, scăldați—vă după pofta inimii ! Scăldatul tot pe răspunderea mea îl luam. Știți, probabil, că în conformitate cu ultimele instrucțiuni, cel mult cinci copii au voie să intre concomitent în apă. Și numai pentru cinci minute. Ceilalți să binevoiască să stea liniștiți pe plajă și să—și aștepte rîndul. Numai

Volodecika este un băiat model — adăugă ea, oftînd.

Băiețașul bălan, care semăna cu un pui de curcă, își strînsese buzele și șopti încet :

—Uitați—vă, Magdalina Haritonovna, uitați—vă, Vitka cel mare a pornit—o înot spre malul celălalt.

—Sînt absolut incapabilă să întreprind ceva ! De cînd sînt n—am întîlnit copii mai neascultători ! se supără Magdalina Haritonovna. Dar, la urma urmei, e și Liusia în apă, dacă o fi vorba să se înece cineva, îl salvează ea.

—Poate că ar fi fost mai potrivit să puneți în plan întîi scăldatul și apoi lecția — îndrăznii eu să observ.

—Programul stabilit trebuie respectat întocmai — mi—o reteză scurt Magdalina Haritonovna. Așa, de pildă, luna trecută am făcut o excursie „topografică” în pădure, iar pentru miercurea viitoare am proiectat una cu caracter etnografic în orașul Liubeț, care va da posibilitate copiilor noștri să—și cunoască regiunea.

—Cum, vă pregătiți să plecați la Liubeț ? ! Pe jos ? ! Asta—i minunat! Fără îndoială că are să fie un adevărat marș turistic ! exclamai eu entuziasmat... Dacă s—ar putea, și eu și fetița mea ne—am alătura excursiei dumneavoastră.

—Dar dumneavoastră cine sînteți ? mă întrebă ea cu severitate.

—Eu sînt medic de copii, am venit de la Moscova să—mi petrec aici concediul...

—Hm—m—m... eu n—am căderea să hotărăsc de una singură o problemă atît de importantă. Dar, fiți fără grijă, doctore, voi face tot posibilul ca să puteți veni cu noi. Am să vorbesc cu directorul Casei Pionierilor — și pentru prima oară o văzui că zîmbește. Ne—ați fi de real folos în excursie. Pentru moment, asistența medicală în aceste cazuri este efectuată de cadre cărora le lipsește calificarea necesară... Gîndiți—vă și dumneavoastră cam ce fel de asistență medicală poate asigura Liusia, instructorul nostru de pionieri ? și Magdalina Haritonovna făcu un semn cu capul spre tînăra fată, a cărei basma albă se mai zărea vag lîngă malul opus al rîului. O fetișcană copilăroasă și nimic altceva. Știți, într—o excursie se pot întîmpla îel de fel de traume, de accidente, luxații, fracturi, insolații, sufocări, înecuri, mușcături de șerpi veninoși...

M—am mirat.

—Cum, se întîmpla și din astea în timpul marșurilor ? Și eu care credeam că cel mai grav accident ar putea să fie o înțepătură în călcîi !

—Vreau să vă avertizez de pe acum că veți avea obligația să transportați o trusă medicală „calibru mare”, care cîntărește zece kilograme.

—Cu multă plăcere — am răspuns eu și am început să tușesc...

—Dar cîți ani are fetița dumneavoastră ?

—Doisprezece ani și jumătate.

Cît ai clipi din ochi, zîmbetul dispăru de pe fața Magdalinei Haritonovna.

—În cazul acesta, nu văd ce—aș putea face pentru dumneata. Fetița dumitale intră în categoria pionierilor de gradul unu, iar la drumurile care depășesc distanța de doisprezece kilometri se permite numai participarea pionierilor de gradul doi și trei, adică de la treisprezece ani în sus.

Între timp, după ce se scăldaseră după pofta inimii, copiii săreau pe rînd din apă și se apropiau în fugă de noi — uzi, cu apa șiroind și cu ochii arzînd de fericire. Ultima ieși Liusia, la fel de fericită și de veselă ca toți ceilalți.

—Dar uitați—vă ce mare e fata mea, ce înaltă e ! E mai înaltă decît mulți dintre copiii dumneavoastră.

—Îmi pare rău, dar n—am ce să vă fac. Instrucțiunile sînt categorice în privința asta. Totuși, dacă directorul Casei Pionierilor va face o excepție pentru dumneavoastră... în orice caz, veniți neapărat deseară la Casa Pionierilor — adăugă ea — unde va avea loc o ședință lărgită de pregătire a excursiei. Eu una vă voi susține rugămintea. Am avut totdeauna o simpatie deosebită pentru medici — Magdalina Haritonovna îmi zîmbi din nou, apoi întoarse brusc capul spre copii. Să vă fie rușine ? Ați întrerupt lecția! Așezați—vă în cerc și fiți atenți !

Ochii copiilor se întristară, iar Liusia oftă prea zgomotos.

—Tăticule, hai să mergem — îmi șopti Sonia. Și am pornit—o amîndoi pe poteca bătută care șerpuia prin lunca proaspăt cosită. Din urmă, un vînt ușor aducea pînă la urechile noastre vocea scîrțîitoare a Magdalinei Haritonovna.

Capitolul III. URA, PLECĂM ÎN EXCURSIE !

Am examinat cu interes prosoapele și batistele brodate, colecțiile de fluturi și de insecte din cutii, ierbarele, diferitele obiecte din placaj și carton, colorate în tot felul de culori, care atârnav pe pereți sau erau aranjate în dulapuri și rafturi.

O femeie înaltă, slabă, de vîrstă mijlocie, intră în încăpere. Uneori, întâlnești în viață oameni pe care, de la prima vedere, îi simți că sînt foarte, foarte buni. Cînd am privit—o, am avut impresia că o cunoșteam de cînd lumea.

Elena Ivanovna, directoarea Casei Pionierilor din Zolotoi Bor, care—și potrivea mereu cu mîna părul negru și des, îmi zîmbi amabil numai din ochii mari și negri, îmi întinse o mînă subțire și albă, după care îmi rezolvă pe loc cererea. Din clipa aceea, Sonia și cu mine deveneam participanți cu drepturi egale la excursia proiectată. Elena Ivanovna se așeză în capul mesei ocupînd locul de președinte al adunării noastre.

—Liniște, copii ! spuse ea cu severitate. Sprîncenele sale drepte, bine conturate și buzele fine exprimau numai seriozitate.

Am luat loc într—un colț și Sonia s—a ascuns timidă în spatele meu. Nu—i prea plăcut să te simți privit de atîta lume. Îți dai seama că toți te studiază și te gîndești că poate caută să—ți descopere defectele. Din cînd în cînd, îmi ridicam ochii și examinam capetele blonde și brune ale copiilor. Îl recunoscu pe Volodea — băiatul acela bălan care semăna cu un pui de curcă și care acum ședea lingă Magdalina Haritonovna, apoi îi observai pe cei doi băiețași negricioși, cu năsurile ascuțite, care, fără doar și poate, erau gemeni. Se așezaseră pe un singur scaun și se tot împingeau.

Prima problemă care s—a discutat a fost cea a înzestrării materiale a excursiei. Elena Ivanovna întrebă pe cîte rucsacuri se poate conta.

Înainte de a veni la Zolotoi Bor, nu—mi luam rucsacul în spate decît pentru excursiile de achiziționare de cartofi. De altfel, în ultimii ani cedasem această plăcere lui Mișa.

Totuși, la Zolotoi Bor venisem cu trei rucsacuri, printre care și al lui Mișa — „rucsacul geologic” — cu șase buzunare și o pernă de cauciuc care se umfla, așa că am avut cu ce mă lăuda, vă închipuiți. Casa Pionierilor avea doar cîteva rucsacuri, pe celelalte s—au obligat copiii să le procure. S—a hotărît ca pentru drum să se cumpere concentrate de mei și gelatină de fructe. Masa de prînz urma s—o luăm la cantina din Liubeț. Fiecare copil trebuia să ia cu el cîte cinci ouă, zahăr, sare, pîine, o cană, o lingură, o farfurie și o pătură. Doi copii au primit sarcina să vină cu două căldări. E adevărat că nu—i prea plăcut să cari căldările, dar ce să—i faci, le duce toată lumea cu rîndul. Mie mi s—a încredințat o mică trusă medicală care, spre fericirea mea, cîntărea numai trei kilograme. Băieții au mai promis să ia cuțite și două topoare, iar fetele — ață și ace. Deoarece e obositor să umbli ziua pe căldură,, am hotărît să pornim la ora șase seara.

—Cel mai bine ar fi să înnoptăm în sat, în localul școlii — declară Magdalina Haritonovna.

—Ce—ar fi să înnoptăm în pădure ? Facem niște colibe și dormim în ele — propuse Liusia.

—În colibe ! Ura ! exclamă, plin de bucurie, unul din băieți.

—Da, da, e bună propunerea ! Să înnoptăm în colibe ! îl sprijiniră ceilalți.

„În pădure, în colibe?” am făcut o strîmbătură neîncrezătoare, dar am tăcut. Elena Ivanovna spuse cu un zîmbet blînd :

—Foarte bine, să înnopteze în pădure.

Liusia propuse să se repartizeze între copii diferite sarcini. Trei fete și doi băieți urmau să facă pe bucătarii, alți băieți, care aveau undițe, urmau să fie pescari. Două fete au primit harta regiunii, cu obligația de a trasa itinerarul excursiei și de a face, după ochi, schița topografică a împrejurimilor. Fetele acestea au căpătat titlul de topografi. Volodea, care avea aparat de fotografiat, a fost numit fotograf al expediției. În continuare, pe listă au fost trecute croitoresele, responsabilii cu cazarea și cu aprinsul focului, sanitari...

—Dar cine din voi vrea să fie scriitor ? întrebă zîbind Magdalina Haritonovna și puse pe masă un elegant album albastru.

Mai tîrziu am aflat că Magdalina Haritonovna pregătește pentru o revistă pedagogică un studiu extrem de interesant : „Perceperea realității înconjurătoare de către copii”, prescurtat „P.R.I.D.C.”, și că, pentru

această lucrare, are nevoie de jurnale de drum autentice, scrise de copii.

—Eu vreau să țin jurnalul! strigă unul din gemeni, sărind de la locul lui.

—Și eu! sări celălalt.

Alți câțiva băieți și câteva fete, printre care și Sonia, și—au exprimat dorința să fie și ei „scriitori”.

—Bine, bine — îi împacă Elena Ivanovna pe toți — în cazul acesta veți ține pe rînd jurnalul expediției. În sfîrșit, a venit și rîndul meu să iau cuvîntul.

M—am ridicat în picioare și, puțin emoționat, am început să vorbesc despre exploratori. Le—am arătat că exploratorii sînt oameni curajoși și întreprinzători, care se interesează de toate fără să se teamă de greutățile ce întîmpină, că ajută pe alții și, ceea ce e esențialul, caută noul pe pămînt și sub pămînt, pe apă, sub apă și în văzduh. Am amintit și de mototoli. Probabil că vorbeam pe un ton destul de convingător și cu multă căldură, pentru că toate capetele se întorseseră spre mine și copiii mă ascultau cu atenție.

Inima a început să—mi bată de bucurie : aha, așadar copiii mă luau și pe mine, și pe Sonia mea, drept exploratori. Perfect ! Lasă—i să creadă. Apoi am trecut la însărcinările mele de explorator. În treacăt fie zis, despre ciuperci și dulceață n—am scos nici un cuvîntel.

Le—am povestit că Mișa al meu aducea rucsacuri pline de „trofee”, că de data asta își petrece vacanța la Moscova și învață, iar spre sfîrșit i—am rugat să mă ajute și dînșii să adun vreo două rucsacuri cu pietricele.

—Două ? O să vă umplem șase rucsacuri! exclamă băiatul negricios.

—„Șase” a spus el ? Zece ! Douăsprezece ! completă unul din gemeni.

—Într—adevăr — confirmă Magdalina Haritonovna. „Călăuza turistului” recomandă insistent strîngerea mineralelor. Iată anexat aici și desenul ciocanului. Ar trebui să includem neapărat cercetările geologice în planul excursiilor noastre de studiere a regiunii. Sînt de părere totuși că în primul rînd ar trebui să strîngem o colecție pentru colțul naturaliştilor de la Casa Pionierilor, și numai exemplarele duble le—am putea eventual dăruia...

—Gîndiți—vă că n—aș avea nevoie de prea multe exemplare — m—am rugat eu cu timiditate.

—Bine, bine — spuse Elena Ivanovna. Sînt convinsă că veți umple un camion întreg cu pietricelele strînse. Așa că, vă rog, nu mai polemizați !

Atunci am trecut la cea mai dragă dintre misiunile mele de explorare. Am început să povestesc că în Ural, cu puțin timp înainte de izbucnirea războiului, s—a găsit un tablou al marelui pictor italian Rafael, dispărut cu o sută cincizeci de ani în urmă. Tabloul se compunea din două bucăți. Una din ele acoperea un butoi cu castraveți murați, cealaltă era aruncată undeva, prin pod. Apoi am început să le povestesc despre portretul tinerei în rochia liliachie cu dantelă, portret care pare să fie ascuns undeva, în Liubeț. E adevărat că portretul acesta a fost pictat pe pînză și că nu puteai să acoperi un butoi cu el, în schimb, putea fi distrus de șoareci sau deteriorat de umezeală. De aceea trebuia găsit cu orice preț. E posibil ca și acest portret să fie o valoroasă operă de artă. Și, apoi, ce însemnau aceste cuvinte enigmatice scrise pe pînză ? : „Eu n—am dreptul nici măcar să semnez”.

—Toate astea sînt brașoave — declară Volodea, puiul de curcă cel exemplar.

—Tu, Volodea, ești un mototol, de—aia vorbești așa! i—o reteză Lusia.

—Eu nu văd cu ce și—ar îmbogăți cunoștințele copiii noștri apucîndu—se să caute portretul; dar dacă aceste cercetări nu vor stînjiți îndeplinirea sarcinilor planificate... — începu Magdalina Haritonovna cu o voce impasibilă.

Lusia își scutură părul blond și se aprinse în obraji.

—Magdalina Haritonovna, se poate ca tocmai dumneavoastră să...

Elena Ivanovna puse încet mîna pe umărul Lusiei.

—Mai încet, mai încet, draga mea ! Liniștește—te ! spuse ea blînd.

Lusia și Magdalina Haritonovna tăcură.

În clipa aceea, un băiat înalt, blond, cu o cută pronunțată pe frunte, cu ochi mari, cenușii, serioși sări ca un arc de pe scaun. Cu un ton profesoral și sever, băiatul începu să—mi pună o sumedenie de întrebări : —E o poveste interesantă !... Dar spuneți—mi, vă rog, cînd a fost pictat acest portret ? Ce dimensiuni are? Cine era tînăra ? Dar pictorul ?

La toate aceste întrebări am fost nevoit să răspund cu tristețe : „nu știu”, în timp ce simțeam plutind în aer nota doi pentru asemenea răspunsuri.

—Tovarăși — începu examinatorul meu și—și încruntă sprâncenele stufoase — am citit undeva că în Egipt s—a căutat multă vreme mormîntul unui faraon, care pînă la urmă a fost găsit. Trebuie să recunoaștem că tovarășul doctor nu ne—a dat prea multe indicii, totuși, detașamentul nostru... Băiatul mă privi întîi pe mine, apoi își întoarse ochii spre ceilalți copii și le făcu ștremgărește cu ochiul. în concluzie, vom căuta portretul ! exclamă el cu o voce sonoră.

—O să ne strecurăm în niște găuri — continuă unul din băieții negricioși — în care cei mari nici nu visează că am putea pătrunde, dar, pînă la urmă, tot o să găsim portretul!

Era șase seara. Băieții și fetele, cu tichii și tricouri confecționate din ziare, pantaloni de trening albaștri și rucsacuri îndesate, stăteau cuminți pe băncile din fața Casei Pionierilor. Numai Sonia mea purta o rochiță scurtă, roz.

Băieții și fetele mă examinau cu respect.

În pantalonii de trening ai lui Mișa, cu pălărie de paie cu boruri largi pe cap, în spate cu rucsacul imens din care ieșea coada ciocanului, semănăm, probabil, cu cine știe ce explorator sau călător experimentat.

Cel mai mic dintre turiști, un băiețuș slăbuț, costeliv, ars de soare, cu ochii negri, cu fața, brațele și picioarele de culoarea unei nuci prăjite, se apropie de mine.

—Nene, n—ai vrea să facem schimb de rucsacuri ? Eu duc rucsacul dumneavoastră și dumneavoastră pe al meu. Băiatul mîngîie cu dragoste mîndrețea mea de raniță cu șase buzunare. Asta—i un rucsac celebru! Probabil că ați făcut înconjurul pămîntului cu el. O să ne povestiți odată, nu ?

—Bine, fie și așa, să facem schimb — am răspuns eu, prefăcîndu—mă că nu i—am auzit întrebarea relativă la înconjurul pămîntului.

„Numai că trusa medicală are să fie grea pentru el” — gîndii eu și scoțînd—o, am mutat—o în rucsacul posesorului ochișorilor negri.

Am observat că și alți băieți își luaseră ciocane geologice. De fapt, numai cozile lor erau „geologice”, în unele cazuri fiind mai lungi chiar decît stăpînii lor, încolo, ciocanele acestea erau fie de tîmplărie, fie de cizmărie, adică ceea ce reușise fiecare să adune de acasă. Băieții le mînuiau cu atîta dibăcie, de parcă ar fi jucat crochet.

Liusia alerga de colo pînă colo. Magdalina Haritonovna bombănea mereu cîte ceva, iar Liusia îi răspundea în șoaptă. După ce totul și toate au fost numărate de nu știu cîte ori, Liusia a dat comanda de aliniere a detașamentului.

—Un ! Doi ! Trei ! Patru !... strigau copiii de la dreapta spre stînga.

Liusia prezentă raportul Elenei Ivanovna, rostind răspicat, militărește :

—Tovarășă directoare, detașamentul de pionieri al Casei Pionierilor din Zolotoi Bor, cu un efectiv de douăzeci și șapte de pionieri, este gata de plecare. Ordonăți începerea marșului !

Elena Ivanovna se mulțumi să zîmbească și cedă locul Magdalinei Haritonovna, care începu să explice pe îndelete și într—un mod foarte plicticos că trebuie să—i ascuți pe cei mari, să nu alergi, să fii prudent, să nu te zbangui, să nu mănînci prea mult, să nu te bați, să nu rîzi prea tare, să nu bei apă nefiartă, să nu mănînci fructe crude, să nu te scalzi în rîu, continuînd astfel cu vreo alte cincisprezece recomandări nesuferite.

Copiii n—aveau astîmpăr. În timp ce vorbea, se împingeau ușor cu coatele, iar picioarele lor nu voiau cu nici un chip să stea locului.

Volodea, care fusese numit fotograf, ieși din rînd și se depărta de grup. Apoi se apropie din nou de noi, cînd lăsîndu—se pe vine, cînd urcîndu—se pe gard, pentru a căuta locul cel mai bun ca să ne fotografieze.

—Ce faci, mototolule ? ! îi strigă Liusia.

—Atențiune, încep — spuse Volodea imperturbabil și important — vă rog nu rîdeți ! Fetelor, priviți în

sus !

—Volodea, dacă nu termini... Volodea declanșa o dată, se dădu înapoi și mai declanșa o dată.

*

* *

Alinierea s—a păstrat numai pe străzile orașului. Cum am trecut de grădinile de zarzavat, băieții au iuțit pasul și, puțin câte puțin, au început să se depărteze de noi. Magdalena Haritonovna le făcea semn cu mîna, îi striga, ba chiar încerca să—i ajungă pe fugari.

—Totdeauna fac așa ! îmi spuse ea jignită, căutînd să găsească la mine o cît de mică dovadă de înțelegere. „Călăuza turistului" indică limpede că trebuie să mergi cu pas egal și măsurat. Cînd colo, poftim ! Ia uitați—vă cum au pornit—o, se grăbesc și asta e strict interzis !

Am înțeles imediat tactica băieților. O porneau repede, aproape în fugă, apoi se așezau undeva pe iarbă și începeau să povestească despre căpitanul Nemo, sau despre cei trei mușchetari, despre Valeri Cikalov sau alți exploratori celebri. De îndată ce apărea Magdalena Haritonovna, săreau în sus și dispăreau iar după cotitura drumului.

Pînă la urmă, m—am plictisit și eu să tot merg alături de stimata noastră conducătoare și am încercat să—i ajung din urmă pe băieți.

Îi observam mereu pe tinerii mei tovarăși de drum, dar erau atît de numeroși, încît nici pînă la sfîrșitul peregrinărilor noastre n—am reușit să memorez numele tuturor. Spre surprinderea mea însă, Sonia a reușit de la bun început să—i cunoască pe toți și acum o vedeam discutînd plină de însuflețire cu noile sale prietene.

Totuși, cum să mi—i întipăresc în minte ? Iată—l, de pildă, pe Volodea — fotografii. La drept vorbind, nici pînă azi nu înțeleg de ce a venit Volodea cu noi în excursie. Umbla tot timpul îmbufnat, cu sprîncenele sale albicioase încruntate ; ori de cîte ori cineva scotea vreo exclamație sau izbucnea în rîs, strîmba disprețitor din buze și din cînd în cînd se apropia de Magdalena Haritonovna, ca să—i șoptească ceva la ureche. Ceilalți copii îl evitau și—i trăgeau adesea cîte un ghiont.

Pe băiatul acela înalt, care mi—a pus o sumedenie de întrebări în legătură cu tabloul, îl chema Vitea cel mare. Se pare că printre copii era socotit un fel de căpetenie. Ceilalți băieți se lipeau de el ca albinele de nectar, ascultîndu—i cu nesaț povestirile. Aceste povestiri erau probabil foarte interesante, pentru că, din cînd în cînd, din grupul băieților izbucnea eite un rîs sonor sau exclamații pline de admirație sau de mirare.

Numele băiețașului costeliv care—mi tîra rucsacul era Perțov. N—am auzit niciodată pe copii să—i spună Vitea, ci pur și simplu Pereț¹, Ager, veșnic agitat, cu nasul jupuit și plin de pistruie, se apropia din cînd în cînd de mine și, fixîndu—și asupra mea ochii ca doua mărgele negre, își ridica sprîncenele mici și îmi punea cele mai neverosimile întrebări cu privire la explorări sau la medicină, ca, de pildă : „De cîte ori ați fost la Polul Nord ?" sau : „Ce vă place mai mult să tăiați, picioare sau mîini ?"

Spre norocul meu, răspunsurile nu—l interesau de loc. În clipa cînd deschideam gura ca să vorbesc, băiatul o lua la fugă, fie că alerga după un fluture, fie că se băga în baltă încercînd să prindă vreo viețuitoare acvatică. Se vede că era peste puterile lui să facă drumul alături de ceilalți, pe șosea.

În față mergeau cei doi gemeni negricioși. Erau cei mai îndemînatici și cei mai iuți la picior din tot grupul nostru. Toate efortările mele de a—i recunoaște au dat greș. Asemănarea dintre ei era atît de mare, încît se spunea că pînă și tatăl lor nu—i distinge decît după culoarea curelelor de la pantaloni. Singurul lucru pe care nu—l admiteam la ei era că se certau tot timpul.

La excursie lua parte și Galia, o fetiță subțirică, cu pielea de culoarea laptelui, fragilă, cu ochi imenși și gînditori și cu părul prins într—o fundă uriașă. Galia era, ca și noi, o cetățeană a Moscovei și era nepoata celor doi frați gemeni. Cine va duce rucsacul Galiei — Jenea sau Ghenea ? Cine va repara șiretul rupt de la pantofiorul Galiei — Ghenea sau Jenea ? Da, trebuie să recunosc că unchii Galiei găseau motive de ceartă din oră în oră. Cît despre Galia, în calitatea ei de adevărată frumusețe și fiind o persoană foarte mîndră, strîngea ușor din buze și aștepta tăcută ca unul dintre cei doi rivali să—i îndeplinească în sfîrșit dorința. De la bun început Galia i—a plăcut mult Soniei mele. Mergeau alături, ținîndu—se la braț și

¹ Ardei (în limba rusă), (n. t.)

Sonia povestea ceva cu înflăcărare. Ochii, dinții, fruntea ei transpirată radiau de fericire, buclele ciufulte și rochița roz fluturau în vînt...

Deodată, grupul de băieți care mergea în frunte se opri. Ei și ce ? ! La urma urmei, nu era prima dată că se opreau și—i așteptau pe ceilalți. Dar de ce mă priveau oare copiii atît de insistent și de întrebător ? Prudent, am încetinit pasul.

Vitea cel mare îmi ieși în întîmpinare, legănîndu—se.

—Tovarășe doctor, băieții ar dori să asculte cîte ceva din istorisirile dumneavoastră — spuse el cu hotărîre, încruntîndu—și sprîncenele stufoase.

—Și fetele — adăugă grăbită Galia.

—Pentru început, v—am ruga să ne povestiți ceva despre călătoriile la pol — spuse bucuros unul din gemeni.

—Și pe urmă cîte ceva despre țările calde — continuă celălalt.

Am întors capul cu un gest de neputință. Eram prizonierul lor, mă simțeam străpuns din toate părțile de privirile lor sfredelitoare. Pînă și Magdalina Haritonovna își mijise ochii și aștepta... Numai Sonia, care se afla la spatele tuturor, deschise larg gura și—și holbă ochii la mine. Era singura care știa că nu mă depărtasem niciodată de împrejurimile Moscovei.

—Știți, nu e bine să vorbești cînd umbli — începui eu bîlbîindu—mă — asta dăunează organelor respiratorii.

—Copii, nu mai stăruiți — spuse Magdalina Haritonovna, venind în ajutorul meu cu amabilitate. Așteptați pînă ajungem la punctul unde vom înnopta și atunci, lîngă focul de tabără...

Buna mea dispoziție se risipise ca o nălucă. Abia—mi mai trăgeam picioarele, tîrîndu—mă în urma tuturor, cu capul în jos și căutînd să—mi reamintesc tot ce citisem în copilărie despre călătorii și călători celebri.

Mergeam de—a lungul rîului. începuse să se întunece.

Zărint în apropiere un izvor cu apă rece și limpede, Liusia propuse să poposim aici.

—Da, ai dreptate — consimți Magdalina Haritonovna — în călăuza turistului se recomandă instalarea taberelor în vecinătatea izvoarelor.

—Popas ! Aici instalăm tabăra noastră ! comandă Liusia.

Coloana se opri. Cu un oftat de ușurare, copiii își scoaseră rucsacurile și se apucară de treabă. Gemenii, care aveau sarcina să aprindă focul, începură să șușotească niște cuvinte pe care nu le înțelegeau decît ei și în scurt timp flăcările pîlpîiră. Ceilalți copii aduceau crengi uscate, aruncate pe mal de revărsarea de primăvară și în curînd focul începu să ardă atît de puternic, încît nici nu te puteai apropia de el.

Liusia prelua comanda bucătăriei. încă înainte de a se fi aprins focul, Vitea cel mare și Vitea Pereț bătură în pămînt două crăcane, iar de bățul sprijinit în ele agățară amîndouă căldările pline cu apă.

Vitea cel mare propuse, cu o voce plină de importanță, care nu admitea nici o contrazicere, să fierbem cașă după o metodă argentiniană, despre care citise el în Mayne Reid și care consta în a amesteca mai întîi fără apă compoziția, adăugînd apoi lichidul treptat.

Liusia îl ascultă cu răbdare și izbucni în rîs.

—Ei, asta—i bună ! Mai întîi că așa arde toată mîncarea și, în afară de asta, ar ieși o cantitate foarte mică. Fugi de aici cu cașa ta argentiniană !

—Oameni cu mai multă experiență decît tine îți dau sfaturi practice și tu nu—i ascuți ! mormăi el și se retrase într—un colț.

Pescarii noștri își puseră la punct undițele și dispărură dincolo de tufișurile de pe mal. Rîme aveau berechet — le aduseseră de acasă în buzunare.

Fetele, care primiseră sarcina de a se ocupa de cazare, rupeau crengi de anini, le aduceau lîngă arbuștii cei mai apropiați și, proptindu—le în picioare, le legau vîrfurile. în felul acesta construiau mici corturi confortabile, așternute cu crengi de brad și cu iarbă. Așa luară ființă cinci corturi destul de încăpătoare.

Sonia și Galia plecară după frunze de mure și de zmeură. Se lăsa noaptea și trebuiau să dea zor ca să pună ceaiul la fiert.

Într—un cuvînt, nimeni nu stătea cu mîinile în sîn. Singur Volodea se plimba țațoș de colo pînă colo, cu aparatul de fotografiat atîrnat de gît, cu mîinile în buzunarele pantalonilor, și nasul cîrn ridicat în sus, criticînd pe toată lumea. Se înnoptase și nu mai putea fotografia.

—Ați adus cartofi ? întrebă Liusia.

—Am adus! răspunseră în cor ceilalți, afară de mine și de Sonia.

—Dar zahăr ?

—Adus !

—Pîine ?

—Și pîine !

—Ceapă?

Numai Galia adusese ceapă verde.

—Eu am adus niște foi de dafin și piper negru — spuse cu veselie Magdalina Haritonovna.

Mă gîndii : uite, nu mi—a dat prin minte să iau cel puțin niște bomboane.

Apa începu să fiarbă în amîndouă gălețile. Într—una, „bucătarii" turnară concentrate de mei, în cealaltă gelatină de fructe. Vitea cel mare începu să mestece păsatul cu un băț care servea drept făcăleț și fusese croit dintr—o creangă de anin, și—și vedea de treabă cu aceeași seriozitate cu care ar fi rezolvat niște ecuații.

Atunci am observat că Galia și Sonia își uitaseră lingurile acasă. Da, închipuiți—vă, pur și simplu le uitaseră ! De rușine, Galia își subție buzele și privi cu coada ochiului spre unchii săi, în timp ce Sonia rîdea.

—Ați uitat lucrul cel mai important ! se supără Magdalina Haritonovna.

Și avea dreptate să fie supărate, pentru că amîndouă gălețile trebuiau golite cît mai repede, spălate și puse din nou pe foc cu apă pentru ceai ; într—una avea să fiarbă ceai din frunză de zmeură, în cealaltă din frunze de mure.

—Eh — spuse cu dispreț Volodea — sînteți niște încurcă—lume !

—Așa—i cînd ai de—a face cu fete, numai neplăceri știu să facă ! rosti printre dinți Vitea cel mare.

—O să vă scoatem imediat din încurcătură ! strigă Ghenea.

Făcu un semn cu ochiul lui frate—său și amîndoi o zbughiră spre rîu, unde se porniră să caute de zor ceva în apă.

Ceilalți copii luară loc în jurul găleților pline cu păsat de mei subțire și cu gelatină de fructe, iar Liusia începu să împartă porțiile în căni. În clipa aceea, gemenii ieșiră din tufișuri și, cu multă solemnitate, oferiră fetelor niște linguri atît de frumoase, încît, vîzîndu—le, ceilalți își aruncară cît colo tacîmurile de aluminiu și de lemn.

Noile linguri erau alcătuite din jumătăți de scoică. La capătul mai ascuțit al fiecăreia, gemenii fixară cîte un bețișor, după ce mai întîi îi despicară ușor capătul.

—N—am citit nicăieri despre astfel de dispozitive pentru mîncare — se neliniști Magdalina Haritonovna.

—Sideful scoicilor nu este vătămător — obiectai eu timid.

Pînă la urmă, toată lumea, copiii, inclusiv Liusia și subsemnatul, am început să mîncăm păsatul cu linguri de scoici. Singură Magdalina Haritonovna își sorbea mohorîtă păsatul din lingura de aluminiu.

Cina se termină. Focul era pe sfîrșite cînd veni rîndul pescarilor să se laude cu produsele muncii lor.

Băieții aduseseră nu mai puțin de cincizeci de obleți, bibani, *răspari* și ocheane, înșirați pe două sfori.

Toate cuțitele, dar absolut toate cîte adusesem cu noi, intrară în acțiune cu o repeziciune uimitoare. Burțile peștișorilor fură spintecate, înăuntru se presără sare și, fără a fi curățați de solzi, fură acoperiți cu lut ud și îngropați în cenușa caldă, ca să fie numai buni de mîncat pentru a doua zi dimineața, la micul dejun.

—N—am auzit de cînd sînt că peștele poate fi pregătit astfel ! spuse Magdalina Haritonovna, privind pieziș și cu neîncredere spre cenușa focului.

—Eu cunosc procedeul din copilărie — răspunse Liusia.

—Parcă—mi amintesc că și Robinson prăjea peștii tot așa ! adăugai eu cu oarecare nesiguranță.

Noaptea se lăsase neagră, liniștită și caldă; și apa rîului, și tufișurile de pe mal erau negre, ba chiar și mai negre. Undeva, dinspre malul opus, se auzi plescăitul unui pește mare, o păsărică zbură dintr—un tufiș, apoi liniștea se așternu din nou. Călătorii noștri ședeau în jurul focului și cîntau, ori stăteau tolăniți primprejur.

Erau sătui și liniștiți. «Te pomenești — îmi spuneam — că, după ce termină cu cîntecele, vin iar pe capul meu : „povestiți—ne, povestiți—ne despre călătoriile dumneavoastră ".» M—am retras prudent în întuneric, lîngă un tufiș. De aici, din ascunzătoarea mea, la lumina portocalie a focului care juca în

întunericul de nepătruns, siluetele copiilor se profilau ca niște umbre fantastice și tremurătoare, amintind parcă de niște exploratori misterioși care caută comori imense în adâncurile pământului.

„Cînd mă voi înapoia la Moscova, am să le povestesc neapărat lui Mișa și lui Ivan Ivanovici cum am plecat să strîng minerale și cum am început să caut portretul. Numai că și eu și Sonia o s—o cam pățim cînd mama are să afle că pentru prima dată în viața noastră ne—am permis să înnoptăm în pădure și să ne culcăm pe pământul gol.”

Cîntecul amuți brusc. Cîțiva băieți și fete se ridicară de pe locurile lor și începură să șușotească între ei, rotindu—și privirile în toate părțile. Dar interveni Sonia, trădătoarea, arătînd cu degetul în direcția în care mă aflam, și copiii se năpustiră spre mine.

—Detașamentul de pionieri ar dori să asculte conferința dumneavoastră despre călătorii și călători celebri — spuse răs-picat Vitea cel mare, apropiindu—se de mine.

—Veniți lîngă foc ! și gemenii mă apucară de mîini.

Și iată—mă apucat și tîrît de brațe, în timp ce eu îmi mișcăm picioarele încet, de parcă m—aș fi dus la dentist.

Deodată, din depărtare, de dincolo de rîu, se auzi un bubuit înfiorător, ca și cum un uriaș ar fi lovit în niște foi uriașe de tablă. Un fulger străluci în depărtare. Toată lumea sări în picioare. Era evident că se apropia o furtună. Stelele se făcuseră nevăzute, vîntul începu să foșnească în tufișuri și în jurul nostru se făcu întuneric ca într—o pivniță.

O furtună noaptea în pădure e ceva teribil ! Cu toate acestea, jubilam. Furtuna mă salva pentru cel puțin douăzeci și patru de ore!

—Așa—i că am avut dreptate ? Dar degeaba am căutat să vă conving că cel mai bine e să dormim la școală ! spunea agitată Magdalina Haritonovna. Acum ce ne facem ?

—Cum ce ne facem ? ! întrebă mirată Liusia. Trebuie să ne adăpostim. Uite, acolo sînt niște brazi înalți cu crengi mari. Să dăm o fugă pînă acolo !

—Nu, nu ! în nici un caz !... Nu—i voie sub brazi ! Vai, unde—i „Călăuza turistului” ?... Scrie totul acolo... Trebuie să găsim altceva ! gemu Magdalina Haritonovna.

Dar un fulger scapără violent și tunetul se auzi foarte aproape. Copiii puseră mîna pe rucsacuri și se strînseră în grup, așteptînd dispozițiile noastre.

Deodată, Vitea cel mare ieși înainte :

—Cînd plouă, cowboy—ii își fac corturi din pături. Mai întîi bat doi țaruși mari în pămînt, apoi pe diagonală...

—Ia mai sfîrșește cu cowboy—ii tăi ! îl întrerupse Liusia. Tovarăși, după mine, repede ! comandă ea.

Și toată lumea o porni în goană după ea, prin întuneric, spre brazii pe care nu—i vedea nimeni. Magdalina Haritonovna și cu mine am luat—o la fugă după ceilalți. Vitea cel mare, care rămăsese pe loc, începu să taie cu toporul niște crengi mari, dar un nou bubuit de tunet îl hotărî să arunce crengile și să se grăbească să ne ajungă din urmă.

Copiii se așezară sub brazii deși și negri, se înfășurară în pături și se lipiră strîns unul de celălalt. Eu mă gîndeam cu jînd la colibele noastre confortabile, cu saltele moi din crenguțe de brad. Deodată, se auzi un bubuit de tunet atît de asurzitor, încît am crezut că se despică cerul. Tunetele se urmau la intervale scurte, dar de plouat nu ploua. Vîntul bătea rece, în rafale. Copacii se legănav și trosneau neliniștiți. Fulgere puternice luminau în fiecare clipă pădurea neagră și siluetele copiilor, care păreau să stea la pîndă.

La început am rămas cu toții tăcuți, afară de gemeni, care se certau iar ca să hotărască cine din ei trebuia să—și ofere haina Galiei. Pînă una, alta, fata tremura de frig ; în cele din urmă, băieții se—nțelesesă, unul din ei își oferî haina Galiei, celălalt Soniei.

Ploaia nu mai începea. Căzuseră doar cîțiva stropi mari.

—Volodea, vino încoace ! îl chemă Liusia. Fotografiază—ne la lumina fulgerului.

—Volodecika, unde ești ? strigă Magdalina Haritonovna.

Volodea nu răspunse. Unde putea să fie ? Pe unde să se fi pierdut băiatul nostru model ?

—Volodka ! strigară băieții în cor.

—Iată—!

Îl descoperiră la lumina fulgerului următor cu capul ascuns sub o pătură, de unde se auzea cum îi clănțane dinții de frică.

—Volodea, ce—i cu tine ?

—Eu, eu... eu vreau acasă ! se auzi vocea plîngăreață a lui Volodea.

Toți copiii izbucniră în hohote de rîs. Volodea, lăudărosul, se speriasse de furtună.

—Ar putea să—ți fie rușine ! exclamă Liusia, năpustindu—se asupra lui. Și mai vrei să devii operator de filme ! Operatorii sînt oameni curajoși, se bagă în cuștile tigrilor, filmează urșii în taiga, crocodilii din apă...

Furtuna începea să se depărteze. Fulgerele străluceau tot mai rar. Vîntul se liniștise.

—Știți ce, copii ? exclamă vesel Liusia, sărind în picioare. Nu mai plouă ! Hai să ne întoarcem la corturile noastre dragi și să ne culcăm cît mai repede !

În armată există o vorbuliță care nu prea place ostașilor și mai cu seamă recruților. Vorbuliță asta e „deșteptarea”. Plutonierii o pronunță totdeauna cu o voce nesuferită, stridentă, pe patru note, accentuând silabele de la sfârșitul cuvîntului: „*ta—rea*”.

—Deștep—ta—rea ! strigă Liusia, întocmai ca plutonierii, la ora cinci dimineța, chiar la urechea mea.

Mi—am scos nasul de sub pătură și am privit în jurul meu. Copiii începuseră să se miște. Unii își scoteau de sub pătură ba nasul, ba picioarele goale, dar imediat le ascundeau din nou.

Ah, ce n—aș da să nu mă scol !

Umărul și picioarele mi—au înghețat dintr—o dată. Brațul mi—a amorțit. Undeva, în coapsă, simțeam un junghi și mai simțeam, firește, că nu dormisem destul.

—Deștep—ta—rea ! mai strigă o dată Liusia cu o voce dinadins neplăcută și fonfăită. Scoală—te mai repede !

Fata trecea în fugă de la unul la altul, scuturînd copiii de umeri, trăgîndu—i de picioare sau de cozi...

—Cine m—a pus să mă fac explorator ! gemui eu, întorcîndu—mă pe partea cealaltă.

Visasem tocmai ceva minunat. Se făcea că mă aflu în cabinetul meu medical atît de plăcut și strălucitor de curățenie. Eram în halat alb, cu calota albă pe cap. Unul după altul, timizi și speriați, copiii intrau la consultație. În mîini țineam nu acest baros geologic nesuferit, ci un ciocănaș elegant și nichelat de neuropatologie.

Am deschis ochii și în locul tavanului de o albeață orbitoare din cabinetul meu medical, am zărit, printre vîrfurile brazilor, cerul senin, îndepărtat, pentru care nu găseam nici un termen de comparație, atît de pur și de albastru era. Am sărit imediat în picioare și am privit în jur. N—ai nici un drept să scîncești, cînd dimineța este atît de frumoasă. Un abur lăptos se ridica în șuvițe subțiri deasupra apei. Pe crengile brazilor străluceau diamante de rouă...

Unul după altul, copiii săreau în sus. Fiecare se întindea mai întîi, apoi întorcea fața și zîmbea soarelui ce răsărea în întîmpinarea dimineții albastre, își scutura capul ciufulit și o lua la fugă spre izvor, ca să se spele.

—Înviorarea ! comandă Liusia.

În chiloți și tricouri albastre, copiii porniră spre rîu în pas alergător.

Magdalena Haritonovna și cu mine, zgribuliți de răcoarea dimineții, căscam urmărind din depărtare gimnastica de înviorare a tinerilor noștri turiști, comandați de Liusia...

Volodea nu lua parte la înviorare : *chincit* pe iarbă, demonta aparatul de fotografiat care se defectase. Sportivii se întoarseră în pas alergător lîngă noi și se adunară în jurul focului din ajun, apoi scoaseră din cenușă cartofii copti și peștișorii prăjiți. Coaja de lut se uscăse și se desfăcea ușor, solzii rămîneau în lut. Peștele era rece, dar gustos și deși mirosea puțin a fum, era foarte, foarte comestibil.

Ciufulită, supărată, Magdalena Haritonovna se strîmbă și începu să ciugulească în silă, cu două degete, dintr—un peștișor.

—Volodea, ne fotografiezi ? întrebă Vitea cel mare.

Toată lumea începu să rîdă.

—Da—a ! fonfăi jignit Volodea. Anul trecut, cînd eram la bunica, fulgerul a omorît o capră.

—Ptiu, dar fricos mai ești! spuse Sonia, cu o bucurie răutăcioasă. Uite, eu nu m—am speriat de loc de tunete, absolut de loc.

—Sanitari, curățați tabăra ! comandă Liusia. Hîrtiuțele și cojile de ouă au fost strînse cu grijă și îngropate. N—am desfăcut corturile, pentru că aveam de gînd să înnoptăm în ele și la întoarcere. Gălețile, topoarele și celelalte lucruri de prisos le—am ascuns în tufișuri.

Exact în acea clipă constatai că mi s—a întîmplat o nenorocire. Cu prilejul zarvei din timpul nopții, cineva îmi răsturnase rucsacul. Apoi altcineva se așeză pe el și—mi turti trusa de farmacie. Sticluța cu ulei de ricin se sparse și lichidul gras murdări fesele, transformă niște tablete într—o pastă și se lăți pe pînza rucsacului, desenînd o pată enormă, închisă la culoare și grasă. Nenorocirea era că rucsacul nu—mi aparținea, ci era proprietatea statului, a Casei Pionierilor.

—Mda — spuse pe un ton rece Magdalina Haritonovna.

Stăteam tăcut în fața ei, cu ochii plecați în pămînt. Mi se mai întîmplase să iau această poziție cu vreo treizeci de ani în urmă, în fața profesoarei mele de geografie, după ce rupsesem harta Australiei, îmi dădeam seama că sînt vinovat și nu vedeam nici o putință de justificare.

Copiii se adunară în jurul nostru și așteptară curioși și nerăbdători să vadă cum va fi dojenit nu un băiat de vîrsta lor, ci un om în toată firea, medic pe deasupra. Am observat că Sonia mă privea cu ochii larg deschiși și speriați, în timp ce dintr—un tufiș, în care se ascunsese principalul vinovat al acestei întîmplări, adică Vitea Pereț, se strîmba la mine.

Magdalina Haritonovna oftă greu și—și începu tirada cu o voce de gheață :

—Copiii au mîncat din scoici, au consumat niște pești prăjiți în lut, au băut ceaiuri din niște ierburi necunoscute. Și acum cu ce o să le tratăm indigestiile ? Dar mai trist e că ați stricat un bun al statului.

—Bine, ajunge, Magdalina Haritonovna, nu s—a întîmplat nimic deosebit ! observă sec Liusia. Trebuie să ne grăbim, și dumneavoastră ne țineți în loc.

Magdalina oftă încă o dată, dar nu mai spuse nimic.

*

* *

Am căutat s—o iau înainte cu băieții, părăsind restul grupului. Din depărtare vedeam că Liusia și Magdalina Haritonovna discută ceva cu înflăcărare.

Mai tîrziu, Sonia mi—a spus că Magdalina Haritonovna a bombănit tot drumul că se stricase un bun obștesc, în timp ce Liusia căuta s—o liniștească.

Am cotit spre dreapta, într—o vale, și rîul a dispărut după o cotitură a drumului, apoi am urcat un deal și pădurea s—a sfîrșit. Atunci am pornit printre lanuri de grîu.

După ce am depășit ogoarele de grîu ale colhozului, care unduiau în bătaia vîntului, am intrat într—o pădurice de pini. Dincolo de pădurice, în fața noastră, se deschidea o altă vale, pe fundul căreia curgea un rîu.

Priveliștea se schimba din oră în oră. Îți venea să grăbești pasul, doar—doar ai să afli mai repede ce se ascunde dincolo de dealul următor, Si cînd ajungeai în vîrfurile lui, vedeai altă pădurice, alte sate și iar te întrebai : oare ce—o fi mai departe ?

„Poate că nimic nu—i mai plăcut decît să mergi pe jos — îmi spuneam — mai cu seamă dimineața, cînd nu e încă prea cald.”

E drept că rucsacul îmi încovoia umerii, că ochii mi se cam lipeau pentru că nu dormisem destul și mă dureau picioarele... Dar, mîndru și mulțumit la gîndul că plecasem să îndeplinesc una din cele mai importante sarcini din programul de explorare, înaintam în praf drumului, mereu în fruntea celorlalți.

Băieții mergeau pe lingă mine. Vitea cel mare povestea cu înflăcărare o nouă istorie amuzantă. Eu însă nu eram atent la ce spunea. Mireasma subtilă a griului care se cocea se împletea cu aroma îndepărtată, de—abia simțită, a finului proaspăt cosit. Lăstunii iuți mai fluierau, în locul lor auzeam acum pîtpalacii invizibili.

Am urcat dealul următor și atît eu cît și băieții ne—am oprit fără voia noastră în vîrfurile lui. Departe, departe, într—un val transparent de ceață, se zăreau contururile orașului, cu zidurile vechi ale cetății

bătînd în albastru, cu turnurile sale ascuțite. Orașul părea suspendat în aer. De aici, din vîrfurile dealului, Kremlinul arăta ca un castel misterios. Cît de mult ai fi vrut să crezi că tocmai în acest castel e ascunsă frumoasa fermecată în rochia liliachie, cu dantelă...

Se apropiara și ceilalți.

—Ce frumos e ! șopti Liusia.

—Nu cred să iasă pata la spălat !

Vocea stridentă a Magdalinei Haritonovna ne readuse pe pămînt din țara basmelor în care pluteam cu toții. În aceeași clipă mă gîndii că în seara aceea voi fi probabil nevoit să povestesc despre „călătoriile” mele și simții deodată un nod în gît.

Oftînd din străfunduri, am pornit—o mai departe. Cînd am coborît în vale, «orașul albastru a dispărut, dar urcînd pe colina următoare, l—am văzut mai aproape și am constatat că—și pierduse farmecul misterios.

Liubețul era acum doar pitoresc. Zidurile și turnurile cetății nu mai păreau albastre, erau ziduri de piatră albă. Luminat de razele soarelui în asfințit, zidul, care coborînd puțin pieziș una turnurile, ieșea puternic în relief. Lîngă cetate, se îngrămădeau o droaie de căsuțe, iar în spatele ei se înălțau două coșuri de fabrică. O rîpă foarte adîncă și lată, transformată în grădini, înconjura cetatea. Jos curgea un rîuleț albastru, peste care era aruncat un pod de fier lucrat ca o dantelă ; pe el treceau mereu mașini în ambele sensuri. Pe pajiște pășteau vaci. Țipetele copiilor care se scăldau în rîu ajungeau pînă la noi.

Liusia opri detașamentul. Copiii își vîrîră bluzele de trening în rucsacuri, își legară cravatele de pionieri la gît, și se scuturară de praf. Fetele își împletiră din nou cozile, apoi detașamentul se alinie și începu să coboare spre rîu.

Privirile mele făcură ocolul orașului. O mulțime de căsuțe se piteau printre merii livezilor. Unde, în care parte a orașului trebuia să caut portretul ? Era de la sine înțeles că în anii cincinalelor se construiseră cartiere noi, căsuța care se afla cîndva la periferia orașului se afla poate acum undeva în centru.

Trecurăm podul și ajunserăm lîngă cetate. Din apropiere, turnurile scunde și albe, cu ferestre—metereze înguste, cu acoperișurile lor piramidale, păreau impunătoare.

Liusia se apropie de mine.

—Știți ? Presimt, ba mai mult, sînt convinsă că portretul se află undeva acolo, în cetate ! spuse ea cu pasiune.

Vitea cel mare se apropie și el, ascunzîndu—și cu un gest preocupat mîinile în buzunare și încruntîndu—și sprîncenele stufoase.

—Și eu bănuiesc că portretul ar putea să fie ascuns undeva, acolo — și Vitea întinse mîna spre unul din turnurile vechi ale cetății.

—Poate că e acolo ? și Galia arătă, timid, cu un deget subțirel, spre alt turn și mă privi întrebător.

—Poftim ce le trăsnește ! aruncă disprețuitor Volodea, printre dinți. Portretul e la muzeu, și cu asta, basta!

Am pornit—o de—a lungul zidului și ne—am apropiat de poarta albă, sculptată în piatră. Deasupra ei se putea citi o inscripție : „Cetate construită în 1531. Potrivit ucazului marelui cneaz Vasili Ivanovici al III—lea fost—a nălțat orașul din piatră albă pe pămînturile lui Nikola din Liubeț. Începînd din secolul al XVI—lea, a devenit oraș de frontieră al cnezatului Moscovei și a constituit un loc de apărare împotriva invaziei tătarilor din Crimeea”.

Am intrat pe poartă. După zidurile albe se piteau căscioare sumedenie, iar în spatele mestecenilor înnegriți de timp, cu crengile pline de cuiburi de ciori, se înălța o catedrală veche, întunecată. Deasupra porții masive de fier a catedralei era fixată o tăbliță : „Muzeul istorico—geografic al orașului Liubeț”, iar mai sus se găsea o inscripție ruginită de trecerea anilor : „Ridicată în anul 1661, pe temeiul hrisovului dat de țarul Aleksei Mihailovici în Palatul mare”.

—Poate că portretul tinerei fete se află într—adevăr în galeria de tablouri a muzeului — mi—am dat eu cu părerea.

—În cazul acesta, n—ar mai fi de loc interesant — oftă Galia. Așa n—o să mai ajungem niciodată exploratori !

—Numai să nu puneți nimănui întrebări — se rugă Liusia. Trebuie să—l descoperim singuri.

Fata se depărta în fugă și, cu o voce sonoră, complet schimbată, comandă :

—Detașament, în ordine intrați în muzeu !

Am pătruns în încăperea răcoroasă a muzeului. Un bătrîn înalt și adus de spate, cu mustăți de morskă, cu niște ochelari grei încălecați pe un nas gros, se ridică de pe scaun și tuși ca să—și dreagă glasul.

—Cu cine am onoarea ? întrebă el.

—Turiști de la Casa Pionierilor din Zolotoi Bor — începu Magdalina Haritonovna — treizeci de persoane. Am venit la Liubeț pentru a ne îmbogăți cunoștințele despre regiunea noastră și pentru a căuta...

—Magdalina Haritonovna ! Liusia o trase de mîneacă fără jenă pe vorbăreața noastră conducătoare.

—Hm !... hm !... bătrînul tuși cu gravitate. Tineri pionieri ? Ochii săi sfredelitori ne examină cu o privire bănuitoare pe mine și pe Magdalina Haritonovna, căutînd parcă cravate roșii la gîturile noastre. Hm !... Hm !... tuși el din nou, se încruntă, apoi începu să numere biletele. Muzeul nostru cuprinde următoarele secții : secția de științe naturale, secția de istorie, secția contemporană și galeria de tablouri. Eu sînt custodele muzeului și vă voi conduce personal. Să începem cu secția științe naturale...

—Muzeul are și o secție de geologie ? întrebă Vitea cel mare.

—Ce—ar fi să începem vizita cu galeria de tablouri ? sări de colo Liusia.

—Aș vrea să comunic tinerei și tînărului care au pus întrebările — spuse custodele cu un glas tăios — în primul rînd că geologia e cuprinsă în secția de științe naturale, și în al doilea rînd că ordinea vizitării secțiilor din muzeu a fost stabilită odată pentru totdeauna.

Liusia se aprinse la față și—și mușcă buza, iar Vitea cel mare se bosumflă și se dădu la o parte.

—Ce sînt astea ? Ciocane geologice ? Puneți—le imediat aici, împreună cu rucsacurile. Te pomenești că mai și spargeți ceva cu ele — și, încruntat, custodele ne arătă cu degetul un colț unde să ne depozităm ciocanele.

Am intrat în prima sală.

„Ce multe fosile sînt aici ! Și ce frumoase ! Ce încîntat ar fi fost Mișa al meu !” mi—am spus eu.

—Amoniți, belemnți, brahiopozii, briozoare, *fuzuline* — bătrînul rostea cu glas monoton numele misterioase ale unor vietăți care fuseseră cîndva vii, și erau acum simple pietricele de culoare galbenă sau cenușie, cu desene dantelate și culcate cu grijă în cutii de sticlă.

—De unde vi le—ați procurat ? exclamă unul din gemeni.

—Din vechile cariere de piatră — răspunse custodele cu o voce indiferentă — cariere din care constructorii zidurilor cetății scoteau calcarul alb. Acolo puteți găsi asemenea exemplare.

—Și unde sînt carierele de piatră ? întrebă gemenii într—un singur glas.

—Să trecem în sala următoare — aruncă sec custodele, în loc de răspuns.

Pe mese erau aranjate păsări și animale împăiate mari și mici — pițigoi și o gaie, cîrțițe, un lup și multe, multe altele.

Am examinat camera și am oftat. Nu, portretul nu putea fi aici !

—Iată un lup — începu custodele cu o voce plictisită (se vedea cât de colo că repeta de mulți ani aceleași și aceleași fraze). În pădurile noastre se mai întâlnesc și azi aceste fiare care răpesc viței și oi. Lupul e o sălbăticiune care face mult rău... Tovarăși, nu puneți mina, vă rog, nu puneți mîna pe exponate !

Unii dintre copii priveau cu interes păsările și animalele împăiate și încercau să le mîngîie. Ceilalți erau nerăbdători să viziteze sălile următoare. Lusia nici nu se uita la animale și la păsări, ci trăgea mereu cu coada ochiului spre camera vecină.

—Ce plictiseală ! exclamă ea de cîteva ori.

—Toate astea le cunosc de cînd lumea ! mormăia Vitea cel mare, sigur de el.

—Tovarăși, fără mine nu vă duceți nicăieri — ne preveni custodele, cu o voce severă. Și acum veniți cu toții lîngă mine. Stați aici ! Tinere, dă—te la o parte din lumină ! Iată un exponat care nu se găsește nici în cele mai mari muzee ale lumii specializate în păsări și animale împăiate. Nu—l găsiți nici la muzeul zoologic din Moscova, nici la cel regal din Anglia — și vocea lui căpătă atîta solemnitate, de parcă ar fi ținut un discurs la festivitatea de închidere a anului școlar. întinse degetul arătător spre un perete pe care era agățată o etajeră. Pe etajeră se afla un clopot de sticlă, iar sub clopot o aripă de pasăre gălbuie, de culoarea nisipului. Această aripă face parte din penajul păsării măiestre — încheie custodele cu și mai mare solemnitate.

Am avut impresia că în dosul ochelarilor lui apărură sclipiri tinerești.

—Imposibil ! Astea sînt povești ! exclamă vehement Vitea cel mare.

—Vitea, te rog să fii cuviincios cînd vorbești cu un om mai în vîrstă ! îl dojeni Magdalina Haritonovna.

—Din păcate, e posibil — continuă custodele, cu aceeași voce impasibilă și măsurată. În alte orașe nu găsiți așa ceva, nu găsiți pasărea asta decît la Liubeț. Avem dovezi incontestabile că aceste păsări foarte rare trăiau altădată în împrejurimile orașului nostru. Da, da, în basmul „Căluțul cocoșat”, Ivanușka cel prost a izbutit să—și facă rost de o pană a păsării măiestre, iar noi posedăm o aripă întreagă și de n—ar fi fost o întîmplare nefastă, puteam fi posesorii unei păsări împăiate întregi.

Sonia și Galia erau de față, ținîndu—se strîns îmbrățișate, își făcuseră loc printre ceilalți copii și apropiindu—se de bătrîn îl întrebară, bîlbîindu—se sfioase :

—Bine, dar noi am citit... Și de ce nu strălucește ?

—În ce privește strălucirea aceea, e într—adevăr poveste. Pasărea măiastră are culoarea asta gălbuie, atîta tot.

Privindu—l pe acest bătrîn morocănos, mă convingeam că în ochii săi adînc înfundați în orbite, jucau luminițe ștregărești. Ba și pe față i se așternuse un zîmbet abia văzut.

—Vă rog să mă scuzați — i se adresă Magdalina Haritonovna — dar noi ținem un jurnal al excursiei, unde ne—am propus să notăm tot ce vom întîlni mai interesant. Așadar, ce am putea nota în legătură cu pasărea măiastră ?

—Ar fi o poveste prea lungă — răspunse el — n—am sfîrși niciodată cu vizitarea muzeului. în orașul nostru locuiește un bătrîn cam ciudat, un oarecare Numărul Unu, predecesorul meu la conducerea muzeului, astăzi pensionar. El este totodată eroul și vinovatul acestei epopei nefericite a păsării măiestre. Dacă doriți, adresați—vă Numărului Unu.

—Mă iertați, cum ați spus ? întrebai eu mirat. Mi se pare că n—am auzit prea bine.

—Numărul Unu — repetă senin bătrînul, parcă fără să observe mirarea noastră în fața acestui nume ciudat. Dacă aveți timp, treceți neapărat și pe la el.

—Dar ce dovezi aveți că pasărea dumneavoastră măiastră a trăit pe timpuri la Liubeț ? întrebă Vitea cel mare, cu o ironie aproape fățișă.

—Iată ce dovadă : cînd vom ajunge la galeria de tablouri, vă voi arăta o natură moartă, în care, printre alte obiecte, figurează și o pasăre măiastră.

Din păcate, n—am reușit să aflăm nici pînă azi cine e autorul tabloului. în locul semnăturii se poate citi o frază ciudată...

—Ce frază ? am întrebat eu și am simțit cum încep să—mi tremure genunchii.

—Ce frază ? repetă bătrînul imperturbabil. „Eu n—am nici măcar dreptul să semnez.”

Lusia scoase un țipăt, îl apucă de mîna și îndată după aceea se întîmplă ceva de necrezut. Vitea Peret băgă două degete în gură și fluieră asurzitor. Copiii începură să strige în cor.

—Dovediți—ne ! strigă Vitea cel mare.

—Duceți—ne acolo, duceți—ne acolo ! și Liusia îl trăgea de mână pe custode.

—V—ăți pierdut mințile ? exclamă bătrînul nedumerit, încercînd să scape de strînsoarea Liusiei.

—Trebuie să ne înțelegeți — am spus eu, încercînd să domin hărmălaia generală — există și un portret anonim al unei fete care poartă o inscripție identică și care, după toate probabilitățile, este acum pe undeva, în Liubeț.

Bătrînul sări în sus și mă apucă de umeri.

Sufocat de emoție, i—am povestit, cu bîlbîieli, și despre portretul din cămară, și despre Roza Petrovna care a făcut blinele, și despre Ivan Petrovici, totul, totul...

Rigiditatea și severitatea custodelui dispărură ca prin farmec. În timp ce mă asculta, ba ridica din sprîncene, ba deschidea gura mare. Ochelarii îi săltau pe nas, iar mustățile dese se mișcau neastîmpărate. Fără să rostească un singur cuvînt, își înălță brațele spre cer și porni în goană prin sălile muzeului. Ieși în stradă, apoi, tot în goană, pătrunse pe o alee cu tei, la capătul căreia se vedea o casă albă cu două etaje, ascunsă după niște tufe de liliac.

Am luat—o și noi la fugă după el. În urma tuturor alerga cu pași mici Magdalina Haritonovna, căci își tot pierdea pe drum papucii ce—i îmbrăcase la intrarea în muzeu. Scara dudu sub tropotul grăbit al celor treizeci de perechi de picioare. Ne—am oprit într—o sală mare de la etajul doi. În fața ochilor noștri apărură tablouri și portrete de toate felurile și de toate mărimile.

—Iată, priviți ! Custodele se apropie gîfîind de un tablou mic, încadrat într—o ramă masivă, aurită, și ne arătă spre colțul drept al unei naturi moarte.

Cu respirația întretăiată din cauza goanei, ne—am apropiat cu toții, mari și mici, ne—am aplecat pe rînd în tăcere, și am citit o inscripție în litere mărunte, ca niște mărgеле de culoare deschisă, pe fond întunecat, apoi ne—am retras cîțiva pași, ne—am oprit :și așa, nemișcați, am contemplat gînditori tabloul...

Pînza înfățișa o masă simplă de stejar, de culoare închisă, pe care se afla, în prim plan, un pumnal mic cu minerul gravat în argint, cu multă finețe. Lîngă pumnal zăcea o pasăre moartă, mare cît un porumbel și galbenă ca nisipul, sau mai curînd ca paiul. Ciocul ei era deschis, ochiul stins avea culoarea ștersă a plumbului. În spatele păsării era așezat un pahar de cristal cu marginea ciobită. Fundalul tabloului era de un albastru—cenușiu șters.

Ceea ce izbea mai mult la tablou erau trei pete roșii. Una din ele închipuia o mică băltoacă de sînge pe masă, sub pieptul păsării. Cealaltă pată — o piatră prețioasă, probabil un rubin, încrustat în minerul pumnalului. Pata aceasta roșie nu era mai mare decît o alună și, încadrată de argintul minerului, strălucea și scilipea în soare mai puternic decît o flacără. A treia pată era paharul înalt de cristal, umplut cu vin roșu—închis, aproape negru. Pictorul sugerase doar cristalul în culori deschise, de aceea strălucirea roșie a paharului era mai aprinsă decît a rubinului.

Copiii erau, se vede, prea obosiți sau poate că fuseseră într—adevăr atît de vrăjiți de acest tablou, încît au rămas cu toții mult timp locului, fără să scoată o vorbă. Ochii Liusiei înotau parcă în lacrimi.

Deodată, cineva se lipi de mine. Am întors capul și l—am recunoscut pe Jenea după cureaua lui neagră. —Nene doctore, n—am văzut de cînd sînt ceva asemănător ! exclamă el.

Am simțit că băiatul vrea să spună ceva, un lucru de mare importanță pentru el, dar, rușinîndu—se probabil de ieșirea sa involuntară, s—a retras și s—a ascuns în spatele celorlalți.

—Dar spuneți—ne, unde ați găsit această natură moartă ? întrebă Magdalina Haritonovna.

Se pare că era și ea la fel de impresionată ca noi ceilalți.

—Unde ? În fostul palat al Zagvozdețkilor, care au fost pe timpuri cei mai bogați moșieri de prin partea locului. Noi posedăm dovezi incontestabile că autorul tabloului l—a pictat aici, în Liubeț. În consecință, păsările măiestre au trăit și înainte prin părțile noastre. Vedeți ? Paharul are marginea ciocnită. Paharul acesta, care în trecut a aparținut de asemenea familiei Zagvozdețki, se află acum la Numărul Unu, de care v—am amintit adineauri.

—Dar pictorul, cine e pictorul și de ce n—a putut să semneze ? întrebă Liusia cu o voce tremurătoare.

—Noi, adică eu, Numărul Unu și Numărul Trei — începu imperturbabil bătrînul — am discutat de nenumărate ori această problemă. Întrucît nu există în arhive nici un indiciu că în prima jumătate a secolului al XIX—lea au trăit prin părțile noastre pictori cunoscuți, am ajuns la următoarea presupunere: această natură moartă a fost pictată de însuși Zagvozdețki. L—a uimit pasărea pe care n—o mai văzuse și s—a hotărît s—o imortalizeze în tablou. De altfel, cunoscătorii consideră că natura moartă aparține

penelului unui om de talent, fără îndoială, dar nu a unui pictor profesionist. Culoarea părului e prea vie și trupul păsării moarte nu—i prea...

—Vai, nu—i adevărat ! exclamă fără să vrea Liusia.

Bătrînul păru că nu auzise această replică neașteptată și continuă liniștit :

—Zagvozdețki era colonel și, potrivit obiceiurilor din timpul său, era o rușine ca un aristocrat să fie pictor, iată de ce a scris „Eu n—am nici măcar dreptul să semnez”. De altfel, priviți, tabloul acesta e portretul lux.

În apropiere atîrna o mică acuarelă. Într—o tunică verde, acoperită de decorații cu epoleți de aur, era înfățișat, în bust, un bărbat chipeș și foarte îngrijit. Ochii săi reci, impasibili și bărbia pătrată aveau ceva de lup. Nu, omul acesta n—ar fi putut deveni niciodată decembrist. Mai curînd ar fi tras în decembriști sau i—ar fi torturat...

—Nu, mai degrabă aduce a călău — spuse Liusia cu ironie.

—Înflăcărarea dumatăle tinerească îmi place. E posibil ca noi să ne înșelăm.

Interlocutorul nostru zîmbi.

„Nu—i chiar atît de arțăgos pe cît mi s—a părut!” gîndii eu.

—Socot de a mea datorie să vă comunic — continuă bătrînul — că și părerea Numărului Șapte e diametral opusă părerii noastre.

—Tată, dar ce mai e și cu numerele astea ca dintr—o culegere de probleme ? îmi șopti Sonia.

—De cînd mă tot căznesc să ghicesc cam ce—ar putea să însemne numerele astea ! spuse cu un aer adine gînditor Vitea cel mare.

Cît despre mine, îmi frămîntam și eu mintea ca să găsesc o explicație acestor cifre enigmatice. Nu înțelegeam de ce un bătrîn demn de tot respectul vorbește despre alți semeni ai săi, care cu siguranță sînt tot atît de demni de respect ca și el, ca despre niște numere fără însemnătate. Totuși, nu îndrăzneam să—i cer explicații asupra rostului acestei numerotări.

Ne îndreptarăm spre ieșire. Examinam de la distanță pereții acoperiți cu portretele unor demnitari trufași, purtînd peruci pudrate și ondulate, panglici de atlas și stele pe veste, cusute cu mătase și fire aurite, și simțeam că nici mie, nici celorlalți parcă nu ne mai dădea ghes inima să vizităm mai departe muzeul.

Magdalina Haritonovna înțelese starea noastră sufletească și interveni:

—Nu vă supărați, dar deși ne—am plătit biletele de intrare, îmi face impresia că pionierii noștri au declarat grevă !

Bătrînul o liniști și—i promise că data viitoare îi va lăsa să viziteze muzeul fără să le ia bani.

Am ieșit în curte și ne—am oprit lîngă turnul scund și alb al cetății. Acum trebuia, firește, să—i mulțumim călăuzei noastre, să ne luăm rămas bun și să convenim asupra datei viitoarei noastre întîlniri.

—Ce se află în interiorul turnului ? întrebă Vitea cel mare și—mi făcu semn cu ochiul.

—În prezent păstrăm în turn lăzi cu documente vechi, provenind din arhivele fostelor conace boierești și case ale negustorilor din partea locului, și arhivele instituțiilor publice locale dinainte de revoluție — răspunse cu indiferență bătrînul.

—N—ați putea să ni le arătați ? îl rugă Vitea cel mare.

—Nu, tinere ! Noi nu deschidem ușile turnului decît celor ce vin să facă cercetări științifice. În afară de asta, turnul este atît de dărăpănat, încît s—ar putea întîmpla să se surpe zidul. Bătrînul tăcu. Dar știți al cui este portretul, dacă el există într—adevăr ? adăugă el gînditor, fără să se adreseze cuiva. E portretul Irinei Zagvozdețkaia, fiica colonelului.

—Dar ce se știe despre Irina Zagvozdețkaia ? întrebă Liusia.

—Se poate să nu fi ajuns legenda ei pînă la Zolotoi Bor ? se miră bătrînul.

Ne—am uitat mirați unul la celălalt. Nu, nimeni dintre noi nu auzise niciodată despre Irina Zagvozdețkaia.

—Și cînd te gîndești că Numărul Șapte intenționa chiar să scrie un studiu istoric despre soarta acestei fete, dar, din păcate, a fost nevoit să renunțe, din lipsă de material.

—Mi—e foame — spuse tăgănat Volodea.

—Într—adevăr, parcă și mie mi—ar fi foame — îngîină Sonia întorcîndu—și ochii spre mine.

Nu vă mai spun cum s—au supărat toți ceilalți douăzeci și șase de copii, în cap cu Liusia, cînd i—au

auzit pe cei doi.

Cineva îi trase un ghiont lui Volodea — puiul de curcă — altcineva o smuci pe Sonia de coadă... Toți începură să strige :

—Să vă fie rușine ! Să vă fie rușine !

—Sonia ! Pînă și eu am roșit pentru fiica mea.

—Zău că mi—e tare foame ! și Sonia oftă din greu.

Bătrînul începu să rîdă :

—Hai, nu vă pierdeți vremea, duceți—vă la restaurant ! Cît despre povestea Irinei Zagvozdețkaia, o s—o auziți de la Numărul Trei, directoarea școlii de zece ani. Școala își are sediul în fostul palat al Zagvozdețkilor, unde probabil veți și înnopta.

—Permiteți să vă mai pun o întrebare — spuse Magdalina Haritonovna. Din motive pe care eu nu le cunosc, și care mie personal mi se par cel puțin ciudate, dumneavoastră vă referiți la anumiți cetățeni, probabil foarte venerabili, numindu—i într—un chip oarecum neobișnuit. Nu vi se pare că acest lucru este antipedagogic, mai ales față de copii ?

—Nu mi se pare de loc ! răspunse tăios bătrînul. Printre oameni se întîlnesc mulți care sînt, ca să zic așa, neastîmpărați, entuziaști ai unei cauze, pasionați, ba chiar aș spune că, într—un fel, sînt posedați de cauza respectivă. Așa, de pildă, Numărul Patru, care a locuit pe vremuri la Liubeț, era contabil la fabrica de sticlărie. Vă închipuiți că în orele de serviciu făcea fel de fel de socoteli. Dar îndată ce pleca de la birou, își petrecea tot restul zilei cultivînd dalii, dar nu din soiul acela roșu—închis, căroră le spunem „îtigănci”, nici cele albe ca zăpada, mari cît floarea—soarelui „Arctica Sovietică”. Nu. Într—o bună zi, i s—a năzărit să cultive dalii albastre, adică niște flori care nu există pe lume și pe care nu le—a cultivat încă nimeni pînă acum, în nici o grădină. Dar să vă dau alt exemplu : Numărul Cinci a creat niște plăcinte. Tot timpul său și—l întrebuița făcînd fel de fel de plăcinte, pe care le oferea apoi prietenelor. În cele din urmă, Numărul Cinci a inventat o plăcintă care poartă numele de „înecatul” și e atît de gustoasă încît, la onomastici și alte sărbători, tot orașul face numai plăcinta asta.

—De unde ne—am putea procura rețeta ? întrebă Magdalina Haritonovna, fără să se mai poată stăpîni.

„Rețeta asta mi—ar prinde bine și mie — gîndii eu — în loc de dulceață și murături, aș duce nevesti—mi cel puțin rețeta unei plăcinte extraordinare.”

—Bine, dar care este originea acestor numere ? întrebă Liusia.

Bătrînul se învioră.

—O, e o poveste întreagă ! încă înainte de război a venit într—o zi în orașul nostru... Se opri brusc, amintindu—și parcă de ceva, și—și întrerupse povestirea. Scuzați—mă, dar cred că sînteți cu toții flămînzii, nu numai bondoaca asta ! spuse el și arătă spre Sonia, care încremenise locului.

—Nu, nu, povestiți—ne, vă rugăm povestiți—ne ! Liusia, Magdalina Haritonovna și copiii se strînseseră în jurul bătrînului.

Numai Volodea — puiul de curcă — întoarse capul și începu să—și morfolească mohorît mîneca cămășii.

—Povestiți, povestiți, am să rabd și am să vă ascult — oftă supusă Sonia.

—Desigur că ați auzit cu toții de pictorul Sitnikov. Și bătrînul ne vorbi despre unul dintre maeștrii noștri din secolul trecut. La Galeria Tretiakov o sală întreagă e rezervată tablourilor lui. Ei, acest Sitnikov are un fiu, care acum e bătrîn, așa—numitul Numărul Șapte. Cu puțin timp înainte de izbucnirea războiului, a venit împreună cu familia sa în orașul nostru și știți pentru ce ? Numai ca să afle de ce vizitase tatăl său acest oraș acum vreo patruzeci de ani. Nu ne—a lăsat în pace pe nici unul din noi. „Am o scrisoare a tatii adresată mamei mele, ne spunea el. Tata era convins că natura moartă din galeria muzeului e învăluită în mister. O operă de artă atît de minunată și nimeni să nu—i cunoască autorul ! Căutați, căutați !” ne tot hărțuia Numărul Șapte.

Și am început să căutăm. Toată vara n—am făcut altceva decît să căutăm. Am răscolit toate lăzile cu hîrtii care se păstrează acum în turn, le—am sucit .și le—am răsucit, doar—doar o să găsim ceva, am întrebat pe locuitorii cei mai vechi ai Liubețului, dar tot n—am putut afla nimic. Iată de ce m—a mișcat atît de mult povestirea voastră despre portret.

—Poate că n—ați deschis toate lăzile ? întrebă Vitea cel mare.

—Fii pe pace, tinere ! Cînd istoricii caută ceva, nu le scapă nimic ! Bătrînul ridică puțin vocea, se simțea că începuse să se enerveze.

—Poate totuși o să—mi permiteți numai mie să intru în turn ? insinua Vitea cel mare, pe un ton rugător.
—Tinere, nu mă întrerupe când povestesc ceva ! îl repezi bătrînul.

Cîțiva băieți se retraseră într—un colț și începură să discute în șoaptă, dar cu aprindere...

Deodată, cineva îmi atinse ușor șoldul. întorsei capul. Gemenii îmi șopteau furioși :

—Ăsta ține ascuns portretul în turn și nouă ne spune minciuni numai ca să nu ne lase să urcăm !

—Fiul pictorului Sitnikov — continuă bătrînul fără să acorde vreo atenție șușotelilor, era și el un neastîmpărat. A găsit în orașul nostru încă șase inși la fel de neastîmpărați și de entuziaști ca și el. Din păcate însă, pentru denumirea lor există în limba rusă un cuvînt extrem de lung și de greoi, cu prefix, sufix și terminație. Și atunci fiul pictorului ne—a propus să renunțăm la cuvîntul acesta greoi și ca să ne distingem într—un fel unul de altul, să ne dăm fiecăruia un număr de ordine.

—Dar care—i acest cuvînt ? întrebă Magdalina Haritonovna, scoțîndu—și agenda albastră și stiloul.

—EX—PLO—RA—TOR — scanda încet custodele — adică un om care caută ceva.

—Pe pămînt, sub pămînt, pe apă, sub apă și în aer — începu Sonia, urmată de ceilalți copii.

—Absolut exact — spuse bătrînul, zîbind pe neașteptate. Mai adăugați : și în cameră, și în grădină, și la locul său de muncă.

Am rămas literalmente uluit de coincidența uimitoare între cele ce auzisem de la bătrîn și teoria lui Mișa și am schimbat o privire plină de înțeles cu Sonia.

—Dar oamenii care nu caută nimic și nici nu vor să caute, oamenii aceștia sînt mototolii, nu—i așa ? întrebă cu voce subțire Sonia.

—Nu, pînă la a—i caracteriza pe astfel de oameni drept mototoli nu ne—a dus mintea.

—Mă iertați că vă mai întreb ceva. Cînd ați vorbit despre exploratori, ați amintit de Numărul Unu, Trei, Patru și așa mai departe. Dar de ce ați trecut peste Numărul Doi ? se interesă Liusia.

—Ei, vezi, cît ești de... și bătrînul tuși nemulțumit, renunțînd să completeze caracterizarea Liusiei. După părerea mea, aceasta ar fi singura poreclă nu tocmai reușită.

—Totuși, noi vom trebui să face cunoștință cu toate numerele — insistă Liusia. Sînt localnici vechi ai orașului, sînt convinsă că ne vor da tot ajutorul ca să găsim portretul. Deci, cine este Numărul Doi ?

—Vedeți... la drept vorbind, Numărul Doi sînt eu. Dar eu am încetat de mult să mai caut ceva.

Copiii își duseră palmele la gură și izbutiră cu greu să—și stăpînească rîsul. În schimb, Sonia pufni în hohote care făcură să răsune toată curtea cetății.

—Numărul Patru — continuă bătrînul, ca și cum nu ar fi auzit nimic — a dispărut fără să fi reușit să obțină dalii albastre. Casa lui a fost demolată cînd s—a extins fabrica de sticlă și s—a construit noua secție de cristale. Asta l—a supărat așa de mult, încît a plecat Dumnezeu știe unde. Numărul Cinci, creatorea plăcintei, este chiar soția Numărului Șapte. Cît despre Numărul Șase — continuă bătrînul, pe un ton care te—ar fi făcut să crezi că nu vorbește despre oameni vii, ci că explică ce tramvai trebuie să iei și în ce direcție merge — Numărul Șase este Lariușa, fiul exploratorului, entuziastul care poartă Numărul Șapte. Numărul Șase era un poznaș insuportabil, în schimb la doisprezece ani picta doar ceva mai prost decît bunicul său.

—Dar ce pozne făcea ? întrebă Vitea Pereț, care nu—și putu stăpîni curiozitatea.

—Iată ce pozne : cînd oamenii au inventat lampa de gătit cu petrol, nimeni nu s—a gîndit la un amănunt și anume : ce—i de făcut cînd fitilul cade în interiorul lămpii ? încercați să—l scoateți. Și iată că Lariușa s—a strecurat într—o bună zi în bucătăria mea și mi—a scăpat fitilul înăuntru. Am încercat să—l înfășor pe un bețișor, să—l agăț cu o andrea de împletit, dar în zadar. Așa se face că pînă—n ziua de azi, lampa mea de gătit are încă fitilul înăuntru. Numărul Șapte e cel mai mare entuziast. Fiindcă veni vorba despre el, pot să vă spun că locuiește nu departe de Zolotoi Bor, în susul rîului, într—un loc foarte pitoresc. Numărul Șapte e directorul muzeului Sitnikov. Ați auzit de muzeul acesta ?

—Bineînțeles ! răspunse Liusia.

—În călăuză există un paragraf întreg care vorbește despre el — adăugă Magdalina Haritonovna.

—Lariușa a ajuns un Ilarion matur și trăiește la Moscova. Se spune că e un pictor talentat. Acestea fiind spuse, mi se pare că am terminat. Și Numărul Doi își privi ascultătorii pe sub ochelari, dar fără pic de supărare. Iar acum, tovarăși, duceți—vă cît mai repede la masă!

Trebuie să mărturisesc că după drumul parcurs, după vizitarea muzeului, după toate povestirile despre Numere, eram de—a dreptul buimac și aș fi fost în stare să înghit trei farfurii de ciorbă cu carne de miel.

În timpul prânzului ne—am înțeles că vom încerca să—l găsim pe Numărul Unu, dar vai, uitasem să întrebăm de adresă.

—Eu o știu ! Eu o știu ! Și Vitea Pereț începu să sară într—un picior. Am întrebat—o pe mătușica, la restaurant. Da' ea, de colo : „Care Numărul Unu îți trebuie, bătrînelul sau alimentara?” „Bătrînelul”. „Uite colo”. Și Pereț arată spre un acoperiș verde care se zărea vag în fundul văii, printre tufele de răchită.

Vai, tare nu—mi plac pozele de felul celei prinse în poarta casei Numărului Unu ! Un cap înfiorător de cîine cu botul căscat, roșu și colțos, iar dedesubt clasică inscripție cu litere îngroșate : „Atențiune, cîine rău !”

Ne—am oprit locului nehotărîți. Gardul era înalt, iar casa tocmai în fundul grădinii.

Deodată portița se deschise și un monstru cenușiu se năpusti afară, lătrînd înfiorător. Era un cîine mare, de mărimea unui tigru. Monstrul începu să alerge lătrînd și sărînd pe stradă, fetele se porniră să țipe, băieții scoaseră niște mugete. Ne—am risipit cu toții în diferite direcții, unii s—au cățarat în pomi, alții pe gard, în timp ce fiara se apropia în fugă cînd de unul, cînd de altul, ne mirosea, dădea din coadă, apoi se depărta.

—Nu vă speriați, nu vă speriați, ăsta nu—i decît un cățeluș !

Lîngă portița se ivise un bătrînel mic și rotofei, îmbrăcat într—un halat lung, albastru. Fața lui aducea cu un balon pentru copii. Nu am observat pe ea nici un fir de păr — nici mustăți, nici barbă, iar sprîncenele și genele păreau să—i fi fost smulse sau arse. Nici pe capul chel și lucios nu se zărea nici un

fir de păr.

—Aici, Michael! Aici! a strigat el.

Din câteva salturi uriașe, câinele se apropie de bătrîn și—i linse obrăjorii durdulii și năsucul rotund.

—Bună ziua, copilași ! Bine ați făcut că ați venit ! zîmbi bătrînelul făcînd un semn cu mîna. Priviți, jos, lîngă poartă, este o bucată de tablă, care funcționează ca un semnal. Voi ați călcat pe tablă și eu am auzit din casă soneria care a făcut țrr... ! Vedeți, sus pe poartă e o oglinjoară, în copac o altă oglinjoară și pe fereastră o a treia. M—am apropiat de fereastră și v—am văzut venind.

Examinare cu toții bucata de tablă, apoi oglinzile și se minunară.

—Veniți din partea Numărului Doi ? El v—a trimis la mine ?

—Da.

—Foarte bine ! Totdeauna îmi trimite excursioniști interesanți. Bătrînelul își plecă într—o parte capul chel și ne examina pe toți cu atenție și bucurie.

Copiii nu—l ascultau cu prea multă luare—aminte și se îngrămădiră în jurul lui Michael.

Cîinele își scosese limba lungă și roșie, fornăind și zîmbind parcă bucuros și fără de grijă, cum știe să zîmbească numai un cîine foarte tînăr și de rasă pură. Era, cum spune poetul, „o extraordinară frumusețe canină” — slab și zvelt, cu picioare înalte și grațioase. Urechile atîrnau ca niște triumphiuri drepte peste botul lui ascuțit, peste ochii înconjurați de cearcăne închise, deasupra cărora se rotunjeau sprîncenele negre.

Fetele începură să—l răsfețe : „Michaelușka — spuneau ele — suflețelule”, îl mîngîiau și—l îmbrățișau, iar băieții încercau să—l încalece.

—Stați puțin, o să—l dați gata! Bătrînelul dădu pe toată lumea la o parte, îi puse lui Michael zgardă și îl tîrî, spre necazul copiilor, în casă.

—Ei, și acum despre ce să vă povestesc ? întrebă el cînd se întoarse și privirea lui se făcu mai serioasă.

—Vedeți — am spus eu — noi am vrea să vă punem câteva întrebări arzătoare.

—O, dacă sînt arzătoare, poftiți aici ! Bătrînelul încreți fruntea și ne arătă cu un gest masa și scaunele ascunse de frunzișul unui ulm mare și pletos.

Toată lumea se așeză în jurul mesei, unii pe scaune, alții de—a dreptul pe iarbă.

—Ei, cu ce—mi ordonați să încep ? întrebă el.

—Cu pasărea măiastră — suflă Sonia.

—Da, da — se auziră și alte voci. Povestiți—ne despre pasărea măiastră!

—Despre care pasăre măiastră ? A... a... a, așa e, despre stăncuța galbenă ! Of, ce ți—e și cu Numărul Doi ăsta ! Au trecut atîția ani și el tot mă mai dojenește din cauza ei. Cum de nu s—a plictisit ? Bătrînelul zîmbi blînd. Am să vă povestesc, lasă că vă povestesc. Și altceva ce mai vreți ?

—Dumneavoastră păstrați cumva un pahar ? întrebă Vitea cel mare.

—Cel cu marginea ciocnită ? Bătrînelul zîmbi. Expeditiv mai e și Numărul Doi ! Toate vi le—a spus ! Mai încolo o să vă iau în casă și o să vă arăt și altele, nu numai paharul. Ce mai vreți să mă întrebați ?

—Despre portret. Ce știți despre portret ? Lusia se uită cu înțelese la Numărul Unu.

—Despre care portret ?

Am povestit aceeași poveste lungă din nou.

Numărul Unu asculta cu ochii închiși, mîngîindu—și burta rotundă, și numai din cînd în cînd își umfla obrăjii intercalînd cîte o exclamație : „Ce interesant ! Foarte interesant ! N—am auzit niciodată despre așa ceva !”

După ce—am terminat, Numărul Unu a rămas câteva clipe nemișcat, tot cu ochii închiși și cu obrăjii umflați.

—În turnul din colț al cetății — începu el cu un aer misterios — se păstrează diferite vechituri din palatul familiei Zagvozdețki, sînt cam vreo douăzeci de lăzi cu scrisori și documente din arhivele lor. Voi o să vă culcați, o să dormiți, iar eu o să dau o fugă dis—de—dimineată pînă la cetate, o să mă zăvorăsc în turn și o să mai citesc încă o dată unele documente.

—Așadar, vreți să vă duceți mîine dimineată în turn și să vă zăvoriți acolo ? întrebă Vitea cel mare privindu—l scrutător. N—aș putea veni și eu cu dumneavoastră ?

—Din păcate, copiii n—au voie să intre acolo. Vitea cel mare păli...

—Nu te supăra, dragă, dar nu se poate, e strict interzis. Sînt cărămizi care abia se mai țin. Am eu unele presupuneri în legătură cu portretul, dar nu vă spun nimic în privința lui decît cînd o să fiți gata de

plecare. Și acum, ascultați...

Bătrînelul se așeză mai comod și începu să povestească cu voce joasă :

—Iată ce s—a întâmplat în orașul nostru acum vreo treizeci de ani :

Într—o zi însorită de septembrie, un stol de ciori de câmp și de stăncuțe ciuguleau cu însuflețire, într—un colț al pieței, niște boabe de ovăz. În acest stol, cetățenii din Liubeț observară o pasăre ciudată, de un galben ca paiul. Pasărea nu părea să se deosebească în nici un fel de prietenele ei, zbura ca și ele dintr—un loc în altul, se ciorovăia și țipa ca orice stăncuță.

Trei zile după aceea, pe străzi, în instituții și în special în școli, toată lumea nu discuta decît despre minunea galbenă.

Dimineața pasărea a fost văzută pe turnul cetății, spre seară a trecut în zbor și s—a plimbat pe plajă, în ziua următoare a prînzit iarăși în piață și a plecat să înnopteze nu se știe unde.

Băieții fugeau de la lecții, trăgeau cu praștia, sau pur și simplu aruncau cu pietre în ea. Cei mari pregăteau plase și curse. Toți căutau să afle unde—și petrece noaptea.

Ca lucrător în cadrul muzeului, bineînțeles, eram în primele rînduri ale curioșilor. M—am convins că această pasăre are o asemănare uimitoare cu cea înfățișată în natura moartă pe care o cunoașteți. Era de dorit să prindem viu acest exemplar rar. O săptămînă întreagă am alergat cu toții după ea. Dar directorii de școli au început să protesteze. Pe băieți nu mai era chip să—i ții în frîu — la dictări făceau cîte cincisprezece greșeli pe pagină. Am fost nevoit să—mi iau pușca de calibru mic și am împușcat pasărea pe acoperișul cinematografului.

Te uiți la ea și vezi că trupul, capul, ciocul și picioarele sînt ale unei stăncuțe obișnuite, numai că nu e neagră, ci de un galben ca paiul, mai închisă pe cap și pe spate, mai deschisă pe burtă. Am răsfoit, împreună cu vînătorii și cu profesorii noștri de naturale, paginile manualelor de ornitologie² ale lui Breh, Menzbir, Ognev, Bobrinski, însă n—am întîlnit nici o referință la o astfel de pasăre.

A doua zi am plecat la Moscova, în delegație, și mi—am luat stăncuța în coș. De la gară m—am dus direct la muzeul zoologic al Universității. Acolo am fost înconjurat de tot felul de profesori, grași și slabi, cheli și pletosi, cu toții supărați și importanți, care mi—au luat pasărea, au sucit—o și au răsucit—o pe toate părțile, au examinat—o cu lupa, au pipăit—o, au mirosit—o, ba unul din ei i—a încercat o pană cu limba. Și au spus profesorii că există în natură un fenomen rar, cînd din diferite cauze în pielea, în blana și în penele unor vietăți dispar substanțele colorante, adică pigmentii. Așa se explică existența unor animale și păsări albe, vrăbii albe, iepuri albi, ciori albe... Există însă în natură un fenomen de o mie de ori mai rar, și anume cromismul, cînd acești pigmenti se colorează în galben. Cazurile de apariție a unor păsări și animale galbene în decursul secolului al XX—lea se pot număra pe degete. Și iată că eu adusesem din Liubețul meu natal tocmai o stăncuță gălbuie.

Dar în timp ce profesorii îmi examinau stăncuța, ziua de lucru a luat sfîrșit și toți salariații muzeului au plecat închizînd camera și dulapurile.

Chiar în această clipă a trebuit să intervină o pană de lumină, lucru care pe vremea aceea se întîmpla destul de des.

Ne—am sucit încolo și—ncoace, cînd deodată am auzit un zăngănit — cineva spărsese vasele de pe masă. Unde să bagi stăncuța în bezna aceea ?

Profesorii m—au rugat să—mi iau comoara înapoi, dar să o aduc din nou în dimineața următoare, și în schimb mi—au promis să—mi dea, pentru muzeul nostru, cincizeci de păsări și de animale împăiate de tot soiul.

Eu m—am dus la o mătușă a mea, unde mă gîndeam să rămîn peste noapte. Nu mai fusesem de mult la Moscova și voi știți că toate mătușile se dau în vînt după nepoții lor. Cum m—a văzut, s—a repezit la mine, m—a sărutat, m—a îmbrățișat, apoi m—a condus în cameră. Într—un cuvînt, au trecut poate mai bine de cinci minute pînă să—mi aduc aminte de coșul pe care—l lăsasem pe o ladă în antreu. Mă reped acolo — coșul pe jos, cîrpele împrăștiate, iar stăncuța... ia—o de unde nu—i ! Mătușă—mea avea un ditamai motanul nesuferit, pufos și roșu, îl chema Barsik. „Barsik, Barsik — a început să se tînguie mătușă — unde ești, Barsik ?" Dar Barsik dispăruse. L—am căutat sub divan, sub pat, în coridor, în baie, motanul nu era nicăieri, parcă intrase în pămînt.

² Știința care se ocupă cu studiul păsărilor, (n. t.)

Am aprins o lanternă. Mîinile—mi tremurau, îmi tremura și bărbia. Am pornit în fugă spre pod... și acolo, să vezi grozăvie ! Tilharul ședea lângă stăncuța sfișiată, în timp ce penele și puful ei zburau prin tot podul.

„Barsik !" am țipat ca un nebun. Motanul a zbughit—o pe fereastră și de acolo pe acoperiș. În dinți i se bălăbănea jumătate din comoara mea. Ferestruia era mică, abia am reușit să mă strecor prin ea, dar motanul se și plimba pe acoperișul vecin. Cum să ajungi la el ? Doar nu eram acrobat. Am adunat o singură aripioară și am coborît la mătușă—mea, disperat la culme.

Dimineața am telefonat profesorilor și le—am spus! „Omorîți—mă, legați—mă, exemplarul cel rar a fost sfișiat de un motan". Profesorii m—au înjurat și au închis telefonul.

Iată dar cum s—au petrecut lucrurile !

Între altele, la Liubeț a venit și un scriitor, și mi—a luat un interviu special despre stăncuță. Apoi a tipărit o povestire în revista „Vsemirnîi sledopît". Da, numai că în povestirea aceea a cam exagerat unele lucruri...

Numărul Unu își termină istorisirea și—și șterse chelia cu batista, oftînd din greu.

Deodată, Sonia și Galia au sărit în sus, au făcut un pas înainte, apoi au roșit, au început să se bîlbîie și au întrebat :

—Vă rugăm să ne răspundeți la o întrebare : va să zică o stăncuță a fost pictată și pe cealaltă a mîncat—o Barsik, dar s—ar putea să mai vină și a treia stăncuță în orașul dumneavoastră ?

—Firește ! a exclamat bucuros bătrînul. Numărul Doi și cu mine o așteptăm de mult. într—o bună zi, va coborî asupra noastră o primăvară fericită și o stăncuță obișnuită, neagră, va oua un ou de aur, din care va ieși cea de—a treia minune a naturii. Iar acum să mergem în casă, vreau să vă mai arăt cîte ceva.

Ne—am ridicat de pe scaune și am pornit unul cîte unul în urma bătrînului, ferindu—ne să călcăm pe straturile din grădină.

Trei camere erau înșesate cu fel de fel de curiozități. Bătrînul trăia absolut singur, cu Michael, cu doi sticleți într—o colivie și cu niște peștișori în acvariu. Pe pereți atîrnau cîteva arme de vînătoare și nenumărate trofee : picioare de iepuri, aripi de diferite păsări, începînd cu cocoșul de munte și sfîrșind cu becațe, coarne de cerb, de elan și de capre sălbatice. Separat, într—o ramă aurită, se afla arborele genealogic al lui Michael.

—I—am dat numele de Michael în cinstea cîinelui lui Jack London — explică Numărul Unu.

În acest timp, urmașul unor strămoși atît de vestiți sărea în jurul copiilor, lătrînd și schelălăind ușurel, dar cu frenezie.

Copiilor le ardea de joacă, se ocupau mai mult de Michael decît de colecțiile Numărului Unu. Numai cînd bătrînul le arată o duzină de pumnale așezate într—o cutie de sticlă, lăsară cîinele în pace.

—Știu, știu ce căutați — oftă el — din păcate, nu știm unde a dispărut pumnalul care a servit drept model celui din tablou.

—Dar unde e paharul dumneavoastră ? întrebă Liusia.

—Priviți ! Numărul Unu se ridică și dădu la o parte o perdeluță care acoperea ușița de sticlă a unui dulap.

Dincolo de geam, pe rafturi, erau înșirate, în semiobscuritate, pahare și păhărele, vase mari și mici de cristal șlefuit sau pictat, vase transparente ca apa sau colorate. Pe raftul de sus am recunoscut cupa cu marginea ciocnită.

Numărul Unu a tras de un șnur și un stor greu s—a lăsat peste fereastră. În aceeași clipă, a întors un comutator și pe peretele din fundul dulapului s—a aprins un bec.

Am rămas cu toții uluiți. Nu mai văzusem niciodată atîta strălucire produsă parcă de scînteierea a mii de diamante, nu, nu mai văzusem așa ceva și cu siguranță că nu voi vedea nicăieri și niciodată.

—Parc—ar fi văpăile lustrelor de la Teatrul Mare din Moscova ! exclamă Galia.

Numărul Unu lovi cu un creion o vază mică. Se auzi un sunet fin, ca și cum undeva, departe, ar fi început să cînte un flaut. Lovi o altă vază și sunetul izbucni iar, tot atît de cristalin și de melodios, însă cu două note mai jos. Apoi bătrînul deschise sertarul biroului și scoase de acolo o sticlă de culoare închisă.

—Aveți vin ? se alarmă Magdalina Haritonovna.

—E dulce ? sări Sonia.

—Nu — spuse încet Numărul Unu — nu e prea dulce. Puse mîna pe paharul cu marginea ciocnită și întrebă : Vedeți ce e desenat aici ?

—O păsărică ! exclamă Sonia. E stăncuța galbenă ?

—Nu, fetiço — răspunse Numărul Unu cu un zîmbet blînd — aici e vulturul cu două capete, o pasăre foarte nesuferită. Ferice de tine că n—ai auzit nimic despre ea ! Ia te uită ce ochi răi are ! Dar priveşte cu atenţie cu cîtă fineţe sînt gravate capetele şi aripile pe sticlă, poţi să numeri toate penele. Din cînd în cînd, torn vin în paharul acesta, uneori pînă la picioruşe, alteori pînă la aripi şi cînd sînt foarte obosit, chiar pînă la capete.

—Turnaţi de data aceasta pînă sus! se rugă Vitea cel mare.

Numărul Unu zîmbi şi turnă. Vinul din pahar, care era ca roşul coacăzelor, deveni, la lumina electrică, roşu ca sîngele.

—E şi mai frumos decît cel din tablou ! şopti Liusia. Parc—ar fi din basme!

Numărul Unu puse paharul pe masă :

—Dar de unde aveţi cristalurile acestea atît de preţioase ? nu se putu stăpîni să întrebe Magdalina Haritonovna.

—De unde le am ? repetă Numărul Unu. Fiecare din ele îşi are povestea sa. Uite, asta mi—a fost dăruită de colegi în ziua în care am împlinit cincizeci de ani, asta, în ziua cînd am împlinit şaizeci, cît despre paharul cu marginea ciocnită, l—am găsit în gunoi încă înainte de revoluţie. Boierii voiau să aibă numai lucruri întregi. Afară de asta, trebuie să ştiţi că numai aceste trei pahare sînt vechi, restul sînt de provenienţă recentă, sînt cristale sovietice de un înalt nivel artistic... Ei, v—aţi saturat privind, dragii mei? Şi bătrînul stinse lumina.

Deodată s—a făcut tăcere. Nimeni dintre noi nu duna să se despartă de un bătrînel atît de neobişnuit.

Se vede că nici el nu dorea acest lucru. Ne privi pe toţi cu atenţie, mîngîindu—şi burtică dolofană, zîmbi şi spuse:

—Copilaşi, am o propunere. Ce—ar fi să organizăm pentru mîine după—amiază o plimbare ? La Cinci kilometri de Liubeţ există un loc foarte curios, ceva în genul unei peşteri.

Un vuiet de entuziasm îi acoperi cuvintele.

—O peşteră ? E adîncă ? E întuneric ? Ce se ascunde în ea ? îl năpădiră copiii cu întrebările.

—Veţi trăi şi veţi vedea — spuse Numărul Unu şi făcu misterios cu ochiul.

—Daţi—mi voie, daţi—mi voie, de ce să mai coborîm undeva, sub pămînt ? întrebă Magdalina Haritonovna, care începuse să dea semne de agitaţie. Şi oare sînt luate măsurile de securitate acolo ?

—De ce să coborîm ? repetă Numărul Unu. Vă repet, veţi trăi şi veţi vedea. Parcă ştiam că vă interesează ciudăţeniile ţinutului nostru natal, nu—i aşa ? De altfel, nu vă alarmaţi, eu am intrat de zeci de ori acolo, totul e perfect solid, nici o piatră n—are să vă cadă în cap.

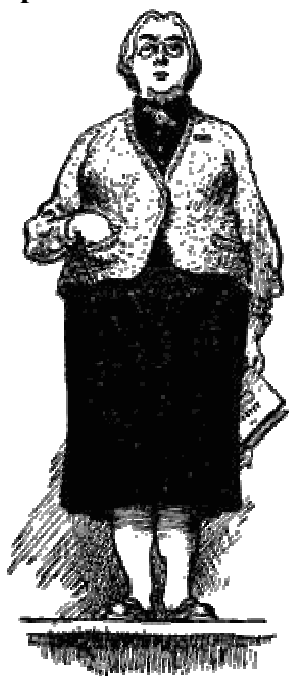
—Magdalina Haritonovna, ţineţi seama că veţi culege un material foarte interesant pentru P.R.I.D.C. al dumneavoastră — spuse Liusia.

—O să umplem trei pagini din albumul albastru — spuneau copiii, pe un ton rugător.

—Mă rog, fie, dacă ne garantaţi că nu se întîmplă nimic — spuse conducătoarea noastră, oftînd.

Într—un cuvînt, ne—am înţeles să ne întîlnim a doua zi la ora unsprezece dimineaţa.

Ne —am luat rămas bun de la Numărul Unu, l—am mîngîiat pe Michael şi am plecat.

Conacul familiei Zagvozdețki se găsea cîndva în afara orașului. Mai tîrziu, o dată cu dezvoltarea orașului, parcul vechi, cu bătrînele lui alei de tei și de ulmi, se transformară în grădină publică. Casa albă, cu etaj și cu șase coloane, numită, după un vechi obicei, *palat*, se afla în fundul grădinii. De una din coloane era fixată o tăbliță : „Școala medie nr. 1 din Liubeț”. În jurul casei erau straturi de brumărele, de mixandre și de multe alte flori albe, galbene, roz, purpurii și violete.

Am urcat scara lată de piatră, ne—am oprit sub coloane și am sunat. A ieșit directoarea școlii, o femeie foarte înaltă, plină, cu părul complet alb, avînd pe piept panglica roșie—galbenă a Ordinului Lenin. Copiii respectă și ascultă cu supunere o astfel de profesoară. Un școlar care a făcut o greșală își va aminti mult și bine cele două—trei vorbe aspre spuse de ea, în schimb se va lumina în sinea lui, dacă peste un timp îi va simți mîna pe umeri și va auzi un singur cuvînt șoptit de buzele ei: „Bravo !” Era atît de impunătoare, încît mă jenam pur și simplu s—o numesc „Numărul Trei”.

—Bună ziua, copii — spuse ea cu severitate.

În fața chipului ei voluntar și în același timp fermecător, pînă și noi, oamenii mari, Liusia, Magdalina Haritonovna, am avut impresia că sîntem niște copii de școală.

—Am primit un telefon, sînt prevenită — continuă Numărul Trei. Veți înnopta în sala de gimnastică, apă pentru ceai o să găsiți la bucătărie, paiele vi le veți aduce singuri din magazie, iar prelata o v eți găsi în colțul sălii. Numai să nu faceți nici un fel de pozne ! Cînd veți pleca, veți scoate afară paiele și veți spăla podeaua. Mai aveți ceva de întrebat ?

Liusia și cu mine ne—am privit unul pe celălalt. Copiii au început să șușotească între ei și Magdalina Haritonovna a tușit.

În sfîrșit, Liusia îndrăzni să—i vorbească:

—Ni s—a spus... am auzit... Dumneavoastră cunoașteți bine povestea fiicei colonelului Zagvozdețki?

—Da, e adevărat, m—am ocupat de istoria orașului Liubeț și am studiat în mod special arhiva familiei Zagvozdețki. Dacă doriți, am să vă povestesc tot ce știu, numai că azi e prea tîrziu. Să lăsăm, pe mîine seară. Și acum rămîneți cu bine. Vă repet că n—aveți voie să faceți pozne.

Și Numărul Trei trecu încet, parcă plutind, prin fața noastră, ținînd sus capul ei alb...

Probabil că în urmă cu o sută și ceva de ani colonelul Zagvozdețki dădea baluri în această sală, pentru fiica lui și moșierii din vecinătate. Odaia avea șapte ferestre, era înaltă și spațioasă.

Credeam că copiii sînt foarte obosiți și că, după ce—și vor face paturile, se vor culca imediat. Iată însă că nu era chiar așa. Băieții găsiră o capră de lemn și se luară la întrecere ca să—și arate îndemînarea. Își luau vînt unul cîte unul, se apropiau de capra fără cap, se propteau cu mîinile de spinarea ei și săreau.

Uitîndu—mă la ei, simții involuntar un început de admirație. Gemenii cu năsurile ascuțite erau cei mai vioi și cei care săreau cel mai departe. Vitea Pereț era cam scund și, oricît se străduia, nu reușea

totdeauna să sară peste capră. Cu mâinile în buzunare, Vitea cel mare își luase un aer important și prefera să—i instruiască pe ceilalți, în timp ce Volodea ședea posomorît într—un colț, cu aparatul lui de fotografiat.

Pînă la urmă, băieții se saturară de sărituri și începură să se cațăre pe prăjina prinsă în tavan. Vitea cel mare continua să umble de colo—colo și să dea sfaturi. Volodea rămînea în colțul lui. Împletindu—și picioarele desculțe în jurul prăjinii, băieții se suiau unul după altul pînă—n tavan.

Nici fetele nu se ținură deoparte ; se descălțară și încercară și ele pe rînd să se cațăre. Dar ele ajungeau abia pînă pe la jumătatea prăjinii, apoi, spre rușinea lor, alunecau înapoi. Sonia nu se pricepu nici măcar să se ridice în mîini. Galia singură reuși să fie egala băieților, numai că pe ea o ajutără unchii ei gemeni.

Trei fetețe îmbrățișate se apropiară de mine.

—Nene doctore, nu cumva ați uitat ce ne—ați promis ? Acum ar fi momentul cel mai nimerit să ne povestiți ! Vă rugăm foarte mult — spuse Galia, privind—mă șiret.

„Ce neastîmpărați!” mi—am spus eu.

—Băieți, veniți încoace ! strigă Galia. Tovarășul doctor ne povestește despre călătoriile lui.

Am privit pierdut în jurul meu, încercînd să găsesc un pretext plauzibil pentru a refuza.

Toți băieții l—au înconjurat pe Vitea cel mare și au început să șușotească ceva cu aprindere.

—Băieți! N—ați auzit ? îi strigă Galia alintîndu—se.

—Sîntem obosiți! declară unul din gemeni.

—Vrem să dormim ! mormăi Vitea cel mare și ne întoarse spatele.

—„Băieții cuminți doresc să facă nani !” începu să cînte a batjocură Galia, pe melodia unui cîntec de leagăn.

Dar ei nici nu se sinchisiră, își așternură păturile și se culcară. „E de necrezut cît de cuminți sînt băieții în comparație cu fetele astea curioase și cît de devreme se culcă !” mi—am zis eu și cu un oftat de ușurare, m—am apucat să—mi desfac șireturile ghetelor.

Îmbufnate, fetele mi—au dat pace și ele, începînd să se pregătească de culcare. Liusia a stins luminile.

—Noapte bună ! Noapte bună !

Eu unul am adormit foarte repede...

*

* *

E foarte plăcut să stai de vorbă cu un milițian cînd te apropii de el și—l întrebi :

—„Tovarășe sergent—major, spuneți—mi, vă rog, cum aș putea ajunge în strada cutare ?”

Iar milițianul duce mîna la cozoroc și—ți răspunde cu însuflețire:

—„Mergeți drept înainte, apoi o luați la dreapta, după aceea la stînga”...

Dar nu—i la fel de plăcut să ai de—a face cu un milițian cînd, întîrziind la slujbă, încerci să te strecuri în ciuda semnalului roșu, printre mașinile în mers. Și deodată auzi în spatele tău un fluierat și o voce

scăzută, dar care nu admite contradicție: „Cetățene, înapoi!”

Am deschis ochii. În odaie era lumină ca ziua, iar în prag stătea un tânăr chipeș, în cizme strălucitoare, cu panglică roșie la chipiu și cu epoleți roșii pe bluza albă.

—Cine este mai mare aici ? întrebă milițianul. Primul meu gând a fost să—mi trag pătura peste cap, să—mi strâng picioarele și să mă prefac că dorm. Văzînd—o pe Magdalina Haritonovna atît de îngrijorată, am dat pătura la o parte și m—am ridicat.

—Eu sînt mai mare aici — a răspuns Liusia, care sărise din pat cu o clipă înainte.

Am privit spre culcușurile celorlalți. Fetița mea ațipise liniștită lîngă mine, celelalte fete dormeau și ele împăcate, dar în locul băieților, sub pături, se zăreau un fel de păpuși fabricate din rucsacuri și paie. Numai Volodea se încolăcise într—un colț, ca un cățeluș.

—Eu sînt mai mare aici! Dar vocea mea era departe de a fi hotărîtă.

—Eu sînt mai mare aici! Vocea Magdalinei Haritonovna tremura de—a dreptul.

Și Liusia, și Magdalina Haritonovna, și eu am înțeles foarte bine că acest tânăr chipeș, în uniformă de milițian, se prezentase la noi fiindcă băieții noștri dispăruseră.

—Cine vine cu mine ? întrebă milițianul, căutînd să ia un aer foarte oficial și foarte hotărît.

—Dacă dumneavoastră, tovarășe, știți unde sînt copiii noștri... — răsună vocea Liusiei.

—Unde să mergem ? gemu Magdalina Haritonovna.

—La secția de miliție — rosti răspicat milițianul.

—Să vedeți, Magdalina Haritonovna, nu putem lăsa nici fetele singure — Liusia o apucase brusc de mînă. Rămîneți aici, și nu vă necăjiți, vă rog. Eu am să merg la miliție.

„Ce poveste idioată” — am mormăit eu în gînd și, adunîndu—mi tot curajul, am spus cu glas tare :

—Liusia, vin și eu cu dumneata.

În timp ce Liusia și cu mine ne împleticeam în urma milițianului, pe alea de tei, luminată de felinare, mi s—a părut că întrezăresc în adîncimea neagră a parcului niște umbre misterioase.

În tot lungul drumului, Liusia a încercat să smulgă de la milițian măcar cîteva informații, dar acesta răspundea mereu rece și hotărît:

—Veți afla acolo.

Un căpitan de miliție, uscățiv, îmbrăcat foarte îngrijit, ședea într—un fotoliu și scria.

—Luați loc — spuse el scurt. Ne—am așezat.

—Iată ce este, tovarăși — începu căpitanul și își aținti asupra mea o privire pătrunzătoare. Dumneavoastră, care conduceți acest marș turistic, admiteți astfel de fapte ? !

—Ascultați ! Vocea Liusiei începuse să tremure. Unde sînt băieții noștri ?

N—am apucat însă să primim vreun răspuns. Am auzit pași grăbiți afară și Numărul Doi a dat buzna în încăpere, pocnind ușa. Dar în ce stare era bietul Numărul Doi! Era ciufulit și roșu, mustățile dese îi atîrnau în jos, ochelarii săltau pe nas, mantaua de ploaie și—o aruncase, pare—se, direct peste cămașa de noapte, pieptul îi era descoperit, iar în picioarele goale și păroase încălțase numai niște galoși.

Căpitanul se ridică în picioare :

—Liniștiți—vă, luați loc și povestiți—ne ce s—a întîmplat.

—Niște bandiți, asta—i jaf, tîlhărie ! țipa Numărul Doi. Era într—o stare de enervare de nedescris. Paznicul e un gură—cască, a plecat acasă să cîneze., și ei au jefuit...

—După cîte știu, dumneavoastră sînteți custodele muzeului ? întrebă căpitanul.

—Da, da ! M—a trezit paznicul... Am fugit pînă la turn... Gratiile pe ambrazură sînt rupte. Am descuiat ușa... Toate lăzile scotocite... Au devastat totul... Nu știu ce s—a furat.

—Liniștiți—vă, liniștiți—vă, criminalii sînt arestați !

Mă minunam de căpitan că putea să vorbească despre lucruri îngrozitoare cu o voce atît de liniștită.

—Vom începe imediat ancheta — continuă căpitanul. Luați loc, vă rog, și ascultați.

Numărul Doi se așeză.

—Dar băieții noștri unde sînt ? în vocea Liusiei suna disperarea.

—Aha, și dumneavoastră sînteți aici! spuse cu glas tăgănat și uimit Numărul Doi, care abia în clipa aceea lua act de prezența mea și a Liusiei.

Căpitanul începu să citească. Înțelegeam cu greu ce spune, pînă la conștiința mea ajungeau doar cuvinte răzlețe care uneori păreau să n—aibă nici o legătură între ele.

—„Noi, subsemnații... am întocmit prezentul, proces—verbal prin care se constată că sergentul cutare,

trecînd la ora douăsprezece și treizeci de minute noaptea de—a lungul zidului cetății, a observat un grup suspect... Cu ajutorul curelelor de la pantaloni, răufăcătorii au pătruns în turn... au rupt gratiile ferestrei... Au fost arestați pe loc de sergentul cutare și de caporalul cutare... Dosarul se va preda organelor procuratorii..."

—Imposibil! strigă Liusia — nu se poate ca băieții noștri...

—Asta au făcut—o excursiuniștii voștri ? ! Numărul Doi sări în sus și ochelarii îi lunecară de pe nas.

—Sergent — căpitanul se adresa acum milițianului care stătea la ușă — adu—l aici pe cel înalt.

Ciufulit, cu o zgîrietură pe obraz, desculț, cu pantalonul rupt, Vitea cel mare se ivi în fața noastră.

—Poftiți, admirați—l — spuse cu dispreț căpitanul — dumnealui e președintele consiliului de conducere al detașamentului.

—Eu i—am îndemnat pe băieți, judecați—mă numai pe mine — mormăi posomorît Vitea cel mare, cu ochii ațintiți în pămînt.

—Ia nu te mai lăuda cu pozele tale ! îl întrerupse căpitanul. Ne vom lămuri noi cine—i vinovat și cine nu—i. Spune—mi, de ce ați intrat în turnul cetății ?

—Nu vă pot spune acest lucru și nu—l voi spune niciodată ! Vitea cel mare strînse dinții și pumnii.

—Sergent, adu—i pe toți aici ! ordonă căpitanul. Fură introduși cinci băieți, printre care Vitea Pereț, cel mai zdrențaros din toți. Vitea își ținea cu amîndouă mîinile pantalonii care amenințau să cadă.

—Dar ceilalți șase unde sînt ? Unde sînt gemenii ? Unde sînt băieții ceilalți ?

—Ei și acum, vitejilor, mărturisiți de ce a trebuit să rupeți gratiile și să intrați în turn pe fereastră ? Căpitanul îi privi pe rînd pe fiecare cu atenție.

Tăcere...

—Așa ! Nimeni nu vrea să spună ? Foarte bine ! Așadar, voi nu sînteți turiști, nu sînteți tineri pionieri, sînteți niște hoți adevărați.

—Nu sîntem hoți! strigă Vitea Pereț și făcu un pas înainte.

Ochii lui negri, larg deschiși, aruncau fulgere. Era o clipă palpitantă și pantalonii lui fură gata—gata să cadă, abia reuși să—i prindă din zbor.

—Și ce sînteți, mă rog ?

—Sîntem exploratori! exclamă Pereț, ridicînd capul cu un gest mîndru și provocator.

—Exploratori ? repetă mirat căpitanul. Deodată, Numărul Doi se repezi spre masă :

—Tovarășe ofițer, am înțeles ! Pentru mine totul este clar. Rupeți acest proces—verbal și lăsați—i pe procurorii dumneavoastră să doarmă liniștiți. E drept că băieții aceștia nu sînt hoți, sînt exploratori adevărați. În afară de asta, gratiile crenelurilor datează din prima jumătate a secolului al șaptesprezecelea și au ruginit complet, e de—ajuns să le atingi cu degetul ca să se prăbușească. Doctore, explicați, vă rog, adevăratul motiv care i—a împins pe copii să intre noaptea în turn.

—Vă rog foarte mult, încă o întrebare — spuse Liusia, făcînd un pas înainte — unde sînt ceilalți băieți ?
—Sergent, explică !

—Ei, tovarășe căpitan — spuse zîmbind milițianul acela blond și înalt — s—au împrăștiat ca potîrnichile. Presupun însă că spre ziuă se vor întoarce. Fără acest articol de toaletă, nu vor putea fugi prea departe. Și puse pe masă o legătură întreagă de curele de pantaloni.

—Bine, vă ascult deci, tovarășe doctor. Și căpitanul întoarse spre mine privirea ochilor săi, care nu clipeau.

Din fericire, istorisise de cîteva ori această poveste, astfel încît am putut să spun totul fără să mă poticnesc, am început cu povestirea lui Ivan Ivanovici și am terminat cu inscripția misterioasă de pe natura moartă din muzeu.

—În consecință, voi ați căutat portretul în turn, nu—i așa, copii ? întrebă căpitanul.

—Da, portretul — răspunse Vitea cel mare, uitîndu—se cu curaj în ochii căpitanului.

Numărul Doi, care pînă acum ascultase tăcut povestirea, sări deodată în sus și începu să—și agite pumnii în fața băieților.

—Cum ați putut să credeți așa ceva ? ! țipa el; ochelarii, mustățile, părul lui cărunt, totul tremura în tactul strigătelor sale. Eu sînt un cercetător bătrîn, cum aș fi putut ascunde într—un turn vechi o operă de artă atît de prețioasă ? Aș fi expus—o în galeria de tablouri, ca să vină turiști din toată țara s—o admire...

—Noi am crezut... și Vitea cel mare a crezut, și toți băieții au crezut — începu să trîncăneasă Vitea Pereț (pantalonii îi alunecau mereu și nu—i dădeau răgaz să gesticuleze) — că dumneavoastră ascundeți portretul în turn și că Numărul Unu e viclean, că vrea să intre acolo înaintea noastră... Cînd m—am lăsat prin fereastră și am luminat cu lanterna de buzunar, era praf în încăpere și am strănutat... am luminat cu lanterna toate colțurile și am văzut lăzi, lăzi bătute în foarte multe cuie și am văzut niște bastoane și scaune rupte și o masă și atunci am luminat încă o dată cu lanterna peste tot și, într—adevăr, nu era nici un portret nicăieri. Dar pumnalul ? Cine știe, putea să fie în lăzi. Am strigat: „ridicați—ma !" Credeam că sînt băieții, cînd colo era milițianul, el m—a ridicat ! Eu, din fereastră, zdup ! direct în capul lui ! Și dacă n—aș fi sărit, nu m—ar fi prins pentru nimic în lume... Vitea Pereț oftă și adăugă cu glas plîngăreț :
Tovarășe căpitan, dați—ne drumul, nu mai facem niciodată!

—Ce n—o să mai faceți ? N—o să mai căutați portretul ! căpitanul zîmbi pe neașteptate.

Și noi toți, copii și oameni mari, am zîmbit la rîndul nostru. Am înțeles că acum ne va lăsa să plecăm.

—Ba vom căuta și portretul, și pumnalul, și pictorul — răspunse cu hotărîre Vitea cel mare și adăugă încruntîndu—se : Dar nu cu asemenea mijloace care provoacă atîta agitație.

—Just! exclamă Numărul Doi. E într—adevăr foarte necesar să căutăm portretul.

—Și eu trebuie să caut cîteodată — spuse gînditor căpitanul — dar eu caut cu totul altceva. Dacă veți avea nevoie de sfatul unui specialist, întrebați—mă, voi fi întotdeauna gata să vă ajut. Și acum luați—vă curelele și duceți—vă la culcare!

Băieții ieșiră glonț din localul miliției. Eu, Liusia și Numărul Doi ne—am luat politicos rămas bun și am ieșit pe strada pustie ; în depărtare se stîngea tropăitul unei duzini de picioare.

Ne—am înțeles cu Numărul Doi asupra viitoarei noastre întîlniri și am apucat—o în direcții diferite.

Dar unde rămăseseră ceilalți băieți ?

N—am participat la nici una din aventurile lor. De aceea nu voi putea vorbi despre toate ghinioanele care i—au lovit și nu voi da amănunte despre ele. Din fericire, Magdalina Haritonovna îi însărcina pe gemeni să noteze pentru P.R.I.D.C. ce se întîmplase cu băieții care nu fuseseră înhățați de milițieni.

FRAGMENT DIN JURNALUL GEMENILOR

Milițienii au apărut toți odată. Erau patru la număr. Vitea cel mare a căzut primul, fiindcă el ținea curelele legate la capete și nu—i vedea pe milițieni. Noi ceilalți am putut s—o luăm la fugă, dar doi s—au luat după noi. Tropăiau cu cizmele și fluierau. E foarte greu să alergi fără curele la pantaloni. Cu o mîină ne țineam nădragii, cu cealaltă ne ajutam la fugă. Și totuși milițienii au rămas în urmă ; parcă cine poate să ne întreacă pe noi la fugă?

Ne—am oprit într—o grădină de zarzavat și ne—am întins printre castraveți. Ne—am numărat, eram șase. Asta însemna că tot pe atîta rămăseseră prizonieri. Ne—am întrebat dacă nu cumva ar trebui să

mergem să—i salvăm, dar ne—am spus că probabil de jur împrejur sînt santinele. Era mai bine să ne ducem dimineața în recunoaștere, fiindcă la ora aceea n—am fi văzut oricum nimic. Grădinile erau cufundate într—un întuneric desăvîrșit, numai la ferestre se vedeau luminițe și pe cer scînteiau steluțele.

Trebuia să ieșim în stradă și apoi s—o luăm spre școala aceea albă, dar nu știam în ce direcție s—o apucăm. Deodată, am dat peste un gard. L—am sărit și am nimerit într—o livadă de mere. De atîtea fructe, crengile se plecau la pămînt, însă noi ne—am uitat la ele numai cu un ochi. Deodată, un cîine negru — mai mare decît Michael, mai mare chiar decît un leu, a început să latre !... Am zbughit—o iar peste gard...

Am rătăcit mult timp prin grădinile de zarzavat, pînă am dat de o potecă, și am ieșit în stradă. Am luat—o binișor de—a lungul ei, ținîndu—ne departe de felinare. Cînd ne—am apropiat de parc, îl zărim pe milițian care venea cu Liusia noastră și cu doctorul. Liusia se ruga cu un glas jalnic :

„Tovarășe milițian, dați—le drumul !”

Cît despre doctor, se vedea de la o poștă că n—avea chef să meargă la miliție. Șchiopăta și ofta într—una.

Intenția noastră era să ne strecurăm tiptil la locurile noastre și să ne culcăm. Fetele dormeau, dar Magdalena Haritonovna — șireată cum e — ne—a auzit.

—Unde ați fost ? De unde veniți ? ne—a întrebat ea.

Da' noi, într—un glas:

—Am vrut să vedem cum trece sputnicul. Ne—am vîrît iute sub pături și am început să sforăim.

Ți—ai găsit s—o duci pe Magdalena Haritonovna ! Cît ne—a mai sîcîit : „Unde ați fost ? Spuneți, unde ați fost?”

Noi însă am început să sforăim în mod ostentativ, ca și cum am fi fost cufundați într—un somn adînc, pînă am adormit de—a binelea. Nici nu i—am rmai auzit pe—ai noștri cînd s—au întors de la miliție.

Aici se încheie însemnările gemenilor din albumul albastru.

Dimineața, în timp ce ne spălam și luam micul dejun, băieții povesteau în hohote de rîs peripețiile din noaptea trecută. Se împărțiseră în două grupe : unii se laudau că fuseseră la miliție, ceilalți că se priceuseră atît de bine să scape de milițieni.

Fetele peticeau în grabă îmbrăcămintea băieților, priveau cu admirație vădită la ambele serii de eroi și erau mîndre, pare—se, de ei.

Numai Volodea — puiul de curcă, uitat de toți, pufnea supărat, meșterind la aparatul lui de fotografiat, ceea ce însă nu m—a împiedicat să rămîn la convingerea că în sinea lui era foarte gelos pe ceilalți băieți.

Magdalena Haritonovna ținu o conferință despre „fapte dezgustătoare, indescriptibile”, amenințînd să povestească totul Elenei Ivanovna, cînd Vitea cel mare o întrerupse :

—Magdalena Haritonovna, cei de la miliție ne—au iertat, iertați—ne și dumneavoastră. Sîntem doar exploratori !

—Hai să ne poreclim și noi cu numere — propuse unul din gemeni, ridicîndu—și nasul ascuțit. Care a fost ultimul lor număr ? Șapte ?

—Strașnic ! exclamă Vitea Pereț și se apropie de mine în fugă. Dumneavoastră, nene doctore, o să fiți exploratorul Numărul Opt ! E bine ?

—Înseamnă că va trebui să—i dăm Numărul Nouă Magdalinei Haritonovna ! mormăi Vitea cel mare. Ce zici de asta ? Ba să aștepte mult și bine !

—Lasă, așa are să se facă mai bună ! șopti celălalt geamăn.

Numărul Zece l—a căpătat Liusia. Galia m—a privit cu ochii ei mari și expresivi, ca ochii unui pui de cerb, și a spus cu timiditate :

—Numărul Unsprezece... Tare aș vrea... să fie fiul dumneavoastră Mișa.

Copii au împărțit între ei toate numerele, în continuare. Numărul treizeci și opt l—a primit Galia, iar treizeci și nouă Sonia, fiindcă era cea mai mică dintre toți. Și eu și Sonia am fost foarte mulțumiți.

Reușisem la examenul de exploratori cu nota cinci plus.

—Tii, ce păcat că n—avem destui pionieri pentru o sumă rotundă ! Patruzeci de exploratori ar fi mult, mult mai amuzant! exclamă Vitea Pereț. În clipa aceea intră Numărul Trei, adică directoarea școlii și am amuțit cu toții. „Știe sau nu știe?” m—am gîndit eu.

—Bună ziua, copii!

Toți au sărit în picioare și i—au. răspuns vesel.

—Ei, cum ați dormit ?

—Mulțumim, foarte bine ! au răspuns în cor copiii. Nici unul din ei n—a zîmbit măcar, și nici nu s—a încurcat.

—Sînt foarte bucuroasă că totul e în regulă. Numărul Trei ne—a examinat pe toți cu o atenție oarecum exagerată, s—a întors încet și tot atît de încet a ieșit.

Am oftat cu ușurare. După toate probabilitățile, nu știa și nici nu bănuia nimic.

Poteca noastră șerpuiește prin miriște. Stogurile de fîn răspîndesc un miros subtil de ceai, un vultur plutește în depărtare pe cerul albastru. La dreapta, un pîrîu îngust se ascunde în tufișuri dese de anin, apoi vine pînă la marginea drumului în meandre adînci și întunecate. În stînga coboară o pantă abruptă, năpădită de pini și mesteceni pirpirii, pe alocuri, printre copaci se întrezăresc malurile rîpoase și albicioase de calcar.

Băieții și—au scos pantalonii, iar fetele pantalonii de trening.

În chiloți și maiouri de un albastru—deschis, zburdă desculți ca niște mînji, țipă și rîd în hohote. Fără să vrei, ești nevoit să admiri pe acești spartani zvelți și tineri. Împreună cu ei aleargă, cu limba scoasă de un cot, drăguțul de Michael, la fel de tînăr și de fără griji.

Dar noi, cei mari — Magdalina Haritonovna, exploratorul Numărul Unu și cu mine — mergem în urma lor. Avem în spate trei rucsacuri goale, trei ciocane geologice, smoală pentru făclii, și două lanterne electrice. Sîntem oameni mari, se cuvine deci Să mergem cu pas domol și să discutăm despre lucruri grave.

Numărul Unu povestește. Povestește cu însuflețire, cu aprindere, agitîndu—și mîinile scurte și durdulii, ba încruntîndu—se, ba ridicînd din sprîncenele rare și incolore, umflîndu—și obrajii...

—Vă aduceți aminte cum se întîmplă la Jack London ? Un om se ascunde în pădure, în desișuri de nepătruns, și spală aur pe malul unui pîrîiaș. Muncește zile întregi și nu găsește nici un miligram de aur ; și deodată începe să găsească granule prețioase, cînd foarte mici, cît bobul de polen al unei romînite, cînd ceva mai mari, cît grăuntele de mei. Căutătorul de aur e tulburat, mîinile îi tremură, uită de toate cîte sînt pe lume. Iată, eu sînt asemenea unui căutător de aur. Am intrat azi la șapte dimineața în turnul cetății, am scotocit prin hîrtoage, am căutat, am strănutat fiindcă era praf, am răsfoit și am citit tot felul de scrisori îngălbenite... Și am sperat mereu că poate, poate voi vedea strălucind aurul și voi dibui măcar o frază privitoare la un fapt istoric interesant, măcar o aluzie cît de tulbure la un asemenea fapt. Și ce nu găsești în aceste hîrtoage ! O moșieriță oarecare o anunță pe boiereasa Zagvozdețkaia că și—a cumpărat o pălărie nouă, administratorul moșiei îi scrie colonelului despre moartea fulgerătoare a unui ogar... încă înainte de război, cînd Numărul Șapte venea la noi, am examinat toate aceste documente pînă la ultimul rînd. Acum le citesc din nou. Parcă mi—au dat ghes povestirile voastre. Dorința mea de a găsi măcar un grăunte de informație cu privire la portret și la pictor e încă mai mare decît a voastră, dar aurul nu apare... La drept vorbind însă, am copiat un extras ciudat dintr—o scrisoare adresată colonelului Zagvozdețki.

Numărul Unu scoase din buzunar un carnețel și începu să citească din mers:

—„Săvîrșind această înștiințare, se cuvine să mai spun cum că a venit la mine robul mării—tale, Egorka, pe care măria—ta l—ai dat la învățătură la Academie, și că mi—a arătat hîrtia. Eu am citit această hîrtie și m—am încredințat că flăcăul acesta a avut mari izbînzii în științe și artă, drept care te sfătuiesc, măria—ta, să nu—l iei acum la fabrica de cristale a mării—tale, ci să mai aștepti un an, ca să—și vadă mai departe de învățătură. Dar fie după voia mării—tale și dacă primesc poruncă să—l trimit de la Sankt—Petersburg la Liubeț, mă voi supune fără întîrziere. Rămîn slugă plecată și supusă a mării—tale, Panteleimon Semikrestovski, asesor de colegiu în rezervă, 8 ianuarie 1837".

Deocamdată, nu îndrăznesc să mă pronunț cu hotărîre despre această scrisoare — spuse Numărul Unu. Știți doar că solzii de mică sclipesc și ei ca aurul. Cu toate astea, am un nas de cercetător și cred că am dibuit o urmă... Și ca să nu uit — adăugă el — cine a făcut pozna acolo în turn ?

Vitea Pereț, care de la o vreme mi se tot încurca printre picioare, simți primejdia și o luă la fugă înainte. Dar Liusia și Vitea cel mare puseră mîna pe el și—l aduseră înapoi.

—Ascultă, drăguță — spuse Numărul Unu, privindu—l dojenitor. Ce înseamnă asta ? Hai ? Lăzile sînt cu fundul în sus, cărțile împrăștiate. Crezi că așa se poartă cercetătorii cu documentele istorice ? Abia am izbutit să fac ordine.

Vitea Pereț începu să fornăie posomorit, cu ochii ținți undeva departe, iar când Numărul Unu își trase răsuflarea, pregătindu—se să—și continue predica, o zbughi într—o parte și se pierdu după tufișuri.

Copiii ne așteptau lângă o râpă înaltă de calcar, care cobora abrupt spre pîrîu. Rîpa strălucea atît de violent în soare, încît fără să vreau am închis ochii.

—Vedeți, copii, cît calcar e aici — explica Numărul Unu. Cîndva, în locul acesta a fost o mare. Timp de milioane de ani au murit moluștele și scoicile lor au căzut pe fund, unele peste altele și în decurs de milioane de ani s—au adunat atît de multe scoici, și s—au presat atît de bine, încît resturile lor s—au transformat în calcar. Și acum priviți!

Numărul Unu ridică ciocanul și cu capătul lui ascuțit știrbi într—un loc calcarul. În spărtura proaspătă am văzut cu toții un adevărat cimitir de scoici minuscule, străbătute de nervuri.

—Vreți să vă arăt o scamatorie ? Numărul Unu scoase din crăpătură o piatră de culoare închisă care aducea cu un cartof putrezit. Cu o lovitură îndemînată a ciocanului o despică în două.

—Na—ți—o bună !

Piatra era goală pe dinăuntru, în interior erau înghesuite unul lângă altul, ca puii de pasăre într—un cuib, cristale minuscule, care străluceau puternic în soare.

—Asta e o *geodă*, adică un vid în calcar, umplut cu cristale de cuarț sau de calcit. Să căutăm mai departe.

Băieții se apucară să caute alte *geode* și găsindu—le, le spărgeau, dar cristalele erau sau abia vizibile, asemenea celor dintr—un pumn de sare de bucătărie, sau tulburi și gălbui. În sfîrșit, fu găsită încă o *geodă*, transparentă ca o lacrimă. Una din ele am căpătat—o eu, pentru Mișa, cealaltă a luat—o Magdalena Haritonovna pentru Casa Pionierilor.

Rucsacurile ne cam împovărau umerii, dar acum am fi dorit să căutăm mai departe, să căutăm mereu. Băieții s—au cățarat sus, în timp ce fetele scotoceau jos.

Deodată Liusia, spărgînd o *geodă*, exclamă bucuroasă :

—Ia uitați—vă ce minunăție !

Cristalele aveau o culoare palidă liliachie, semănau cu niște violete și sclipeau intens în soare.

—Fetițo dragă, ai găsit un exemplar foarte rar — exclamă Numărul Unu — ăsta—i un ametist din regiunea Moscovei!

Liusia mi—l întinse zîmbind.

—Nu, asta n—am să admit pentru nimic în lume ! șopti înfierbîntată Magdalena Haritonovna, aruncînd priviri temătoare în jurul ei, nu cumva s—o audă vreun copil. Dă—mi—l mie, imediat ! Tu lucrezi la Casa Pionierilor... Și smulse din mîna Liusiei piatra pe care o băgă repede în rucsac.

—Dar e a mea... eu am găsit—o — răspunse Liusia în șoaptă, cu voce tremurătoare.

Nu știu cum s—ar fi terminat cearta între cele două conducătoare, dar în clipa aceea niște pietre începură să se prăbușească de sus, și gemenii făcură un salt zgomotos în râpă, nimerind cam în spatele Numărului Unu.

—Colo sus e cineva ! șopti unul din ei.

—Cine să fie ?

—Nu știu. Un om. E foarte ciudat, ba chiar suspect : ochelari rotunzi, pantaloni albaștri, față roșie. E și un băiat cu el, măsoară amîndoi ! rostiră pe—ntrecute dintr—o singură suflare cei doi gemeni cu năsururi ascuțite.

—Nu mai spuneți, „om suspect” ? întrebă Numărul Unu, izbucnind în rîs. Va să zică măsoară? Curios ! Cine poate să fie ?

—Dumneavoastră luați—o înainte și noi vă urinara, cu ciocanele ! Ochii lui Vi tea cel mare straiuri' au plini de curaj. La nevoie, îi pocnim în cap.

Gemenii porniră în sus, pe povîrnișul abrupt, ca să arate drumul, în urma lor se cățara Numărul Unu, răsuflînd din greu, apoi Liusia cu ceilalți băuți, urmați de Magdalena Haritonovna și de fete ; ultimul eram eu, care urcam cu prudență.

Gemenii ne arătară în tăcere un necunoscut gras, Cărunt, cu ochelari rotunzi, cu o geantă de piele pe umăr, care purta o salopetă albastră cu multe buzunare. Omul se afla la mică depărtare, sub râpă, ținea un caiet pe geantă și scria ceva. Avea o față arsă de soare. Sus, deasupra lui, un băiețaș slăbuț, ars de soare ca și el, se ținea agățat de un tufiș. Purta un maiou de sport roșu și părea ceva mai în vîrstă decît Vitea cel mare. Deodată, omul se ridică și—i întinse tînarului său însoțitor capătul unei rulete. Băiatul apucă acest

capăt și începu să sară de pe un colț de stîncă pe altul, coborînd din cînd în cînd ruleta pe piatră și strigînd cifrele. Cel vîrstnic, ținînd strîns sub cizmă celălalt capăt al ruletei, nota în caiet.

La fluieratul lui Vitea cel mare, pionierii se ridicară toți deodată, se aruncară la atac și—i înconjurară pe „dușmani”, dar aceștia nu le acordară nici o atenție. Numai băiatul încruntă din sprîncene și—și strînse buzele cu mîndrie.

La un moment dat, necunoscutul întoarse capul, privi cu indiferență pe deasupra ochelarilor la asediatori, apoi își vîrî iar nasul în caiet, prinzînd cu dinții capătul ruletei.

—Bună ziua ! Numărul Unu se opri față—n față cu necunoscutul.

—Nu ne deranjați! îl repezi acesta cu o voce joasă de bas.

Numărul Unu se simți jignit, obrajii lui se umflară deodată.

—Cine sînteți dumneavoastră și ce faceți aici ?

—Dar dumneavoastră cine sînteți ?

—Eu sînt un cetățean din Liubeț — răspuse mîndru Numărul Unu. Obrajii îi ardeau, pînă și chelia lucioasă i se înroșise ; obișnuita expresie blîndă a feței sale dispăruse. Actele dumneavoastră !

O clipă, băiatul cel îngîmfat deschise gura cu un aer perplex. Iar vîrstnicul scoase un teanc de hîrtii și le vîrî furios în mîna Numărului Unu.

Pe măsură ce citea, obișnuitele sale cute care—i îmblînzeau trăsăturile se adunau tot mai dese pe fața Numărului Unu.

—Interesant! Foarte interesant! Vă rog să mă scuzați. Dar știți, pentru orice eventualitate — bolborosi el.

—Mă rog, mă rog — spuse cu indiferență necunoscutul, ascunzînd actele în geantă.

—Tovarășii — ni se adresează Numărul Unu — și dînsul e un explorator, numai că n—are nici un număr. E geolog și caută materiale de construcție. În sfîrșit, și—au dat seama că piatra noastră poate servi și pentru clădiri, și pentru drumuri !

Copiii oftară decepționați. Ar fi preferat să întîlnească cel mai autentic spion, să—l prindă și să—l lege fedeleș.

—Zăcămintele de calcar din ținutul vostru sînt studiate de mult — declară cu indiferență geologul — dar la institut sînt considerate ca fiind de o calitate inferioară.

—„De o calitate inferioară !” exclamă cu aprindere Numărul Unu. Și crețurile îi dispărură din nou. Dumneavoastră ați văzut cetatea noastră ? Are cinci sute de ani vechime. Și ați văzut cum strălucesc în soare turnurile și zidurile ei albe ? Țineți minte, la Liubeț nimic nu e de calitate inferioară, fotul e de foarte bună calitate. Geologii dumneavoastră au cercetat superficial calcarul din muntele acesta și au scornit că ar fi de calitate inferioară ! Veniți, am să vă arăt de unde scoteau străbunii noștri piatra de construcție.

Tii, da' ce înfuriat era Numărul Unu ! Chelia, gîtul și obrajii lui erau acum stacojii. Se apropie în fugă de marginea rîpei, își trase răsuflarea și se repezi ca un apucat în jos, urmat de o avalanșă de pietriș.

Ne—am rostogolit și noi după el, dar nu atît de repede, ci agățîndu—ne de pietre, de rădăcini și de crengile tufişurilor.

—Băgați de seamă ! se auzea de undeva, de departe, glasul Magdalinei Haritonovna.

Dar noi ne și aflam la poalele muntelui. Numărul Unu ne—a condus pe o potecă îngustă, care șerpuia de—a lungul rîpei. Deodată se opri și începu să dea la o parte tufişurile de soc.

Pe după tufe se căsca o gură întunecoasă, de parcă era vizuina unui bursuc.

—Al cui e bîrlogul ăsta ? întrebă neliniștită Magdalina Haritonovna.

—Ăsta nu—i bîrlog, e peștera despre care v—am vorbit, mai precis, galeria unei vechi mine — a răspuns Numărul Unu, cu vocea lui obișnuită, subțire, gîngurită și blîndă. Era limpede că această rostogolire vertiginoasă de pe munte îi risipise în oarecare măsură furia. Groapa asta au făcut—o oamenii, numai că au făcut—o prea strîmtă. Afară de asta, apa a cărat nisip și gaura s—a strîmtat de tot. Pînă la grota subterană va trebui să ne tîrîm cam zece metri pe burtă, pe un loc umed. Și să știți, copiilor are să le fie cam frig în chiloți.

—Nu — exclamă Magdalina Haritonovna, dînd din mîini de parcă s—ar fi apărut de muște — dacă doriți s—o vizitați cu tot dinadinsul, luați—l pe doctor și pe ea. Aici arătă cu un gest supărat spre Lusia. Dar pe copii nu—i las ! Pentru viața și sănătatea copiilor răspund eu ! Magdalina Haritonovna își ridică cu hotărîre capul, astfel că numai nasul ei coroiat continua să privească în jos.

—Dar puteţi să vă convingeţi — spuse Numărul Unu, încercînd s—o înduplece — galeria este săpată într—o stîncă adevărată.

—Magdalina Haritonovna, vă rugăm mult de tot ! Toate fetele şi o parte din băieţi făcură roată în jurul conducătoarei lor, care în urma stăruinţelor noastre, acceptă să rămînă la intrare şi să păzească rucsacul geologului, ticsit cu pietre.

—Asta—i bună, să—i mai ceri şi voie ! mormăi ca pentru sine unul din gemeni.

—Noi ne—am fi dus în orice caz — îi ţinu isonul celălalt.

—Dar cine se ascunde acolo ? întrebă Sonia.

—Frumoasa din pădurea adormită — oftă Galia cu un aer visător.

Băieţii muiră în smoală capetele a două beţe şi coborîrea în infern începu. Deşi era gras, Numărul Unu se întinse la iuţea pe burtă şi tot atît de repede dispăru în întunericul necunoscut. După el se furişă Michael, zîmbind ca de obicei, fără grijă, după Michael se tîrî geologul cel gras, apoi băiatul îngîmfat, Liusia, toţi băieţii noştri, iar după ei fetele, în ce mă priveşte, m—am hotărît abia cel din urmă să pornesc în această escapadă nemaipomenită.

După soarele orbitor şi căldura de afară, aici ne aştepta întunericul şi frigul. Mă tîram încet pe burtă, mişcîndu—mi mîinile şi picioarele prin noroiul ud şi lipicios. M—am murdărit din cap pînă la picioare, noroiul mi—a intrat pînă şi în nas, în dinţi îmi scîrţîia nisip.

Uf, cred că m—am tîrît aşa aproape o oră. în cele din urmă, de undeva, de departe, a răsunat lătratul plin de bucurie al lui Michael, apoi s—a auzit vocea însufleţită a Numărului Unu:

—Aici, mai la dreapta ! Am ajuns !

Am sărit în picioare şi, respirînd uşurat, am privit, în jurul meu. Băieţii ridicaseră făcliile aprinse. Brr! Ce frig era !

Ne—am pomenit într—un imens palat fermecat. La lumina inegală şi tremurătoare a făcliilor, pereţii pălii întunecate, aproape invizibile, dispăreau undeva, în înălţimea cernită. în depărtare, picăturile de apă răsunau în cadenţă.

Vitea cel mare a aprins lanterna de buzunar. Geologul a desprins cu ciocanul o bucăţică din perete i u i spărtură piatra netedă a apărut albă ca zahărul. Geologul a încercat s—o fărîme cu degetele, dar n—a reuşit.

—Ei, cum e ? l—a întrebat Numărul Unu.

—Trebuie să vedem ce spun expertizele de laborator — a răspuns acesta şi în vocea lui s—a simţit emoţie. Mi se pare că asta e o piatră de construcţie de cea mai bună calitate.

—Ei, vezi ? ! Şi dumneata care spuneai că—i „de calitate inferioară!" bombăni Numărul Unu.

Cu o îndemînare uimitoare pentru proporţiile lui, geologul începu să se caţare pe perete, apucîndu—se de colţurile pietrelor şi desprinzînd cîte o bucăţică Lei şi colo cu ciocanul. în felul acesta putu să constate că pereţii erau din calcar, dar că se înnegriseră din cauza fumului. De—a lungul a cîteva sute de ani, oamenii care au săpat piatra aici arseseră poate făclii şi funinginea se aşezase pe pereţi. Geologul desprindea cu ciocanul bucăţi la înălţimi diferite. Vitea cel mare ţinea în mînă lanterna, care încăpea cu greu în crăpătură şi apropia ruleta de perete la indicaţiile geologului. Cineva apucase capătul inferior al ruletei. Geologul dicta şi băiatul cel îngîmfat, cu cealaltă lanternă în mînă, nota. numele complicate ale diferitelor straturi şi rezistenţa lor.

Cu făcliile în mîini, băieţii şi fetele se împrăştiară prin sală, desprinzînd bucăţi de perete cu ciocanele şi băgîndu—le în rucsacuri. Deodată, Liusia observă că Michael miroase stăruitor o piatră mare de culoare închisă care ieşea din perete. Izbî cu îndemînare ciocanul în piatră şi o despică în două. Era o geodă mare, ale cărei cristale interioare sclipeau palid în lumina făcliei.

—Veniţi mai aproape cu lumina, fetelor ! Liusia se lăsă în genunchi. Uf, nu pot să—mi dau seama ! Poate că e tulbure. Trebuie să vedem cum arată la soare.

Înapoi am pornit în altă ordine : întîi Michael, apoi eu, pe urmă fetele şi pe urmă nu mai ştiu cine. în faţa noastră strălucea un cerc luminos, aşa că m—am tîrît înapoi cu inima mai uşoară, cu atît mai mult cu cît la fiecare metru de drum aerul se încălzea.

Cei care ajungeau afară erau întîmpinaţi cu hohote de rîs. Numai ochii şi dinţii luceau pe feţele noastre; arătam ca nişte purcei amatori de scaldă prin băltoace. Cozile fetelor erau năclăite, hainele, mîinile şi picioarele noastre erau pline de noroi.

—Vai, priviţi, priviţi, vă rog — strigă Liusia — un ametist autentic!

În bătaia soarelui, o duzină de cristale mari scînteiau în cupa geodei ca niște diamante liliachii.

Toată lumea, afară de Magdalina Haritonovna, se strînse în jurul fetei, admirînd și minunîndu—se.

—Luați—o ca amintire ! spuse Liusia fericită și murdară, și—mi întinse piatra, apoi se aplecă spre Michael și—l sărută pe nasul lui negru și umed. Iată cercetătorul Numărul patruzeci ! Cățeluș drag, ai găsit un ametist minunat ! adăugă Liusia și aruncă o privire Magdalinei Haritonovna, care scotocea posomorită în rucsac.

—Copii, haideți să ne scăldăm ! strigă Numărul Unu. Și copiii o zbughiră în jos, strigînd cît îi ținea gura. Am pornit și noi, cei mari, după ei... De cînd sînt, mi—a fost urît să mă scald. Chiar pe cele mai mari călduri apa mi se pare rece și udă. Și am să mai spun un secret : nici măcar Sonia nu bănuiește că înot... cum să vă spun... mă rog, ca un bolovan. Pînă la genunchi mai intru eu în apă, dar mai adînc, nu știu de ce, n—am chef, de altminteri știu că în acest caz chiloții mi se udă.

Dar de data asta n—aveam încotro, era atîta noroi pe mine, încît trebuia să intru în apă cu cap cu tot.

Ce bine se distrau copiii!

Cîtiva băieți se adunară în jurul Numărului Unu, care intrase în rîuleț cu halatul pe el. Strigînd cu frenezie și izbindu—și cu toată puterea palmele de u praf ața apei, îl udau cu o adevărată cascadă de stropi. Numărul Unu nu izbutea decît să pufnească și să se rotească.

Ceilalți îl stropeau pe geologul cel gras, care gîfîia caraghios.

Dar asta ce mai era ? De unde atîta apă ? Eram atacat de fetele astea nesuferite.

—Au, au ! am țipat eu, înecîndu—mă.

Nu mai vedeam nimic și mi—era frică, mi se părea că în jurul meu zburdă cel puțin cincizeci de fete. Nerușinata de Sonia rîdea în hohote și făcea să se reverse asupra mea o adevărată cascadă.

Am reușit să scap de ele, am ieșit din apă curat și proaspăt și m—am întins pe iarbă.

Cel mai bine s—a distrat Michael. Sărea în apă, trecea înot rîul, ieșea pe celălalt mal, apoi sărea iarăși în apă, trecea rîul înapoi, se apropia de mine, se rostogolea în nisip, se scutura la picioarele mele, mă murdărea, apoi se repezea spre fetele care chiuiau și o lua la goană.

Al patruzecilea explorator

E foarte drag pionierilor

cîntau de zor copiii un cîntec pe care—l improvizaseră chiar atunci.

Singură pe mal, Magdalina Haritonovna examina mineralele, fosilele și își cerceta ametistul; desigur că și el era foarte frumos, dar era mult mai mic decît al meu și nu avea o nuanță liliachie atît de delicată. Îmi dădeam seama că e supărată pe mine, dar nu mă simțeam cu nimic vinovat.

Nu, eram hotărît să nu—i cedez ametistul meu pentru nimic în lume.

Cel mai mulțumit de rezultatele marșului nostru era geologul. Îl strîngea cu amîndouă brațele pe Numărul Unu și repeta cu o voce joasă, de bas :

—Nici nu vă puteți închipui cît de recunoscător vă sînt ! Vom aduce mașini de foraj și vom începe cercetările pe toată suprafața. Am convingerea că rezervele de piatră sînt atît de mari, încît pentru extracția lor se va construi o cale ferată pînă în punctul acesta.

—Vedeți, vedeți ! jubila Numărul Unu. Geologul își luă rămas bun de la noi și nu—i fu lesne să strînga pe rînd mîna tuturor ; băiatul cel îngîmfat se mulțumi să strecoare printre dinți : „La revedere”, și se îndepărtă, ținîndu—și capul sus, ca o cămilă.

—A ! trebuie să vă previn — spuse cu o voce de bas geologul — că pe aici, pe aproape, lucrează topograful nostru, ridică planul terenului. Așa că v—aș ruga să nu—i mai controlați actele. Știți cîte nu—și cară fetele în geantă, da' numai acte nu.

Am luat—o mai departe pe alt drum, de—a lungul malului, și în curînd înaintea noastră a apărut pe neașteptate ceva cenușiu și rotund, care nu semăna a nimic.

Pe măsură ce ne apropiam, contururile obiectului necunoscut se limpezeau, așa încît eram din ce în ce mai mirat.

Am constatat că obiectul acela ciudat era o umbrelă de o mărime nemaivăzută, un fel de ciupercă gigantică, sub care s—ar fi putut adăposti cel puțin zece copii. Umbrela era prinsă de un băț lung, înfipt în pămînt. Dar lucrul cel mai interesant se afla sub umbrelă, unde se putea vedea o măsuță pliantă cu trei picioare, pe care era așternută o hîrtie, iar pe măsuță se înălța un tunuleț mic. M—am apropiat mai mult de ea și am văzut că nu era vorba de un tunuleț, ci de o lunetă instalată pe o coloană rotundă, avînd un postament de forma unei rigle.

Deasupra măsuței era aplecată o tînără înaltă, cu pielea aproape tuciurie de atîta soare, cu părul bălai, aproape alb, îmbrăcată într—un tricou albastru, cu pantaloni de trening de un albastru foarte închis, de o lărgime excesivă, cu o geantă de piele încărcată pînă la refuz, aruncată pe umăr. Jumătate din fața ei era acoperită de niște ochelari imenși, verde—închis, cu o ramă groasă, de un alb—lăptos.

Deodată tînăra apropie ochiul de lunetă, apoi se îndreptă brusc, își vîrî două degete în gură și fluieră ca un birjar, pînă începură să—mi țiuie urechile. Băieții holbară ochii de invidie.

Ne—am oprit cu toții și am privit—o mirați, dar ea nu ne—a acordat nici o atenție, s—a aplecat iar asupra măsuței și a început să deseneze foarte repede. Ochelarii închiși, pantalonii de trening, geanta imensă, pielea arsă de soare, de culoarea ciocolatei, părul bălai, totul îmi amintea portretul unei marșiene dintr—un roman fantastic.

—Asta—i chiar fata aceea, topografa — îmi șopti Numărul Unu.

—Îmi dați voie să privesc și eu prin luneta dumneavoastră ? întrebă Sonia, care nu se mai putea stăpîni.

—Bine, apropiați—vă, dar băgați de seamă ! răspunse cu severitate „marțiană” și întoarse luneta în direcția rîului.

Chiar lîngă mal, am observat doi oameni, cu rigle lungi și înguste în mîini. Pe rigle se puteau distinge liniuțe negre și roșii și o serie de cifre. Ne—am înșirat unul cîte unul ca să privim măcar un pic prin sticlă.

—Vai, ce aproape e ! Îți vine să pui mîna pe ei ! Și unchiașul cu rigla e cu picioarele în sus ! strigau gemenii.

—Cerul e jos și iarba e sus ! exclamă Galia minunîndu—se.

Cei care se saturaseră să privească prin lunetă se apropiara din nou de măsuță³.

—Totul se trece pe plan cu multă grijă, creionul se ascute ca un ac — explica „marțiană” cu aplomb.

Își deschise geanta, pregătindu—se probabil să scoată briceagul. Deodată, Numărul Unu scoase un țipăt, de parcă și—ar fi prins un deget. „Marțiană” tresări. Nimeni nu se mai uita prin lunetă, toată lumea se apropie de masă.

Fără nici un fel de jenă, Numărul Unu băgă repede mîna în geanta fetei și scoase din ea...

Da, era chiar pumnalul acela ! Dar în ce hal ajunsese ! Negru, ruginit, gravura de argint de pe mîner era abia vizibilă, rubinul căzuse și în locul lui nu era decît o gaură plină de noroi.

—De ce puneți mîna pe lucruri străine ? strigă jignită „marțiană”, care se înroși, smulse pumnalul din mîna Numărului Unu și—l aruncă pe măsuță.

—E—e—e... Vă implor, iertați—mă ! bolborosea Numărul Unu. E—e—e... Unde l—ați găsit ?

Arătătorul lui grăsuț tremura atingînd obiectul acela extraordinar.

—L—am găsit acum trei zile — răspunse „marțiană”. Făceam tocmai ridicarea în parcul vostru.

³ Măsuța se numește planșetă, iar luneta — chipreghele. Cu ajutorul acestor dispozitive se execută concomitent atît ridicarea terenului, cît și desenarea planului, chiar pe loc. În condiții de campanie. În tuburile instrumentelor, folosite la ridicarea topografică, imaginile sînt inversate, așa se explică de ce Galia a văzut cerul jos și iarba sus. (n. a.)

Muncitorul a început să bată un țaruș, dar țarușul nu intra și nu știam de ce. Am dat de două ori cu lopata și deodată am lovit ceva. Când să mă uit, era pumnalul. O seară întreagă m—am chinuit să—l curăț cu amoniac și cu șmirghel, apoi l—am ascuțit pe piatră... Ei, acum o să dau o fugă să arăt oamenilor unde să așeze riglele. Voi, copii, rămâneți aici, dar nu atingeți nimic din ce vedeți pe măsută ! Și fata fugi repede la ajutoarele ei.

—E—e—e... Numărul Unu abia vorbea. Se afla într—o stare de agitație de nedescris. Eu... eu... eu nu știu, să fie asta chiar pumnalul acela sau e altul ?

—Ba—i chiar acela, chiar acela ! afirma cu pasiune Liusia.

—N—avem voie să ne atingem de el — oftă Magdalena Haritonovna.

—Fata a spus : „Copii, nu vă atingeți”, asta înseamnă că oamenii mari au voie — explică Galia.

—Așa e, cei mari au voie — confirmă Numărul Unu, clătinând din cap nehotărât. Încercă să—și întindă gîtul prea scurt și să examineze desenele de pe mîner. Chiar dacă ar fi altul, e oricum un stilet vechi, turcesc, foarte interesant. Și dacă a fost executat de celebrul armurier Mahmud Aii din Damasc ? Asta ar însemna vechime, nu glumă !

—O să aflăm îndată dacă e sau nu același — strigă Vitea Pereț. Volodecika, dă încoace aparatul de fotografiat.

—Ce idee minunată ! și Numărul Unu îl îmbrățișa pe Vitea Pereț. Iată ce înseamnă să fii isteț !

—Volodecika, dă—l mai repede, uite, fata se întoarce — ne avertiză cineva.

Numărul Unu atinse prudent stiletul cu două degete și—l apucă chiar de vârful tăişului, iar Volodecika potrive „Leika” și declanșa de trei ori. Cu cealaltă mînă, Numărul Unu îl îmbrățișa.

—Dragul meu, vino să dormi la mine. Pînă la miezul nopții vom dezvolta clișeele și le vom copia, iar mîine dimineață, ne vom rezezi pînă la muzeu.

Volodea se luminase la față. Era atît de obișnuit ea lumea să—și bată joc de el, încît aceste cuvinte blînde îl mirau.

—N—a—ați vrea să dăruieți pumnalul acesta muzeului din Liubeț ? întrebă Numărul Unu, bîlbîindu—se, pe „marțiană” care se apropia.

—Ei, poftim !

—Aș fi dispus să vă ofer în schimb un briceag cu douăsprezece tăişuri.

—Nici nu mă gîndesc !

—Atunci vă rugăm să ni—l vindeți.

—În nici un caz!

—De ce nu sînteți un om conștient! gemu Numărul Unu. Donați pumnalul muzeului, obiectul acesta are o vechime de două sute de ani, e executat din oțel de Damasc.

—Nu, nu și nu! Tăticul meu adoră obiectele antice. Vreau să i—l ofer de ziua lui de naștere... Și acum, gata, nu mai mă deranjați ! Pînă—n seară trebuie să execut o normă și jumătate.

Și „marțiană” fluieră strident. Numărul Unu oftă din greu. Ne—am întors tăcuți și am pornit spre Liubeț.

—Să—l ia dracu' pe acest tătic topografic, cu ziua lui de naștere cu tot! se văieta Numărul Unu.

Numărul Trei părea azi mai severă și mai inaccesibilă chiar decît fusese în ajun. Impozantă și căruntă, ședea în fața unei măsuțe înalte în mijlocul sălii de gimnastică, răsfoia un caiet voluminos, gros de trei degete și vorbea cu voce calmă și severă.

Am luat loc în jurul ei, pe niște prelate așternute pe jos.

—Acest manuscris conține istoria orașului Liubeț din timpuri străvechi. Sînt mai bine de cincisprezece ani de cînd mă ocup de această problemă. Și fiindcă veni vorba, cunoașteți originea numelui „Liubeț”⁴? Iuri Dolgoruki, fondatorul Moscovei, trecînd într—o zi cu ceata lui de oșteni pe malul pîrîiașului nostru, s—a oprit la poalele muntelui acoperit cu păduri de pini, lîngă gura rîpei și i—a căzut „drag” locul acesta. Atunci a dat poruncă să se pună aici temeliile unui oraș. La început, cetatea a fost clădită din lemn. N—am de gînd să vă povestesc cum în 1238 hoardele tătărești au cotropit orașul și l—au ars pînă în temelii, trecînd pe toți locuitorii prin sabie, nici cum a fost durată mai tîrziu, în secolul al XVI—lea, cetatea noastră de piatră albă, sau cum în veacul al XVII—lea leșii au asediat—o, fără să o poată cuceri însă...

Numărul Trei răsfoia mai departe manuscrisul, pînă cînd, în cele din urmă, se opri.

—La începutul veacului al XVIII—lea, țarul Petru I a dăruit tovarășului său de luptă, Aleksei Zagvozdețki, ofițer din regimentul Preobrajenski, pămînturile cele mai bogate din Liubeț, păduri, fînețe și ogoare. O dată cu pămînturile acestea, țarul i—a mai dăruit și zece mii de suflete de țărani iobagi. Mai tîrziu, fiul lui Aleksei, procurorul cu grad de general Nikita Alekseevici, a construit fabrica noastră de cristaluri.

Colonelul Mihail Zagvozdețki, al cărui portret l—ați văzut la muzeu, era strănepotul constructorului fabricii. N—am găsit nicăieri vreo mențiune referitoare la participarea colonelului la o luptă anume, deși în timpul acela, adică la începutul secolului al XIX—lea, Rusia a luptat cu Napoleon, cu Turcia și cu Suedia. Colonelul era căsătorit cu o prizonieră tătăroaică, dar despre ea nu se știe nimic. A murit foarte tînră, lăsînd doi copilași, o fiică, Irina, și un fiu, Alexandr. Actul de naștere și cel de deces al Irinei s—au păstrat. Fata s—a născut în 1820 și a murit în 1838 de tuberculoză. Așadar, n—a trăit decît 18 ani și cîteva luni. Călăuzindu—ne după însemnările din registrul de cheltuieli (unde se menționează lefurile plătite profesorilor ei) știm că lua lecții de rusă și de franceză, de canto, de muzică, și probabil că a învățat și altele. Pentru timpurile acelea, a primit o educație strălucită.

Fratele Irinei, Aleksandr, era cu zece ani mai tînăr decît ea ; la moartea tatălui său, pe cînd avea încă o vîrstă fragedă, a devenit stăpînul unei averi colosale; în cîțiva ani a reușit să risipească cu chiolhanurile și la joc de cărți atît moșia cît și fabrica.

Totul a încăput pe mîinile negustorilor Cistozoonov, foști iobagi ai familiei Zagvozdețki, care au transformat fabrica de cristaluri într—o fabrică de sticlă, astfel încît, din acel moment, producția de cristal a încetat. Abia de curînd, și mai precis înainte de război, a fost reînființată secția de cristale. Cînd a murit în 1901, aici, în orașul nostru, Aleksandr Zagvozdețki era un bătrîn cerșetor. Mulți și—l amintesc rătăcind pe străzi în zdrențe, împleticindu—se, totdeauna beat, desculț, în capul gol, cerșind cu o voce

⁴ Vine de la *liubo* — drag. (n. t.)

răgușită.

Cînd a murit, sub salteaua de paie, cu desăvîrșire putrezită, din patul lui, a fost găsit încă un document autentic despre Irina, albumul ei de fată, cu următoarea inscripție pe copertă : „Acest album a aparținut răposatei mele surioare, preaiubita Irinușka”.

Asta e tot ce se știe despre Irina Zagvozdețkaia, cu toate acestea în jurul numelui ei s—a țesut o legendă interesantă. Se pare că această fiică a unui moșier foarte bogat, proprietar al celebrei fabrici de cristaluri, nobil și colonel în garda imperială, s—a îndrăgostit de un iobag al tatălui ei, că a murit din cauza acestei dragoste nenorocite și că iubitul ei a fost trimis la oaste.

Eram încă foarte tînără cînd am reușit să dau peste o bătrînă centenară din Liubeț — Matriona Ivanovna Kocetkova, o fostă iobagă a familiei Zagvozdețki. Iată povestea pe care am notat—o atunci, așa cum mi—a spus—o bătrîna.

Numărul Trei își puse ochelarii pe nas și începu să citească :

—„Mult îi plăcea domnișoarei să joace la horă cu noi, fete de țărani, și să cînte cîntece. Și avea un glas ca un clopoțel de argint. Cînd ne jucam de—a prinselea, alerga mai repede decît noi toți, la joc n—o întrecea nimeni, și cînd o podidea rîsul, începeam și noi să rîdem în hohote.

Într—o zi am întîlnit—o pe izlaz, lîngă un pîrîiaș, întovărășită de flăcăul acela frumos. El umbla îmbrăcat ca la oraș, boierește, purta cizmulițe de lac și învîrtea tot timpul cravașa între degete, de nici prin gînd nu ți—ar fi trecut că nu—i decît un iobag ca noi toți ceilalți.

Ce anume funcție avea nu—mi aduc aminte, pe noi, fetele, asta nu ne interesa. Îmi amintesc că avea mustăcioară și cîrlionți negri. Am uitat cum îl chema.

Tatăl domnișoarei era mai rău decît un tigru fioros și oamenii spun că domnișoara și drăguțul ei i s—ar fi aruncat la picioare : „Ne iubim, ar fi spus ea, și dragostea noastră e mai tare ca moartea”. Atunci taică—său a închis—o o săptămînă într—o cămară și a ținut—o numai cu pîine și cu apă. Cît despre flăcău, nu știu ce i—a făcut, dar nimeni nu l—a mai văzut de atunci.

Pe domnișoara noastră am văzut—o iar în toamnă. Ședea singurică pe deal, sub un mestecăn, și purta o coroniță din frunze roșii de arțar ; n—am recunoscut—o imediat ; parcă era străvezie, gîtul i se subțiasse tare, degetele mîinilor erau ca de ceară. Stătea acolo tristă și ținea capul în jos. Peste puțin a murit...”

Numărul Trei își scoase ochelarii și continuă să vorbească :

—Bătrînii din Liubeț își amintesc și ei de această poveste, dar o repetă cu unele variante. Nu există însă nici o aluzie la portret nici în ce vorbesc ei, nici în documentele din arhive, nici în scrisori. Nu știu ce v—aș putea spune ca să vă dau curaj. S—ar putea ca bibliotecarul acela bătrîn să fi văzut la muzeu natura moartă cu inscripția ei misterioasă și să fi inventat restul. Bineînțeles că e foarte interesant să cauți ceva, dar să cauți un lucru care nu există ?...

—Ba eu cred că există ! piui deodată Sonia cu o voce subțire de răsună toată sala și, sperîindu—se singură de strigătul ei, se lipi de mine, ca și cum ar fi căutat apărare.

—Dar de ce ești tu atît de sigură, fetițo ?

Pe fața severă a Numărului Trei lunecă o umbră de zîmbet.

Toată lumea își întoarse privirile spre Sonia, care roși violent, de ziceai că are să—i țîșnească sîngele din obraji.

—Hai, răspunde !

Dar Sonia tăcea rușinată. Toată lumea izbucni

—Vă rog, unde—i albumul acela ? întrebă Galia, ridicînd ochii ei mari de căprioară. N—am putea să—l răsfoim și noi ?

—Să știi, fetițo, că acest album nu conține nimic interesant — răspunse directoarea — n—ai să vezi decît niște desene stîngace, de copil, și atîta tot.

—Totuși, tare am vrea să frunzărim măcar în fugă albumul unei fetițe care a trăit cu mai bine de o sută de ani în urmă — insistă Galia, țintindu—și privirea înduioșată și întrebătoare asupra directoarei.

—Albumul e păstrat la muzeu. Dacă doriți, cereți să vi se arate... Și acum, noapte bună. Sper că azi veți dormi mai adînc și mai bine decît ați dormit ieri — spuse Numărul Trei, accentuînd semnificativ cuvintele „azi” și „ieri”.

Ne privi fix pe mine și pe Magdalena Haritonovna, apoi se ridică și, înălțîndu—și capul cărunț, ieși cu pași ușori din sală.

De frică, mi se lipise limba de cerul gurii. Mult după ce lumina se stinse peste tot, eu tot mă mai

răsucesă pe o parte și pe cealaltă. În cele din urmă am adormit.

—Mai repede, hai, mai repede, sculați—vă ! strigă vesel Volodea, pe la ora șase dimineața. Era într—o stare de agitație care—l făcea de nerecunoscut. Unde dispăruse puiul de curcă veșnic plouat ? Numărul Unu a și plecat la muzeu ! Fotografiile au ieșit splendid !

Se iscă o harababură de nedescris. Unii își trăgeau pantalonii, alții își căutau tenișii. Ne—am spălat la repezeală și, uitînd de micul dejun, am pornit într—un suflet spre cetate, unde am ajuns tocmai la timp : ajutat de paznic, un bătrînel mic și uscat se silea să descuie lacătul greu al ușii ce da spre galeria de tablouri.

Ca și în ajun, nenumărate perechi de picioare tropăiră pe scară. Iată—ne în sala mare. Aceleași portrete de demnitari îngîmfați, în peruci și haine brodate, se perindau prin fața ochilor noștri. În sala mică ne—am apropiat de natura moartă cunoscută. Numărul Unu apropie fotografia de tablou. Dar vai, ne—am convins imediat că pumnalul „marțienei” nu era cel din tablou : minerul lui era mai gros și mai masiv, iar rubinul era încrustat ceva mai aproape de lamă.

Mi—am plimbat ochii distrat prin galeria de tablouri și tot atît de distrat am ieșit în curtea cetății, unde se adunaseră toți pionierii noștri, posomorîți și nemulțumiți... Și era firesc să fie așa : trebuia doar s—o pornim înapoi spre casă. Isprăvisem alimentele și nu mai aveam bani decît pentru cele mai ieftine feluri de mîncare de la restaurant. Ne dădeam cu toții seama că marșul nostru nu se termina cu o izbîndă. E drept că văzusem o cetate foarte veche, că făcusem cunoștință cu cercetători, că vizitasem vechi cariere de piatră și că adunasem cîteva mostre geologice, dar... fiecare din noi înțelegea foarte bine că nu era ceea ce ar fi trebuit să fie...

—Nu mi—a mai rămas decît să vă urez drum bun. Numărul Unu își mișcă cu tristețe sprîncenele. Vă e dor, desigur, de părinți, de pătucurile voastre. Am tot scotocit noi prin arhive, dar n—am găsit nimic de seamă, n—am dat peste aur, ci numai peste rocă sterilă. Nici o urmă, nici o aluzie la portret și la numele pictorului.

Am lăsat acestui bătrînel ciudat adresa mea de la Moscova și, pentru cazul că va veni în capitală, l—am invitat să tragă neapărat la noi.

—Visez de mult să văd universitatea cea nouă, să revăd Kremlinul și să mă plimb cu metroul. Mulțumesc, voi veni.

—Dar înainte de despărțire n—ați vrea să ne arătați albumul bieteii fetițe ? oftă Galia.

Ajutat de paznic, Numărul Unu deschise lacătul greu și mare al clădirii principale a muzeului și ne aduse o carte de proporțiile unei valize mici, înfășurată într—un ziar.

Ne—am înțeles că vom aștepta sosirea Numărului Doi ca să vizităm mai departe muzeul, vizită întreruptă cu două zile în urmă, și am făgăduit să înapoiem cartea custodelui.

—Probabil că pe voi n—am să vă mai văd niciodată, copii. Vreau să vă spun cîte va cuvinte de despărțire. Dragii mei — începu el, încrucișîndu—și pe burtă mîinile durdulii — am observat la voi scînteii mici dar sigure de cercetători adevărați. Fie ca în viitor ele să se aprindă întocmai ca scînteile pe care le aruncă un cristal vechi. Pe drumurile cercetărilor, vi se va întîmpla adesea să nu izbîndiți. Așa cum s—a întîmplat, de pildă, acum... Din povestea asta cu portretul se vede că n—a ieșit nimic, dar nu vă necăjiți, căutați altceva. În jurul vostru, în viață cît și în natură, există atîtea lucruri minunate, atî—tea lucruri încă nedescoperite, încît puteți căuta toată viața, puteți găsi și puteți porni din nou în căutare, ca să descoperiți iar ceva. Căutați, observați, ascultați. Descoperirile voastre vor fi de folos patriei. Și acum, rămîneți cu bine.

El strînse pe rînd mîinile tuturor copiilor, mîngîie pe cîte unul pe cap, apoi se întoarse brusc și porni încet spre porțile cetății.

Toată lumea îl însoți cu priviri lungi, în care se citea oarecare tristețe... Vitea cel mare întrerupse primul tăcerea :

—Și acum, haideți să răsfoim albumul!

Băieții nu se sfiiră s—o ia înaintea fetelor. Examinară cu grijă legătura de catifea albastră, încrustată cu aur, o pipăiră și întoarseră paginile cît ai clipi din ochi.

—Aceleași fleacuri ca și în albumele fetelor noastre ! declară Vitea cel mare, sigur de el.

Albumul trecu în mîinile fetelor, care se așezară pe iarbă, așternură alături cîteva batiste și instalară albumul pe batiste. Noi,ăștia mari, ne—am alăturat grupului lor. Fetele răsfoiau albumul fără grabă, întorcînd cu atenție fiecare pagină, scoțînd exclamații și oftînd.

Unele poezii erau copiate cu un scris rotund, copilăresc. Cunoșteam bine strofele, dar semnăturile erau însoțite de un adaos necunoscut : „domnul Jukovski”, „domnul Pușkin”, „domnul Kolțov”.

Erau și poze pe unele pagini. Aici, de pildă, o mînă nesigură executase cu o pensulă subțire o acuarelă reprezentînd un băiat cîrlionțat într—o rubașcă albastră de mătase, cu o margine argintie, care se continua pe guler și pe mîneacă, un năsturel de argint, care semăna cu un zurgălău, încheia gulerul la umăr. Dedesubt scria : „Frățiorul meu Sașenka la 5 ani”. Nu—ți venea să crezi că băiețelul acela drăgălaș devenise un cerșetor bătrîn și zdrențăros.

Pe pagina următoare era desenată o fetiță, cu părul împletit într—o bogată coadă, purtînd o fustă caraghioasă, foarte largă, de sub care ieșeau pantalonași lungi de dantelă ; dedesubt am citit : „Azi am împlinit 14 ani”.

Mai încolo erau floricele și fluturași colorați cu grijă, o barcă cu pînze trasă pe un mal vopsit într—un galben țipător, o mare de un albastru—închis, un cățel care semăna cu un miel și un miel care semăna cu un cățel.

Între pagini erau strecurate plante uscate, care, în decurs de o sută și ceva de ani, își pierduseră culorile naturale. Florile și frunzele brune și galbene erau în parte sfărîmate, astfel încît numai după contururile florilor și forma frunzelor puteam identifica violete, lăcrămioare, piciorul—cocoșului, panseluțe și altele.

Pe ultima pagină am găsit o acuarelă pictată pe o foaie separată și lipită mai tîrziu în album.

Acuarela aceasta nu semăna de loc cu celelalte mîzgăleli neîndemînatice și copilăroase. Ea reprezenta turnul din colțul cetății, chiar acela în care intrase Vitea Pereț.

Pictorul redase cu efect petele de soare pe piatra albă a zidurilor, norii cumulus pe albastrul închis al cerului, sălciile bătrîne. Într—un colț al acuarelei am deosebit trei litere : „E.N.S.”

—Ce semnificație au aceste litere ? întrebă Magdalina Haritonovna.

—Trebuie să fi fost vreun cunoscut de—al casei, un Iakov Nikolaevici Petușkov sau Piroșkov, care l—a pictat și l—a dăruit fetei — am observat eu.

—Priviți, priviți ! exclamă Liusia. Litera „E” nu are punct ! Asta înseamnă... „Eu n—am semnat”...

—...sau : „Eu nu voi semna” — adăugă Galia.

—Copii, ați înțeles ? Știți unde se află o inscripție similară ? strigă Liusia cu un glas care răsună în toată cetatea. Asta înseamnă că Irina Zagvozdețkaia l—a cunoscut bine pe autorul naturii moarte, deoarece a primit în dar de la el această acuarelă.

—Asta înseamnă că pictorul acesta ar fi putut să facă și portretul ei. Nu—i așa, nu—i așa că ar fi putut ? întrebă Galia, zgîlțîindu—mă.

Capetele fetelor se alăturară din nou.

Auzind exclamații și țipete, băieții, care pînă atunci examinaseră cu interes cuiburile ciorilor de cîmpie din vîrfurile mestecenilor, se apropiară de noi, fără să izbutească însă să ajungă la album, deoarece toate locurile erau ocupate.

Nouăsprezece perechi de ochi, socotind și ochii noștri, ai celor mari, priveau poza.

—Stați, mai sînt și alte litere ! strigă Sonia. Sub acoperișul turnului, înfățișat în album, se desfășura o bandă sculptată ingenios pe piatra albă. Pictorul se pricepuse să redea foarte bine această fantezie subtilă a arhitectului vechii cetăți. Pe această bandă, printre triumphiuri și cercuri, Sonia observă niște litere ascunse.

—Unde ? Unde ? Liusia pâlise de emoție. Și după semnul moale mai este o cruciuliță ! strigă ea.

—Unde ? Unde—i cruciulița ? am întrebat eu cu desperare.

Mă dăduseră la o parte și nu mai vedeam nimic.

—Fetelor, lăsați—mă și pe mine ! stăruia Vitea cel mare.

—Nu, nu ! strigau fetele. Ați spus că albumul e un fleac. Acum lăsați—ne—n pace!

Singură Galia își cedă locul celor doi unchi, și capetele lor negre răsăriră de undeva, de jos și se apropiară de album. Dar în momentul acela se întîmplă lucrul cel mai revoltător : un țipăt îngrozitor răsună, toate fetele, și Liusia împreună cu ele, începură să strige ca și cînd ar fi fost opărite.

Vitea Pereț reușise să—și strecoare mîna neobservat chiar în mijlocul grupului de fete și smucise colțul acuarelei. Fila se dezlipise imediat și el o luă la goană cu trofeul spre colțul curții. Toată lumea porni după el.

Vitea cel mare îl ajunse, îi smulse fila din mînă și o privi în lumină.

—Am găsit ! strigă el deodată sălbatic, și ne înapoie foaia de bunăvoie.

Cu mîinile tremurînde, am examinat—o pe rînd la lumină.

Era o adevărată descoperire ! Pe dosul foii era desenată o a doua cruciuliță. Dacă o priveai în lumină, îți dădeai seama că această cruciuliță e așezată exact în mijlocul turnului, ceva mai jos de meterezul superior, la o distanță aproximativ egală cu lungimea ferestrei.

Uitînd de album, am pornit în fugă spre porțile cetății. Alergam într—un suflet, ca la un concurs. Mai repede, mai repede, spre turn!

—Asta—i! strigă Vitea cel mare arătînd spre fereastra turnului.

Această fereastră se afla cu un etaj mai sus decît fereastra pe care intrase noaptea trecută Vitea Pereț.

—Dar cum să ajungem acolo ? am întrebat eu mirat.

Dar băieții, în frunte cu Vitea cel mare, se și cățarau unul după altul, prinzîndu—se de pietrele unui zid pe jumătate dărîmat al cetății. Zidul era lipit de turn și copiii se îndreptau spre meterezul de sus.

Cînd biata Magdalina Haritonovna sosi la fața locului, se aflau cu toții la o înălțime inaccesibilă.

Nu—i mai rămînea decît să geamă și să se dea la o parte.

—Priviți, priviți cu toții! strigă de sus Vitea cel mare.

Reușise să se apropie de meterez. Ținîndu—se cu o mină de gratii ferestrei, rămase spînzurat în aer, în timp ce cu cealaltă mînă apucase piatra, încercînd s—o urnească din loc.

De jos vedeam foarte bine că toate celelalte pietre erau bine fixate între ele cu mortar și că numai această piatră se mișca. Fisura care înconjura pătratul din jurul ei se vedea limpede. Da, apăsarea cu mîna mișca piatra, dar n—o făcea să cedeze.

Vitea cel mare își dădu seama că nu va putea face nimic cu mîna goală. Se ridică în mîini și se așeză gînditor pe pervazul meterezului, lăsînd să—i atîrne picioarele în aer.

Pornind de sub zidul cetății, pe povîrnișul dealului era așternut un izlaz bătătorit de vite și ars de soare, care aparținea orașului. Casele cele mai apropiate se aflau la o depărtare de două sute de pași.

—Să intrăm prin curți, de undeva o să căpătăm noi o rangă sau o toporișca — i—am sfătuit eu.

—Mai bine să dăm o fugă pînă la Numărul Unu propuse tacticos Volodea, care se așezase. El are lot felul de unelte.

—Nu, nu, trebuie să acționăm singuri — repetă cu încăpățîinare Liusia.

—Se înțelege că da ! strigă de sus Vitea cel mare, care rămăsese pe pervaz, bălăbănindu—și picioarele.

Convinsă că nu poate fi vorba de vreo primejdie iminentă, Magdalina Haritonovna se liniști oarecum și se apropie de noi.

—Copii, priviți ce scrie aici! Era ca și cum ne—ar fi turnat o găleată de apă rece în cap. Magdalina Haritonovna ne arăta o tăblie de metal fixată pe turn.

Pe tăblie erau săpate următoarele cuvinte : „Monument de arhitectură sub protecția statului. Stricăciunile aduse clădirii sînt pedepsite prin lege”.

—Dar noi nu vrem să stricăm nimic. Ei au stricat peretele cînd au fixat tăblia, noi vrem doar să îndepărtăm o clipă piatra și pe urmă o așezăm la loc — ne convinse Liusia.

—Facem cercetări arheologice — declară Vitea cel mare pe un ton important.

—Dar cu ce să mișcăm piatra ? Trebuie să găsim un drug de fier aruncat pe undeva !

Deodată, privirea Liusiei se opri asupra unei capre albe care afișa o totală indiferență față de noi. Era legată de un țaruș de lemn în apropiere de noi și păștea liniștită iarbă.

Gemenii se repeziră spre capră, întrecîndu—se unul pe altul în goană. Unul apucă de frînghie, celălalt smulse țarușul, apoi o porniră cu capra și cu țarușul după ei. Îneebunită, capra încerca să se smulgă, se zbătea și sărea în toate părțile, dar era ținută bine.

Vitea cel mare prinse țarușul care—i fusese aruncat și introduse imediat vîrfurile lui ascuțite sub piatră, apoi apăsă cu toată puterea și... rupse țarușul.

—Săriți! Săriți ! Mi—au furat capra ! Veniți numaidecît la miliție !

Din vale se năpustea gîfîind și pufnind o bătrînă ciufulită, transpirată, stacojie la față.

Bătrîna apucă prima mînă pe care o nimeri. Nimeri mîna subțire a Galiei, și fata se sperie.

—Nici de la bunica mea n—am furat vreodată ceva, nici măcar dulceață ! strigă cu lacrimi în ochi fata.

—Lăsați mîna și dați—vă la o parte ! spuseră gemenii, apropiindu—se amenințători de bătrînă.

—Cetățeano, n—am vrut să—ți furăm capra ! Am avut nevoie doar de țaruș. Aici se află o comoară... înțelegi ? Aici e ascunsă o comoară ! Încercă s—o convingă Liusia.

—Comoară ?! Întrebă bătrîna interesată și cu vocea complet schimbată.

Liusia arată spre vârful turnului. Bătrîna se întreba dacă acolo sus se afla într—adevăr o comoară sau își băteau joc de ea.

—Ștregari! bodogăni femeia, trase capra spre ea și începu să ne privească de departe.

Totuși, cu ce să mișcăm piatra ?

În clipa aceea, de după colț apărură „marțiană” în pantalonii de trening de un albastru țipător, cu ochelari de culoare închisă și cu geanta ei imensă la sold. În mînă purta umbrela de uriaș pe care o închisese și care semăna cu spada unui cavaler. În dreapta și în stînga ei, cu lăzile în spate, cu riglele pe umeri, ca doi scutieri cu sulite, veneau cele două ajutoare, niște flăcăi foarte înalți.

—Ajutați—ne ! Ajutați—ne ! am strigat cu toții. Am înconjurat—o pe „marțiană” și am început s—o rugăm, s—o implorăm, să apelăm la bunătatea, la conștiința, la noblețea ei, nu—mi mai aduc aminte încă la ce.

La început „marțiană” a refuzat cu hotărîre. Era grăbită, întîrzia de la lucru... Pînă la sfîrșit însă, din exclamațiile noastre fără legătură se lămură că în dosul pietrei se ascundea ceva de un interes excepțional. Curiozitatea, firească la o fată, se dovede și la ea foarte puternică.

—Puteți fuma cîte o țigară deocamdată — spuse „marțiană” însoțitorilor ei, apoi deschise geanta, scoase pumnalul și ni—l întinse.

Din mînă în mînă, am transmis pumnalul lui Vitea cel mare.

—Ei, vezi să nu—l rupi! strigă „marțiană”. Vitea se aplecă pe spate și rămase suspendat cu capul în jos, ținîndu—se cu picioarele de gratiile meterezului. În felul acesta avea cel puțin mîinile libere și putu să introducă pumnalul în fisura de deasupra pietrei.

Noi ceilalți așteptam în tăcere, cu gurile căscate și cu privirile în sus.

Vitea apăsă pe mîner, fisura se mări, piatra se mișcă puțin din loc și molozul începu să curgă.

Ne dădeam foarte bine seama că Vitea cel mare trebuia să lucreze într—o poziție imposibilă.

—Așa ! încă o dată ! Apasă în partea asta !

Tricoul acrobatului nostru era ud learcă în spate. Vitea introduse pumnalul pieziș și piatra ieși încă puțin în afară.

—La o parte ! strigă Vitea.

Ne—am dat în lături. Pumnalul se mai răsuci o dată și piatra se rostogoli cu zgomot în iarbă. Îndată după aceea Vitea aruncă și pumnalul. În locul pietrei din turn se căsca acum o gaură întunecoasă.

—Viktor, fii mai prudent! am strigat eu. Citisem undeva că arheologii care fac săpături într—o movilă, cînd dau de un schelet, își stăpînesc pînă și răsufierea, și, cuprinși de o emoție puternică, despart cu pense și cu pensule staturii; unul de altul, și abia îndrăznesc să sufle praful antic de pe el...

Acum însă era prea tîrziu. Vitea băgă mîna în gaură și un sul de pînză mic și lunguiet căzu pe jos. Ne—am năpustit cu toții asupra sulului și pînza aproape putredă care—l învelea a fost imediat sfîșiată cu sălbăticie în bucăți. Un strigăt de triumf asemănător cu cel ce l—ar fi scos un trib de mohicani ieși deodată din gîtlejurile cercetătorilor noștri. Gemenii ridicară mîinile. Unul din ei ținea pumnalul „marțienei”, în mîna celuilalt se găsea tot... un pumnal.

—Dă—mi—l ! a strigat Liusia cît o ținea gura. Fata își smulse basmaua de pe cap și, fără s—o cruțe, șterse cu ea al doilea pumnal. În razele soarelui, rubinul roșu încrustat pe mîner străluci cum strălucește vinul în pahar.

Nu mai încăpea nici o îndoială, era adevăratul pumnal, cel autentic, chiar acela...

Băieții și—l smulgeau unul altuia, îl mîngîiau, suflau peste el, îi încercau cu degetele tăișul, fetele admirau ornamentele desenului de pe argintul minerului. Galia merse pînă acolo încît sărută rubinul.

—Haideți la Numărul Unu, să ne lăudăm cu el ! spuse triumfător Vitea cel mare, ștergîndu—și sudoarea de pe frunte.

—Acesta e un adevărat dar pentru muzeul din Liubeț ! exclamă Liusia.

„Marțiană” mă luă deoparte.

—Vreți să dăruiți această splendoare muzeului ? ! mă întrebă ea în șoaptă, rușinată.

—Fără îndoială.

—Atunci dăruieți și pumnalul meu. Vai, când mă gândesc că eu am vrut să procedez ca o proastă, ca o inconștientă ! Fata îmi întinse pumnalul, se întoarse repede și plecă însoțită de cei doi scutieri.

—Priviți ! Priviți ! strigară deodată, într—un glas, Sonia și Galia.

Pe iarbă zăcea un plic deschis, mic și îngălbenit, care căzuse probabil din sulul de pînză. Toți se repeziră asupra acestei noi descoperiri.

—Nu—l atingeți ! strigă Liusia.

Din fericire, nimeni nu îndrăznise să ia plicul în mînă. Am băgat sub el blocnotesul meu, l—am ridicat și l—am întors prudent cu degetul mic... Nu scria nimic pe el. Țineam plicul de un colț, în timp ce Liusia încerca să scoată ușurel, cu două degete, scrisoarea pe care o conținea. Pînă la urmă, izbuti să pună mîna pe o foaie de hîrtie, pe care o desfăcu. Foaia era acoperită cu un scris foarte mărunț, dar din cauza umezelii literele se topiseră și nu puteam descifra nimic ; în loc de cuvinte, vedeam doar rînduri drepte, de culoare închisă, lățite pe hîrtie.

—Să ne întoarcem la muzeu. Numărul Doi trebuie să fi sosit la slujbă — porunci Liusia. Și tu — spuse ea adresîndu—se lui Volodea — du—te la Numărul Unu și adu—l în cetate !

Am pornit cu toții într—un suflet. Bătrîna cea posomorită, tot ținîndu—și capra de frînghie, ne petrecu cu o privire bănuitoare.

*

* *

Numărul Doi era așezat în fața unei mese și părea supărat de ceva. Dar cînd i—am așternut în față trofee, și—a scos ochelarii, și—a deschis ochii mari, dar mai ales a căscat gura. Tăcea, însă pînă și sprîncenele dese, pînă și mustățile lui de morsă zîmbeau.

Numărul Unu sosi în galop. Gras cum era, se vede că—i venise foarte greu să alerge, fiindcă acum gîfîia ca o locomotivă.

—Unde—i ? Unde—i ? Zări pumnalul și—l luă în mînă. Numai un pescar care a prins în undiță un somn de douăzeci de ocale, numai un vîntător care a ucis cu un singur foc de pușcă o pereche de rațe, numai ei știu să se bucure cum se bucura Numărul Unu privind pumnalul și examinînd cu lupa, în cele mai mici amănunte, gravura filigranată de pe mîner. Cutele de pe fruntea lui se mișcau, se mișcau și cele de pe obraji și din jurul gurii.

—Da, copii, ceea ce ați găsit voi nu—i un grăunte de aur, ci o adevărată pepită ! spuse el, înecîndu—se de preamarele belșug de sentimente care—l copleșea și luă pumnalul „marțienei”. Ei, ăsta—i mai puțin grozav, are și un defect, firește. Dar halal de ea ! Se vede că a început să—i vorbească conștiința dacă vi l—a dat !

—Povestiți totul în ordine — spuse cu seriozitate Numărul Doi, îndreptîndu—și ochelarii pe nas.

Bîlbîndu—se și încurcîndu—se, Liusia povesti totul, începînd cu semnul lipsă de pe litera E.

—Ce simplu a fost ! Și ce genial ! Numărul Unu se aplecă asupra albumului și—și duse o lupă mică la ochi. Iată literele „Caută aici”. îl apucă de umăr pe Numărul Doi. Să știi că noi amîndoi, și tu și eu, sîntem niște gură—cască ! N—am observat ceea ce era mai interesant. Niciodată nu m—am gîndit că albumul fetei poate să ascundă un astfel de mister. De altfel, noi nici n—am considerat albumul drept un document istoric. Și uite, copiii ăștia au observat totul în cinci minute ! Cine a fost primul ?

—Nimeni n—a fost primul, toți sîntem primii ! strigau copiii.

—Tot detașamentul a participat ! declară bucuroasă Magdalina Haritonovna, făcînd astfel o aluzie clară că și ea personal ar fi luat parte activă la dezlegarea misterului din turnul cetății.

—Cu un singur lucru nu sînt de acord — și Numărul Doi își reluă tonul arțăgos : cum ați fost în stare să aruncați în iarbă un album prețios și să vă cățați de treburi ? Credeți că așa procedează un explorator ?

—Lasă, lasă ! Mai bine te—ai ocupa de scrisoare ! îl întrerupse Numărul Unu. Nu vezi că e ininteligibilă ? Ce ne facem ? Cînd eroii lui Jules Verne au pornit în căutarea căpitanului Grand, descifraseră măcar o parte din cuvinte.

—Știi ce—i de făcut ! Știi ce—i de făcut ! Vitea Pereț sărea într—un picior ca un nebun și cele două pumnale zăngăneau pe masă. Să—l rugăm pe tovarășul căpitan de la miliție să ne dea o mînă de ajutor. Cînd prindea cîte un spion, citea orice hîrtiuță, cît ar fi fost ea de neclară. Mi se pare că le băga în petrol.

—Ei poftim, în petrol ! Era vorba de o soluție chimică complexă — explică Vitea cel mare cu condescendență.

—E drept ! confirmă Numărul Doi. Căpitanul e foarte amabil și ne—a promis să ne ajute. Se pare că ei

încearcă dezlegarea oricăror mistere. Să mergem.

—Dar n—am așezat încă la loc piatra din turn — își aminti Vitea cel mare.

Într—un cuvânt, la miliție n—am mers cu toții. Băieții care mai dăduseră pe acolo plecară să așeze piatra la loc.

...Noi ceilalți am năvălit în biroul căpitanului.

Căpitanul a zîmbit cu oarecare îngăduință, ne—a spus că a doua zi pleca la Moscova și, luînd scrisoarea, ne—a promis s—o predea, pentru descifrare, Institutului de expertize judiciare din capitală.

Capitolul XI. CUM SE FACE CA SONIA A ADORMIT ÎN PICIOARE

Grupul nostru de exploratori pășește pe drumul mare. Un vînt răcoros ne suflă în față.

Mergem cu ușurință, nu mai avem mare lucru în rucsacuri. În ce mă privește, afară de o haină mai groasă, nu mai duc în spate decît geoda de ametist. Celelalte mostre geologice le—am împărțit între pionieri.

Magdalina Haritonovna s—a împăcat de mult cu Liusia. Acum merg împreună în urma convoiului și discută despre redactarea raportului asupra excursiei la Liubeț. Raportul trebuie să conțină un mare număr de cifre ; au participat atîția pionieri, s—au parcurs atîția kilometri, atîția pionieri au vizitat muzeul și cetatea, s—au găsit atîtea mostre geologice. Sonia și cu mine ne—am pomenit și noi în raport. În felul acesta numărul de pionieri a crescut.

Ne—am mîncat ultimii bani la restaurant și acum nu mai avem cu noi decît două pîini mari de secară. —Haideți să ne oprim puțin și să ne odihnim — ne propuse Liusia.

Ne—am așezat pe o movilă la marginea drumului. Liubețul se zărea vag în depărtare. Razele apusului colorau turnurile cetății în tonuri delicate, trandafirii. De pe movila noastră înaltă vedeam conturîndu—se cu precizie pe cerul liliachiu—palid vîrfurile ascuțite ale turnurilor, ale clopotniței, cele două coșuri înalte ale fabricii de sticlă, verdele grădinilor...

Jenea, unul din cei doi gemeni, cel cu cureaua neagră, se tîrî pînă la mine.

—Credeți că s—ar putea picta un tablou în care cetatea să fie toată trandafirie și nourașii aurii ? mă întrebă el în șoaptă.

—Da, s—ar putea — răspunsei eu. Ai vrea tu să faci așa ceva ?

—Nu, am întrebât doar. Băiatul părea vădit intimidat.

Liusia tăie pîinile în porții egale. Viitoarea masă trebuia s—o luăm abia acasă.

Apoi am pornit iar la drum. Rămîi cu bine, Liubeț, rămîi cu bine, oraș trandafiriu ! Vîntul ne sufla iar în față. Vîntule, vîntule, spune—ne unde e ascuns portretul!

Am intrat într—o pădurice de pini. Îndată am simțit răcoarea serii și în jurul nostru a început să se întunece. De marginea poienitelor și de tufișurile de salbă se agățau fuioare aproape străvezii de ceață. Unul cîte unul, copiii încetineau pasul și scoteau din rucsac cîte o vestă sau o bluză. Sonia ar fi trebuit să—și îmbrace puloverul.

—Sonia, unde ești ? Fetelor, n—ați văzut—o pe Sonia ?

—Nu.

—Băieți, unde—i Sonia ?

Mi—au răspuns doar cu un smiorcăit. Unul din gemeni mormăi ceva celuiilalt care se oțărî la el.

—Dar Galia unde—i ? strigară după aceea amîndoi deodată.

Și s—au zbîrlit, și s—au năpustit ca niște cocoși unul asupra celuiilalt, învinovățindu—se reciproc de dispariția nepoatei lor de la Moscova.

Toată lumea se opri. Atunci se putu constata că dispăruse și Bela, o altă fetiță negricioasă, cu picioare lungi, aceea care poartă ochelari și seamănă cu o capră. Și nimeni din noi nu—și amintea unde, cum și cînd rămăseseră fetele în urmă.

—Fetelor, rămîneți aici ! Băieți, tovarășe doctor, după mine ! porunci Liusia. Mai repede, mai repede !

—Am o rosătură la picior ! bombăni supărat Volodea — puil de curcă, și se așeză pe un butuc cu spatele la noi.

—Numai neplăceri îți fac fetele astea ! bombăni și mai supărat Vitea cel mare, totuși porni în fruntea echipei.

Cu pas repede, Liusia, băieții și cu mine ne—am luat după Vitea. Mi—am amintit de lupul împăiat din muzeu și de vocea monotună a Numărului Doi : „În pădurile noastre se mai găsesc și azi uneori fiare de acest fel". Ce grozăvie ! Nu, nu, lupii nu avuseseră încă timp să—mi înfulece fetița cea grăsuță și, cu siguranță, bună la gust.

Trecu o oră chinuitoare. Mergeam repede, în tăcere, spatele și tîmplele mele erau learcă de sudoare... Se întunecase complet. Scrutam cu atenție întunericul tăcut al pădurii, așteptînd din clipă în clipă să zăresc o pereche de ochi siniștri aruncînd văpăi.

Drumul ieși din pădure. În lanul de grîu era mai multă lumină. Geana aurie a asfințitului ce se stingea

se întrezărea încă sub norii lungi, liliachii...

*
* *

Iertați—mă, dragi cititori, dar am suferit atât de mult din cauza dispariției Soniei, încât vă mărturisesc că nu sînt în stare să povestesc mai departe. Sînt nevoit să las jos condeiul și să—i cedez ei locul, să relateze singură ce s—a întâmplat în seara și în noaptea aceea. Iată ce a notat Sonia în P.R.I.D.C.—ul albastru : «Bela și—a pierdut ochelarii, și—a adus aminte că i—a scos cînd ședeam pe movilă și admiram cetatea și orașul.

„Fetelor, să mergem să—i căutăm, vă rog" — ne—a spus ea Galiei și mie.

Și am plecat tustrele să—i căutăm fără să spunem nimănui nimic.

Am găsit ochelarii pe șosea și deodată am văzut că soarele apune și că începe să se întunece. Ne—am grăbit să—i ajungem pe ceilalți. Nu eram de loc speriate, știam că nu—i decît un singur drum, că nu se deschide altul lateral. Cum era să ne rătăcim ? Dar lupii ? Lupi nu există decît în basmele cu Scufița Roșie sau cu Capra cu trei iezi, în parcul zoologic și în desișul pădurilor. În pădurea asta pinii sînt foarte mici, lupii nu ajung pînă aici...

De altfel, inventasem o poveste minunată și anume că noi n—am fi niște fetețe, ci trei mușchetari cu mustați și cu spade. Ne—am luat de mîini și am compus chiar un cîntec :

Noi sîntem trei mușchetari!

Ghiciți care din noi e

Athos, Porthos și Aramis.

Ne—am luat de mîini... Dar, deodată, i—am văzut alergînd în întîmpinarea noastră pe băieți, pe tata și pe Liusia. Alergau și strigau cu glas tare. Pe biata Galia, unchiul ei Jenea și Ghenea au apucat—o de mîini și au început s—o zgîlție, să rîdă în hohote și să sară în jurul ei. Liusia o îmbrățișa pe Bela și tata mă sărută în creștet.

Liusia țipă :

„Unde ați dispărut, fetețe rele ce sînteți ?"

După aceea, am pornit cu toții împreună, vorbind și rîzînd. Ne—a întîmpinat Magdalina Haritonovna, care a uitat să ne certe și ne—a sărutat.

Fetele ne—au înconjurat și ne—au povestit că toată lumea s—a speriat grozav văzînd că nu sîntem nicăieri.

Vitea Pereț — ce băiat bun e ! — m—a privit, mi—a făcut semn cu ochiul și mi—a șoptit :

„Fetele noastre sînt niște exploratoare adevărate, nu se tem de nimic".

Iar Vitea cel mare s—a apropiat de noi și a spus :

„Din cauza lor am pierdut trei ceasuri prețioase !"

Am început să ne întrebăm cu toții ce să facem. Puteam să ne oprim și să înnoptăm în fostele noastre colibe de lîngă rîu. Dar eram flămînzi cum nu mai fusesem niciodată și nu mai aveam nimic de mîncat. Ce—ar fi să ne luăm gălețile și topoarele ascunse în tufișuri și să ajungem neapărat, încă în noaptea asta, la Zolotoi Bor ? Dar știți cam ce ar însemna asta ? Douăzeci de kilometri. Și unde mai pui că ne zbguisem prin Liubeț, că făcusem cale întoarsă după ochelari ! Am putea ajunge oare pînă la Zolotoi Bor, sau nu ?

Desigur că am putea ! Și toată lumea hotărî în unanimitate că vom ajunge. Nu eram noi exploratori ? Atunci tata spuse :

„Eu știu de ce vreți să mergem acasă. Vă amintiți ce—a spus Numărul Unu : „Vi s—a făcut dor de pătucurile voastre" ?"

Magdalina Haritonovna luă cuvîntul : „Instrucțiunile interzic"...

Dar noi am răspuns :

„Nu, nu, vom ajunge totuși!"

Se întunecase de—a binelea. Mergeam prin pădure, ne împiedicam de rădăcini, crengile ne biciuiau obrajii. Ni se părea mereu ba că vedem un urs, ba că vedem un lup, deși nu vedeam de fapt decît simple tufișuri întunecate.

Am început să coborîm colina și ne—am apropiat de rîu. Vai, ce frig s—a făcut deodată ! Brr !

De după tufişuri, vedeam râul negru ca peştera în care intrasem. Undeva, departe, departe, începură să latre nişte câini. Apoi din nou s— a lăsat o linişte desăvîrşită. Pe cerul întunecat, stelele păreau scînteile unui foc care se stingea.

Deodată, chiar lîngă mal, ceva a foşnit în stuf şi am văzut aprinzîndu— se o luminiţă. Ne— am oprit deodată. Crezusem că erau nişte tîlhari, dar nu erau decît pescari cu undiţele.

Magdalina Haritonovna s— a neliniştit :

„Dar vom găsi oare locul unde am înnoptat atunci ?”

Vitea Pereţ ţine minte totul.

„Îl vom găsi. În locul acela e un butuc despicaţ şi un pin strîmb” — spuse el.

Liusia, care mergea înainte, spuse :

„Eu nu— mi văd nici mîinile”.

Deodată, Vitea Pereţ făcu un salt într— o parte. E foarte isteţ Vitea Pereţ.

„Aici, iată butucul!” spuse el şi îl lovi cu piciorul.

După părerea mea, Vitea e cel mai drăguţ, cel mai minunat băiat din lume.

Am găsit în tufişuri topoarele şi găleţile şi am pornit din nou mai departe. Nimeni n— avea chef nici de poveşti, nici de glume.

Tata mi— a şoptit că duce în rucsac nu trei kilograme, ci trei maşini de călcat grele. „Curelele astea parc— ar fi de fier — spunea el — mi— au strîns umerii, şi picioarele parcă sînt de lemn şi nici nu sînt ale mele.”

Dar eu i— am răspuns că nu sînt de loc obosită.

În sfîrşit, am trecut podul de lemn şi am văzut în depărtare luminile din Zolotoi Bor. Acum, eram aproape, nu ne mai rămîneau decît doi kilometri, înaintam cu multă greutate pe şoseaua pietruită. Galia mi— a mărturisit în şoaptă că, dacă mai ţine puţin, are să se prăbuşască.

În piaţă ne— am oprit. Vitea cel mare a aprins lanterna de buzunar. Tata s— a uitat la ceas şi a spus :

„E ora două !”

Iar Magdalina Haritonovna şi— a dus mîna la frunte şi a spus :

„Îmi vine să leşin !” Dar nici gînd să leşine.

Ne— am împrăştiat cu toţii pe diferite străzi.

Tata şi cu mine am bătut multă vreme ca să ne deschidă gazda noastră cea posacă. În cele din urmă ne— a auzit. Ceilalţi copii trebuie să fi bătut cu siguranţă foarte tare în poarta părinţilor lor, cu pumnii şi cu călcîiele, dar noi ne— am jenat să procedăm în felul acesta.

În sfîrşit, gazda a auzit, a tras zăvorul, a deschis— portiţa şi a spus :

„Noctambulilor !”

Ce s— a mai întîmplat după aceea, nu— mi amintesc...»

E firesc ca Sonia să nu— şi mai amintească ce s— a întîmplat după aceea, fiindcă a adormit stînd în picioare. A trebuit să— i scot puloverul şi rochia şi s— o culc în pat.

Magdalina Haritonovna a scris cu un creion roşu în albumul albastru : „Expunerea este bună. Propoziţia secundară se desparte prin virgulă. Şterg elogiul inutil la adresa lui Vitea Pereţ, cel mai nedisciplinat băiat din detaşament, nota 8”.

*

* *

În ziua următoare ne— am adunat cu toţii la Casa Pionierilor, în jurul mesei mari. Mie mi s— a făcut cadou un rucsac încărcat pînă la refuz cu mostre geologice.

Minunat! Măcar una din sarcinile mele de explorator să fie îndeplinită sută la sută !

Şedinţa a fost deschisă de Magdalina Haritonovna.

— Aşadar, putem să tragem unele concluzii asupra activităţii noastre turistice. Şi, conform obiceiului ei, ne— a privit pe toţi dojenitor pe deasupra ochelarilor.

După aceste cuvinte, gemenii şi— au concentrat atenţia asupra muştelor din tavan, Vitea Pereţ asupra porumbeilor de pe acoperişul vecin, în timp ce ceilalţi s— au mărginit să ofteze şi au coborît ochii în pămînt.

Liusia a sărit în sus :

— Magdalina Haritonovna, iertaţi— mă, dar am să vă întrerup. Copii ! exclamă ea. Voi credeţi că noi

trebuie să stăm și să așteptăm cu mâinile în sân răspunsul Numărului Unu după descifrarea scrisorii ?

Copiii începură să țipe care mai de care :

—Nu, să căutăm singuri, singuri să căutăm !

—Eu nu văd ce metode am putea folosi ca să ne sporim șansele — spuse Magdalina Haritonovna dînd din umeri ; întreruperea Liusiei o jignise.

—Ascultați — spuse Liusia — vă aduceți aminte că există un cercetător cu Numărul Șapte, care voia să afle de ce a venit la Liubeț tatăl lui, celebrul pictor Sitnikov ? Poate că Numărul Șapte ne—ar putea povesti ceva despre portret ?

—Asta—i o idee ! exclamă Vitea cel mare. Hai să plecăm cu vaporul la Numărul Șapte, vom vizita astfel și muzeul Sitnikov.

Nu știam încă dacă vom găsi sau nu în acest muzeu urmele portretului, dar călătoria în sine, cu vaporul în susul râului, era atît de atrăgătoare !

—„Plecăm, plecăm, plecăm în țări îndepărtate !" începu să cînte și să danseze Vitea Pereț.

—Să plecăm mîine, mîine ! exclamă unul din gemeni.

—Desigur că mîine, de ce să mai așteptăm ? întări celălalt.

—Statutul indică trei zile de odihnă — spuse Magdalina Haritonovna.

—Dar acum sîntem exploratori, nu ne mai odihnim — insistară gemenii. Ne vom odihni după ce vom găsi ce căutăm.

—Magdalina Haritonovna, vă rugăm să vă învoiți ! Plecăm doar cu vaporul! Nu vom obosi de loc — spuse și Liusia, căutînd s—o înduplece.

Magdalina Haritonovna se cam strîmbă, oftă, dar pînă la urmă își dădu consimțămîntul.

—Faceți rost de ouă, lapte și pîine și mîine dimineață la șase veniți fără alt bagaj ! declară veselă Liusia.

Dis—de—dimineață, prin lanul cosit, mășăluiau cu toții — treizeci și unu de exploratori — spre râu. Soarele strălucea pe cerul senin, râul și depărtările împădurite erau ascunse în valurile albicioase ale ceței. Ura ! Asta înseamnă că vom avea timp frumos !

Un vaporeș mic și alb, de ziceai că tocmai atunci fusese spălat, purtînd numele „Racheta”, pufăind și ridicînd valuri înspumate în jurul lui, se apropia de debarcader. Am urcat în fugă scara de lemn, împingîndu—ne unul pe altul, și ne—am instalat pe punte la prova.

Un căpitan impozant, cu mustață uriașă, neagră ca pana corbului, stătea în cabina de la timonă. Pe cap, căpitanul purta un adevărat chipiu marinăresc cu emblemă aurită. Colacii de salvare și gălețile vopsite în alb atîrnau de—a lungul punții. Chiar la prova erau încolăcite frînghii de o grosime neobișnuită. Matrozi în tricouri vărgate treceau preocupați pe punte.

—Parc—am fi pe mare! exclamă Vitea Pereț, care izbutise să inspecteze întregul vapor și tocmai fusese dat afară din sala mașinilor.

—Halal mare! N—are tangaj și malul e chiar sub nasul tău ! observă cu dispreț Volodea.

Vîntul sufla ușor. Vaporeșul plutea despicînd râul, iar noi ne plimbam privirile pe ambele maluri și vedeam cînd tufișuri, cînd o plajă lată sau o rîpă înaltă și galbenă apropiindu—se brusc de apă și în spatele ei un sat cu căsuțe care abia se zăreau de sub livezile de meri, cînd o pădure de pini oglindindu—se în apă, sau vaci dormitînd lîngă vadul de adăpare...

Dar râul ? în fiecare clipă aspectul lui se schimba : era cînd albastru—palid, cînd sidefiu, cînd scînteie—tor în soare ca mii de pene strălucitoare, cînd verde—închis, asemenea malurilor acoperite de păduri care se reflectau în el. Pescăruși albi zburau în imediata apropiere a apei ; pescari singuratici

stăteau nemișcați în luntre. Un remorcher harnic trăgea deodată patru șleपुरi lungi...

Numai regulamentul uimitor al vaporului ne strica dispoziția. Cine o fi inventat asemenea lucruri ? îndată ce depășeam treizeci de kilometri, însemna că am sosit, trebuia să coborîm de pe vapor și s—o luăm la goană pe chei, pînă la casă, după bilete noi. Dar casierul nu—ți elibera biletele așa, pur și simplu, adică nu le rupea doar ca să ni le întindă. Nu, el scria ceva, tăia cu foarfecele și numai după aceea ni le dădea. Vaporul următor pleca abia după zece minute și tu aveai nevoie de treizeci de bilete, iar în spatele tău era un rînd lung care începea să se neliniștească.

Se înțelege că după atîtea emoții, cînd Magdalina Haritonovna și cu mine apucam să ne așezăm pe noul vapor în cîte un loc ferit, ne ștergeam frunțile nădușite cu batistele.

În sfîrșit, după ce am schimbat vaporul de patru ori, am ajuns spre seară cu bine. Scara vaporului a fost aruncată și am coborît pe malul de piatră. O săgeată albastră, prinsă de un stîlp, ne—a arătat că trebuie să urcăm un drum împădurit.

În spatele tufelor de liliac, acoperită în întregime cu viță sălbatică, se afla o casă verde, cu etaj, cu chenare sculptate în jurul ferestrelor, și o dantelă sculptată în lemn de jur împrejurul streășinei. I—am dat ocol ca să ajungem pe terasă, unde am văzut o tăbliță : „Muzeul A. K. Sitnikov, pictor, artist al poporului al U.R.S.S.". În fața terasei se întindea o minunată grădină de flori...

Ușa terasei se deschise și în prag se ivi, proptindu—se greoi în baston și schiopătînd, un bătrîn îndesat, în halat alb, cu mustăți dese și stufoase, cu o claie de păr alb deasupra unei frunți înalte. Ochii negri, expresivi, nasul fin, buzele subțiri și bărbia bine conturată erau de o rară frumusețe.

L—am recunoscut imediat, așa de bine semăna cu tatăl său, de al cărui autoportret îmi aminteam perfect, fiindcă—l văzusem la Galeria Tretiakov. Pictorul avea ochi negri și veseli, purta același halat alb și ținea o pensulă în mînă.

Mi—am adus aminte și de un mic portret al fiului său, un băiețaș cu ochi negri, în cămașă brodată, cu o undiță în mînă. Și iată că acum, după șaizeci de ani, acest băiețaș s—a transformat într—un cercetător cărunt, în Numărul Șapte.

Bătrînul ne privea cu ochi tot atît de negri ca și ai tatălui său, dar ochii săi păreau vinovați.

—Ce—i cu voi, dragii mei ? Muzeul s—a închis acum o oră și jumătate. Dacă vreți să ne vizitați, trebuie să veniți cu vaporul de dimineață. Luați—o pe—aici — și ne arată un drum cu mîna — mergeți trei kilometri și ajungeți în sat, veți putea înnopta la școală, iar mîine dimineață înapoiati—vă la muzeu. Careva dintre copii oftă cu tristețe.

—Ce oftați așa din greu ? Ori vă dor picioarele de atîta umblet ? spuse Numărul Șapte, drept răspuns.

Sonia mea, care e o fetiță foarte neastîmpărată, interveni :

—Ba n—am umblat de loc, am venit doar cu vaporul, dar sîntem mult mai obosiți decît după marșul la Liubeț. Și ne e așa de foame !

Ochii vioi și inteligenți ai bătrînului străluciră deodată atît de veseli, de parcă s—ar fi ivit soarele de după nori.

—Ați fost la Liubeț ? întrebă el. De unde sînteți ?

—Sîntem exploratori de la Casa Pionierilor din Zolotoi Bor. Vitea cel mare înălță cu mîndrie capul. La Liubeț am căutat un portret.

—Exploratori ? întrebă mirat bătrînul.

—Dumneavoastră sînteți Numărul Șapte ? Nu, Sonia mea e pur și simplu imposibilă cu întrebările ei !

—E foarte just, fetiço. Dar spune—mi, te rog, ați făcut cunoștință la Liubeț cu celelalte Numere ?

—Cum să nu, cu Unu, Doi și Trei. Sonia îi numără pe degete.

—Numărul Patru a plecat în altă parte — continuă Galia. N—a putut să cultive niște gherghine albastre.

Bătrînul căzu pe gînduri și—și potrivea mustățile lungi și cărunte.

—Sîntem cu toții vechi prieteni... Sufăr de reumatism și din cauza lui nu mai pot pleca să—i vizitez — oftă ei și se întoarse greoi spre mine. Aveți țigări ?

—Oh, ce rău îmi pare că nu vi le pot oferi, dar nu sînt fumător!

—Dacă ați fi avut, vi le—aș fi confiscat o dată cu chibriturile. Iată — și bătrînul arată spre o magazie solidă din trunchiuri groase — asta e finăria noastră, veți înnopta aici. Cum stați cu alimentele ?

—Nu vă deranjați, avem hrană rece — răspuse Magdalina Haritonovna.

—Foarte rău că aveți hrană rece ! Katiușa ! Katinka ! chemă bătrînul.

Din casă se rostogoli un adevărat cocoloș. N—am văzut de când sînt o bătrînică atît de mică și de rotunjoară ; era pur și simplu o bilă, numai că purta rochie și șorț.

Am ghicit cu toții că era vorba de Numărul Cinci, inventatoarea plăcintelor.

—Katiușa — spuse bătrînul — închipuie—ți că băieții și fetele au fost de curînd la Liubeț și au făcut cunoștință cu scumpele noastre Numere.

Și ce—a mai zîmbit Numărul Cinci! Îi zîmbeau ochii albaștri și strălucitori, îi zîmbeau obrajii buclați și rumeni ca merele, îi zîmbeau chiar și gropițele din obraji...

—Am să le dau cartofi, ceaun, samovar, pături, perne, paltoanele noastre și cojocul. Sînteți obosiți, dragii mei ? Bătrînica privi cu blîndețe copiii, apoi își încrucișa iar mîinile durdulii pe burtă.

Treaba merse strună. Fetele așternură păturile pe finul din magazie și începură să curețe cartofii. Băieții aprinseră focul la oarecare distanță, aduseră apă, puseră conuri de brad în coșul samovarului. Vitea Pereț se zbenguia în fin, iar Volodea fotografia de zor. Peste puțin, cartofii erau fierți, samovarul gata și el, și ne—am așezat cu toții la cină.

După cină, cei doi onorabili soți, adică Numerele Șapte și Cinci, s—au arătat din nou.

—V—am adus și ceva dulce — spuse bătrînica, zîmbind ca și înainte, și ne întinse un platou cu niște plăcintă de culoare închisă, presărată cu zahăr. Numai să mă iertați că sînt cam puține.

Celebra plăcintă „înecatul" fusese tăiată în treizeci de bucăți microscopice, care pur și simplu ți se topeau în gură ; în ce mă privește, abia dacă i—am simțit gustul.

Magdalina Haritonovna se așeză să scrie, după dictarea Numărului Cinci, rețeta „înecatului"⁵.

Am notat și eu această rețetă, ca să i—o dăruiesc soției mele. În timp ce o copiam, Liusia povestea Numărului Șapte, în amănunte, istoria portretului ascuns.

—Așa, așa, așa ! Vra să zică, în două zile ați realizat mai mult decît am realizat eu în două luni ! Ați găsit pumnalul ! Minunat! zîmbi el. Numai că ați cam luat—o razna cu cercetările, pare—mi—se. Fiindcă despre portret n—a vorbit și n—a scris nimeni, niciodată și nicăieri, afară de bibliotecarul vostru... Liniște, liniște, nu mă întrerupeți! Povestea Irinei Zagvozdețkaia, care s—a îndrăgostit de un iobag, este, desigur, o poveste destul de interesantă și romantică, dar ea nu are nici o legătură cu cercetările voastre și, afară de asta, este binecunoscută. Numele artistului talentat care a pictat natura moartă e o enigmă pe care n—a dezlegat—o încă nimeni, nici tatăl meu cu o jumătate de secol în urmă, nici noi, cercetătorii. Să așteptăm să vedem ce cuprinde scrisoarea pe care ați găsit—o. Cînd o să vizitați mîine muzeul, o să vă arăt o altă scrisoare, care se referă la această natură moartă. Și acum, noapte bună !

E foarte plăcut să dormi în finul moale și aromat, atîta numai că era o înghesuială îngrozitoare — copiii se rostogoleau la vale pe fin.

Dimineata, Numărul Șapte ne—a condus la muzeu.

Pictorul construisese cîndva această casă aici, pe malul înalt al râului, și aici trăise toată viața, rătăcind prin păduri și pe cîmpiile de pe malul râului. Aici își pictase și tablourile...

Fără să vreau, mi—am adus aminte de Galeria Tretiakov...

De două—trei ori pe an dau pe acolo, dar mă opresc numai în fața cîtorva tablouri.

Oricum, nu poți vedea totul într—o zi, sînt prea multe comori în cele șazeci de săli ale acestei galerii. Ce bine că petrecusem de curînd o oră întregă în sala pictorului Sitnikov!

Preferințele mele se îndreaptă spre două din peisajele lui : unul reprezintă un iaz întunecat, îndărătul căruia se văd niște pini aspri și niște mesteceni aurii, înclinați și luminați de apusul soarelui, celălalt — un râu rece, albastru, cu malul înalt, pe care se vede o pădure de mesteceni toamna.

Ai zice că pictorul n—a zugrăvit nimic deosebit, dar cînd îi privești mai atent tablourile, te minunezi ce bine s—a priceput să redea frumusețea naturii ruse !

*...Iubesc bogata vestejire a firii
Și—al codrului tomnatic veșmînt...*

⁵ Iat—o : se amestecă trei pahare de făină albă și 200 grame de unt, se bat cu cuțitul, se adaugă un ou, jumătate de pachet de drojdie și jumătate pahar de lapte și se bate din nou cu cuțitul. Aluatul se înecă în apă rece ca gheața. Peste 45 de minute, aluatul iese la suprafață. Se presară pe masă 250 grame de zahăr tos și 200 grame nuci și se tăvăleşte aluatul în acest amestec. Sulul obținut se taie în bucăți, se pune pe tavă și se bagă la cuptor timp de 15 minute. (n. a.)

declamă cu o voce sonoră Numărul Șapte. Tatii îi plăcea să repete versurile acestea ale lui Pușkin în zilele senine de toamnă.

Mi—am adus aminte de peisajul acela cu rîu de la Galeria Tretyakov. Pe fereastra muzeului vedeam și eu rîul. Numai că acum pădurea nu era veștedă și nici aurie cum fusese cu mulți ani în urmă, ci verde și scăldată în strălucirea soarelui.

În camerele muzeului se găseau multe lucrări personale interesante ale pictorului — masa de scris, colecțiile arheologice, un număr foarte mare de diferite vase, portretele bunicilor și bunicilor, arme vechi... Pe pereți erau agățate tablourile și peisajele lui. Privirea mea luneca distrată peste obiecte și peste mobilă. Ceea ce mă interesa pe mine personal și ceea ce mi se părea mai important în muzeu și în jurul lui. erau peisajele de pe pereți și această minunată natură pe care pictorul o immortalizase în pînzele sale.

Sitnikov a murit după revoluție. O cameră întreagă din muzeu era închinată lecțiilor pe care le predă elevilor săi. Iată—l învățîndu—i să deseneze pe copiii din școala satească locală, corectîndu—le desenele neîndemînatice, desenînd decoruri pentru spectacolele lor. Pe doi băieți i—a trimis la Moscova la Școala de arte.

—Ca să vedeți, un pictor celebru ca el, și s—a ocupat de copii! mi—a șoptit Jenea geamănul.

—Mi se pare că și tu ai vrea să te faci pictor ? I—am întrebat eu.

—Foarte mult — mărturisi el — dar tăceți, nu spuneți la nimeni...

După ce am vizitat muzeul, ne—am adunat în fostul birou al lui Sitnikov.

—Ne—ați promis că ne arătați o scrisoare — a spus Lusia nerăbdătoare.

—Mai întîi am să vă arăt o carte — răspunse Numărul Șapte.

Se apropie fără grabă de o bibliotecă imensă, o deschise și scoase un volum mic și gros, cu legătură albastră : „Indicatorul localităților și al locuitorilor județelor din gubernia Moscova, 1852”.

Am răsfoit cartea. Era împărțită în capitole, cîte județe atîtea capitole. Fiecare capitol conținea lista „persoanelor care locuiesc în oraș și în județ”. Erau liste pe orașe ale funcționarilor și negustorilor, liste pe județe ale localităților, se indica numărul sufletelor de sex masculin din fiecare sat (se vede că femeile nu erau trecute la socoteală), precum și numele, prenumele și titlul moșierului stăpîn peste aceste suflete bărbătești.

—Nu—i o carte interesantă — observă Volodea.

—Eu cred că ne poate folosi pentru cercetările noastre — declară Vitea cel mare, sigur de el.

—Luați—o, luați—o, o să vă fie de folos ! spuse zîmbind Numărul Șapte. Sînteți exploratori, aproape că sînteți niște istorici, și ăsta—i un îndreptar, care cuprinde și județul Liubeț. V—o dau cu o singură condiție : după ce veți termina cercetările, cu sau fără succes, să mi—o trimiteți prin poștă înapoi. Și acum, ascultați. Bătrînul scoase din aceeași bibliotecă o mapă și luă din ea o foaie de hîrtie îngălbenită. Iată o scrisoare pe care tata a adresat—o mamei mele din orașul Liubeț, în vara anului 1901.

Bătrînul își puse ochelarii și începu :

—„Neprețuita mea prietenă, dragă Nastenka ! În sfîrșit, am ajuns în celebrul oraș Liubeț. E un oraș vechi, *hu* o cetate de piatră albă...”

Urma descrierea amănunțită a cetății și a orașului și descrierea hotelului în care locuise pictorul.

—„...După o conversație de vreo jumătate de oră cu amabilul patron al hotelului — citi mai departe Numărul Șapte — am aflat de la el despre existența mai multor lucruri interesante și vechi, păstrate de o oarecare doamnă Cistozvonova, negustoreasă din localitate, proprietara unei moșii întinse și a fabricii de sticlă.

Am pornit imediat pe jos. În drum am văzut corpurile unor clădiri de cărămidă, cu două etaje, care poartă numele de cazărmi. Aici locuiesc clăie peste grămadă muncitorii care lucrează la fabrica de sticlă, cîte două—trei familii în fiecare odaie.

Cete de copii care scormoneau în praful drumului alcătuiau un spectacol jalnic. Am observat imediat că erau foarte slabi și că erau îmbrăcați în zdrențe.

Muncitorii vîrstnici, bărbați și femei, pe care—i întîlneam, erau toți slabi și ofticoși, cu hainele numai găuri și petice, arse probabil la focul cuptoarelor de sticlă.

Am urcat treptele palatului care aparținea doamnei Cistozvonova. Un lacheu în livrea albastră, cu fireturi de argint, cu mustați stufoase pe obrazul buhăit, mi—a ieșit în întîmpinare.

M—am străduit îndelung să—i dau a înțelege că venisem s—o văd pe doamna Cistozvonova. În cele din urmă se depărta, apoi se întoarse foarte repede, mă salută înclinîndu—se adînc și spuse :

—Doamna vă așteaptă cu multă plăcere. Am străbătut cinci odăi și în a șasea, dragă Nastenka, am dat peste o femeie tânără încă, așezată într—un fotoliu, elegantă, trandafirie și înfoiată, ca plăcinta pe care o faci tu de ziua onomastică. Mi—a întins mîna cu degetele încărcate de inele scînteind de pietre prețioase. I—am sărutat—o și am pocnit din cizme. Dar poftim pozna : un nouraș de praf s—a ridicat de pe cizmele mele.

—Ce doriți ? m—a întrebat femeia aceea. Pot să vă ofer o cafea ?

I—am explicat că mă interesează obiectele vechi. Atunci mi—a răspuns :

—Am să vă rog să luați întîi o cafea și după aceea am să vă arăt eu înșămi totul.

Lacheul mustăcios de adineauri ne—a adus cafea în ceșcuțe de porțelan de mărimea unui degetar și a așezat întîi o ceșcuță în fața stăpînei sale. Dar ea a șuierat deodată :

—Tîmpitule ! Nu știi că trebuie să servești întîi pe musafiri ?

Lacheul a făcut o plecăciune adîncă și s—a grăbit să iasă din cameră.

În momentul acela am comis o greșeală imensă, am pus mîna în buzunar ca să—mi iau batista, dar am scăpat—o pe covor. Am vrut să mă aplec ca s—o ridic, dar cucoana m—a apucat de mînă :

—Așteptați !

M—am speriat și m—am întrebat de ce trebuia să aștept.

Atunci ea a luat de pe masă un clopoțel de argint și a sunat. Lacheul a venit într—un suflet. Cucoana i—a arătat cu degetul batista și i—a spus :

—Ridic—o și dă—o domnului !

Am rămas cu gura căscată și mi—am spus : grozavă cucoană, mai mîndră decît o țarină ! Cu siguranță că pe vremuri, cînd era fetiță și trăiau foștii boieri Zagvozdețki, umbla în praf și desculță...

Cucoana m—a plimbat multă vreme prin săli. într—adevăr, în palatul ei se aflau mulțime de lucruri minunate. Are în special niște cristaluri vechi remarcabile, dar mai extraordinar decît totul e un tablou, o natură moartă.

Ori de cîte ori o întrebam : „Ce reprezintă acest obiect ?” sau : „De unde îl aveți ?” cucoana îmi răspundea :

—Nu știu, mi—a rămas de la boierii Zagvozdețki... Mă întrebam în gînd cu necaz : „Ce—ți trebuie ție, dolofană cum ești, toate aceste antichități prețioase, și natura asta moartă anonimă, uimitor de frumoasă, cînd tu nu înțelegi nimic din ele ? !” Și am plecat de la ea fără să aflu nimic"...

—Eu i—aș fi dat acestei cucoane o mătură în mînă și aș fi făcut—o femeie de serviciu la noi, la Casa Pionierilor! exclamă Vitea Pereț.

—Dragă băiete, revoluția a măturat pe această cucoană fără ajutorul tău — spuse rîzînd Numărul Șapte.

—Citiți, citiți mai departe ! îl îndemnă Liusia.

—„Am auzit că domnul Zagvozdețki mai trăiește și azi la Liubeț și m—am dus la el. Voiam să văd dacă știe cumva cine este autorul acestei naturi moarte excepționale.

Și închipuie—ți, Nastenka, sufletele, că l—am găsit cu greu pe domnul Zagvozdețki într—o cămăruță nenorocită, sub o scară. Am dat peste un bătrîn, care ședea pe pat, nepieptănat de multă vreme, cu o barbă căruntă, beat, cu ochii roșii și umflați, îmbrăcat cu o haină ruptă și soioasă.

I—am spus :

—Noroc bun, înălțimea voastră, mă interesează foarte mult întîmplări de altădată. Nu mi—ați putea povesti cîte ceva ?

Bătrînul mi—a răspuns :

—Dacă—mi dați o rublă, vă povestesc.

Cum a pus mîna pe bani, ochii au început să—i sticlească. Mi—a povestit cîteva lucruri interesante despre fabrica de cristaluri și și—a adus aminte ce chefuri grozave făcea pe vremuri.

I—am pus o întrebare:

—Iertați—mă, înălțimea voastră, ați putea să—mi spuneți, dacă nu—i un secret, cam cît ați cheltuit pe chefuri și cît ați pierdut la cărți ? Un milion ?

—Nu, mai mult — a spus el rîzînd.

—Două milioane ?

—N—aș putea să spun.

Atunci l—am întrebat despre pictor, dar mi—a părut rău că am adus vorba despre asta.

Bătrînul acela teribil s—a ridicat în picioare și, cu o voce schimbată, a zberlat:
—Luați—vă rubla și plecați imediat !
—Dar de ce ? Iertați—mă, nu înțeleg !
—Nu mă întrebați ! îl urăsc pe omul acela, e un criminal, a distrus pe unica ființă care m—a iubit ! Nu vă spun nimic, plecați!

Își acoperi fața cu mâinile și începu să plîngă în hohote.

Am fost nevoit să plec fără să fi aflat ceva !" De fapt, cam asta—i toată scrisoarea — spuse Numărul Șapte, încheindu—și lectura. De aici eu trag concluzia că autorul naturii moarte și ultimul dintre Zagvozdețki au iubit una și aceeași femeie. Se vede însă că ea l—a preferat pe pictor. Între ei s—a născut o dramă puternică, necunoscută nouă. Dar cine a fost această femeie nu știm. Este posibil ca autorul naturii moarte să fi fost un moșier din apropiere sau un funcționar din Liubeț. Vedeți această cărticică albastră ?... Numărul Șapte ridică deasupra capului „Indicatorul localităților și al locuitorilor din gubernia Moscova". Cu siguranță că în ea e trecut și numele lui... Din păcate, mai sînt trecute în ea și alte zeci de mii de nume ! Ei, dacă aș putea întineri cu cincisprezece ani, cu cît elan și cu cîtă căldură aș căuta alături de voi ! și Numărul Șapte oftă din greu. Am să vă dau adresa fiului meu Ilarion, care locuiește la Moscova și e pictor. Într—o zi, mi—a spus ce rău îi pare că eu am renunțat atît de repede să—l caut pe autorul naturii moarte. N—are decît s—o facă el în locul meu. Dar acum — Numărul Șapte se uită la ceas — acum a sosit timpul să plecați la debarcader.

Ne—am luat rămas bun de la amîndoi acești bătrîni ospitalieri și am pornit în grabă spre chei. Era timpul să ne întoarcem acasă.

În drum spre Zolotoi Bor, am schimbat din nou vaporul de patru ori.

Călătoria noastră a fost desigur foarte interesantă, însă nu ne—a ajutat să facem nici un pas înainte în descoperirea portretului. Ba mai mult,, misterul se aduna ca un ghem și se încurca din ce în ce mai rău.

Un singur lucru mă consola : toți exploratorii; erau atît de preocupați de misterele din Liubeț, încît nimeni nu se mai gîndea să insiste pe lîngă mine să—mi povestesc călătoriile.

Vremea se stricase de tot. Ploua zilnic ; era o ploaie mărunță, cenușie și caldă. Sonia mergea în fiecare zi la Casa Pionierilor unde, împreună cu celelalte fete, broda, colora poze sau moțăia, în timp ce Magdalina Haritonovna citea ceva cu glas monoton.

Cît despre mine — preferam să rămîn acasă, de teamă ca nu cumva să—mi ceară iar cineva să povestesc despre „vestitele” mele călătorii. Nu m—am dus la Casa Pionierilor decît în ziua cînd a sosit în sfîrșit din Liubeț mult așteptata scrisoare de la Numărul Unu. în plic era anexată o tăietură din ziarul local cu o notiță intitulată : „Descoperiri interesante”.

„Un grup de tineri turiști — pionieri din Zolotoi Bor, care au vizitat recent orașul nostru...” — așa începea notița. Mai departe, se povesteau amănunțit împrejurările în care grupul nostru pe de o parte, și „marțiană”, pe de altă parte, găsiseră cele două pumnale. Notița se termina cu următoarele rînduri :

„Redacția ziarului exprimă, în numele cetățenilor orașului Liubeț, o adîncă recunoștință pionierilor din Zolotoi Bor și tehnicianului—topograf Ekaterina Veselovskaia. în cursul unei convorbiri avută cu corespondentul nostru, custodele muzeului regional din Liubeț a comunicat că speră să poată da în curînd cititorilor ziarului nostru noi informații referitoare atît la descifrarea scrisorii, cît și la pumnalele găsite”.

„Bună ziua, dragii mei! scria Numărul Unu. Vă trimit tăietura din ziar. Faceți un album special și lipiți—o pe prima pagină. Doresc foarte mult ca această excursie la Liubeț să însemne pentru voi începutul unei adevărate activități de exploratori. Nu știți unde se află acum doctorul acela simpatic și fata lui cea cîrnă ? La Zolotoi Bor sau la Moscova ? Doctorul m—a invitat cu multă amabilitate să—l vizitez la Moscova, și eu am tocmai de gînd să plec într—acolo în delegație pentru descifrarea textului acelei scrisori misterioase. Vă promit să vă țin tot timpul la curent cu evenimentele. în timp ce vă scriu aceste rînduri, inima mea tresare de nerăbdare. Visez să—l vizitez la Moscova pe pictorul Ilarion, cercetătorul Numărul Șase. Michael vă trimite salutări. Vă doresc toate cele bune. Al vostru, Numărul Unu.”

Sosind la Casa Pionierilor, i—am găsit pe copii în mare fierbere și agitație și am aflat că se pregătesc să plece la Moscova.

În ce mă privește, eram și eu foarte mulțumit să plec acasă pentru trei—patru zile. Și nu numai din cauza portretului. Vream să—mi văd soția și să—i dau puțin curaj bietului Mișa, torturat de grija examenelor care se apropiau.

Răspunsul către Numărul Unu a fost redactat în colectiv și exprima dorința noastră de a ne întîlni cu el la Moscova. La sfîrșitul scrisorii am adăugat cîteva rînduri, precizînd în ce zile voi fi foarte bucuros să—l văd la mine acasă.

Formularea adresei pe plic a fost oarecum stranie :

„Numărul Unu, la Muzeu, Liubeț”. Nimeni dintre noi nu cunoștea numele, ba nici măcar prenumele

neastîmpăratului bătrînel.

Ne—am apucat să discutăm amănuntele unei excursii de trei zile la Moscova. Ne interesa nu numai căutarea portretului, ci și descifrarea scrisorii. Cei mai mulți dintre copii nu fuseseră încă niciodată în Capitală, astfel că mi—am luat obligația să fiu principalul lor sfetnic și chiar viitor ghid. Metroul, Kremlinul, Expoziția realizărilor economiei naționale, Grădina zoologică, Parcul central de cultură și odihnă, clădirea nouă a universității și apoi, pur și simplu, plimbări pe străzile Moscovei... totul avea să fie atît de interesant!

Din păcate, Magdalina Haritonovna a întrerupt discuțiile noastre pasionante despre Moscova. —Directoarea vă roagă să poftiți pînă la ea. Elena Ivanovna ședea în fața mesei de scris, avînd în dreapta pe Magdalina Haritonovna și în stînga pe Liusia.

Am luat loc pe scaunul din fața mea. Toate trei mă examinau cu atenție. Elena Ivanovna avea un zîmbet imperceptibil, dar celelalte două femei mă priveau cu multă seriozitate. Cît despre mine, nu mă prea simțeam în apele mele.

—Doctore, n—ați putea să ne dați o mînă de ajutor ? Sîntem în mare încurcătură.

Elena Ivanovna mă lămuri că toți pionierii dm Zolotoi Bor sînt copii de textiliști, muncitori și funcționari ai fabricii din oraș. Și la Moscova există o fabrică de acest gen. Altădată, tinerii turiști din localitate plecau în fiecare vară la Moscova și erau cazați la clubul fabricii. Potrivit planului excursiilor din vara aceea, pe care Elena Ivanovna și Magdalina Haritonovna îl alcătuiseră încă în primăvară, sosise tocmai timpul pentru plecarea copiilor la Moscova. Elena Ivanovna expediasă o scrisoare către directorul clubului care ținea de fabrica de la Moscova, rugîndu—l să—i cazeze acolo.

În sfîrșit, a sosit și răspunsul și Elena Ivanovna îmi întinse o hîrtie cu antetul fabricii.

„Directoarei Casei Pionierilor din Zolotoi Bor

Prin prezenta vă comunicăm că clubul fabricii noastre este în reparație. Conform motivului de mai sus, în momentul de față nu avem nici o posibilitate să—i cazăm pe pionierii turiști. Vă propunem să ne telegrafiați peste două săptămîni, pentru că în cazul că reparația va fi terminată, problema cazării ' va fi rezolvată probabil pozitiv. Director" — un cîrlig în loc de semnătură și gata.

—Cît de necăjiți vor fi bieții copii ! I—am compătimit și am înapoiat această hîrtiuță neplăcută. Așadar, din cauza acestei reparații, plecarea noastră cade — am spus eu.

—Cel mai îngrozitor e că nu ne vom îndeplini planul de activitate pentru vara asta ! oftă Magdalina Haritonovna.

—Mi—e tare milă de copii, și apoi presimt că portretul va fi descoperit fără noi ! exclamă Liusia cu aprindere.

Cele trei conducătoare continuau să mă privească într—un mod foarte elocvent.

De ce mă priveau oare așa ? Ochii negri ai Elenei Ivanovna mă hipnotizau pur și simplu.

—Spuneți, doctore, nu cunoașteți vreun director de club, un director de școală, un administrator de bloc ? Poate ar fi posibil să—i cazăm la policlinica dumneavoastră... Sau poate în altă parte ?... Elena Ivanovna tăcu.

—Dar dacă... — am început eu și m—am oprit.

—Ce „dacă" ? întrebă Liusia.

—Foarte simplu, s—ar putea la mine acasă. Avem două camere... — am spus eu și imediat m—am speriat de propriile mele cuvinte.

Elena Ivanovna ridică întrebător sprîncenele ei subțiri.

—Nu, nu ! protestă Magdalina Haritonovna dînd din umeri. E imposibil. Ar însemna să vă deranjăm.

—E puțin probabil ca soția dumneavoastră să consimtă așa ceva — spuse gînditoare Elena Ivanovna — dar poate că ne—ar da un sfat practic.

—Hai să chemăm Moscova, să dau un telefon acasă — am propus eu.

Elena Ivanovna ridică receptorul.

Pînă să ne dea legătura, am început să mă laud cu locuința mea minunată de la Moscova și cu simpaticii mei vecini — Stamină și Gazela.

Deodată, Elena Ivanovna mă privi cercetător și mă întrebă :

—Dar dacă într—adevăr, în caz extrem... și numai pentru o singură noapte, și s—ar culca pe jos... Copiii ar umbla toată ziua prin oraș și, la drept vorbind, nu v—ar deranja chiar așa de mult. Într—un cuvînt,

spuneți sincer, ce i—am putea duce soției dumneavoastră, ca să—i facem o deosebită plăcere ?

Și aici mă fulgeră gândul celei de—a treia dintre sarcinile mele de explorator, sarcină pe care nici nu începusem s—o duc la îndeplinire : uscarea și marinarea ciupercilor, a fructelor, precum și prepararea dulceții.

Și le—am explicat ce ar putea să îmbuneze fără greș o gospodină pricepută cum era soția mea.

—Numai atât ? exclamă Liusia, sărind de pe scaun.

—Păi asta—i specialitatea mea ! exclamă Magdalina Haritonovna.

Am aflat atunci că în domeniul dulcețurilor Magdalina Haritonovna nu avea egal în Zolotoi Bor, în timp ce Liusia era o tot atât de mare specialistă în culegerea ciupercilor, cunoscând cele mai tainice locuri unde cresc aceste plante.

—Priviți! Liusia se apropie de fereastră. Spre apus s—a înseninat de tot. După ultimele ploi, vom găsi *mînatărci* pretutindeni. Chiar mâine plecăm cu tot detașamentul la cules de ciuperci!

—Fiecare cetățean din Zolotoi Bor posedă o minunată grădină cu fructe. Doriți un chintal din fiecare ? mă întrebă Magdalina Haritonovna și, scoțindu—și ochelarii, încercă să—mi zîmbească fermecător.

—Care chintal ? făcui eu, fiindcă nu înțelesesem ce vrea să spună.

—Adică o sută de kilograme de fructe din fiecare soi, de la pepenii galbeni atât de mari, pînă la o coacăză minusculă — și Magdalina Haritonovna îmi demonstra toate astea cu gesturi elocvente. Copiii îmi vor aduce mâine fructele, dumneavoastră îmi dați zahărul și restul mă privește. Am să fierb personal dulceața și n—am să las pe nimeni să se apropie ; altfel, mai știi, vor linge spuma și or să strice dulceața.

—Vai de mine ! Un chintal ? ! îmi ajung vreo trei kilograme din fiecare !

Aproape că mă speriasem, îmi dădeam seama că sărisem peste cal.

—Ei, asta o să vedem noi — răspunse misterios Magdalina Haritonovna și—i făcu Liusiei cu ochiul.

O sonerie stridentă de telefon întrerupse discuția noastră. Am luat receptorul și am auzit din depărtare, ca din fundul unei fîntîni foarte adînci, vocea soției mele.

—Ascultă—mă — am urlat eu — sosesc poimîine, aduc foarte multă dulceață și ciuperci. Aduc și musafiri, dar. nu prea mulți... pionieri...

Am tăcut și am ascultat cu atenție. În receptor s—a auzit un pîrîit neplăcut de parcă mi—ar fi intrat o omidă în ureche, iar soția mea a răspuns ceva care suna : „tum—tum—tum”, după care a întrebat : „Cît?” Dar ce anume însemna acel cît, dacă se referea la ciuperci, la dulceață sau la pionieri, n—am mai înțeles, de aceea am inventat cel mai fantastic răspuns pentru toate variantele posibile de întrebări :

—Dulceață — zece borcane, ciuperci — cinci coșuri, și copii... copii... M—am silit să—i număr : da, da, Galia se duce la părinții ei, își va lua unchii cu ea. Cu siguranță că și ceilalți au rude la Moscova. Cam doisprezece pionieri cu două conducătoare. Ești de acord ? am țipat eu.

În telefon s—a stîrnit iar un pîrîit insuportabil, de data asta nu ca dintr—o fîntînă, ci ca dintr—o mină fără fund, și am auzit întîi „mulțumesc”, iar după un timp — „poftim”.

—Ce, ce mulțumesc ! Și ce poftim ? am strigat eu. Tum—tum—tum !... apoi vocea implacabilă a telefonistei :

—Terminați convorbirea, au trecut cinci minute ! Am pus receptorul jos.

—Ce se aude ? au întrebat toate trei cu nerăbdare.

—Soția mea a spus : „Pentru ciuperci și dulceață, mulțumesc”, și pentru rest... — am adăugat eu fără prea multă siguranță — „poftim, voi fi foarte bucuroasă”.

—Atunci totul este în ordine ! a spus zîmbind Elena Ivanovna. Ce drăguță e soția dumneavoastră, ce femeie de treabă!

—Magdalina Haritonovna! exclamă Liusia. Să trecem la acțiune ! Dumneavoastră, pe frontul dumneavoastră, iar eu pe frontul meu. Să ne înțelegem : la ora patru dimineața copiii vor fi la locuința dumneavoastră cu fructele și cu poamele. Tovarășe doctor, veniți cu un coș și cu Sonia. Dumneavoastră, Magdalina Haritonovna, faceți dulceața, noi pornim la atac după ciuperci.

—Numai, vă rog, nu prea multe ! m—am rugat eu, dar am avut impresia că nimeni n—a acordat nici o atenție rugăminții mele.

Am pornit spre casă în tovărășia Liusiei.

—Tovarășe doctor — mă întrebă ea — nu vă temeți că—l vom împiedica pe Mișa să se pregătească pentru examene ?

M—am luat cu mâinile de cap. Cum putusem uita că aceste zile erau hotărîtoare pentru soarta fiului

meu?! „Oare am auzit bine răspunsul maică—și?” m—am întrebat cu groază. Dar era prea târziu ca să mai bat în retragere.

Căsuța Magdalinei Haritonovna se ascundea îndărătul unui desiș nestăvilit de liliac, pe o străduță liniștită. Soarele răsărea străbătînd tufișurile cu sute de raze subțiri și oblice. De pe acoperișul ud de tablă se ridicau aburi, diamante de rouă străluceau pe frunze, pe măturicile de firuțe și pe spicele pirului... Nu era încă ora patru dimineața cînd Sonia și cu mine, în pantaloni de trening și pulovere, nedormiți, ciufuliți, zgribuliți de frig, ne—am apropiat de această casă ducînd două coșuri împletite, goale și un sac greu de zahăr pudră.

Cu un aer important și mîndru, Magdalina Haritonovna fierbea dulceață în cerdac. Ea apropiase trei lămpi de gătit și instalase pe ele un imens lighean de aramă, de o strălucire orbitoare, amintind de scutul unui legionar roman. Asemenea preoților din antica Romă, Magdalina Haritonovna oficia ; aburi ușori se înălțau ca niște nori deasupra „trepiedului”, răspîndind un miros dumnezeiesc. Mă văzu și—mi îngădui cu bunăvoință să urc pînă în cerdac și să mă uit la lichidul trandafiriu care fierbea în lighean. Sonia primi o lingură cu spumă.

—Renglote din grădina mea — declară cu mîndrie Magdalina Haritonovna. Dați—mi repede zahărul. Să știți că am pus de la mine un kilogram și șase sute de grame, ne vom socoti mai târziu.

Băieți și fete, tot atît de somnoroși și în aceeași ținută de excursie, veneau purtînd coșuri ca ale noastre, numai că ei nu aduceau coșuri goale.

Fiecare se apropia pe rînd, zîmbea, spunea un „neața” în chip de salut, apoi întindea coșul Magdalinei Haritonovna, care, cocoțată pe treapta de sus a cerdacului, nu permitea nimănui să urce pînă la ea.

Făcusem rău spunînd că vreau dulceață și acum îmi era rușine. Coșurile copiilor conțineau fructele și poamele cele mai variate. Firește, Vitea Pereț adunase chiar în ziua aceea, înainte de răsăritul soarelui, mere galbene ca ceara, cu vinișoare roșii, umede încă. Tot atît de proaspete și de neatîns erau merele mărunte și roșii ale gemenilor. Vitea cel mare se prezentă cu un coș de coacăze negre, mari cît vișinele. Volodea aduse niște prune căzute din pom, care începuseră să putrezească și pe care mișunau furnicile.

Sus, în cerdac, Magdalina Haritonovna lua coșurile, le mirosea, le scutura, se încrunta sau zîmbea și sorta produsele, apoi ne întorcea spatele și amesteca sfînta compoziție.

Liusia sosi gîfîind cu un minunat pepene galben vîrgat.

—Bună dimineața, copii! Bună dimineața, tovarășe doctor ! Asta e pentru dumneavoastră personal —îmi șopti ea. Toată lumea e aici ? Alinierea !

Înarmați cu bastoane și coșuri goale, am plecat după ciuperci. După vreo cinci kilometri, ne—am apropiat de pădure. Trunchiurile albe ale mestecenilor începeau chiar la lizieră și se pierdeau în adîncul fără de sfîrșit al pădurii. Am cotit pe potecă, am călcat pe iarba umedă de rouă și ne—am apropiat de mesteceni.

—Am găsit! strigă Vitea Pereț cu un glas care răsuna în toată pădurea, și ridică mîna în care ținea două mitărci mici, cu pălărioare galbene și cu piciorușe groase.

Toată lumea se năpusti spre el și îl înconjură.

—Să ne înțelegem — porunci Liusia — nu culegem nici *pitarci*, nici mitărci, nici alte soiuri de ciuperci. Ne trebuie numai *mînătărci* !

Deși cele două ciupercuțe erau foarte drăgălașe, Pereț le înșiră pe un bețișor și le aruncă, fără nici o părere de rău, în sus, spre vîrfurile copacilor.

—Mi se pare că asta—i o *mînătarcă* — șopti Galia, cu o bucurie tainică.

Eram gata să alerg și eu după ceilalți, să casc gura la ciuperca găsită, cînd, deodată, am observat, sub frunzele unei ferigi, o pălărioară de culoare cafeniu—închis. M—am aplecat repede și am cules o mîndrețe de *mînătarcă*. Am privit cu plăcere carnea ei albă și curată dinăuntrul pălărioarei, piciorușul puțin gălbui, liniat parcă în pătrățele, gros și vîrtos, am mîngîiat ușor pălărioara catifelată și i—am simțit mirosul puțin acrișor și înțepător. Dar nu—mi venea să strig : „Am găsit!” Nu, ci binișor, fără să vadă cineva, am început să caut lîngă buturugă, sub mușchi, în desișul de ferigi și de afine și am observat că într—un loc cetinele păreau ridicate. Am atins cu degetele această mică umflătură și am simțit deodată ceva tare. Așezîndu—mă în genunchi, am dat cu prudență la o parte așternutul de cetini și am văzut o pălărioară rotundă, de culoarea nisipului palid, în toată prospețimea ei, care nu văzuse niciodată razele soarelui. Vă dau cuvîntul meu de onoare că această ciupercuță mică și grăsuță îmi amintea de Sonia mea... Și abia atunci am strigat cu un aer de triumf : „Mînătarcă !”

La început, copiii căutau ciupercile cam la întâmplare, se îmbulzeau toți în același loc și dacă cineva găsea vreuna, începea să strige tare : „Mînătarcă !" Toți ceilalți se repezeau spre el și bineînțeles că pierdeau minute prețioase.

Eu, însă, căutam altfel. Nu aveam timp să admir mestecenii, soarele, iarba proaspătă — ochii mei căutau sub tufișurile alunișului, în desișul liliachiu de iarbă neagră, prin frunzișul lucios de merișor. Ridicam prudent crengile de brad, dădeam la o parte iarba, pipăiam mușchiul și căutam, căutam pînă la uitare de sine pălărioarele închise sau deschise. De altfel, aveam grijă să număr toate ciupercile pe care le găseam.

Copiii își schimbă și ei tactica. În dreapta și în stînga mea, strigîndu—se și fluierînd din cînd în cînd, ei căutau cu tot atîta febrilitate și cu tot atîta grabă. Coșurile începură să se îngreuieze văzînd cu ochii. În coșul meu se aflau cincizeci și două de *mînătarci*, Sonia avea treizeci!

Am străbătut pădurea de mesteceni și am intrat într—o pădurice de pini tineri, unde am văzut ghebe fără număr, dar aceste ciuperci erau socotite de calitate inferioară și de altfel erau complet viermănoase. Le călcăm cu dispreț în picioare. Era de ajuns însă să sapi o movilită ieșind din cetinile roșcate de anul trecut, ca să dai peste un rîscov îndesat, cu o picătură de apă în adîncitura din mijlocul pălărioarei.

După ce am adunat o cantitate destul de mare de rîscov, am trecut dincolo de o baltă ruginie, din care ieșeau mesteceni piperniciți și pinișori, am ieșit la drum și ne—am așezat să ne odihnim. Abia aici ne—am dat seama că se făcuse cald și că ne udasem picioarele, ne—am amintit că sîntem obosiți și am simțit că ne e foame. Era timpul să ne întoarcem acasă.

Capitolul XIV. ÎN ACEST CAPITOL NU SE EXAGEREAZĂ NIMIC, TOTUL S—A PETRECUT AȘA CUM AM SCRIS

Cum s—au mai dichisit toți ! Băieții nu îndrăznesc să facă un pas, stau nemișcați ca niște santinele. Dungile pantalonilor par trase cu rigla, pantofii lustruiți strălucesc ca soarele. Atît băieții cît și fetele au cravate roșii și cămăși sau bluze cu mâneci scurte, de o albeață orbitoare. Fetele poartă fuste albastre și șosete albe. Liusia are o rochie nouă din fibră sintetică și o basma colorată de mătase. Dar cel mai elegant e, bineînțeles, Volodea, puiul de curcă. Pînă și veșnicul moț, uns din belșug cu o briantină foarte parfumată, e lins cu multă grijă, iar pantalonii de covercot albastru—fumuriu sînt pur și simplu culmea perfecțiunii. Dar bum să nu fie cu toții gătiți! Ne aflăm doar pe peronul gării, gata să ne urcăm în tren și să plecăm pentru trei zile la Moscova.

Zolotoi Bor este punctul terminus al unei linii de cale ferată secundară. Vagoanele locale aduc a cutii verzi cu ferestru. Sînt treizeci de kilometri pînă la linia principală și trenul nostru îi parcurge destul de repede.

Avem multe bagaje: cinci coșuri cu ciuperci, acoperite cu grijă cu crengi de mesteacăn, borcane de dulceată, fructe proaspete, mostre geologice și, în afară de asta, fiecare din noi are o sacoșă sau o geantă cu alimente pentru drum — plăcinte, gogoși, roșii, mere, ouă...

La gară ne—au condus Elena Ivanovna împreună cu mamele copiilor, care erau încîntate.

Cu zece minute înaintea plecării trenului, Magdalina Haritonovna începe să numere copiii.

—Dar Vitea Pereț unde e ?

—Pereț, Pereț, unde ești ?

—Curios, unde a putut să dispară ? se miră Elena Ivanovna.

Aflăm că băieții l—au văzut dis—de—dimineață străbătînd în goană piața ca un aiurit. Și acum e ora două după—amiază.

—Dacă nu vine, ce ne facem ? se văicări Magdalina Haritonovna.

—I s—a întîmplat ceva ? întrebai eu.

—Nu e el un copil care să se piardă — spuse Liusia.

Copiii se urcară în vagon, deschiseră imediat ferestrele și începură să privească afară, împingîndu—se unul într—altul. E foarte interesant să—ți privești părinții la gară, de la fereastra vagonului, și, afară de asta, nu trebuie să—l scapi nici pe Pereț.

Impiegatul de serviciu al gării, cu un chipiu roșu pe cap, se apropie de locomotivă.

Un fluierat strident, apoi o sirenă, vagoanele zăngănesc, gem, scîrțîie, și se urnesc din loc.

Mamele fac semne cu batista și se silesc să bage în cap copiilor lor care pleacă ceva care nu se aude, dar care e, desigur, foarte important.

Două sute de metri mai departe, șoseaua asfaltată spre Moscova întîlnește calea ferată.

—Pereț, Pereț! strigă cineva.

I—am dat la o parte pe copiii care se îmbulzeau la fereastră și am văzut în depărtare, pe șoseaua asfaltată, silueta firavă a lui Pereț care alerga cît îl țineau picioarele.

—Pereț! Pereț ! Mai iute, mai iute! Trenul merge din ce în ce mai repede, vagonul nostru depășește pasajul de nivel și Vitea Pereț aleargă, aleargă mai departe. Toată lumea se apleacă pe

fereastră...

—Nebunul ! Are să se omoare ! exclamă Magdalina Haritonovna împreunînd mîinile ca pentru rugăciune.

—S—a agăţat ! Bravo ! Ura !

Prin nu ştiu ce minune, Vitea a izbutit să se agate de scara ultimului vagon şi două minute mai târziu, victorios şi transpirat, se iveşte în mijlocul nostru. Ochiul lui negri ca nişte coacăze strălucesc cu însufleţire.

—În ce hal e ! Doctore, doctore, mai repede ! strigă Magdalina Haritonovna.

M—am apropiat.

Dar, vai ! îmi uitasem trusa cu medicamente !

Pielea de pe braţul lui Vitea era complet jupuită de la palmă pînă la cot şi sîngele curgea din belşug. Trebuia neapărat să torn imediat iod peste rană şi să—l bandajezi. Eu ştiu că băieţilor nu le prea place iodul, dar trebuia să procur măcar nişte pansamente.

Toate fetele şi—au oferit cravatele şi batistele. Sonia şi—a scos prosopul şi l—a rupt în fişii.

I—am făcut lui Vitea un pansament, urmărit de privirile tuturor, concentrate asupra mîinilor mele. În fruntea tuturor stătea Sonia. Faţa ei exprima o compătimire fierbinte, ar fi fost gata să dea cu mîrinimie tot ce avea, ca să curme suferinţa rănitului.

Conştient că se prezintă ca un erou, Vitea se așeză pe bancă, ne privi pe toţi cu multă siguranţă ; dar deodată se aprinse la faţă şi se strînse ghem. Avea pantalonii rupţi, era desculţ şi picioarele îi erau mai negre decît cărbunele, de parcă nu le—ar fi spălat de o lună de zile.

Sonia îşi încreţi fruntea.

—Cînd o să ajungem acasă, o să—ţi dăm o cămaşă, o cravată şi pantofi, dar acum trebuie să rabzi pînă la Moscova. Tată, de unde luăm pantaloni ?

Într—adevăr, într—o astfel de împrejurare, Sonia era incapabilă să—i dea vreun ajutor, căci în pantalonii lui Mişa, Vitea s—ar fi putut îneca, nu alta..

Dar ce se întîmplase cu Vitea ? De ce era cît pe—aci să piardă trenul ?

Maică—sa îi călcase pantalonii şi cravata încă din ajun. Vitea îşi prinsese cinci insigne în cămaşă, îşi făcuse ghetele cu cremă şi le lustruise de se putea oglindi în ele, dar totul rămăsese în camera lui, unde se aflau fără nici un rost în momentul de faţă.

Vitea e un mare amator de porumbei : are trei porumbei şi două porumbiţe pe care le ţine în coteţul de găini, le dă hrană, le curăţă coliviile, cîteodată îi lasă în libertate... Un oarecare Kolka Svistun i—a rămas dator pentru porumbei o sumă însemnată de bani. Cînd pleci la Moscova îţi trebuie un ban în buzunar — pentru îngheţată sau sifon. Dis—de—dimineată, Vitea s—a dus la Svistun după datorie, şi s—a îngrozit aflînd că acesta plecase după nuci, încă din zorii zilei. Fără să stea mult pe gînduri, Vitea a dat o fugă în pădure, l—a găsit pe Svistun, l—a luat pe sus, şi—a primit banii şi, fără să mai treacă pe acasă, a alergat la gară.

Trenul merge încet, vagoanele oftează, gem, trosnesc, se leagănă. Copiii s—au lipit de ferestre. Fiecare canton, fiecare stog de fîn şi fiecare copac rămuros le provoacă exclamaţii de bucurie. Trecem mai mult pe lîngă păduri de mesteceni. Eu stau lîngă fereastră şi aspir cu nesaţ mirosul de pădure, proaspăt şi înviorător. Pete de soare joacă pe trunchiurile albe ale mestecenilor, pe verdele intens al frunzişului şi pe iarba cosită egal.

În sfîrşit, cînd ajungem la punctul terminus al liniei secundare, trimitem părinţilor lui Pereţ o telegramă ca să nu fie îngrijoraţi din cauza ştrengarului lor de băiat, apoi ne îndreptăm spre autobuzul care face cursa pînă la Moscova. Drumul pe şosea are să fie mult mai interesant decît cel cu trenul. Autobuzul se apropie complet gol. Toată lumea ia loc pe scaunele moi de lîngă ferestre.

Pînă la Moscova avem o bucată bună de drum, o sută douăzeci de kilometri.

E o adevărată plăcere să călătoreşti pe şoseaua netedă, asfaltată : trec în goană în sens invers maşini, turisme şi camioane ; după sate vin ogoare şi după ogoare păduri, apoi o fabrică, un sanatoriu, un sovhoz, şi drumul se vede drept înainte, pînă departe, departe. Şoseaua e ca o panglică cenuşie şi strălucitoare, care ici urcă şi colo coboară spre rîu, tăind păduri şi ogoare.

Toată lumea priveşte drumul, nimeni nu se dezlipeşte de lîngă fereastră. Pietrele kilometrice, vopsite negru şi alb şi purtînd cifre pe ele, trec în goană. Pînă la Moscova mai sînt o sută de kilometri ! Pînă la Moscova încă nouăzeci de kilometri... optzeci, cincizeci !...

Mai repede, mai repede ! De ce mergem atât de încet ? Depășim camioane grele, dar la rîndul nostru sîntem depășiți de turisme, Pobede cenușii și cafenii de formă aerodinamică, *Zil—uri* negre și grațioase, Volgi și Ceaika diferit colorate. Un Moskvici isteț, de culoare cafenie, ne însoțește cîteva minute.

În Moskvici, lîngă șofer, e instalat un bărbat bărbos, cu un aer de profesor ; la spate șade nevasta profesorului, o femeie dolofană, cu un băiețaș cîrlionțat în brațe. Moskviciul rămîne în urmă. Profesorul se înfurie, își scutură barba, băiețașul cîrlionțat face semne cu mîna și zîmbește. Ura, ura, am depășit Moskviciul!

Mai repede, mai repede ! Mașinile, atât cele care vin cît și cele care pleacă din Moscova, sînt din ce în ce mai numeroase, așa că trebuie să încetinim viteza. Trecem prin fața catargelor imense, dantelate ale liniei de înaltă tensiune ; trecem prin fața unei uzine cu nemaivăzute turnuri strălucitoare, de metal. Dar ce case înalte și frumoase au început să apară ! Unele sînt încă în construcție. Sonia și Galia, moscovite cu experiență, explică celorlalți că elevatoarele înalte ridică ziduri întregi gata fabricate.

Pînă la Moscova mai sînt patruzeci de kilometri! Oprire ! Semnalul roșu. Trebuie să așteptăm, înaintea noastră sînt o mulțime de mașini. Din dreapta vine o altă șosea care se unește cu a noastră.

Moskviciul cafeniu se oprește alături de noi, profesorul zîmbește în barbă, soția profesorului explică ceva băiatului cîrlionțat, care ne privește serios și ne face semn cu capul. Se aprinde întîi lumina galbenă, apoi cea verde și Moskviciul cel nesuferit pornește brusc chiar sub nasul nostru și ne depășește.

Pînă la Moscova mai sînt treizeci de kilometri ! Lateral, gonește un tren electric, ticsit de pasageri, și chiuie cu o voce subțire și răgușită.

Pînă la Moscova mai sînt douăzeci de kilometri! Cîte mașini vin în întîmpinarea noastră și cîte mașini depășim ! Spre Moscova se transportă cărămidă, varză, saci cu făină, vite... Din Moscova vin mașini încărcate cu mașini—unelte, cu lăzi, basculante goale, cisterne grele ; un milițian pe motocicletă a trecut în goană ; și cîtă lume merge în ambele sensuri în autobuze, camioane, în turisme!...

Pînă la Moscova mai sînt zece kilometri !

—Priviți, priviți ! Sonia arată ceva pe fereastră. Departe, pe fondul trandafiriu al apusului, cerul e străpuns de vîrfurile de cristal al clădirii trandafirii, ca din basme, a Universității cu cele treizeci și unu de etaje ale ei.

Iar în dreapta și în stînga se înalță case cu șase, opt, douăsprezece etaje. Asta înseamnă că am intrat în Moscova. Autobuzul și—a încetinit viteza. Strada are o lățime neobișnuită, parc—ar fi rîul din Zolotoi Bor, și pe ea circulă o mulțime de mașini și de oameni. Magazinele au firme mari, colorate, afișe și anunțuri... Din timp în timp, autobuzul se oprește, și atunci pe strada perpendiculară pe a noastră trec pe două—trei rînduri șiruri nesfîrșite de mașini.

S—a întunecat. Sute de mii, milioane de lumini albe, roșii, verzi — pe străzi, în ferestre, pe firme — ard, scilpelesc, strălucesc...

În sfîrșit, ajungem într—o piață și ne oprim lîngă o clădire mare, cenușie, sub al cărui acoperiș e un „M” mare, roșu ca focul. Sîntem într—o stație a metroului.

—Ura ! Am ajuns !

—Încolonați—vă, copii ! Cine rămîne în urmă se pierde ! strigă Magdalena Haritonovna.

Copiii s—au liniștit, sînt nespulși de ascultători, se așază imediat pe două rînduri și pornesc în urma Liusiei. Magdalena Haritonovna încheie procesiunea.

Toată lumea admiră interiorul stației metroului. Ce tavan înalt ! Ce multe coloane albe ! În fața escalatorului — năzdrăvana scară rulantă — te oprești fără să vrei, parcă ți—ar fi teamă că te rostogolești undeva, în prăpastie... Totuși, sînt oameni care coboară discutînd foarte liniștit.

Coborîm și noi. Cîtă lumină e jos ! Becurile au abajururi de un alb mat, care seamănă cu niște crini ; coloanele de marmură au aplicații de bronz... Nu—ți vine a crede că acest palat e ascuns adînc sub pămînt.

E ora zece seara.

„Bine că sosim acasă tîrziu — mă gîndesc eu — Ivan Ivanovici și Gazela trebuie să se fi culcat”. Deodată, Sonia mă trage de mînecă :

—Tată, vreau să—ți vorbesc foarte serios.

—Bine, spune !

—Și Galia doarme la noi.

—Dar părinții Galiei sînt la Moscova !

—Da, numai că are să—i facă mai multă plăcere să stea la noi. Și apoi, să—ți mai spun ceva. M—am și înțeles cu Magdalena Haritonovna ca toți copiii să rămână la noi cele trei zile. Da, da, da, nu mai discuta! Mama are să doarmă la Ivan Ivanovici, Mișa are să se culce pe patul pliant în bucătărie, Liusia cu Magdalena Haritonovna pe divan. Bela cu Galia în patul meu, eu cu celelalte fete în camera mare, pe jos, iar băieții în cea mică, tot pe jos ; tu ai să iei trei băieți cu tine în pat : unul alături de tine și doi la picioare... așa are să fie comod și vesel pentru toată lumea.

Sonia trăncănea atât de repede, încît nu era chip să intercalez un cuvînt ca s—o contrazic. De altfel, îmi dădeam seama că era prea tîrziu pentru așa ceva.

Trenul se opri. Ușile se deschiseră singure și lumea năvăli în vagon, îmbulzindu—se. O fată tînră, cu chipiu roșu, ridică mîna cu bastonașul. Ușile se închiseră iar, și trenul se năpusti în tunel.

Noi locuim lîngă stația Maiakovski. Am ajuns și am urcat escalatorul. Moscova apărură în fața ochilor noștri sub un cer negru, înstelat, strălucind în miliarde de lumini multicolore. Copiii se liniștiră cu desăvîrșire și înaintau în rînd, nimeni nu se zbenguia, nimeni nu vorbea. Singur bietul Vitea Peretș se tîra amărît la o parte, desculț, cu pantalonii peticiți și decolorați.

Gînduri negre mă năpădiră. Ce se va întîmpla dacă administratorul casei va afla că în locuința mea înnoptează douăzeci și nouă de cetățeni neînscrși în cartea de imobil ? Cum vor privi Ivan Ivanovici și Roza această invazie ? Ce urmări va avea ea asupra examenelor lui Mișa ? Și ce va spune maică—sa, adică soția mea ?

De altfel, în privința soției nu prea eram îngrijorat, fiindcă ospitalitatea e una din caracteristicile ei. Eram convins că va primi pe musafiri cu deosebită amabilitate. Cu atît mai mult cu cît acești musafiri îi aduceau daruri atît de gustoase.

Am intrat în curte unul după altul și am urcat scara la etajul trei.

Sonia a apăsă pe butonul soneriei și mama a deschis ușa, apoi s—a rezemat de pervaz și a rămas nemișcată, așteptînd ca toți copiii să treacă prin fața ei. Cînd i—am văzut fața palidă, împietrită și ochii speriați, mi—am pierdut capul.

Abia după aceea am aflat de ce se înspăimîntase așa de tare. Auzind în curte tropăit de picioare, Mișa se aplecase pe fereastră și strigase : „Mamă, sînt vreo șazeci !”

Mai important era că în cursul conversației telefonice pe care o avusesem din Zolotoi Bor cu soția, ea îmi poruncise : „Nici un fel de ciuperci, nici un fel de dulceață și cel mult șapte copii! Dacă vin mai mulți, Mișa n—o să aibă unde să învețe și n—o să intre la facultate”.

Dar eu nu auzisem nici una din aceste recomandări.

—Ei, am sosit și noi! i—am spus cu o veselie nefirească, și am sărutat—o pe obraz.

—Trei la compunere — mi—a șoptit mama.

În prima clipă n—am înțeles grozăvia acestor cuvinte. Mișa, vesel și ciufulit, mi—a urat bun venit, ca și cum nu i s—ar fi întîmplat nimic.

În clipa aceea eram incapabil nu numai să iau parte la nenorocirea lui Mișa, dar chiar să mă gîndesc la ea. În primul rînd, trebuia să—i ducem pe copii din vestibul în camere și să—i instalăm. Ce—i drept, cele două conducătoare atîta îi hărțuiseră cu disciplina, încît mergeau numai în vîrfurile picioarelor și nu îndrăzneau să schimbe vreo șoaptă.

Le—am prezentat mamei pe Magdalena Haritonovna și pe Liusia. Mama a zîmbit politicos, dar cînd a văzut coșurile încărcate cu ciuperci, cu fructe și borcanele uriașe cu dulceață, a zîmbit din toată inima și a sărutat—o pe Liusia.

—Vai de mine! Mă simt prost, zău așa! Nu trebuia să aduceți atîta ! oftă mama.

Și se grăbi să pună pe sobă toate trei ceainicele.

Mișa izbuti să facă imediat cunoștință cu băieții. Dezlegară împreună ranițele și începură să scoată din ele, cu grijă, și să despacheteze mineralele și fosilele, purtînd totodată discuții aprinse.

Examinarea colecțiilor mineralogice ale lui Mișa a fost amînată, dat fiind că avea examen la chimie a doua zi și trebuia să meargă în bucătărie, ca să se pregătească.

Am instalat copiii în jurul mesei, pe ferestre, pe divan și pe pat... în calitatea ei de gazdă, Sonia se ocupa de fete, le arăta albumele noastre cu fotografii, cărțile cu poze și păpușile ei.

Mama, Mișa și cu mine ne—am retras în bucătărie.

—Ei, ce se aude ? am întrebat eu.

—Ce să se audă ? spuse mama cu o adîncă tristețe. A făcut o compunere foarte bună, dar pe altă temă

decît cea dată, şi a scris cuvîntul „umanism” cu doi de „m”.

Mişa, care avea cartea în mînă, s—a întins şi a căscat.

—Ei, dacă nu trec anul ăsta, intru în producţie, şi peste doi ani am să reuşesc — spuse el cu indiferenţă.

—Mişa, cum se poate să nu ştii atîta lucru ? Umanism se scrie de cînd lumea cu un singur „m”. E posibil ca pentru o singură literă să—ţi distrugi viitorul ? Ți—ai făcut—o cu mîna ta — m—am răstit eu la el — trebuia să înveţi, nu să hoinăreşti prin rîpe şi coclauri, cu raniţe încărcate de pietre de nu le puteai ridica! Ce fel de explorator eşti tu ? Exploratorii aduc numai cinci!

—Aşteaptă, tată ! Nu mă mai certa ! N—am dat decît primul examen, şi mai am alte cinci — spuse Mişa, ridicînd vocea.

—Mai bine să ne gîndim cum să—i instalăm pe toţi — ne întrerupse mama.

Ne—am hotărît să—i culcăm întocmai după socotelile Soniei, numai că mama a trebuit să—şi pună aşternutul pe un cufăr în baie. Ivan Ivanovici şi Roza dormeau şi uşa lor încuiată amintea de porţile unei fortăreţe duşmane.

Ceaiul s—a băut din ceşti, căni, pahare, farfurioare, sosiere, solniţe, cănite, ceainice, borcane goale de conserve, vase pentru flori, păhărele, păhărelul pentru ras, scrumiere. Mama a adus la masă cîteva borcane foarte mari de dulceată. Niciodată pînă atunci n—aş fi crezut că e posibil să înfuleci atîta dulceată! Copiii au mîncat—o cu lingura de supă, aşa cum se mănîncă grisul, şi cu atîta poftă, că toate nasurile şi toate mîinile erau mînjite.

După ceai, masa de sufragerie a fost răsturnată pe o latură, iar scaunele şi fotoliul au fost urcate pe biroul meu — acelaşi în care Mişa îşi ţine pietrele. Cele două hîrdaie cu palmieri au fost transportate în bucătărie. Numai de sacrosancta măsuţă de toaletă a mamei, cu sticluţele şi cu oglinda ei, nu s—a atins nimeni.

Sonia trebăluia de zor : a deschis bufetul, comoda, şifonierul şi a scos lucruri de iarnă şi diferite vechituri.

—Mamă, *asta* se poate aşterne ?... Mamă, uite, *asta* s—ar putea pune sub cap... şi *asta* la picioare, mamă...

S—a făcut o mobilizare generală : şube, paltoane, pături, pilote, perne, saltele, preşuri, feţe de mese, cearşafuri, covoare, cuverturi... Cu ajutorul Liusiei şi Soniei, soţia mea a alcătuit cu multă ingeniozitate nişte paturi în care li.s—a părut tuturor că e şi moale, şi cald, şi comod.

Poate că numai eu aş putea spune că mi—a fost mai greu. Băieţii care dormeau cu mine se suceau, se învîrteau şi făceau mereu tot posibilul ca să—şi bage picioarele în nasul meu.

Deodată, în mijlocul nopţii, am auzit nişte lovituri teribile, care zguduiau uşa. Era vorba chiar de lovituri insistente şi prelungite, şi nu de ţîrîitul soneriei. Bătea un străin.

Desculţ, numai în chiloţi, m—am înfăşurat într—un cearşaf şi am ieşit în vestibul, convins că mă voi pomeni cu administratorul blocului, însoţit de miliţie.

—Cine—i acolo ?

—Eu sînt, fiţi amabil şi deschideţi — rosti o voce foarte cunoscută şi dulce.

Am deschis. În prag se afla Numărul Unu, rotunjour şi rumen la faţă, ţinîndu—l de lanţ pe Michael cel zîmbitor.

—Am venit la dumneavoastră. Sper că o să găsiţi un locşor pentru mine şi pentru căţeluşul meu.

—Am să găsesc — i—am răspuns, şi mi—am dres glasul de emoţie.

În timp ce—şi scotea paltonul şi galoşii, şi—l elibera pe Michael de botniţă, Numărul Unu povestea fără încetare şi explica mereu. Eu mă mărgineam să—l ascult.

—Închipuîţi—vă ce neobrăzare : iau două bilete le metrou, pornesc, şi cînd colo, nu mă lasă : „Cetăţene, nu e voie cu cîinele !” Eu spun : „Cîinele e de rasă. Are medalie de argint”. Dar controloarea aceea cîrnă de colo : „Nu—mi pasă că e de rasă !” A trebuit s—o iau pe jos din piaţa Komsomolului prin Sadovaia... Ştiţi, eu am fost ultima oară la Moscova înainte de război. Am umblat şi am căscat gura mereu. Ce clădiri sînt acum... au şi douăzeci ş două de etaje! Pe timpuri erau străzi înguste şi tramvaie cît o gîză, care zdrăngăneau şi sunau, şi acum nici nu vezi cine—i pe trotuarul celălalt. Şi cîte lumini! E tîrziu, dar totul străluceşte, e atîta lumină ! Vezi troleibuze, autobuze, semnale luminoase, pietonii care forfotesc încolo şi încoace... dar mai ţineţi minte pentru ce am venit ? Mîine merg la institut, ca să iau scrisoarea descifrată. Vă daţi seama cît interes prezintă ?

—Da, da, un interes foarte mare, într—adevăr — mormăiam eu cu jale, mutîndu—mă de pe un picior pe

altul. Tremuram de frig înfășurat în cearșaful meu ca într—o togă romană. Intrați în odaie — am adăugat eu nehotărît.

Am intrat și am întors întrerupătorul. În ambele camere podeaua era acoperită cu trupuri. Numărul Unu a rămas multă vreme nemișcat, cu capul plecat într—o parte.

—M—mda ! a mugit el, și—a băgat mâna în sacoșă și a scos un borcan de sticlă cu niște conserve de pește. „Poftim, priviți !”

M—am aplecat și am văzut peștișorii din borcan strâns lipiți unul de celălalt...

—Citiți : „Scrumbii în saramură condimentată, Fabrica de conserve de pește din Riga”. Comparați ! Numărul Unu întinse degetul arătător întâi în direcția băieților care dormeau, apoi în direcția felelor care dormeau și ele. Și ăștia sînt o saramură condimentată.

Pe Michael îl uitasem. Cîinele a profitat de neatenția noastră, s—a scuturat de zgardă și a pătruns în prima cameră. A mirosit gurile căscate ale băieților care dormeau, apoi a trecut în camera următoare. Fetele se culcaseră pe două rînduri — unui spre ușă, celălalt spre fereastră.

Michael a pășit cu prudență peste „cadavrele” fetelor, ferindu—se să le atingă ori să le atingă măcar cozile, ba chiar și panglicuțele din cozi, apoi s—a băgat sub masă și s—a culcat acolo. În zadar l—am tot chemat, Numărul Unu și cu mine, în zadar am încercat să—l ademenim ; s—a mulțumit doar să ne zîmbească politicos de sub masă, dar nu s—a apropiat de noi.

L—am culcat pe Numărul Unu în locul meu în pat, preferind ca neastîmpărații mei vecini să—i bage lui picioarele în nas, apoi mi—am ales un locșor liber între doi băieți, și m—am culcat direct pe podea.

Niciodată nu prilejuisem vecinilor noștri neplăceri atât de mari. Mișa, care se culcase în bucătărie, pe patul pliant desfășurat de—a curmezișul ei, invadase astfel teritoriul neutru. Acest singur fapt constituia o crimă, fiindcă în felul acesta Ivan Ivanovici nu mai putea ajunge pînă la termometru.

Dimineața l—am zărit pe vecinul meu de departe, în treacăt. Abia am apucat să ies în vestibul, că Ivan Ivanovici a și dispărut în camera lui. Nu apucasem să văd expresia ochilor lui, ascunși după sticlele groase ale ochelarilor.

Sonia s—a apropiat de mine și mi—a spus cu un aer jignit:

—Tată, i—am dat bună ziua lui Ivan Ivanovici și el a întors capul !

Îndată ce copiii s—au trezit, au început să umble și deși pășeau în vîrfurile picioarelor, se mișcau totuși prin bucătărie și vestibul. Trebuia să te înghesui în baie și să te speli la chiuvetă ? Trebuia. A te instala la rînd lîngă o anumită ușiță, era de asemenea absolut necesar. Mi se pare că Ivan Ivanovici a plecat la lucru fără să se spele.

Înainte de a porni la drum prin Moscova, am băut repede un ceai. Mișa a plecat să—și dea examenul de chimie și mama s—a apucat să facă ciuperci în saramură.

De la locuința mea și pînă la Institutul de expertiză judiciară se poate ajunge și cu metroul, și cu troleibuzul, dar noi am hotărît să mergem pe jos, deși nu era un drum scurt. Cine dorește să vadă Moscova cu adevărat trebuie să umble numai pe jos.

Magdalina Haritonovna a adunat copiii în jurul ei și i—a convins să se poarte exemplar, adică să ne asculte pe ea, pe Liusia și pe mine fără să crîcnească, să meargă numai în rînd, să nu se depărteze pentru nimic în lume, să se oprească numai pentru a vizita monumentele orașului.

—Dar cum rămîne cu înghețata ? exclamă Vitea Pereț.

Gătît cu o bluză brodată a Soniei, broderie ascunsă cu grijă sub cravata roșie, purtînd pantofii ei și pantalonii băiatului unui vecin, Vitea era tot atât de fercheș și de vesel ca și toți ceilalți.

—Dar cu sucul ? întrebă cu glas tăgănat și Galia.

Am hotărît să ne oprim în locurile interesante, fără să neglijăm totuși cărucioarele cu înghețată și cu suc.

*

* *

Despre peregrinările noastre prin Moscova vor povesti mai bine foile interesante găsite mult timp mai tîrziu într—un buzunar de la pantalonii băiatului vecinului. Aceste foi nu purtau semnătură, dar și eu și Sonia ne—am convins imediat că autorul lor nu putea fi decît Vitea Pereț și, bineînțeles, aceste însemnări în ciornă erau destinate cunoscutului caiet albastru „P.R.I.D.C.”.

Prima noastră oprire e Piața Maiakovski. Cînd să ne uităm, o vînzătoare de înghețată. Pornim spre ea în fugă. Ce gustoase sînt păhărelele astea din foaie de napolitane ! De cînd sînt n—am mîncat ceva așa de

bun !

Și ce largi sînt străzile! Strada Gorki merge drept înainte, Sadovaia o ia de—a curmezișul ei.

Troleibuze albastre, autobuze roșii cu galben, turisme multicolore gonesc pe Sadovaia pe șapte rînduri și plonjează în tunel, care e în întregime din piatră cenușie, luminat electric, foarte larg și foarte frumos. Pe strada Gorki, mașinile trec pe deasupra tunelului. Oamenii traversează și ei sub pămînt. Un unchiuș într—o cămașă albă a vrut să treacă strada, strecurîndu—se printre mașini, și milițianul a fluierat după el. Deodată, dă peste un alt milițian ; gesticulează, își întoarce buzunarele pe dos, iar milițianul scrie ceva în carnețel.

Noi am luat—o pe strada Gorki. în frunte mergea doctorul, Numărul Unu și Michael, apoi veneau băieții, cîte doi în rînd, apoi fetele, și la urmă Lusia cu Magdalina Haritonovna. De ce s—or fi înghesuind așa trecătorii ! Ce zor au ?

La parterul fiecărei case sînt magazine. Cele mai interesante sînt „Alimentarele”, unde vezi munți întregi de sticle, de fructe, de borcane de conserve.

Numărul Unu a spus :

„Cum s—a schimbat totul ! Cîte case noi! M—aș tot plimba prin Moscova și aș admira—o !”

Am mai întîlnit o vînzătoare de înghețată și am cumpărat iar cîte două păhărele de fiecare, i—am dat și lui Michael, care a apucat paharul cu două labe, și—a băgat botul în el și a lins tot conținutul.

Apoi am privit monumentul cenușiu al lui Pușkin. Clădirile din jur sînt înalte, față de ele, Pușkin e mic de tot. Monumentul a fost ridicat într—o grădiniță plină de verdeață. Pușkin ține mîna în haină și se uită de sus la trecători.

Deodată, o fetiță se apropie în fugă de monument, depune un buchetel de garoafe albe pe o treaptă și o ia la fugă.

Uf, ce păcat că n—avem flori cu noi ! Mă apropii și eu de Pușkin, scot din buzunar un măr mic, roșu, și—l ascund chiar în mijlocul buchetului fetei. Volodka a început să rîdă, și eu m—am supărat teribil, mi—a venit să—l pocnesc. Numai că pe străzile Moscovei e interzis să te bați. Și iar am cumpărat înghețată și am pornit mai departe.

Doctorul ne—a spus :

„Am să vă conduc prin străduțe laterale, are să ne vină mult mai aproape și o să ajungem mai repede”.

Și așa a făcut. Pe străduțele laterale se văd foarte puțini trecători. Casele sînt și aici foarte înalte, dar străduțele cam strîmbe. Doctorul cotește ba ici, ba colo. Și noi, după el.

Numărul Unu îi strigă :

„Ai cam încurcat—o, doctore !”

Mă uit și văd că doctorul s—a făcut roșu ca racul și—l aud că mormăie:

„Ulcioarele astea sînt imposibile ! De o viață întreagă locuiesc la Moscova și tot nu le pot ține minte!”

Numărul Unu se făcu foc :

„Eu vreau să ajung cît mai repede la institut ; poate că scrisoarea a și fost citită, și—mi pierd timpul din cauza dumneavoastră”.

Și noi voiam să aflăm cît mai repede dacă scrisoarea s—a citit sau nu.

Și apoi, pe aceste străduțe nu vezi nici o vînzătoare de înghețată.

Dar doctorul nu vrea să recunoască că s—a rătăcit, merge mai departe, tace și—și mușcă buzele. Mie mi—ar fi fost de ajuns să locuiesc o singură lună la Moscova, că îndată aș fi găsit drumul cel bun. A trebuit să întrebăm niște trecători, ca să constatăm că am cotit cu totul în altă direcție. În sfîrșit, am ieșit pe o stradă lată.

Doctorul s—a bucurat și a spus :

„Aș putea să vă povestesc cîte o anecdotă lungă și nostimă despre fiecare din aceste case. Vreți să încep ?

Dar Numărul Unu ne zorea mereu :

„N—avem timp, n—avem timp, presimt că scrisoarea aceea conține foarte multe lucruri interesante. Să mergem mai departe !”

În sfîrșit, am văzut iar o vînzătoare de înghețată, am cumpărat iar păhărele, i—am dat și lui Michael. Doctorul ne—a întrebă:

„Nu credeți că mîncăți prea multă înghețată ?” Dar noi i—am răspuns: „N—am mai mîncat de o

veșnicie !" Doctorul a spus :

„Mi—e tare frică să nu cumva să vă doară burta !"

În momentul acela am zărit zidul înalt și roșu al Kremlinului. Am început să privesc și m—am prefăcut că nu aud cuvintele doctorului. Am străbătut o grădiniță și ne—am apropiat de râul Moscova. La Zolotoi Bor râul e mai lat decât aici. Am trecut podul pe partea cealaltă.

Cînd am ajuns aici, Numărul Unu ne—a spus: „La revedere", și a pornit în grabă cu Michael, să afle ce cuprinde scrisoarea.

În timp ce umblăm, mă tot întreb și eu ce cuprinde această scrisoare.

Ne—am oprit la capătul podului. Ce frumos este Kremlinul privit de aici ! Dar noi îl cunoaștem de mult. Îmi aduc aminte de poza din abecedar, dar poza aceea nu era colorată. Deasupra râului, se ridică zidul zimțat de cărămidă al Kremlinului și turnurile lui cu vîrfurile ascuțite. În spatele zidului e o ridicătură verde, iar pe ridicătură, un palat mare, alb, cu steag roșu și alături biserici albe. Ce puternic strălucesc în soare cupolele aurite! Dar stelele roșii de pe turnuri strălucesc și mai tare.

Din nou o vînzătoare de înghețată. Am înconjurat—o cu toții.

„Ajunge! Ajunge !" strigau doctorul și Magdalina Haritonovna.

Dar noi urlam : „Ni s—a uscat gura !" și ne îmbulzeam să cumpărăm.

Deodată, Volodka începu să țipe și se rostogoli pe asfalt, dînd din picioare. Am simțit și eu în burtă o durere de parcă m—ar fi străpuns cineva cu un țăruș. Un vâl întunecat mi s—a lăsat deodată pe ochi, am căzut, am închis ochii și n—am mai auzit nimic. Magdalina Haritonovna țipa de răsuna strada :

„Doctore, doctore, salvați—i !"

Am izbutit cu greu să deschid un ochi, dar l—am închis la loc — voiam să—i las să creadă că am murit. Doctorul mi—a ridicat cămașa și a început să—mi apese și să—mi frămînte din răspuseri burta cu pumnul. Exact așa face și mama cînd frămîntă coca de cozonac în lighean. La început mă durea foarte tare, după aceea n—am mai simțit decât un fel de gîdilătură și durerea a început să mă lase. Atunci am deschis iar cu multă greutate un ochi.

În jurul nostru se adunase o mare mulțime. Era și un milițian, care nu lăsă pe nimeni să se apropie..

Trecătorii întrebau :

„A călcat doi băieți ? Cine i—a călcat ? Unde e mașina ? A fugit ? Ați putut să notați numărul ? Ați chemat Salvarea ?"

Deodată a răsunit o sirenă îngrozitoare ! Am privit iar printre gene și am văzut o mașină de culoare cenușie, din care au coborît doi doctori cu bonete și halate albe. Vai! Era Salvarea !

„Unde sînt răniții ? Pune mîna, Kosteal!"

Dar Volodka a scos un urlat: „Nu vreau Salvarea !" și a început să zvîrle din picioare.

Eu am sărit în picioare, mi—am ridicat pantalonii și pe—aici mi—a fost drumul. Așa am scăpat. Mașina Salvării a plecat goală, lumea din jur s—a risipit, eu m—am apropiat de ai noștri și am aflat că Volodka se cinstise cu opt păhărele de înghețată. Cîte am mâncat eu n—aș putea spune.

Magdalina Haritonovna ne—a adunat pe toți și ne—a poruncit cu severitate :

„Fetele nu vor mîncă mai mult de cinci și băieții mai mult de patru porții pe zi. Vedeți cum și—a stricat bietul Volodka hăinuțele din cauza înghețatei !"

Doctorul a spus :

„O să vă pomeniți la spital din cauza înghețatei și portretul are să se găsească fără voi. Să știți că există o boală teribilă, care se numește „glaționit". „Glațio" înseamnă gheață; dacă cineva mănîncă prea multă înghețată, îi degeră intestinele. De aceea, doare burta așa de tare. În asemenea cazuri se face o operație urgentă, dar dacă apeși pe burtă, gheața se fărîmă, se topește și totul trece foarte repede".

Nu știu dacă există cu adevărat o astfel de boală, sau dacă a inventat—o doctorul anume ca să ne sperie, dar eu am hotărît să nu mai cumpăr nici un păhărel.

Liusia a spus :

„Pînă vine Numărul Unu cu scrisoarea, hai să vizităm Grădina zoologică".

Doctorul a clătinat din cap :

„Animalele nu mă interesează".

Și a plecat acasă cu metroul, în timp ce noi am luat troleibuzul pînă la Grădina zoologică.

Am deschis ușa locuinței mele și am văzut—o pe soția mea în bucătărie, așezînd cu grijă ciupercuțe albe în borcan, pentru murat. Ochii ei erau plînși.

—Ce s—a întîmplat ? am întreat cu un tremur în glas.

—Michael era s—o sfișie pe Roza — a șoptit ea, acoperindu—și fața cu mîinile.

—Cum s—o sfișie ? ! Cînd ? Unde ? Și am aflat următoarele:

Pe la ora douăsprezece, Numărul Unu s—a întors împreună cu Michael. Părea foarte amărît. Mama le—a dat la amîndoi să mînce. În curînd s—a întors și Ivan Ivanovici pentru pauza de prînz. Bătrînii au făcut cunoștință și au discutat ceva multă vreme și cu multă aprindere în bucătărie. Apoi Ivan Ivanovici a plecat și Numărul Unu a început să citească. Apoi...

Ultimul cîine a trăit în această locuință înainte de căsătoria mea.

Stimabila Gazelă, adică Roza Petrovna, obișnuia să se răsfețe în timpul zilei pe trei pilote. Moțăia și azi fără grijă, cînd deodată a auzit zgomotul pe care—l făcea un scaun dat la o parte. A deschis ochii și —oricît de neverosimil vi s—ar părea acest lucru în centrul capitalei — așa cum văzuse și bunica Scufiței Roșii, văzu și ea o gură de lup rînjind cu ferocitate. Monstrul acela dezgustător s—a repezit lătrînd spre patul ei. Roza Petrovna n—a avut putere să strige și a piuit doar, exact ca un pui, astfel că nimeni n—a auzit—o. Monstrul a mirosit pătura și pernele, a mîrîit cu răutate și a ieșit din odaie.

Cam pe la ora două, Numărul Unu a anunțat că pleacă pentru o chestiune foarte importantă, l—a legat pe Michael de curea și a plecat cu el. Pentru ce venise acasă și pentru ce plecase iar, soția mea nu știa.

Era nerăbdătoare să—i arate Rozei Petrovna darurile aduse din Zolotoi Bor, dar aceasta parcă ar fi înghețat în camera ei. Pînă la urmă, soția mea a găsit suspect acest lucru și a bătut ușor în ușă, dar n—a auzit nici un răspuns. Atunci s—a hotărît să intre și a găsit—o pe biata Roza în pat, cu ochii închiși. Un geamăt imperceptibil ieșea din gura bolnavei.

Auzind o poveste atît de tragică, am pătruns hotărît în odaia Rozei. „Sînt doar medic — mi—am spus — îi voi ajuta bieteii mele vecine, care s—a îmbolnăvit pe neașteptate". Cînd m—a văzut, a gemut cu durere și m—a urmărit cu o privire încărcată de o tristețe neomenească. Ce grozăvie ! Știa că are un infarct și că trebuie să moară ! I—am luat pulsul, am pus stetoscopul în regiunea inimii... dar, din fericire, am găsit că e perfect sănătoasă.

—Roza Petrovna — am spus eu — liniștiți—vă ! Nu vă găsec nimic grav, a fost doar o spaimă. Vă promit că acest cătel nu va mai păși niciodată pragul camerei dumneavoastră. Dar vă implor, răbdați încă două zile și două nopți, căutăm un lucru foarte important.

Blinda Roza Petrovna mă privi cu ochii ei nespuse de triști de gazelă muribundă, și consimți din cap cu docilitate. Am înțeles că era de acord să treacă peste tot felul de neplăceri, numai ca să nu strice relațiile de bunăvecinătate cu mine. Bineînțeles că ce anume era atît de important pentru noi n—o interesa cîtuși de puțin.

Am mîncat bine, apoi m—am culcat să mă odihnesc. Cînd m—am trezit, am aflat că nu se întorsese încă nimeni.

Cu siguranță că exploratorii mai căseau și acum gura în fața vreunei cuști, în care se afla cine știe ce animal exotic pe care nu—l văzuseră încă. Dar unde putea să fie Mișa ? Unde era Numărul Unu cu scrisoarea misterioasă ? De ce nu se întorsese încă ? Sau poate că Michael mai făcuse vreo pozna ?

În sfârșit, exploratorii și—au făcut apariția ciufuliți, transpirați, rîzînd, cu, ochii aprinși... Apoi a venit și Mișa, care căpătase un cinci la chimie.

Mama și Magdalena Haritonovna s—au antrenat într—o discuție culinară.

Mișa a început să—și arate colecția lui mineralogică. Trăgea afară și deschidea nenumărate lădițe, rostind numele complicate ale mostrelor de diferite culori și provenind din toate colțurile lumii. Fiecare piatră era așezată într—un cuib de vată și purta o etichetă, indicînd unde și cînd fusese găsită, ca și numele ei.

Mîndria colecției lui Mișa era o eprubetă mică, pe fundul căreia abia se distingeau niște grăunțe minuscule de culoare închisă. Era aur curat, spălat personal de Mișa. Da, da, dacă speli o zi întregă nisipul scos dintr—o rîpă mică, de pe fundul unui pîrîu din apropiere de Moscova, dacă—l speli deci într—un lighean, obții grăunțele acestea.

Băieții făceau un cerc compact în jurul lăzilor. Bineînțeles că mostrele acestea de roci îi interesau foarte mult, totuși am observat că întorceau mereu capul spre ușă. Am înțeles că și ei îl așteptau cu nerăbdare pe Numărul Unu.

Dar unde putuse oare să dispară omul ăsta ?

Ziua de lucru se terminase de mult. Am început să mă neliniștesc de—a binelea. Măcar să fi dat un telefon !

Mai trecu o oră.

„Există trei variante — gîndeam eu. Prima : cei de la institut n—au început încă să descifreze documentul și i—au propus să treacă peste o săptămînă. A doua : i s—a spus că literele s—au diluat și că e imposibil să mai descifrezi un singur cuvînt. Dar dacă o fi a treia variantă ?”

Sonia se duse cu fetele în baie. Nu știu ce făceau acolo, dar știu că țipau îngrozitor, fie din cauză că apa era rece, fie că era prea caldă.

Roza Petrovna bătu în ușă și mă chemă în vestibul. Adunîndu—și probabil ultimele forțe, se ridicase din pat și acum mă privea cu un aer încărcat de muștrări...

—Părerea mea e că n—au o purtare prea frumoasă — spuse ea, și oftă adînc.

Înțelegeam ce se petrece în sufletul biete Roza Petrovna, dar cum puteam să liniștesc paisprezece fete care intraseră deodată într—o singură cadă ?

—În special băieții! spuse Roza Petrovna și oftă mai adînc.

—Băieții ? am întrebat eu mirat. Dar băieții tac. Și m—am repezit în bucătărie.

Acolo am constatat că cei care tac sînt mult mai periculoși și fac mult mai mult rău.

Există un metal numit bariu și un altul numit stronțiu. Dacă apropii piatra care conține bariu de foc, ea se înfierbîntă și produce o flacără de un verde strident, în timp ce piatra care conține stronțiu produce o flacără roșie. Mai întîi însă trebuie să stropești aceste mostre cu cîteva picături de acid clorhidric. Oamenii folosesc de mult proprietățile extraordinare ale celor două substanțe, fabricînd din ele rachete luminoase pentru semnale.

Mișa avea o cantitate suficientă de bariu și de stronțiu. Băieții intraseră binișor în bucătărie și, deodată, pe toate cele șase arzătoare ale plitei de gaz pietrele au început să ardă.

Era un spectacol foarte frumos și de mare efect; în bucătărie se auzeau din cînd în cînd exclamații înăbușite.

Dar pe Roza Petrovna n—o interesau micile explozii verzi și roșii, ea nu vedea decît acul contorului de gaz care se învîrtea cu repeziciune și nu simțea decît fumul usturător și neplăcut.

A trebuit să intervin cu hotărîre și fără să țin seama de fizionomiile întristate ale băieților, să interzic categoric experiențele.

În sfârșit, s—a auzit soneria. Cîțiva s—au repezit să deschidă.

Era el, Numărul Unu, cel mult așteptat. Figura lui era serioasă, buzele strînse, obrații umflați.

—Am adus — spuse el cu glas surd și misterios, ștergîndu—și sudoarea de pe față și de pe chelie.

—Dar unde ați dispărut ? l—am întrebat eu.

—Dimineața nu l—am găsit pe director — explică el gîfîind — și secretara, o ființă nesuferită și pudrată, a refuzat să stea de vorbă cu mine din cauza lui Michael. Mă rog, o speriase. Abia spre seară mi—au dat

în sfârșit scrisoarea și atunci am alergat la Numărul Șase, la pictorul Ilarion, ca să mă sfătuiesc cu el. L—am așteptat două ore în pragul ușii și tot n—a venit. Afară de asta, știți ce distanțe trebuie să parcurg cu Michael prin Moscova ? E o nedreptate, cîinii nu sînt admiși nici în autobuze, nici în metro.

—Dar povestiți—ne, ce cuprinde scrisoarea ? întrebă Liusia, care nu mai putea să rabde.

—Cinci zile s—au chinuit oamenii cu ea și abia—abia au descifrat—o. în afară de faptul că literele se lăbărțaseră, era un scris deosebit de neciteț. Autorul scrisorii era într—o stare de agitație extremă, așa mi—au explicat cei de la institut.

—Citiți, citiți odată ! începură să—l roage cu lacrimi în ochi cei mai nerăbdători dintre copii.

Ivan Ivanovici se strecurase și el printre noi și, fără să dea bună ziua, se așeză binișor într—un colț.

Era ultimul om pe care m—aș fi așteptat să—l văd printre noi ! După invazia exploratorilor, după grozăviile prin care trecuse Roza Petrovna, credeam că Ivan Ivanovici nu—mi va mai adresa cuvîntul trei ani de zile.

Pînă să—și strîngă batista, să—și pună ochelarii pe nas, trecură alte două minute chinuitoare. Și iată ce ne citi în sfârșit Numărul Unu :

—„Draga mea Irinușka, s—ar putea să nu ne mai vedem, rămîi cu bine, am să—mi aduc aminte de tine și am să te iubesc veșnic. Fii liniștită. Obiectul este ascuns la Prohor. Îți las pumnalul, poate că are să—ți fie de folos. Egor, 1838, iulie 18”.

Am tăcut mult timp și am așteptat să auzim continuarea.

—Asta—i toată scrisoarea ? a întrebat Liusia.

—Da ! răspunse Numărul Unu.

Am rămas pe gînduri. Nu mai înțelegeam absolut nimic. Povești atît de încurcate nu se întîlnesc decît în romanele polițiste.

—Prin „obiect” se înțelege orice lucru de gen masculin, feminin sau neutru — emise o cugetare Magdalena Haritonovna.

—Acest obiect este fără îndoială extrem de prețios, dacă e amintit în momentul despărțirii definitive — observă prudent Ivan Ivanovici.

—Trebuie să fie un inel — își dădu cu părerea Magdalena Haritonovna.

—E o pușcă ! izbucni Vitea Pereț.

—Nu, trebuie să fie portretul! spuse Liusia, ridicîndu—se brusc.

—Scrisoarea de adio este adresată Irinei Zagvozdețkaia, asta—i indiscutabil. Amintiți—vă de album. Dar cine să fie Egor ? Nu e oare acel elev al Academiei, pe care colonelul Zagvozdețki l—a chemat din Petersburg ? își exprimă părerea cu șovăială Numărul Unu.

—Cheia secretului e în mîinile noastre. Ia să începem nu cu Egor, ci cu Prohor. Ivan Ivanovici îl apucă brusc pe Numărul Unu de mînă. Dumneavoastră ați locuit toată viața la Liubeț. Deseori nou—născuții capătă din generație în generație același nume în cinstea taților și a bunicilor lor. Amintiți—vă dacă nu cumva locuiește astăzi la Liubeț un oarecare Prohor sau Prohorovici ?

În clipa aceasta se auzi o bătaie în ușă și Roza Petrovna intră în cameră. Ivan Ivanovici făcu un gest de nerăbdare cu mîna.

—Vaniuşecika, vino la masă !

—Lasă—mă în pace ! Nu mă deranja ! zbieră el. Nenorocita se agăță de tocul ușii, probabil gata să leșine, apoi dispăru în tăcere.

Am rămas pur și simplu încremenit: Ivan Ivanovici, ființa aceasta atît de punctuală și de echilibrată, Ivan Ivanovici sa recuze cina la ora nouă și treizeci de minute, ba să mai și țipe la nevastă—sa !

—Nu vă aduceți aminte ? repetă Ivan Ivanovici sîcîindu—l mai departe pe Numărul Unu.

—Nu, nu—mi amintesc de nici un Prohor — răspunse acesta lovindu—se peste chelie.

Fața lui congestionată și umflată exprima o tensiune extremă.

—Am putea, bineînțeles, să răsfoim toate registrele de stare civilă — comentă Ivan Ivanovici, și să—i alegem pe toți Prohorii care s—au născut la Liubeț în douăzeci... nu, e puțin, în treizeci de ani.

—Dar asta ar fi o muncă infernală. Așa putem căuta toată viața ! gemu Numărul Unu.

—Aș putea să spun și eu ceva ? Vitea cel mare se sculă și își scutură moțul. Cînd l—am vizitat pe Numărul Șapte după plimbarea cu vaporul, ne—a dat o cărticică albastră — vorbi el, vădit emoționat.

—Ce fel de cărticică ? întrebă Ivan Ivanovici, cu o strîmbătură disprețuitoare.

—„Indicatorul localităților și locuitorilor din județele guberniei Moscova. Călăuza pe anul 1852" — scanda cu însuflețire Vitea cel mare.

—Ah, da, există o astfel de călăuză — spuse Ivan Ivanovici, zîmbind cu condescendență. Dumneata, tinere, dai dovadă de aptitudini pentru cercetări istorice.

Vitea cel mare se așeză la loc, radiind de fericire.

—Poftim, asta e ! spuse Sonia, care aduse repede cărticica din bibliotecă și i—o dădu Numărului Unu.

Acesta se ridică numaidecît, apucă volumașul albastru și începu să—l răsfoiască în grabă :

—Așa, uite ! „Județul Liubeț, Scurtă istorie a orașului. Lista funcționarilor și persoanelor oficiale din oraș și județ. Primarul orașului, judecătorul, șeful de birou, casierul..." Nu există nici un Prohor ! „Persoanele care locuiesc în oraș și în satele județului Liubeț"... nici aici nu există vreun Prohor. „Fabrici și uzine" : „Fabrica de stofă pentru veste a negustoresei Beleankina", „Atelierul de basmale orientale al negustorului de rangul trei Nașivocinikov Prohor Andreevici..." Ați auzit, a lui Prohor ! E un nume care nu se întîlnește prea des. Fără îndoială că el e !

—Să presupunem că—i el — îl corectă Ivan Ivanovici abătut.

—Nașivocinikov este un nume vechi la Liubeț. Au mai rămas cîteva familii cu acest nume — observă Numărul Unu.

—Dar poate că unii dintre ei au plecat din oraș — insistă Ivan Ivanovici.

—Unii au plecat, Ivan Pavlovici prinde crabi în Kamciatka. Piotr Haritonovici lucrează la ambasada noastră din Afganistan, Semion Petrovici cred că e la Moscova, alți doi sînt în Donbas, mai sînt și cei care au plecat nu se știe unde. Unul din ei își făcuse chiar o oarecare faimă ca explorator. Dar unde anume s—or fi aflînd, pe cuvînt de onoare că nu știu.

—Oare e posibil ca portretul să fi ajuns în Afganistan sau în Kamciatka ? exclamă cu desperare Liusia.

—Răbdare, fetițo, răbdare ! Pentru cercetări istorice ai nevoie de multă răbdare — o consolă sau o întrista Ivan Ivanovici. Nu uitați că e prea devreme să căutăm portretul. Despre portret nu știm încă nimic. Deocamdată vrem doar să găsim informații despre un anumit obiect, dat în păstrare cu o sută și ceva de ani în urmă de un Egor necunoscut unui Prohor necunoscut.

—Ecuatie cu cinci necunoscute — oftă Magdalina Haritonovna.

—Ei bine — se adresă el din nou către Numărul Unu — să presupunem că acest obiect necunoscut se află pînă în prezent în posesia unui Nașivocinikov, care locuiește în momentul de față la Liubeț.

—Nu—mi vine a crede — răspunse Numărul Unu dînd din mîini. Unul e agronom la sovhoz, celălalt contabil la bancă, al treilea e cizmar, al patrulea...

—Poate că nepotul are alt nume — interveni nehotărîtă Magdalina Haritonovna.

—Pe vremuri, casele se moșteneau de obicei din tată în fiu. Fiicele căpătau mai rar casă — remarcă Ivan Ivanovici — lor li se dădea dotă. Dacă—i vorba de un portret, cred că el n—ar avea ce căuta într—o zestre.

—Dar dacă—i vorba de un inel sau de o broșă, orice tată ar dărui această bijuterie numai unei fiice — răspunse Magdalina Haritonovna.

Stamină nu acordă nici o atenție cuvintelor ei.

„Orice s—ar spune, dar am ajuns la un punct mort cu cercetările. Aici e buba ! m—am gîndit eu. Nașivocinikov, Nașivocinikov" — mormăiam eu. Numele acesta neobișnuit și lung mi se tot învîrtea tot timpul pe limbă. Oricît de ciudat suna, îmi era, nu știu de ce, foarte cunoscut. De unde ? Poate că așa se numea unul din tinerii mei pacienți ? Nu, nu ! Am închis ochii și am văzut limpede o inscripție făcută cu litere înalte și subțiri : „Nașivocinikov". Am privit—o pe Sonia, care ședea în fața mea. Fata fixa un punct, era încruntată și tot șoptea ceva cu un aer foarte concentrat.

—Să rezumăm, deci. Stamină căzu pe gînduri și—și duse degetele la frunte. Proprietarul fabricii de basmale asiatice din Liubeț, menționat în „Călăuza anului 1852", negustorul de rangul trei Prohor Andreevici Nașivocinikov, și un oarecare Prohor, la care în 1838, băgați de seamă, anul morții Irinei Zagvozdețkaia, un oarecare Egor a ascuns un obiect necunoscut, ar putea să fie una și aceeași persoană. Dacă nu—i așa, nu văd prin ce mijloace s—ar mai putea continua azi cercetările. Mai există încă o presupunere : se vede că acest obiect a rămas la nepoții sau la strănepoții care poartă numele de Nașivocinikov. Desigur, toate acestea sînt presupuneri, dar de ce să nu—i facem o vizită celui strănepot care locuiește la Moscova ? Asta nu ne va răpi mai mult de două ore, de altminteri există unele șanse ca acest obiect necunoscut să fie chiar portretul.

Exploratorii au hotărât în unanimitate să pornească în căutarea acestui Semion Petrovici chiar a doua zi dimineață și după aceea să meargă la Numărul Șase, pictorul Ilarion, pentru a face cunoștință cu el și a—l invita să intre în asociația noastră de exploratori.

—Dar acum, luați loc și beți ceaiul — spuse soția mea cu glas hotărât.

Și iar s—a băut ceai din aceleași vase originale, i—ar s—a înfulecat o cantitate nemaipomenită de dulceată și de fructe.

După ceai am început pregătirile pentru culcare. Sonia se agita și mai mult decât în seara trecută, și controla personal așternuturile.

Toată lumea și—a reluat locurile din ajun. Eu am preferat să mă culc pe jos, împreună cu băieții. Stamină I—a invitat pe Numărul Unu să doarmă la el.

Cei doi istorici n—au putut să se liniștească mult timp. S—au năpustit, cum s—ar zice, unul asupra altuia, au adus din bucătărie taburete, le—au așezat în mijlocul vestibulului și i—am tot auzit, prin somn, discutînd despre diferite evenimente istorice.

Lîngă ei, pe podea, erau aruncate cîteva cărți vechi, niște îndreptare și, firește, cărticica albastră. Din timp în timp, cînd unul, cînd altul apuca una din cărți, o răsfoia febril și după ce găsea rîndul necesar, îl arăta cu vehemență cu degetul și se silea să dovedească ceva.

Nu mai știu cînd s—au despărțit, fiindcă am adormit.

A doua zi dimineată, spălatul și plimbările prin bucătărie au dat loc la aceeași înghesuială ca în ajun. De data asta însă, Stamină era atît de prins de interesul general al cercetărilor, încît urmărea cu un zîmbet condescendent agitația copiilor, și plecă la lucru uitînd probabil neplăcerile din casă.

Stimabila Roza Petrovna nici n— a ieșit din camera ei.

Cea mai simplă metodă de a afla adresa omului de care ai nevoie este să— i găsești numele în cartea de telefon. Nu era încă ora opt cînd ne— am strîns la oficiul telefonic.

Mi— am plimbat degetul pe rîndurile cărții.

Nașkinshon, Nașifkin, Nașivocikin... Iată, Nașivocinikov. Vai, fraților ! Sînt doi Nașivocinikov ! Despre cetățeanul din Liubeț, S. P., adică Semion Petrovici, Numărul Unu își amintea ceva foarte vag. Dar de unde apăruse absolut necunoscutul A. M. ? Am hotărît să începem cu el.

Ca fiind mai experimentat în convorbiri telefonice, am intrat în cabină, am băgat moneda și am format numărul.

—Vă ascult, dragul meu — a spus o voce masculină cam arogantă, după părerea mea.

—Aș dori să vorbesc cu tovarășul Nașivocinikov.

—La aparat.

—Trebuie să vă văd într— o problemă excepțional de importantă. Vă rog să— mi permiteți să vin la dumneavoastră peste o oră.

—Peste o oră nu voi mai fi aici. Grăbește— te ! Te previn, frățioare, că peste o jumătate de oră plec, plec pentru totdeauna.

—Cum pentru totdeauna ? arn repetat eu.

—Uite așa : înseamnă că n— am să mai vin niciodată aici și că vorbesc pentru ultima dată în viața mea de la acest telefon. Ai înțeles ? Hai, aleargă, mai ai timp să ajungi, camioanele n— au sosit încă.

Am trînit receptorul. N— am înțeles prea bine ce înseamnă „pentru totdeauna”. Știam un singur lucru: că trebuie să pornim cu toate pînzele sus, fiindcă altfel nu vom ajunge la timp. Necunoscutul A. M. va dispărea pentru totdeauna și toate urmele lui se vor șterge.

Am copiat în fugă numerele de telefon și adresele celor doi Nașivocinikov și am pornit în goană. Din fericire, nu trebuia să alergăm prea departe. Am dat buzna pe Sadovaia izbind trecătorii, sperînd mașinile, fugind de fluierul milițienilor. Auzeam în spatele meu respirația accelerată a Numărului Unu, a lui Michael și a tuturor copiilor. Biata Magdalina Haritonovna a rămas din nou în urmă, o vedeam agitîndu— și desperată mîinile în depărtare.

—Se vede că întîrzie la tren ! spunea lumea în spatele nostru.

Iată străduța pe care o căutam ! Asta— i poarta ! Ne— am pomenit în mijlocul unei curți mari.

Case întortocheate, vechi, din lemn, se înghesuiau într—o dezordine desăvîrșită, scorojite, aplecate, proptite pe alocuri. Rînduri de magazii proaste de lemn și de fier se înșiruiau de—a lungul gardurilor. Rufe multicolore erau atîrnate la uscat prin toată curtea. Copiii zburdau, bătrînii se încălzeau la soare.

—Și acum, încotro ? Care—i casa ?

Apariția detașamentului de exploratori produse senzație : copiii ne înconjurară, bătrînele își întrerupseră discuția însuflețită și începură să ne examineze cu neliniste.

—Vă rog, care—i apartamentul douăzeci și doi ? am întrebat pe niște bătrîne, abia trăgîndu—mi sufletul.

—Am întîrziat sau n—am întîrziat ? se agită Lusia.

Bătrînele au început să vorbească toate odată. Una ne—a arătat casa cutare, alta casa vecină, apoi au început să se contrazică una pe cealaltă și s—au luat la ceartă.

Eram cu desăvîrșire dezorientați. Unde să mergem ? In cele din urmă, am avut fericita idee să rostesc numele lui Nașivocinikov.

—A ! Aleksandr Maksimovici! Bătrînele aproape că au sărit de pe scaun de bucurie și ne—au arătat cu amabilitate casa cea mai veche și cea mai depărtată din curtea aceea.

Lîngă prispă așteptau două camioane, dar noi n—am putut intra în locuință.

În mijlocul unei scări vechi și strimte se înțepenise un dulap. De fapt, n—am văzut din acest dulap decît dreptunghiul bazei lui. De marginea inferioară atîrna crispat un omuleț slab și ciufulit, într—o haină sfîșiată, îndoit sub greutatea dulapului. Care putea să fie lungimea dulapului și cîte persoane îl țineau la capătul celălalt, rămînea o taină pentru noi.

M—am aplecat spre omulețul ciufulit și l—am întrebat :

—Dumneavoastră sînteți tovarășul Nașivocinikov, Aleksandr Maksimovici ?

—Eu, eu... Pleacă de—aici, cetățene, nu mă mai încurca ! răspunse el supărat și îndată după aceea începu să țipe cu desperare în direcția unei ființe invizibile : Vaska, mișcă, mișcă într—o parte ! Ridică mai sus!

—Se mută în altă locuință ! se dumeri Lusia. Omulețul dindărătul dulapului înțepenit scrișnea din dinți, ofta și se silea din toate puterile să miște din loc greutatea neascultătoare.

—Băgați de seamă, copii ! O să vă murdăriți ! Dar vorbele Magdalinei Haritonovna veneau prea tîrziu: urmată de băieți, Lusia dispăruse îndărătul dulapului și o clipă mai tîrziu dulapul se urni din ușă și începu să plutească încet prin aer. Cercetătorii noștri, laolaltă cu Aleksandr Maksimovici și cu Vaska, flăcăul cel înalt, se așternuseră asupra dulapului, așa cum furnicile se aștern peste o omidă moartă, îi ridicaseră și acum îi transportau pe camion.

—Unu, doi, dă—i ! Dă—i ! răsună comanda rostită de vocea sonoră a lui Vitea cel mare și dulapul fu instalat cît ai clipi din ochi lîngă cabină.

Cît despre fete, ele cărau între timp din locuință boccele, cărți, scaune. Băieții nu—și pierdeau timpul degeaba. Dulapul fu urmat de un bufet la fel de masiv, după care veni rîndul mesei. Numărul Unu îl legă pe Michael de un stîlp al cerdacului și, respirând din greu, dădu și el o mîna de ajutor băieților, cărînd, ridicînd și trăgînd mobila.

Micul Nașivocinikov, care era cocoțat în vîrfurile camionului, abia prididea cu primirea și sortarea lucrurilor.

Magdalena Haritonovna și cu mine am preferat să urmărim toată această agitație de departe. Alături de noi se plectisea și Volodea — puilul de curcă, care izbutise, cu ajutorul Soniei, să—și curețe și să—și calce pantalonii de culoarea cerului fumuriu.

Așteptam cu răbdare clipa cînd voi putea în sfîrșit să mă adresez neastîmpăratului Nașivocinikov și să—i expun problemele mele atît de importante.

—Am dat dispoziție să se cerceteze discret toate vechiturile — îmi șopti Lusia — dar deocamdată nu se vede nimic.

—Au primit o locuință într—o casă nouă, toate căsuțele astea vor fi dărîmate — îmi declară Sonia.

—În locul lor se construiește o școală nouă — adăugă Galia.

—Școala va avea o sală de sport, mare cît un teren de fotbal — continua Vitea Pereț. Mă întreb doar cum vor fi ferestrele.

—Vor fi de sticlă incasabilă — explică Vitea cel mare cu seriozitate.

În clipa aceea, gemenii își făcură apariția din casă, purtînd un obiect greu. Mi s—a părut la început că transportă o oglindă mare, înfășurată într—o plapumă vătuită, alcătuită din bucăți multicolore și legată cu grijă cu o frînghie.

—A—a—a ! exclamă Liusia, arătînd povara grea a celor doi frați.

Am înțeles deodată cu toții că gemenii nu duceau o oglindă, ci poate... portretul.

—Fiți atenți! strigă Nașivocinikov — vedeți să nu—l spargeți! Și o oglindă se poate sparge, dar și geamul unui portret...

Obiectul necunoscut fu instalat pe al doilea camion, între picioarele mesei de bucătărie.

Exploratorii se cățarau pe cele două camioane și legau cu grijă lucrurile.

Agerul Nașivocinikov, transpirat, mai ciufulit și mai murdar ca oricînd, sărea și se agita jos.

Mi—a fost cu neputință să pun mîna pe el și să—l întreb ce anume era învelit în plapumă.

—Aruncă capătul aici! Prinde de piciorul mesei ! striga Nașivocinikov.

Sus, în camion, Vitea cel mare arunca frînghia de la o margine la cealaltă, fixa și lega...

Ultima persoană care a ieșit din casă a fost o bunică antică, semănînd cu o salcie noduroasă. Patru fete o țineau de subsuori.

—La etajul zece ! Nici stăncuța nu zboară pînă acolo, fiul meu iubit, păcatele mele ! oftă bunica.

—Nu te teme, mamă. La etajul zece aerul e mai curat. Și dacă o să vrei să te plimbi, faci cinci secunde cu liftul pînă jos, sau îți scot un fotoliu pe balcon — o consolă fiul ei iubit, instalîndu—și cu grijă mama în cabină.

—Acum pleacă! am spus eu îngrozit.

Fără multe fasoane, băieții îl apucară pe Nașivocinikov de poalele hainei.

—Nene, ce—i acolo ? piui Vitea Pereț, arătînd obiectul necunoscut învelit în plapumă.

—Portretul, un portret — îi răspunse din mers Nașivocinikov, căutînd să scape de ei. Vocea lui era cît se poate de indiferentă și de impasibilă.

Cît despre noi... Noi rămăseserăm așa de uluiți» că n—am putut să deschidem gura. Șoferii porniră motoarele camioanelor.

—Nu plecați! Mergem cu voi! Venim să descărcăm ! Vă ajutăm să cărați lucrurile ! începu să strige Liusia în gura mare.

Nașivocinikov se întoarse mirat :

—Mergeți cu noi ?

—Da, da ! repetă Liusia. O să vă fie greu singuri.

—Ce copii drăguți! Vă sînt foarte recunoscător ! Nașivocinikov îmi strînse mîna cu putere. Mulțumesc, tăticule ! Luați loc mai repede ! Mătușica, urcă în cabină ! spuse el dînd din cap către Mag—dalina Haritonovna.

N—avem timp să ne supărăm pentru denumirea aceasta atît de nepedagogică. Copiii se cățără în camioane, ridicîndu—l și pe Michael, complet buimăcit. Și Volodea se cațără cu băgare de seamă, căutînd să nu se murdărească. În ce mă privește, pentru prima dată în viață am pus piciorul pe roata unui camion. Tras de mîini și împins de jos, am luat loc alături de Numărul Unu lîngă marginea din spate, pe un butoi cu varză acră, și m—am agățat de capătul plăpumii care ascundea misterul cel mare.

Amîndouă mașinile au ieșit din străduță în Bolșaiia Sadovaia. Am trecut prin fața Planetariului, a Grădinii zoologice, a clădirii cu multe etaje din Piața Insurecției. Casele noi, aurii, cu nenumărate etaje, străluceau intens în soare. Exploratorii din mașina din față au început să cînte. Călare pe un . dulap, micul Nașivocinikov dirija cu mîinile și cu picioarele.

*Scumpa mea capitală,
Moscova mea de aur!...*

Noi, cei din a doua mașină, tăceam și trăgeam din cînd în cînd cu coada ochiului la plapumă. Jenea și Ghenea încercaseră să dezlege din mers frînghia cu care era legat portretul, dar nu izbutiseră decît să strîngă nodul pînă la refuz.

—Lăsați—l, îl dezlegăm cînd ajungem — le spuse Liusia.

Am cotit la dreapta și am trecut de cealaltă parte a rîului Moscova.

—Aha, au căpătat locuință în raionul nou din sud—estul Moscovei ! am ghicit eu.

Am străbătut mai multe cartiere de case în construcție. Asemenea unor monștri antediluvieni, ici și colo se înălțau macarale. Mai departe, după cotitură, casele erau gata construite. Cu ajutorul troluiului, o

mașină specială planta scuarul cu tei de o grosime respectabilă. Un compresor se mișca încet pe o alee neagră de asfalt.

În sfârșit, am ajuns și am început să descărcăm lucrurile. Dulapul nu încăpu în lift. Nenumărate furnici intrară din nou în acțiune și—l transportară pe scări.

Liusia și cu mine am luat portretul și am urcat cu liftul la etajul zece.

—De când sînt n—am fost atît de emoționată — mi—a șoptit ea.

Ușa locuinței era deschisă. Am intrat înăuntru și am pus portretul în colțul celei mai mari dintre camere.

Pe pervazul ferestrei ședea o femeie tînără, cu ochii plînși, ținînd un prunc în brațe. Copilul urla ca o mie de porci...

—De ce ai întîrziat așa de mult ? întrebă femeia supărată.

Nașivocinikov scoase cu băgare de seamă o crăticioară cu griș din sîn.

—L—am păstrat cald — se dezvinovăți el. Copilul tăcu imediat.

—Vino să vezi ce frumusețe ! spuse femeia zîbind ; își ștersese lacrimile și acum hrănea copilul cu lingurița.

—Am văzut totul de trei ori pînă acum, dar hai să mergem să ne mai uităm o dată.

Micul Nașivocinikov ne—a condus prin toată locuința, lovindu—se peste genunchi și bătînd vesel step. Erau două camere goale, mari și luminoase.

În bucătărie, Nașivocinikov ne arătă tacticos podeaua multicoloră de mozaic, o plită cu gaz scînteietoare, două mese albe cu nenumărate dulăpioare și rafturi, frigiderul și crematoriul pentru gunoi.

Am trecut în baia care strălucea de albeață și de curățenie. Politețea ne impunea să admirăm robinetele mari și mici, țevile și alte minuni edilitare. Dar, după fețele copiilor, vedeam că exploratorii mei sînt pe punctul de a plesni de nerăbdare.

Bunica a venit și ea în bucătărie, a privit în dreapta, a privit în stînga și a șoptit :

—Ca în rai !

—Vă mulțumim foarte, foarte mult! Veniți cînd o să inaugurăm casa — ne mulțumeau soții zîbind.

„E timpul !" mi—am zis și, prinzînd prilejul, l—am apucat pe Nașivocinikov de mînă.

—Acum, după ce am vizitat minunata dumneavoastră locuință, vă rugăm să ne arătați portretul — am spus eu, și am simțit deodată că inima începe să—mi bată foarte tare.

—Portretul ? a repetat Nașivocinikov. Într—adevăr, merită să—l vezi.

Toată lumea s—a adunat în jurul lui. Cu cîteva lovituri de cuțit, băieții au tăiat fără milă frînghiile. Plapuma a căzut...

Dar nu era un portret, era o fotografie imensă, fotografia mărită a unui unchiș cumsecade, cu papion, cu uriașe mustăți răsucite și cu păr des, ondulat. Mustăciosul stătea în picioare, rezemat de speteaza unui fotoliu luxos.

—Tatăl meu — proclamă solemn Nașivocinikov. Timp de vreo două minute am contemplat cu toții fotografia în tăcere ; prima care a început să rîdă a fost Sonia, Galia i—a urmat exemplul, apoi, într—un mod cu totul nereverențios, au izbucnit și ceilalți în hohote. Numai Numărul Unu și Magdalina Haritonovna au încruntat supărați din sprîncene. Nașivocinikov a început și el să rîdă în hohote.

—Vă mirați că pe vremuri se purtau mustăți răsucite de cinci ori ? Tatăl meu a fost frizer timp de șaizeci de ani, eu sînt coafor.

—Povestiți—ne în amănunt tot ce știți despre strămoșii dumneavoastră și despre obiectele vechi ascunse în orașul Liubeț — și—a început interogatoriul Numărul Unu cu o voce severă.

—Liubeț ? ! repetă mirat Nașivocinikov. Dar unde—i acest Liubeț ? Parcă n—am mai auzit de el.

—N—ați auzit de Liubeț ? întrebă cu indignare Numărul Unu.

—Nu, n—am fost niciodată acolo. Probabil că m—ai confundat cu cineva, tătucule...

Magdalina Haritonovna s—a indispus foarte tare :

—Și cînd te gîndești că am pierdut degeaba două ore !

—Asta nu înseamnă degeaba ! exclamă Vitea cel mare.

—M—mda !... îngăimă Numărul Unu — cîteodată istoricii o apucă pe un drum greșit. Ei, să plecăm, să mergem să—l căutăm pe celălalt Nașivocinikov — adăugă el grăbit.

Am strîns mîinile fericitorilor locatari, am coborît și ne—am îndreptat spre cel mai apropiat telefon.

Am aruncat o monedă de cincisprezece copeici în deschizătura automatului și am format numărul.

—Alo ! a răspuns o voce de femeie la capătul firului.

—Vă rog, cu Semion Petrovici.

—Cine întreabă ?

Ce puteam să răspund la această întrebare care, după toate, mai era pusă pe un ton atât de enervat ?

—Știți, ar fi prea lung ca să vă explic. Ați putea să—l chemați pe Semion Petrovici la telefon ?

Eram foarte emoționat și, nu știu din ce motiv, gesticulam energic.

—Vă repet că vreau să știu cine întreabă !

Am simțit că femeia de la celălalt capăt al firului începe să se înfurie din ce în ce mai tare.

—Pentru dumneavoastră sînt un necunoscut, dar am neapărată nevoie să—l văd pe Semion Petrovici, vă rog să—i chemați.

Probabil că rugămințile mele, precum și dorința originală „de a vedea” la telefon pe Semion Petrovici și—au făcut efectul, pentru că vocea din receptor s—a îndulcit puțin.

—Semion Petrovici nu poate să vină la telefon. Ce să—i transmit ?

—Atunci vă rugăm să ne permiteți să venim noi la el. Nu—l vom reține mult timp. Sîntem exploratori. Dacă ați ști despre ce lucru important este vorba și pentru noi și pentru el personal !

—Dar cîți sînteți ? Vocea din receptor dădea iar semne de enervare.

De ce n—am mințit ? De ce am spus adevărul ?

—Nu sîntem decît treizeci și două de persoane și un cățel.

—Ați înnebunit! Semion Petrovici zace în pat de trei ani! Începu să urle vocea din telefon și se auzi cum o mină pune în furcă receptorul.

S—au dus cincisprezece copeici !

—Ei, cum a rămas, v—ați înțeles ? întreabă Numărul Unu.

—Nu prea — am răspuns eu cu îndoială și i—am redat întocmai convorbirea noastră telefonică.

—Ce—i de făcut ? Numărul Unu își frecă gînditor chelia.

—Iată ce—i de făcut — spuse Liusia. Să mergem acolo și să sunăm. O să ne deschidă răutatea aceea și n—o să ne lase să intrăm. Voi o să începeți tratative cu ea, eu o să mă strecor singură și neobservată la bătrînelul acela bolnav și am să—i spun : „Bunicule dragă, nu te speria, iartă—mă !”, apoi am să—i explic totul la repezeală.

—Nu, nu ! Cînd pătrunzi cu forța în locuințe străine, poți să te pomenești cu un scandal în regulă — protestă Magdalina Haritonovna.

—Nimeni nu pătrunde cu forța. Numai Liusia are să intre. Și ce—i cu asta ? am spus eu.

—N—avem altă soluție ! a adăugat Numărul Unu oftînd.

Din fericire, Semion Petrovici locuia în apropiere, așa că am pornit spre el tot pe jos.

Michael a fost totdeauna un cîine excepțional de politicos. În zilele din urmă văzuse mulți cîini pe stradă și le spusese tuturoră bună ziua cu amabilitate, dînd din coadă în semn de salut.

De data asta, în timp ce ne apropiam de casa lui Semion Petrovici, am întâlnit o doamnă în vârstă, cu o pălărioară roșie pusă strâmb pe cap. Doamna ținea de zgardă un câțel negru, cu picioare subțiri și ochi holbați.

Fără nici un fel de motiv, câțelul acesta se năpusti lătrînd furios asupra lui Michael, care, luat prin surprindere, încremeni și—și arătă colții.

—Trilbi, înapoi !

Doamna își stăpîni câțelul, Numărul Unu îl stăpîni pe Michael, ne—am despărțit cu bine și am uitat imediat și de doamnă, și de câțelul Trilbi.

Ne—am apropiat de casa unde locuia Semion Petrovici și am urcat scările la etajul doi. Spre mulțumirea noastră, ușa apartamentului nu era încuiată. La ușă era fixată o plăcuță de aramă, pe care am citit cu mirare numele unui scriitor cunoscut, autor a cîteva romane istorice despre trecutul îndepărtat al patriei noastre.

Există romane pe care le citești foarte repede și cu o aparență de interes, dar uiți de ele chiar a doua zi. Odată, însă, mi—a căzut în mîini una din cărțile acestui scriitor, am început s—o citesc și, cu toate protestele soției mele, n—am lăsat—o din mîină toată noaptea, n—am putut să mă despart de ea. După aceea, i—am văzut în vis pe eroii ei viteji și glorioși, luptele cumplite, victoriile, marșurile, asediile și alte tablouri eroice din trecutul îndepărtat al patriei noastre.

—Copii, iar n—am nimerit unde trebuie ! exclamă cu groază Magdalina Haritonovna.

Dar era prea tîrziu. Primii care s—au strecurat în vestibulul întunecos au fost gemenii, după ei au intrat și ceilalți. Noi, cei mari, n—am avut timp să—i reținem, astfel încît am pătruns după ei în beznă aceea. Dar încotro s—o luăm ? Deodată, un obiect metalic s—a rostogolit pe jos cu zgomot. Vitea Pereț a pufnit într—un rîs înăbușit și ceilalți i—au urmat exemplul.

—Cine—i acolo ? am întrebat.

—Cine—i acolo ? răsună de undeva, din întuneric, vocea spartă a unui bătrîn.

—Noi sîntem — piui Sonia. Și toată lumea începu să rîdă.

—În stînga ușii de la intrare e un întrerupător — continuă aceeași voce invizibilă.

Un bec se aprinse sub tavan și lumină un vestibul spațios în care se vedeau cuiere, dulapuri și o oglindă imensă. Două uși înalte, vopsite într—o culoare închisă, duceau spre camere.

—Acum veniți încoace — ne invită vocea misterioasă.

Am deschis ușa din dreapta și am închis involuntar ochii din cauza luminii intense a soarelui.

În această cameră mare și ciudată nu se vedea nici o bucățică de perete, ba aș putea spune că nu se vedea nici podeaua. Și orice fărîmă de loc, cit de cit liber, era acoperit cu cărți. De—a lungul pereților, pe zece rînduri, din podea și pînă—n tavan, se întindeau rafturi cu cărți ; dincolo de geamurile bibliotecii se aliniau volume cu coperte viu colorate, încrustate cu aur. Pe mese, sub mese, pe fotolii, sub fotolii, direct pe covor, se vedeau în grămezi ordonate cărți de toate mărimile.

Iar în mijlocul camerei, pe un divan, acoperit cu o blană albă și lăptoasă de urs, era culcat un fel de moș Gerilă bătrîn, bătrîn, cu părul alb și lung, cu o barbă albă și lungă. Mîinile lui albe, brăzdate de vinișoare albastre, țineau o carte. În jurul lui, pe pernă, pe pătură, pe măsuță, între sticlulele cu doctorii, erau împrăștiate cărți. Picioarele mesei aveau formă de lebădă, iar deasupra divanului erau agățate o tolba veche tătarească, cu săgeți imense, și coiful vreunui viteaz.

Îl priveam pe moș Gerilă tăcuți și speriați, în timp ce el se uita la noi cu curiozitate și zîmbea.

M—a cuprins groaza. Aveam nevoie de un Nașivocinikov oarecare și nimerisem la un scriitor celebru. Magdalina Haritonovna m—a tras de mîneacă. Starea ei de spirit era identică cu a mea.

—Ei bine, băiețași și fetițe, cine sînteți și de unde veniți ? Luați loc și povestiți!

De sub sprîncenele albe, stufoase, ne priveau doi ochi blînzi, albaștri—cenușii.

Silindu—ne să nu facem zgomot și să nu ne atingem de nimic, ne—am așezat cu băgare de seamă în fotolii, pe grămezi de cărți sau direct jos, pe covor.

Magdalina Haritonovna făcu un pas înainte și spuse:

—Am făcut o confuzie foarte neplăcută. În cartea de telefon e o greșeală, noi nu vă căutăm pe dumneavoastră, ci pe Semion Petrovici Nașivocinikov.

Bătrînul rîse multă vreme cu blîndețe.

—Păi, acesta e numele meu adevărat, tăblița de pe ușă poartă pseudonimul meu literar.

O tăcere încordată se așternu în cameră. Îmi era imposibil să încep discuția.

—De ce tăceți ? Ochii pe jumătate închiși ai lui moș Gerilă continuau să ne privească blînd și cu oarecare ironie.

—Ce multe cărți aveți ! Nu vă temeți să nu vă strivească ? Vitea Pereț pusese prima întrebare.

—Oare e posibil să le fi citit pe toate ? întrebă Galia.

Moș Gerilă zîmbi :

—Da. Ca să scrii o singură cărticică subțire trebuie cîteodată să citești o mie de volume groase.

Degetele albe ale bătrînului începură să bată toba pe pătură.

—Cu siguranță că aveți și cărți foarte rare ? întrebă Vitea cel mare.

—Da, iată aici. Moș Gerilă se învioră și arătă cu capul spre podea, lîngă căpătîi. Astea sînt imensele mele bogății: „Discursurile lui Cicero”, un manuscris francez din secolul al paisprezecelea, „Rossiiskaia Vivliofika”, „Pildele lui Esop”⁶. Toată viața am strîns cărți.

În această clipă, doamna de adineauri intră val—vîrtej în cameră, cu javra ei de cățel cu zgardă. Ochii bulbucăți și înlăcrimați ai cățelușului se ațintiră din nouă furioși asupra lui Michael. Trilbi tremura și mîrîia. Cît despre stăpînă—sa, ochii ei negri și bulbucăți îi priveau pe copii cu o dușmănie evidentă.

—Așadar, la noi veneați cu dulăul ăsta oribil ? Și la telefon cu dumneavoastră am vorbit, nu—i așa ? Ascultați, soțul meu are nevoie de liniște, e un om bolnav! șuieră doamna.

—Liniștește—te și liniștește—l și pe Trilbi ! Dar cel mai bun lucru ar fi să te duci în bucătărie și să nu mă mai deranjezi cînd stau de vorbă cu musafirii mei — spuse cu glas măsurat și ferm moș Gerilă.

—În nici un caz să nu rămîneți mai mult de zece minute ! șuieră doamna lîngă urechea mea, apoi dispăru împreună cu cățelul.

—Ei, stimabili mei musafiri, spuneți—mi, în sfîrșit, de unde sînteți! întrebă moș Gerilă continuînd să zîmbească amabil.

—Sîntem din Zolotoi Bor — răspunse Lusia.

—Și eu sînt din Liubeț, așadar aproape concetățeanul vostru! exclamă bătrînul și se bucură aflînd că fusesem de curînd în orașul său natal. El plecase din Liubeț încă în anii tinereții și nu se mai întorsese pe acolo, dar își amintea bine de zidurile albe ale cetății. Și palatul familiei Zagvozdețki a rămas intact? Ce bine—mi pare că aud că a fost transformat în școală !

Aflînd că pornisem în căutarea portretului Irinei Zagvozdețkaia, el se ridică în coate.

Lusia povesti totul în ordine, precis, repede și fără întreruperi, ca și cum ar fi spus o lecție.

Doamna cu cățelul cu ochii bulbucăți se ivi de vreo trei ori în ușă, dar de fiecare dată moș Gerilă, cu o mișcare voluntară a mîinii, o trimise la bucătărie. Nu—și desprindea privirea de la Lusia și respira din greu, în timp ce degetele lui lungi mîngîiau cu nervozitate barba.

—Știți voi ce mi—ați povestit, copii ? Uite, eu păstrez un manuscris vechi, pe care l—am considerat totdeauna drept rodul imaginației străbunicului meu, Prohor Ivanovici. Străbunicul văzuse la Liubeț celebra natură moartă, a cunoscut legenda Irinei Zagvozdețkaia, care s—a îndrăgostit de un iobag, și ca să înfrumusețeze această poveste lirică, a pus—o în gura acestui iobag. În ce mă privește, am intenționat chiar să public această povestire. Dar n—am bănuît niciodată că evenimentele relatate sînt adevărul curat. Într—adevăr, manuscrisul amintește despre cele două pumnale, despre natura moartă și despre portret.

—E la dumneavoastră ? Unde e ascuns portretul ? exclamă Lusia.

Ceilalți exploratori săriră în sus și se adunară în jurul divanului.

—Unde—i portretul ? repetă consternat bătrînul. Nici eu nu știu. N—am auzit niciodată despre un portret ascuns, nici acum, nici în copilărie. Nu știu decît ce conține manuscrisul. De altfel am pierdut de mult legătura cu rudele mele.

—E—e—e—e... n—ați vrea să ne permiteți să citim manuscrisul ? se bîlbîi Numărul Unu.

—Iată—l acolo. Bătrînul întinse mîna lui albă și arătă sus de tot, spre peretele din dreapta. Puneți scărîcica și citiți indicatorul — „Raftul șapte, secția D”. Căutați dosarul cu inscripția „Hîrîtiile străbunicului meu”.

Vitea cel mare se urcă pe o scărîcica mobilă pînă sus de tot.

⁶ Scriitorul enumera diferite cărți rare — Cicero Marcus Tullius (106—43 î.e.n.) — orator celebru, scriitor și om politic al Romei antice. Discursurile lui sînt un model de stil și de limbă literară latină. „Drevniaia Rossiiskaia Vivliofika” (Antică bibliotecă rusă), culegere de diferite opere antice, ceva asemănător cu o scurtă enciclopedie ; a fost editată în 1773—1775 de către cunoscutul iluminist, publicist și scriitor N. I. Novikov (1744—1818). Esop (sec. VI—V î.e.n.) — fabulist semilegendar din Grecia antică, (n. red. ruse.)

Stăpîna casei intră, însoțită de nesuferitul ei Trilbi. Ducea un platou strălucitor de nichel, pe care se aflau două castronașe la fel de strălucitoare, cu apă caldă.

—L—ai chinuit o oră întreagă ! spuse ea. Trebuie să—ți faci tratamentul!

—Mai târziu, mai târziu, te implor, așteaptă puțin ! îi răspunse moș Gerilă respingînd—o.

În continuare, evenimentele se desfășurară cu o repeziciune uimitoare.

Trilbi se strecură printre picioarele noastre și—l apucă pe Michael de coadă.

Oare putea nobilul nostru cîine să suporte o astfel de jignire ? ! El se repezi la Trilbi, care—i scăpă și se rostogoli sub scărița mobilă. Michael se repezi îndărătul ei, Vitea cel mare, care ajunsese pe treapta cea mai de sus, nu izbuti să se țină de ceva și zbură jos, o dată cu un dosar foarte gros : „Hârtiile străbunicului meu”. Doamna scoase un țipăt de spaimă, sări la o parte, tava și cele două castronașe căzură pe jos, cu un zgomot asurzitor, apa caldă se vărsă pe covor... deși tot pe covor, la picioarele divanului, se aflau cărțile cele prețioase ale lui Semion Petrovici.

Moș Gerilă începu să se vaiete, arătînd neputincios spre șuvoiul de lichid, care amenința să—i distrugă raritățile bibliofile. Michael mîrîia și încerca să se năpustească asupra lui Trilbi. Vitea cel mare îl trăgea înapoi, doamna căuta să—l salveze pe Trilbi, și noi ceilalți ne agitam fără rost prin cameră.

Între timp, apa ajunsese aproape de cărți...

Cu un gest de abnegație, Lusia își smulse din cap basmaua colorată de mătase și se repezi să șteargă băltoaca. Și doar basmaua aceasta era mîndria ei, și—o aranja în fața fiecărei oglinzi.

—Nu s—a udat Cicero ? gemu moș Gerilă.

—Nu, nu, nu vă neliniștiți !

—Dar Esop ?

Din fericire, Lusia salvase toate raritățile.

—Fetițo dragă — i se adresă moș Gerilă — îți mulțumesc foarte, foarte mult ! Dar ce ții în mîna ? întrebă el deodată speriat.

Lusia aruncă o privire tristă spre basmaua ei, iremediabil stricată.

Moș Gerilă se întoarse repede spre soția lui.

—Adu numaidecît cele două sariuri. Doamna se uită mirată la soțul ei.

—Adu—le, te rog, adu—le ! Doamna ridică din umeri și ieși.

Toată lumea se liniști foarte repede. Băltoaca a fost uscată cu niște ziare vechi. Trilbi s—a băgat între teancurile de cărți. Vitea cel mare nu mai slăbea cureaua cu care era legat Michael.

Soția lui Semion Petrovici se întoarse cu două suluri de țesături și o rugă pe Lusia s—o ajute. Astfel, desfășurară împreună, în toată camera, cele două bucăți lungi de mătase. Am rămas toți cu gurile literalmente căscate.

Unul din sariuri era de culoarea aurorei, cu franjuri de aur și desene bizare brodate cu aur. În mîna tremurîndă a Lusiei mătasea sclipea în nuanțe roșii, portocalii, galbene și purpurii.

Cealaltă era de un liliachiu pal, brodată cu argint. Nici liliacul nu are chiar această nuanță. Numai pe un cer de primăvară, înainte de răsăritul soarelui, poți surprinde cîteodată astfel de tonuri.

—Acestea sînt niște sariuri, veșminte ale femeilor hinduse — explică moș Gerilă. Mi—ai salvat cărțile favorite, fetițo, și drept mulțumire îți dăruiesc unul din ele...

—Nu se poate ! izbucni doamna involuntar.

—Nici o vorbă ! Oricum zac fără nici un rost în dulap. Nu discuta, te rog, fiindcă atunci n—am să iau medicamentele. Mai bine ajut—o să se îmbrace. Alege, fetițo !

—Dar nu se poate, nu se poate ! bolborosea Lusia înmărmurită.

—Încă o dată, te rog să alegi ! stăruia moș Gerilă. Cu răsuflarea tăiată, Lusia alese sariul liliachiu. Stăpîna casei o învîrți pe Lusia într—o parte, în alta, o înfășură din cap pînă la mijloc, și—i aruncă restul de material peste umăr.

—Mai întoarce—te o dată, draga mea — spuse dînsa, și, vai, cîtă otravă era în vorbele ei!

—Există treizeci și două de moduri de a îmbrăca un sari — explică bătrînul.

În sfîrșit, Lusia apărui în fața noastră grațioasă, subțirică, îmbujorată de bucurie.

—Nu—i mai rămîne decît să—și fixeze un punct roșu în frunte — spuse Magdalina Haritonovna pe un ton mai mult decît amabil.

Chiar înainte ca noi ceilalți să ne fi potolit, Numărul Unu luase în primire dosarul „Hîrțile străbunicului meu”, dezlegase șireturile și, retrăgîndu—se într—un colțișor ferit, începuse să răsfoiască paginile îngălbenite. Acum se apropie de moș Gerilă :

—Vă rog foarte mult... pentru noi este atît de important! Numărul Unu aproape că plîngea de emoție. Vă rog, dați—ne acest manuscris pentru un timp.

—Vreți să luați dosarul cu dumneavoastră ?

—Vă dau cuvîntul meu de onoare că o să vi—l înapoiem repede ! O să avem grijă de el — imploră Numărul Unu.

—Bine, luați—l, dar pe răspunderea dumneavoastră. Numai să aveți grijă de el. Mi—l veți înapoia, după ce... după ce totul se va termina.

Am plecat în sfîrșit, însoțiți de zîmbetul blînd al lui moș Gerilă și de privirea neprietenoasă a soției lui.

Numărul Unu ducea sub braț dosarul prețios și Liusia își purta sariul înfășurat într—un ziar. Ne miram cu toții văzînd că o bucată de material de șase metri încăpuse într—un pachet mare cît o pîine albă de dimensiune mijlocie.

Unde să ne instalăm ca să citim manuscrisul cu glas tare ? în scuarul din Piața Insurecției ? Acolo fiecare bancă e ocupată sau de vreun bătrîn, sau de vreo bătrînă, sau de mame cu copii mici. Să ne fi așezat în cerc pe iarbă ? Nu e voie. Să ne strîngem grămadă pe trotuar ? Trecătorii curioși ne vor asalta cu întrebări.

—Haideți să—i facem o vizită Numărului Șase, pictorul Ilarion — propuse Numărul Unu.

Și de data asta am hotărît să mergem pe jos. De altfel, pentru un explorator o jumătate de oră de mers pe jos e un fleac.

„Nașivocinikov, Nașivocinikov!” murmuram eu.

Unde și cînd auzisem acest nume ? Era ca și cum un sfredel mic încerca să—mi străpungă fruntea. Veneam în urma tuturor și mă căzneau să—mi amintesc. Sonia mergea alături de Galia. Sprîncenele ei erau încruntate, mormăia ceva și încerca, probabil, să—și amintească și ea.

Ne—a deschis ușa un tânăr înalt, adus de spate, pletos, slab, cu nas mare și ascuțit, cu gâtul lung împodobit de un măr al lui Adam proeminent. Fața lui nerasă era barată de niște ochelari a căror ramă fusese prinsă stîngaci în două locuri cu ață groasă. Purta un halat larg, verde, în întregime pătat de vopsele.

Pe părul de culoare deschisă purta, așezată pe o parte, o beretă albastră. Numai ochii mari, cenușii... dar despre ochii lui prefer să vă povestesc mai târziu.

Tânărul acesta rămase în prag examinîndu—ne cu mare mirare pe sub ochelari și neputînd înțelege nici în ruptul capului cine eram și de unde veneam.

—Lariușa ! Cym, nu mă mai recunoști ? exclamă Numărul Unu.

Amîndoi se aruncară unul în brațele celuilalt și se sărutară de mai multe ori.

—Dar cine sînt ăștia ? Sînt toți copiii dumneavoastră ?

—Chiar ai mei nu — răspunse Numărul Unu — nu sînt decît bunii mei prieteni.

—Intrați, vă rog — spuse gazda noastră cu un aer cam buimac.

Locuința care ni se înfățișa era ciudată : o bucătărie, un vestibul și o singură cameră imensă, cu cinci ferestre, mare cît o sală de sport dintr—o școală.

Examinam cu toții încăperea aceea cu multă curiozitate, în colț se afla un pat pliant acoperit cu o plapumă veche, vătuită ; restul camerei aducea mai curînd cu subsolul unei școli de arte, unde se aruncă diferite cioburi de statui, trunchiuri de ipsos, capete, bucăți de mîini și de picioare din ipsos.

Mobila avea o înfățișare oarecum ciudată : erau acolo taburete vechi mîncate de carii, o bancă verde scorjită, adusă probabil pe timpuri imemorabile din vreo grădină publică, o masă de scînduri negeluite așezate pe capre de lemn și alături un birou de o rară frumusețe, în stil baroc din secolul al XVIII—lea. Biroul era de lemn de trandafir, încrustat cu paiete de sidef și pe birou se afla un ceas vechi de bronz cu un șarpe încolăcit la bază. Lîngă fereastră, un fotoliu sculptat, contemporan cu biroul, era tapițat cu brocard aurit cam murdar. Șevalete mari și mici, întregi și rupte, avînd dispozitive tainice, erau împrăștiate ici și colo...

Iar pe jos... Dumnezeule ! Cînd oare fusese măturată podeaua ultima oară ? Nenumărate pînze strînse sul, bucăți de carton, vrafuri de hîrtiuțe, de ziare vechi, de cărți rupte, relativ noi... în gunoi găseai cîrpe, cioburi de vase, coji de pîine, schelete de scrumbii, borcane goale de conserve și nu mai știi ce, fiindcă era imposibil să recunoști ceva sub stratul de praf.

Ne—am înghesuit în ușă și, neputîndu—ne hotărî să luăm loc, examinam cu curiozitate interiorul. Mi—am dat seama că aici nu vom avea unde să citim manuscrisul.

Michael fu singurul care nu—și pierdu cumpătul: scoase din gunoi un os imens și începu să—l roadă cu poftă. După Michael, a prins curaj și Jenea — unul din cei doi gemeni, singurul dintre copii care s—a apropiat binișor de mormanul de gunoi, a început să scormonească în el și a scos pe rînd o paletă

plesnită, pensule vechi, tuburi cu vopsele uscate. Apoi le— a adunat pe toate la un loc.

Originala noastră gazdă nu părea că observă mirarea ce ne stăpânea. Își scoase ochelarii și începu să ne privească. M— au uimit ochii lui cenușii, plini de neastîmpăr, care ne priveau de parcă ar fi vrut să găsească ceva la noi. Atunci am înțeles : acești ochi nu erau interesați de persoanele noastre, ci căutau pe figurile oacheșe ale copiilor, pe cămășile lor albe, pe cravatele roșii jocuri de umbră și lumină, ne examinau în vederea unui tablou, a unor schițe sau a unor crochiuri pe care ar fi izbutit să le facă.

Mi— am adus aminte de un articol despre tinerii pictori, apărut recent în Komsomolskaia Pravda. Autorul pomenise în câteva cuvinte foarte calde pe omul acesta și— i prevestise un mare viitor, cu condiția să lucreze neîncetat, pentru a— și desăvîrși talentul.

— Ia arată— ne ce ai lucrat tu în anii aceștia, Lariușa ! spuse Numărul Unu și se întoarse spre mine : Va trebui să citim manuscrisul la dumneavoastră acasă — îmi șopti el.

— Aici n— am mare lucru, nu pot să vă arăt decît ultimul tablou — răspunse Lariușa.

El dădu la o parte cuvertura care acoperea pînza instalată pe șevaletul cel mare. Un tînăr bălai, tractorist probabil, îmbrăcat într— o bluză unsuroasă, încălțat cu cizme și avînd o cheie în mînă, stătea alături de o fată arsă de soare, cu o băsmăluță albă pe cap și o bluză ușoară, cu o fustă de un albastru— închis, cu pantofi de pînză în picioarele goale. Era limpede că tînărul o surprinsese aici, pe potecuță, pe cînd se întorcea de la iaz, cu gălețile pe cobiliță. Fata părea gînditoare, puțin ironică, și ronțăia un firicel de iarbă cu un zîmbet abia schițat pe buze și în ochi. Se vedea că în sinea ei se bucură văzînd că flăcăul acela vajnic e intimidat în fața ei și că— i declară dragostea cu atîta stîngăcie. În spatele lor se îmbulzeau mesteceni scunzi, veseli și verzi, viu luminați de razele oblice ale unui soare de dimineată ; de după mesteceni se vedea capătul unei ulițe din sat, două case de bîrne cu grădinițe.

— Dumneavoastră... dumneavoastră ați desenat asta ?

Jenea izbutise să pună mîna pe o pensulă, să stoarcă pe paletă vopselele și acum se oprise în fața lui Lariușa, cu ochii mari țintă la buzele lui.

— Da, eu — răspunse mirat Lariușa.

— Tabloul ne— a plăcut mult tuturor.

— Numai că... — începu Liusia, și se întrerupse.

— Ce anume ? Spuneți, spuneți, ascult totdeauna cu atenție ce mi se spune.

— Să fie oare adevărat că fetele sînt totdeauna atît de bucuroase cînd li se fac declarații de dragoste ? După mine, ar trebui să se simtă stingherite — spuse Liusia și roși, rușinată.

— Așa credeți ? întrebă Lariușa, cu multă seriozitate, în orice caz, vă mulțumesc foarte mult pentru sfat. Am să mă mai gîndesc. E posibil să nu cunosc destul de bine psihologia unei fete tinere

— adăugă el.

— Ați lucrat mult la acest tablou ? îl întrebă Jenea.

— Mai bine de doi ani.

— Vai de mine, chiar atît ?

— Am să v— o dovedesc imediat — spuse pictorul zîmbind.

Se aplecă și începu să aleagă din mormanul din colț pînze și bucăți de carton, apoi ne arătă schițele și crochiurile sale.

— Iată— l pe tractorist: aici ține mîna în șold, colo a lăsat— o jos. Iată și fata : aici e desculță, colo poartă pantofi, dincolo roade un firicel de iarbă, dincoace își răsuțește băsmăluța... Apoi urmau detalii: o tufă de iarbă— dracului în prim— plan, separat — cizmele tractoristului, două cartoane pentru schița potecii, câteva pînze pentru case, pentru rufele ude din lighean, pentru gălețile cu apă și pentru cobilițele rămase alături, pe jos. Probabil că pictorul a colindat peste tot, a observat, a studiat, a căutat și cînd în sfîrșit a găsit, s— a năpustit și a desenat după natură ceea ce i s— a părut că— i poate folosi pentru realizarea tabloului proiectat.

Toată lumea a admirat tablourile lui Lariușa. Jenea — geamănul — părea însă că a uitat și pe ce lume e, așa se crampona de desene și le examina cu atenție în cele mai mici amănunte.

În sfîrșit, ajunsesem să— i disting pe cei doi gemeni negricioși nu numai după culoarea curelelor lor. Ghenea, cel cu cureaua roșcată, era un băiat ca oricare altul — alerga, sărea, rîdea laolaltă cu ceilalți, în timp ce ochii lui Jenea — pictorul, erau cînd prea gînditori, cînd, dimpotrivă, nefiresc de strălucitori de prea multă însuflețire.

— Dar unde sînt gălețile pe care le— ați redat atît de bine ? întrebă Liusia zîmbind.

—Gălețile ? Aici, în bucătărie.

Pe neașteptate, Liusia se așază în front în fața pictorului, duse mîna la tîmplă și raportă :

—Tovarășe Numărul Șase ! Detașamentul de pionieri al Casei Pionierilor din Zolotoi Bor vă roagă să—i permiteți să facă curățenie în atelierul dumneavoastră.

—Vai de mine, cum se poate ! murmură Lariușa jenat. Aveam o bătrînică, venea să—mi facă curățenie, dar s—a îmbolnăvit. Și eu călătoresc foarte mult și muncesc fără răgaz la tablouri, mă gîndesc la ele de dimineată pînă seara și probabil că uneori uit de curățenie. Dar ce, e chiar așa de murdar la mine ?

—Îngrozitor de murdar ! exclamă Liusia.

—Avem nevoie de o lopată și de o targa — adăugă cu seriozitate Vitea cel mare.

—Unde—i lada de gunoi la dumneavoastră în curte ? întrebă Galia.

Atunci am putut constata că Lariușa cel fără griji nici nu știa unde se aruncă gunoiul, dat fiind că el personal nu arunca niciodată nimic.

—Bine, o s—o găsim — spuse Vitea cel mare. Din cartoane vechi și din stinghiile șevaletelor neîntrebuințate, băieții confecționară nu chiar o lopată, ci un fâraș, și ceva care semăna cu o targa.

—Fetelor, băgați de seamă, sînt cioburi de sticlă pe jos, și cioburi de vase ! îi preveni Magdalina Haritonovna înainte de a ieși în curte cu noi, bărbații, cu Volodea și cu Michael.

Noi, cei mari, am hotărît să ne plimbăm pe trotuar, de—a lungul șirului de tei mici și piperniciți. Volodea — puiul de curcă, se opri sub copac și se plictisea în pantalonii lui de culoarea cerului fumuriu. Între timp, copiii transportaseră prin fața noastră cel puțin zece tărghi cu gunoi.

Numărul Unu începu să—i povestească în amănunte lui Lariușa despre cercetările noastre, despre descifrarea scrisorii și despre manuscris.

Lariușa asculta, deși fără prea multă atenție, după cum mi s—a părut. Ochii lui alunecau cu indiferență în lături.

Liusia apără în prag.

—Sîntem îndată gata și o să ne putem apuca de citit ! ne strigă ea veselă.

Lariușa se înfiora numaidecît și eu am înțeles de ce se schimbase și se înseninase la față.

Așa cum o vedeam acolo, în prag, viu luminată de soare, subțirică, plină de viață, îmbujorată de muncă, cu părul ei blond ciufulit, Liusia merita să fie pictată.

Deodată se auzi țipătul disperat al lui Volodea — puiul de curcă.

Gemenii m—au asigurat după aceea că s—au împiedicat de largă și că fără să vrea — și—au dat cuvîntul de onoare că fără să vrea — au scăpat un borcan de conserve, plin cu vopsea galbenă, tocmai lîngă Volodea, care stătea rezemat de gard. Că a fost sau nu așa, nu știu, în orice caz, pe pantalonii de culoarea cerului fumuriu ai lui Volodea au apărut cîteva pete de un galben viu.

—Altă dată să nu stai în drum fără să faci treabă ! îi spuse Vitea cel mare. Noi facem curățenie și dumnealui stă cu mîinile în buzunare !

—I—am îmbrăcat pentru prima dată ! se văieta Volodea cu lacrimi în ochi.

În sfîrșit, copiii ne—au chemat în casă. Podeaua odăii era încă udă, mobila la locul ei strălucea, cărțile erau așezate în grămezi, sulurile de pînză fuseseră adunate într—o stivă.

—Vă sînt nespus de recunoscător, nespus de recunoscător ! repeta Lariușa cu oarecare jenă și—și ducea mîna la inimă. Dar, vai de mine ! nu v—am oferit încă nimic ! exclamă el, părăind că se trezește deodată și fugi în bucătărie.

Puse pe plita de gaz un ceainic imens de tablă fără mîner și scoase din biroul în stil secolul al XVIII—lea cîteva legături de covrigi uscați, rămași probabil de un an acolo. Eram cu toții atît de flămînzi, încît ne—am năpustit îndată asupra tratației, și în cîteva clipe n—au mai rămas decît sforile din legăturile cu covrigi.

Cît despre Numărul Unu, s—a așezat în sfîrșit pe marginea băncii de grădină și și—a băgat nasul în dosarul „Hărțiile străbunicului meu". Era instalat picior peste picior și toată atitudinea lui exprima o nemaipomenită satisfacție, astfel încît nările și obraji i se umflau de plăcere.

Am început să protestăm cu toții.

—Citiți cu voce tare !

—O clipă ! Lariușa se ridică. Aș dori... — se adresă el Liusiei care rămăsese buimacă. Aș dori... foarte mult să vă pictez.

—Pe bine ? ! Liusia se miră, se înroși și începu să se pieptene în grabă.

—Să n—o pictați în rochia asta ! spuse Sonia sărind de la locul ei. Are una mult mai frumoasă.

Fetele desfăcură imediat pachetul și începură s—o înfășoare în sari pe Liusia, care era tare intimidată.

—Ce frumos e ! Ce tonuri delicate ! Ce mult se armonizează cu nuanța feței dumneavoastră ! repeta Lariușa încântat.

Fetele nu mai isprăveau cu îmbrăcatul Liusiei.

—Mai ține mult ? întrebam noi nerăbdători.'

—Îndată, îndată ! Lariușa se repezi să dea și el o mână de ajutor.

O așeză pe Liusia, mulțumită și radioasă, în fotoliul stil secolul al XVIII—lea, și începu să—i potrivească faldurile sariului.

Liusia se așeză, pe jumătate întoarsă, și—și rezemă brațele goale de speteaza fotoliului.

Lariușa răsuci încă o dată franjurile de la capătul sariului, se dădu la o parte, închise pe jumătate ochii, luă pensula și paleta... Din clipa aceea uită cu desăvîrșire pe ce lume e.

—Îmi dați voie ? îmi dați și mie un carton și un șevalet ?

Cum ar fi putut Lariușa să respingă aceste rugăminți ale lui Jenea ?

—Crezi că ai să poți ? întrebă el zîmbind.

—Am să încerc... numai puțin.

Lariușa dădu băiatului cele necesare. Amîndoi, unul înalt, celălalt mic, stăteau alături, în fața șevaletelor lor.

—Și acum citiți — îl rugă Liusia pe Numărul Unu — vă ascultăm !

—Atunci, încep! spuse acesta, se întoarse cu fața la fereastră, își puse ochelarii și începu să citească : „*Scurtă notiță despre viața mea.*

M—am născut în familia unui plugar, în apropiere de vechiul și gloriosul oraș Liubeț.

Boierul meu, moșierul și colonelul în rezervă Zagvozdețki, avea în orașul Liubeț o fabrică de cristaluri, unde am intrat și eu la vîrsta de doisprezece ani.

În primul an trebuia să prin curtea fabricii și pe lîngă cuptoare, cu o mătură în mînă. Mai tîrziu, unul din meșteri, observînd interesul meu pentru desen și gravură, a început să mă învețe seara cum se mînuiește creionul și dalta. Tot el m—a învățat și carte.

Și atît de mari erau aptitudinile mele pentru învățătură și pentru desen, încît după trei ani puteam să citesc și să scriu cu ușurință, la aritmetică calculam dobînzi compuse și la desen executam de mînă orice lucrare pe sticlă și pe hîrtie, cu acul sau cu penița.

Administratorul principal îi suflă boierului că în loc să plătească bani grei pictorilor nemți aduși din străinătate, ar fi fost mai bine să aleagă un om cu pricepere dintre propriii săi iobagi și să—l trimită să învețe la Sankt Petersburg. Și administratorul mă indică pe mine pentru acest scop.

Boierul dădu ordin să mă prezint imediat în fața lui. Am venit și boierul a binevoit să mă lase să—i sărut mîna. În clipa aceea, copila boierului, o fetiță de vreo doisprezece ani, într—o rochiță albastră împodobită toată cu dantele, a venit în zbor din parc, ca o păsărică azurie, și a început să se alinte pe lîngă taică—său. M—a privit și ochii ei erau ca două mure coapte. Nu voi uita în vecii vecilor ochii aceia. Boierul a mîngîiat—o pe obraz, ea a rîs și iar a zbughit—o în grădină.

Atunci boierul m—a amenințat cu pumnul și mi—a spus : „Bagă de seamă, să înveți și să nu—ți pierzi timpul! Dacă ai să știi lucruri multe, am să fac om din tine". Și pumnul boierului era cît o copită de cal. Cu pumnul acela fărîmase zeci de dinți în gura slugilor sale.

Așa am reușit să ajung la Sankt Petersburg. Aveam paisprezece ani. Locuiam în casa boierului, la administratorul său de acolo, Panteleimon Petrovici Semikrestovski. Omul acesta era foarte cumsecade. Panteleimon Petrovici m—a mîngîiat pe cap și a mers cu mine ca să mă înscrie la secția pregătitoare de pe lîngă Academia de arte.

Am învățat acolo vreme de patru ani. Cît de fericită și de plină de bucurie era viața mea pe atunci !

Și azi, cînd îmi amintesc de anii aceia, simt cum mi se umplu ochii de lacrimi amare. Mă sculam devreme, mîncam pîine cu ceapă și alergam pe ger pînă la palatul acela cu coloane. De dimineată și pînă seara tîrziu învățam la diferite materii : religie, istorie, geometrie, astronomie, anatomie, mitologie, învățam să pictez, să desenez, să gravez. Uneori rămîneam multă vreme și după plecarea colegilor mei, ca să desenez după natură o statuie de ipsos. Laolaltă cu mine învățau acolo copii de nobili, de preoți, de funcționari; mai erau și alți copii de iobagi ca mine. M—am împrietenit cu fiul unui țăran din Ucraina —

îl chema Taras... Mi—a povestit multe despre patria lui, despre Nipru, fluviul cel albastru, despre căsuțele albe, despre grădinile cu vișini; cînta cîntece ucrainene, cîntece frumoase și triste. Se vede că și soarta iobagilor din Ucraina era grea. Acest Taras îmi citea și poezii compuse de el, cu un talent tot atît de mare pe cît era și talentul lui de pictor.

Vai, Taras, Taras! Unde te—a aruncat soarta ? Mulți ani mai tîrziu, un soldat, fost locotenent de gardă degradat, mi—a povestit că doi oameni mari s—au interesat de darurile tale, domnul poet Jukovski și domnul pictor Briullov. Domnul Briullov a pictat cu penelul lui miraculos portretul domnului Jukovski. Portretul acesta a fost jucat la loterie și cu banii obținuți prietenii lui Taras l—au răscumpărat de la stăpînul lui⁷.

Între timp, stăpînul meu renunță să mai aștepte sfîrșitul studiilor mele și—mi ordonă să mă prezint la Liubeț ; era grăbit să—mi folosească măiestria la fabrica lui de cristaluri. Panteleimon Petrovici, binefăcătorul meu, i—a scris atunci boierului, sfătuiindu—l cu tot respectul să aștepte măcar încă un an și să mă aducă abia atunci înapoi."

Aici, Numărul Unu își întrerupse lectura și—și băgă nervos mîna în buzunarul interior al hainei. —Vă aduceți aminte de scrisoarea aceea pe care am găsit—o în arhivele familiei Zagvozdețki ? V—am mai citit—o. Administratorul scria din capitală colonelului, încercînd să—l convingă să nu—l cheme pe un oarecare Egor la Liubeț, ci să—i îngăduie să—și continue studiile la Academia de arte. Iată, așa restabilesc istoricii adevărul, cărămidă peste cărămidă, bucățică peste bucățică. Cît despre mine, știu că pînă la urmă vom ajunge și noi la acest adevăr — încheie cu solemnitate Numărul Unu și reluă lectura manuscrisului.

„Boierul porunci într—o nouă scrisoare să fiu trimis imediat la Liubeț. Și iată că, după cinci ani de despărțire, m—am pomenit din nou acasă, am sărutat crucea de pe mormîntul lui taică—meu, răposatul, și am îmbrățișat umerii mamei mele îndurerate.

Cît de grea mi s—a părut acum viața întunecată a țăranilor ! Dormeam împreună cu frații și surorile mele pe vatră ; vițeei și mieii se înghesuiau pe jos, fereastra era mică numai cît să scoți mîna prin ea, fumul din sobă se împrăștia în casă și abia pe urmă ieșea prin tindă pe uliță.

În fiecare dimineață plecam la fabrică unde munceam în colțișorul care mi se dăduse.

În primăvara aceea s—a întîmplat la noi la Liubeț un eveniment neobișnuit: a apărut o pasăre rară, cu pene galbene ca nisipul. Zbura fără nici o teamă, laolaltă cu ciorile și cu stăncuțele, prin grădinile locuitorilor din oraș și prin parcul boierului.

Boierul nostru și domnișoara cea tînră au văzut această minune și au dat ordin să fie prinsă. Boierul făgăduise o rublă de argint cui i—o va aduce, dar fiindcă nimeni nu reușea s—o prindă vie, boierul a împușcat—o.

Pe urmă am fost chemat la castel și boierul m—a întrebat dacă aș putea imortaliza această pasăre într—un tablou, în care să înfățișez și alte obiecte. I—am răspuns că aș face acest tablou în genul naturilor moarte olandeze, dar am îndrăznit să—i mai spun că numărul de obiecte pe care vrea el să le reprezinte în acest tablou e prea mare.

Boierul a bătut cu pumnul în masă și mi—a poruncit să tac.

—Ai să faci cum vreau eu, robule ! mi—a spus el.

În clipa aceea a sosit domnișoara cea tînră, alese personal obiectele, și din voința ei trebuia să le zugrăvesc în tablou.

Boierul avea două pumnale turcești prețioase, cu minere de argint încrustate cu rubine. Le adusesese din țările dunărene, unde—l întovărășise pe generalul Kutuzov în anii aceia în care încheiase pace cu turcii. Domnișoara așeză unul din pumnale pe masă, în dreapta păsării.

Cu vreo două zile înainte, administratorul adusesese de la fabrică un pahar cu un model nou desenat de mine. Domnișoara așeză paharul acesta în spatele păsării. Boierul protestă și vru să—l împingă mai spre dreapta, domnișoara i—l smulse din mîini, dar făcînd o mișcare neîndemînică, scăpă din mînă paharul, care se rostogoli pe covor și marginea lui se știrbi."

Ajuns aci, Numărul Unu tuși, ca să—și dregă glasul, apoi se stăpîni și continuă să citească :

⁷ Este vorba de Taras Grigorievici Șevcenko, cunoscut poet ucrainean și pictor de talent totodată, răscumpărat într—adevăr în acest fel în anul 1838, de la stăpînul lui — Engelhardt, (n. red. ruse.)

—„Așa s—a făcut că am început să execut natura moartă folosind numai trei elemente : pasărea, pumnul și paharul cu marginea ciobită.

Ce desfătare este să pictezi! Nu mai ai nici un fel de gânduri, nici un fel de griji. Contururile obiectelor pe tablou sînt încă neprecise, petele de culoare sînt încă difuze, dar tu ai uitat ce e în jurul tău și cu o pensulă subțire treci culorile de pe paletă pe pînză. Multă vreme n—am izbutit să redau strălucirea paharului și abia tîrziu, după ce am adăugat două pete de vopsea albă, mari cît bobul de hrișcă, abia atunci a început să strălucească paharul cum strălucește roua în soare.

Domnișoara venea în fiecare zi, se așeza tăcută în colț, pe un taburet, și mă urmărea cum pictam. Și tot mai des și tot mai îndelung vorbea cu mine despre pictură și despre cărți... Odată am îndrăznit să—i povestesc despre soarta grea a muncitorilor din fabrica noastră. Habar n—avea că acești nenorociți suflau sticlă cîte șaisprezece ore în șir, într—un subsol strimt, înăbușitor și întunecos, plin de aburi otrăvitori de plumb.

Cînd am terminat tabloul a venit boierul și a binevoit să—mi întindă mîna să i—o sărut, dar cînd a văzut că semnasem în colțul tabloului, s—a înroșit și mi—a dat poruncă să șterg semnătura fiindcă, spunea el, nu se cuvenea ca un rob să—și pună numele pe un tablou. Dar eu am fost mai șiret decît boierul :

am pus un fel de semnătură—ghicitoare, pe care el nici n—a observat—o.

A doua zi, boierul m—a chemat iar și m—a întrebat dacă pot să pictez portretul fiicei sale..."

Numărul Unu se opri, își turnă ceai și bău.

—Ați auzit ? strigă el, ridicînd mîna în sus. Asta înseamnă că portretul Irinei Zagvozdețkaia există !

—Și că noi o să—l găsim cu orice preț ! continuă Vitea cel mare.

—Înainte de sfîrșitul vacanței școlare — adăugă Magdalina Haritonovna.

—Ați obosit ? o întreabă Lariușa pe Liusia.

—Nu, nu ! se împotrivi fata. N—am obosit de loc ! Dar citiți, citiți mai departe!

Numărul Unu continuă :

—„Mi s—a tăiat respirația de fericire și capul a început să—mi plutească în nori. Ce puteam visa mai mult decît să văd și să pictez trei luni în șir chipul cel mai minunat pe care l—am întîlnit vreodată? Auzisem că mama domnișoarei fusese o prizonieră tătăroaică. Toată frumusețea plină de parfum a Orientului i—o transmisese fiicei sale.

Domnișoara și—a ales singură o rochie liliachie într—o nuanță palidă, împodobită cu dantele scumpe, franțuzești. S—a așezat în fotoliu și și—a aplecat ușor înainte bustul subțire ; brațele ei goale, sculptate, parcă în marmură de marele Fidias⁸, s—au rezemat pe brațele fotoliului...

Așa hotărîsem s—o pictez, șezînd în fotoliu. În trei zile am schițat cu cărbune contururile corpului și am început să lucrez. Lucram zilnic trei ore dimineața și trei ore după—amiaza. În tot acest timp, nu mă gîndeam la nimic altceva, nu mai cugetam ; erau zile cînd uitam să pun o bucată de pîine în gură. Dormeam prost. Fața și în special privirea nu—mi reușeau de loc. De trei ori am început, de trei ori am ras vopseaua. Fața ei ieșea ca de piatră, lipsită de viață.

Se vede că domnișoara moștenise și ochii maică—si. Marginile exterioare ale pleoapelor de sus alcătuiau un semicerc și acopereau ușor pupilele căprui, astfel încît crăpăturile ochilor arătau ca două semilune.

Domnișoara își dădea seama cît de greu îmi vine, dar tăcea și rămînea mai departe răbdătoare în fotoliu. La un moment dat, am fost nevoit să întrerup zugrăvirea feței și am pictat rochia, brațele, planul posterior...

Odată, domnișoara m—a poftit să mă plimb cu ea. Așa s—a făcut că am început să vorbesc cu tot mai mult curaj stăpînei mele.

Într—o zi, boierul a plecat la Moscova. Am ajuns să prînzim la aceeași masă, îndrăzneam chiar să mănînc în prezența ei.

Mi—a înjghebat o locuință la palat, într—o cămăruță de lîngă bucătărie. Eram toată ziua împreună, lucram la portret, cînd era timp frumos ne plimbam împreună pe cîmp și în parc, sau făceam peisaje în acuarelă, desenam rîulețul nostru, cetatea. În zilele ploioase și seara stăteam de vorbă în bibliotecă și

⁸ Fidias — celebru sculptor grec din secolul al V—lea î.e.n. (n. r.)

citeam.

Domnișoara avea un frate mai mic, care era grozav de gelos pe mine. Mă privea ca un pui de lup și simțeam că mă urăște cum ar urî un dușman. Într-o zi, s-a apropiat de mine și a vrut să—mi muște degetul, ca să mă împiedice pesemne să lucrez mai departe portretul. Probabil că el i—a povestit lui taică—său ce se întâmplase între mine și domnișoara.

Boierul mi—a ordonat să mă prezint la el în birou, a bătut cu pumnul în masă și mi—a interzis s—o mai văd pe fiica lui altfel decât în timpul cît poza pentru portret.

I—am povestit domnișoarei ce se întâmplase și ea mi—a răspuns :

„Nu te teme. îmi va fi de ajuns să rostesc un singur cuvînt pentru ca tatăl meu să—și plece capul și să se supună voinței mele. Vom fi totdeauna împreună”.

A rostit de două ori cuvîntul „totdeauna”, subliniindu—l în mod special și m—a privit.

Un simțămînt puternic, cumplit a pus stăpînire pe mine, sentiment la care mă temeam să mă gîndesc măcar. Și atunci am înțeles că ea nutrea un sentiment asemănător pentru mine.

Atunci am pus mîna pe pensulă și timp de trei ore am pictat fața și ochii ei în semilună. Portretul era terminat. Ar fi fost mai bine dacă nu l—aș fi putut face. Domnișoara rămase multă vreme îngîndurată în fața portretului.

„Sînt oare cu adevărat atît de frumoasă ?” întrebă ea încet.

„Nu, sînteți mult mai frumoasă!” am răspuns.

„Dar de ce—mi sînt ochii atît de triști ?”

Am tăcut.

Ne—am dus să ne plimbăm în parc.

„Ascultă, Egor — spuse ea — mulți tineri de familie nobilă mi—au cerut mîna, dar eu n—am dat atenție nici unuia dintre ei. În tine însă am găsit ceea ce n—am găsit la ei, și anume, un suflet viu.”

Vai, dacă aș fi avut un strop de minte, i—aș fi răspuns : „Dar eu sînt un rob, un iobag, tu ești stăpîna mea și ești nobilă, zidul care ne desparte e mai înalt decât zidul cetății. Cum aș putea să te iubesc ?” Dar eu am sărutat—o și am îmbrățișat—o, și ea și—a lipit buzele de buzele mele... Aceasta a fost singura sărutare între noi...

„Să mergem împreună la tata” — spuse ea.

Dar mîndria aristocratului s—a dovedit mai puternică decât dragostea părintească. Imediat ce ne—am aruncat la picioarele boierului, el a tîrît—o pe domnișoara în camera ei și a încuiat ușa. De mine a uitat, cel puțin în momentul acela. Și atunci am ieșit cu pași repezi din birou, fără ca cineva să mă urmărească. Primul lucru pe care trebuia să—l fac era să ascund portretul cît mai departe, de teamă ca nu cumva, în furia lui, boierul să—l sfîșie în bucăți. L—am făcut sul și l—am dus prietenului meu Prohor, fiul negustorului. Apoi m—am ascuns pînă—n seară în zmeurișul din grădina lui. O dată cu lăsarea nopții, am pătruns în palat. Cîinii mă cunoșteau și n—au lătrat; bătrînul paznic m—a strigat, am schimbat cîteva cuvinte cu el și mi—am dat seama că nu știe nimic despre nenorocirea noastră, nu știa nici că domnișoara era încuiată în camera ei. Doream cu patimă să văd prizoniera, dar n—am putut ajunge decât pînă la ușa ei, care era încuiată cu un lacăt greu. Atunci am trecut în vîrfurile picioarelor în salon, am bîjbîit în întuneric pînă am găsit dulăpiorul de sticlă, l—am deschis, am luat pumnalul și am pătruns încet în dormitorul boierului. Boierul dormea culcat pe spate, cu gîtul descoperit și sforăia ușor. M—am oprit la căpătîiul lui. Nu—i deslușeam bine fața în lumina candeliei. Ar fi fost destul să ridic mîna și să înfig pumnalul cu toată puterea, dar mi—am amintit că era părintele domnișoarei și mîna mea nu s—a ridicat. Am aruncat pumnalul prin fereastra deschisă, departe în parc, și am ieșit din dormitor cu pași repezi...

M—am întrebat cum să—i transmit domnișoarei ultima mea scrisoare, în așa fel ca paznicii să n—o oprească. Mi—am amintit că în turnul din colțul cetății, sub fereastră, era o ascunzătoare pe care o cunoșteam din copilărie și la care ajungeai urcînd o scară interioară. Domnișoara cunoștea și ea această intrare. Desenaseam împreună locul cu o săptămînă în urmă. Am luat din dulăpior al doilea pumnal, ca să mișc piatra cu el și am ieșit din palat. Nici o slujnică nu se va teme să—i transmită desenul, va crede că i l—am trimis ca amintire. Și așa se face că n—am aflat niciodată dacă domnișoara a ghicit, dacă a primit ultima mea scrisoare și pumnalul depuse în ascunzătoare.

Cît despre mine, soarta a vrut, pare—se, să—mi tîrască existența nenorocită de iobag, trimis din voința stăpînului ca soldat în acest Caucaz distrugător. Sînt cinci ani de cînd n—am mai ținut o pensulă în mînă, de cînd n—am mai văzut vopsele și o pînză bună. Cel mai mare chin pentru un pictor e să nu lucreze.

Probabil că viața mea se va sfârși aici, la poalele munților albaștri ai Caucazului, pe malul fierbinte al Mării Negre fără de sfârșit.

Și nu voi afla niciodată dacă Irinușka mea iubită m—a uitat, dacă s—a mîngîiat cu alt tînăr, sau dacă—mi duce mereu dorul și—și plînge toate lacrimile.

Aceasta e povestea mea.

Mă aflu într—un bordei umed, culcat pe paie și acoperit cu o manta soldățească cenușie. Soarele arde, o febră rea mă scutură, mîinile și picioarele îmi amortează...

Rog ca după moartea mea caietul acesta să fie expediat în orașul Liubeț, lui Prohor, fiul lui Andrei Nașivocinikov, care locuiește peste drum de foișorul de foc.

Egor S."

—Păcat că nu și—a scris și numele... Numărul Unu terminase de citit, închise caietul și băgă manuscrisul în buzunar. Ce timpuri îngrozitoare au fost acelea ! spuse el, gînditor.

—Dar unde este portretul ? exclamă Liusia.

—Am aflat foarte multe, afară de lucrul cel mai important. Nu știm unde—i portretul și nici care e numele pictorului Egor — răspunse Numărul Unu. Și, totuși, pînă la urmă vom afla adevărul! încheie el, lovind cu palma în lemnul băncii.

Ne—am pregătit de plecare. Atunci Lariușa se apropie de Liusia și—i spuse:

—Pe dumneavoastră vă rog să rămîneți.

În loc de răspuns, Liusia a dat tăcută din cap și s—a înroșit. Jenea a rămas și el. Nici el, nici Lariușa n—au acceptat pentru nimic în lume să ne arate cum le reușea portretul Liusiei.

—O să vedeți cînd o să fie gata — spuneau ei. Lariușa ne—a condus pînă în prag.

—Am uitat să vă întreb... — spuse el. Ca de obicei, discuțiile cele mai importante se înfiripă abia după ce ți—ai luat rămas bun... Ce mai face Numărul Patru, fosta noastră gazdă ? încă n—a reușit să cultive dalii albastre ?

—Cine, Ivan Tihonovici ? întrebă Numărul Unu. Închipuie—ți, Lariușa, că a dispărut, habar n—am unde e. A, dar și el e un Nașivocinikov.

—Am găsit! strigă Sonia cu un glas care răsună în toată strada, și se repezi spre mine. Am găsit! Țsta—i Nașivocinikov al nostru, cel bosumflat !

În aceeași clipă mi—am dat și eu seama că el era.

Sub acoperișul casei gazdei noastre din Zolotoi Bor era fixată o tăbliță : „Strada Bielorodnicinaia, numărul cinci, Nașivocinikov I. T.".

Numărul Unu mă înhață de mîină :

—Îl cunoașteți ? Unde se află acum ?

—Ivan Tihonovici, un om posomorit, tăcut, păros ? Și dumneavoastră îl cunoașteți ? Era rîndul meu să—l apuc pe Numărul Unu de mîină.

—Cu niște sprîncene atîta, cu mustăți și barbă uite atîta !... striga Sonia cît o ținea gura.

—Țsta—i Numărul Patru ! Exploratorul Numărul Patru ! Dintr—un prea mare belșug de sentimente, Numărul Unu țipa și mai tare decît Sonia.

—Hm, hm ! mormăi Lariușa semnificativ. Dar eu n—am văzut niciodată un portret la iubita noastră gazdă. Niciodată nu s—a discutat despre acest portret.

—Și nici la gazda mea nu l—am văzut, deși am fost și în odăi, și în cămară — am confirmat eu.

—Credeți că dacă acest portret se află la el, are să—l atîrne în perete ? întrebă Numărul Unu cu aprindere. L—o fi ascuns în subsol, l—o fi încuiat în vreun cufăr cu șapte lacăte. Așadar, iată unde a dispărut Ivan Tihonovici ! Prin urmare, bîrlogul lui este Zolotoi Bor ! Și tot n—a reușit încă să cultive gherghine albastre ? L—au înnebunit gherghinele astea ! E un celebru horticultor! Lariușa, tatăl tău i—a conferit gradul de explorator din cauza acestor flori, dar asta se cheamă explorator ? E ca un melc, s—a ascuns în cochilia lui și nu vrea să aibă de—a face cu nimeni! Cu ce se ocupă la Zolotoi Bor ? V—a arătat grădina ?

Numărul Unu scotea tot felul de exclamații și de întrebări agitate.

—E drept că nu m—a lăsat niciodată să intru în grădină — am răspuns eu buimăcit.

—M—am uitat odată prin crăpătura gardului, dar m—a gonit — spuse Sonia.

—Nimeni și niciodată pe lume — povesti Numărul Unu — n—a putut să obțină gherghine albastre,

numai el e convins că le va obține. Într—o bună zi s—a hotărît renovarea fabricii noastre de sticlă și crearea unei secții de cristaluri. Dar încotro putea fi extinsă ? într—o parte ar fi trebuit să se demoleze o stradă întreagă, în altă parte era vorba doar de o singură casă. Atunci i s—a oferit lui Ivan Tihonovici o parcelă la alt capăt al orașului, de două ori mai bună decât cea pe care o avea. Dar el n—a vrut să se mute, s—a plîns tuturor și fiecăruia, a mers pînă la Moscova. „Gherghinele mele, spunea el, sînt o realizare pe scară mondială, mi—am consacrat toată viața lor”. Și așa a plecat din Liubeț fără măcar să—și ia rămas bun de la cineva. Cînd colo, s—a mutat foarte aproape... Știți ceva ? Hai să plecăm chiar mîine la Zolotoi Bor și să—i picăm pe cap ca un trăsnet din senin!

—Merg și eu cu voi. O să căutăm împreună ! exclamă Lariușa și se întoarse repede spre Liusia : Acolo am să termin și portretul dumneavoastră. Sînteți de acord ? o întrebă el încet.

—Da — șopti Liusia.

Am strîns mîna lui Lariușa. Eu i—am dat adresa mea, ca să vină a doua zi dimineață la noi și să plecăm după—amiază cu toții la Zolotoi Bor.

Trebuie să vă spun că după toate cele văzute și auzite în cursul zilei, îmi vîjîia capul și picioarele abia le puteam mișca. M—am urcat într—un taxi cu Numărul Unu și cu Michael, și am plecat acasă să mîncăm, în timp ce neobosiții noștri exploratori au pornit cu troleibuzul și cu metroul spre Expoziția realizărilor economiei naționale.

După ce am mîncat bine, atît eu cît și Numărul Unu ne—am culcat ca să dormim puțin. M—am trezit abia către seară. Musafirlor noștri nu era în cameră. Numai Michael, legat de piciorul scaunului, mă privea cu tristețe. Din bucătărie venea un murmur stins de voci. Se vede că amîndoi bătrînii discutau iar pe tema lor preferată.

Copiii s—au întors tîrziu și atît de obosiți, încît n—au mai mîncat și nici ceaiul nu și l—au băut. Nu doreau decît să doarmă, să doarmă și iar să doarmă.

Liusia și Jenea s—au întors și mai tîrziu.

Noaptea a trecut fără nici un fel de incident deosebit. A doua zi dimineață, Stamină m—a luat de braț și mi—a comunicat în șoaptă o noutate atît de extraordinară încît, de mirare, am început să mă clatin.

—Mă duc repede la lucru, dar îmi iau chiar azi un concediu și plec cu voi la Zolotoi Bor.

Stamină, care nu mergea niciodată, nici măcar la cinema, nici măcar la teatru, pentru că era „departe”, Stamină care nu se mai urnise de douăzeci de ani din Moscova, acest Stamină bine intenționat și punctual se hotărîse deodată să vină cu noi !

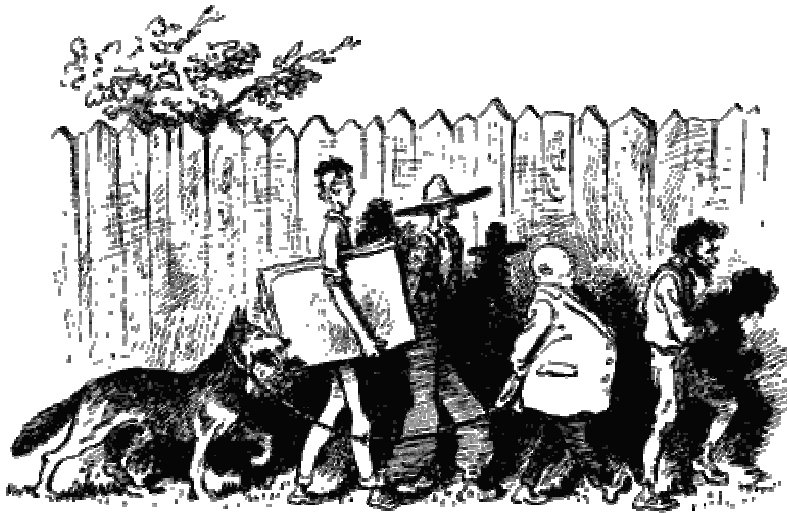
Cu toate că era dis—de—dimineață, Roza Petrovna a ieșit pe neașteptate din camera ei și mi—a comunicat, cu o voce îndurerată și tremurătoare că, deoarece nu—și părăsise niciodată soțul în clipe de primejdie, pleacă și ea cu noi în călătorie. Ochii biete Roza exprimau o tristețe deznădăjduită, de parcă ar fi fost dusă la locul de execuție și călăul ar fi așteptat—o cu securea ridicată. Nu avea să stingherească pe nimeni, nu avea să împiedice pe nimeni cu nimic, voia numai să vegheze asupra iubitului ei Vaniuşecika. Aveau de gînd să tragă la hotelul din Zolotoi Bor.

N—aveam încotro, nu—mi rămînea decît să spun cu o voce în care nu răsuna prea multă veselie :

—Ce bine—mi pare că ne veți da și dumneavoastră o mînă de ajutor!...

Lariușa își făcu apariția ducînd o valiză, o cutie cu vopsele, un șevalet și un scaunel pliant și se instala numaidecît împreună cu Jenea, ca să lucreze mai departe la portretul Liusiei înfășurată în sari.

După—amiază, vesela noastră asociație de exploratori, la care se alipiseră Stamină și Roza Petrovna, s—a urcat în tren și a plecat spre Zolotoi Bor. I—am privit pe rînd pe exploratorii noștri, după ce au luat loc în vagon. Unde era ținuta lor fercheșă ? Cămășile erau șifonate și prăfuite, pantalonii și fustele mototolite. În schimb, ce rîsete vesele și cîtă însuflețire în discuțiile purtate în fața ferestrelor deschise ! Liusia și Lariușa se retrăseseră în capătul vagonului și discutau ceva cu multă aprindere. Singur, Volodea — puiul de curcă, se așezase cu o mutră acră lîngă Magdalina Haritonovna și—și examina pantalonii de culoarea cerului fumuriu, iremediabil distruși.

Grupul celor mai iubitoare mame ne făcu o primire triumfală pe peronul gării din Zolotoi Bor, cu mîinile încărcate de buchete de flori. Am plecat cu toții în direcții diferite. La Zolotoi Bor n—a existat niciodată hotel, astfel încît Stamină, soția sa și cele două valize grele s—au îndreptat spre Casa Colhoznicului. Sonia și cu mine i—am condus pe Numărul Unu și pe Numărul Șase (Lariușa) la Numărul Patru (gazda noastră).

Mărturisesc că am fost mirat văzînd că Numărul Unu, care încă azi—dimineață vorbea cu atîta dezaprobare despre Nașivocinikov din Zolotoi Bor, l—a îmbrățișat cînd l—a văzut și l—a sărutat ca pe un vechi prieten. Sau poate că în momentul acela Numărul Unu era înfierbîntat și a cam sărit peste cal, sau poate acum punea la cale cine știe ce intrigă fină, diplomatică. Cu aceeași energie o sărută Numărul Unu și pe soția gazdei noastre, care se întorsese în sfîrșit acasă după ce petrecuse o lună la nuntă.

Din înaltul staturii lui de struț, Lariușa se aplecă și ciuguli cu tandrețe întîi creștetul soțului, apoi al soției sale.

Ospățul, care cuprindea omletă, clătite, o vișinată celebră de anul trecut, dulceagă, întrebări exclamații și amintiri, se întinse pînă noaptea tîrziu.

Bineînțeles că nimeni nu pomeni nimic despre portret.

Samovarul își mai cînta cîntecul subțirel de țintar, cînd, asudați și roșii la față, ne—am ridicat și, clătîindu—ne puțin, ne—am dus la culcare, eu în camera mea, iar Numărul Unu cu Lariușa pe pilotele și pernele moi ale unei camere răcoroase, în care plutea un miros înviorător de rășină.

Dimineața, după un ceai savuros cu caimac, brînzoaice și dulceată, am încercat să începem cercetările.

— Ei, Ivan Tihonovici, acum arată—ne domeniile tale! spuse Numărul Unu.

Cu gazda noastră în frunte și cu Michael în coadă, procesiunea porni din cameră în cameră. Pe pereții sălii erau atîrnate afișe cu tractoare și cu porumb ; un tablou în ulei — singurul — reprezenta două frumuseți cu ochi holbați, care pluteau într—o barcă pe un lac de un albastru viu, mărginit de copaci, care semănau cu coceni de varză. În camera mea și a Soniei nu era în orice caz nimic, afară de paturi, masă și o oglindă mare, veche.

Am străbătut o cămăruță, două încăperi care miroseau a șoareci, încă o cameră și tinda ; una din cele două încăperi era mai murdară și ticsită cu diferite vechituri pline de praf ; scaune rupte, un ham vechi, o rangă de metal ruginită, paturi, oale găurite și alte fleacuri. În cealaltă încăpere, mai curată, se aflau trei cufere imense, ferecate. Numărul Unu și cu mine ne—am îndreptat atenția spre aceste cufere, apoi am schimbat în tăcere priviri grăitoare.

În cămară, un colț era ocupat de o ladă masivă cu făină. Pe rafturi erau aliniate nenumărate borcane cu dulceată, pe pereți atîrnau site, ciururi, un cîntar din aramă, iar pe jos se vedeau găleți, bidoane, ceaune.

Procesiunea ieși în curte, vizită grajdul de vaci, purcelușul, cotețul de găini, pivnița, examina exteriorul casei, se uită sub cerdac. Numărul Unu aprecia cu seriozitate buna calitate a dependențelor, a bîrnelor casei, le ciocănea cu degetul, căuta să desprindă bucățele de lemn. Privirea lui Lariușa rătăcea distrată în lături.

Pînă la urmă, ne—am apropiat de porțița care ducea spre grădină. Numărul Unu întinse mîna ca să

tragă zăvorul, când deodată gazda mă dădu la o parte, se așază în fața porțiței și ne tăie drumul.

—Acolo nu se poate ! spuse el și degetele scurte se agătară cu putere de zăvor.

—De ce ? întrebă Numărul Unu cu o seninătate prefăcută.

—Vă temeți să nu vă fur mere, cum făceam acum douăzeci de ani ? glumi Lariușa.

—Ei, lasă, ia arată—ne ce ai acolo ! spuse Numărul Unu, și fără multe mofturi îl apucă pe Ivan Tihonovici de mână.

Dar omul ținea zăvorul cu hotărîre. Ai fi zis că mai curînd s—ar smulge porțile din țîțîni decît ne—ar lăsa el în grădină.

—Nu se poate, și gata ! repetă de două ori cu încăpățînare Ivan Tihonovici.

Nu ne mai rămînea decît să ridicăm din umeri și să ne întoarcem în casă.

—Am descoperit două locuri foarte suspecte — ne comunică în șoaptă Numărul Unu, gîfîind de emoție. Ar trebui să cercetăm aceste cufere sau edificiul acela misterios din grădină.

—Sînt cu totul de acord — am spus eu. Dar cum să organizăm cercetările ? Trebuie să ne gîndim, să ne sfătuiam cu exploratorii, cu Ivan Ivanovici al nostru.

—Da, da, să mergem la el. Vom vedea cu acest prilej cum s—au instalat — propuse Numărul Unu.

Pe Roza Petrovna am întîlnit—o pe stradă. Privirea ei tristă spunea că i s—a întîmplat o nouă neplăcere. Cu o voce de muribundă ne povesti o lungă și tristă istorie.

Casa Colhoznicului avea patru camere mari, trei pentru bărbați și una pentru femei, fiecare cu cîte șase paturi. Neplăcerile începură chiar din prima clipă cînd, neînduplecata femeie de serviciu despărți perechea de soți iubitori.

—E pentru prima dată în patruzeci de ani! se plîngea blinda Roza Petrovna. Bietul Ivan Ivanovici e complet extenuat. El nu ascultă decît muzică simfonică clasică, nu suportă armonica... Or, în momentul de față are loc adunarea tinerilor colhoznici, care se întorc seara tîrziu, fac gălăgie, rîd, trîntesc ușile...

Acum Roza Petrovna era în căutarea unei locuințe particulare, așa încît intra pe rînd în toate curțile, dar vai ! fără succes. Într—o curte au atacat—o niște gîște, în cealaltă o împroșcase cu noroi un camion cu lemne, în a treia a lătrat la ea un cîine...

—Nu vă necăjiți — o consolă Sonia — am să vă găsesc eu o odaie minunată la părinții unuia dintre pionieri.

Mîndră de sarcina pe care și—o luase și cu nasul pe sus, Sonia plecă, întovărășită de Roza Petrovna.

Jenea—gemenul veni în fugă și începu să șoptească ceva cu înflăcărare lui Lariușa. Luîndu—și șevaletele și celelalte ustensile de lucru, plecară amîndoi s—o picteze pe Lusia. Michael se ținu după ei.

Numărul Unu și cu mine ne—am grăbit spre Casa Colhoznicului. În clipa aceea, tinerii locatari se aflau la adunarea lor. Stamină era întins pe pat cu un prosop ud pe frunte. Strigăte răgușite ieșeau din difuzorul agătat deasupra capului său : „Ridicați piciorul stîng ! Jos ! Ridicați piciorul drept ! Jos !” Dar slăbit cum era, Ivan Ivanovici nu putea să ridice și să coboare în tactul muzicii decît pleoapele lui înroșite de insomnie. Văzîndu—ne, se ridică într—un cot și, cu un zîmbet de suferință, ne mărturisi că de dragul artei era gata să îndure pînă și lecțiile de gimnastică transmise de acest difuzor stricat.

L—am luat imediat cu noi. Lîngă prispa casei se adunaseră toți exploratorii de sex masculin, dintre fete era numai Sonia. Fiica mea ne declară că găsise o cameră la părinții gemenilor și că Roza Petrovna era tocmai pe punctul de a se instala. Sonia îl conduse și pe Stamină la noua locuință.

Vitea cel mare începu să povestească cu o voce tremurîndă de emoție :

—Noi, băieții, știm de mult cine—i gazda dumneavoastră. Nimeni nu—i intră în casă și nici el nu se duce la nimeni. Înainte era un tîlhar. Știți cîte lucruri furate se află la el ? Știți că are trei cufere bătute—n ținte de argint ? Cu siguranță că portretul e ascuns în cufere ! Noi elaborăm un plan ca să le deschidem.

Numărul Unu și cu mine am avut o presimțire rea și ne—a cuprins neliniștea. Și atunci am obiectat băieților că singurul element autentic din această poveste era existența celor trei cufere, deși nu de argint, ci de lemn, ferecate cu benzi de fier. Nu puteam ști însă dacă în aceste cufere se află sau nu portretul. În concluzie, i—am sfătuit pe băieți să aibă răbdare, doar—doar vom reuși s—o convingem pe gazdă să ni—l arate de bună voie.

Nu prea credeam însă că sfaturile noastre îi satisfăcuseră. Vitea cel mare își privi însoțitorii, fluieră, apoi plecară cu toții în trap mărunt.

Seara, Stamină și Roza Petrovna își luară ceaiul la noi. Lariușa nu venise încă. Numărul Unu hotărî să

dea atacul asupra gazdei noastre din altă direcție.

—Spune—mi, Ivan Tihonovici, cum ești tu rudă cu Prohor Andreevici Nașivocinikov, cel care a trăit la Liubeț cam acum vreo sută de ani ?

Gazda ne privi bănuitor pe sub sprâncenele țepoase :

—Era străbunicul meu.

Numărul Unu luptă cu el două ore în șir, ștergându—și mereu chelia cu batista. Ai fi zis că scoate cu cleștele de la tăcutul Ivan Tihonovici fiecare frază, fiecare biată informație despre străbunicul lui.

Și iată ce am aflat în felul acesta :

Despre tinerețea străbunicului său, Ivan Tihonovici nu putu să ne spună nimic, își amintea numai că după moartea tatălui său Prohor Andreevici moștenise atelierul de basmale orientale, lucrate manual cu desene din fire multicolore, pe războaie de lemn, în satele din împrejurimi și în subsolul casei familiei Nașivocinikov. Aceste basmale erau revândute de achizitori în Asia Centrală, în Persia (Iran), în Turcia. Mai târziu, fabricile noi cu războaie mecanice au distrus producția meșteșugărească manuală și Prohor Andreevici a dat faliment. Totuși, gazda noastră își mai amintea că în copilărie se găseau în podul bunicului niște războaie de lemn rupte. Numărul Unu nu se liniști :

—Spune—mi, Ivan Tihonovici, nu ți—au rămas unele obiecte din vremea aceea ? Ar putea avea o valoare istorică.

Am tăcut toți și am așteptat răspunsul. Numai glasul Rozei Petrovna și al soției gazdei care discutau probleme culinare se auzeau în surdina. Cele două femei reușiseră să se împrietenească.

—Am să vă arăt o basma orientală — spuse scurt Ivan Tihonovici, care se ridică și ieși.

În momentul acela mi—a fost necaz pe mine însumi că sînt atît de moale. Sonia a ieșit repede afară, dar era prea târziu.

Basmaua se afla doar într—unui din cuferele la care visam noi. Am auzit undeva, departe, că gazda noastră deschide repede, cu un sunet melodios, un cufăr, și—l închide apoi la fel de repede. Dar ce se mai afla în cufăr, în afară de basma, Sonia nu apucase să vadă.

Basmaua era colorată foarte strident, în dungi vii, piezișe, și avea franjuri lungi, roșii. Era însă veche, cu stofa rărită în multe locuri și găurită de molii.

—E un exponat prețios pentru secția de istorie a primei perioade de dezvoltare a capitalismului rus — observă Stamină.

—Poate că mai ai și alte obiecte de muzeu ? întrebă Numărul Unu, mirosind basmaua.

Gazda se încruntă și nu spuse nimic. Nu, nu reușisem să—l înduplecăm pe acest îndărătnic.

Ne—am ridicat tăcuți de la masă, i—am condus pe Stamină și pe Roza Petrovna acasă și ne pregăteam tocmai să ne culcăm, cînd deodată, pe la orele unsprezece, am auzit o bătaie ușoară în geam.

*

* *

Evenimentele acestei nopți sînt povestite în mod pitoresc în jurnalul lui Vitea Pereț. În consecință, am hotărît să—mi întrerup povestirea și să copiez un fragment din acest jurnal pe care, de altfel, băieții n—au îndrăznit să—l arate Magdalinei Haritonovna. Din jurnalul lui Vitea Pereț : Am stat la sfat în tufișurile din spatele Casei Pionierilor.

Vitea cel mare a spus :

„Cu siguranță că portretul e într—unui din cufere, dar doctorul și Numărul Unu au să stea pe gînduri toată săptămîna și au să se întrebe cum să le deschidă și cum să pună mîna pe portret. Ba or să—l mai și roage pe tîlharul acela : «Arată—l, te rugăm arată—ni—l !» Ia haideți să deschidem singuri cuferele, băieți, că omul ăsta o să ascundă portretul în altă parte”.

Deodată, Volodka s—a ivit de după colț : „Am auzit totul și am să vă spun Magdalinei Haritonovna !”

Vai, ce l—aș mai fi aranjat în clipa aceea ! Dar Vitea cel mare s—a apropiat de el și i—a șoptit:

„Dacă—i spui ceva, te tăiem în bucățele ! Te băgăm în mașina de tocat carne și te trecem de trei ori prin ea cu ceapă. Ai înțeles ? Ia spune, ne mai pîrăști ?”

„Nu, n—am să vă pîrăsc !”

Volodka a luat—o la fugă și noi am pornit spre casa tîlharului. Am bătut în fereastra camerei doctorului, care a ieșit împreună cu Numărul Unu în fundătura întunecoasă unde ne aflam.

Vitka cel mare le—a spus :

"O să ne întoarcem aici la două noaptea și o să aducem cu noi două puști de vînătoare, un pistol de copii, frînghii și spade. O să batem în ușă, dumneavoastră o să ne deschideți și noi o să vă legăm pe toți — și pe doctor, și pe Numărul Unu, și pe pictor, și pe Sonia. Apoi o să mergem drept la tîlhar și la soția lui, o să ne repezim la ei, ei au să se sperie și o să le legăm și lor mîinile la spate. Cuferele o să le spargem cu toporul".

Doctorul ne asculta și se vedea că era speriat.

„Curat metodă banditească !" a spus el.

Iar Numărul Unu a început să țipe :

„Îți vine să înnebunești, nu alta ! Asta—i de zece ori mai grav decît atacul turnului !"

Dar Vitea cel mare le—a răspuns :

„Dar să ascunzi portretul e de o sută de ori mai grav decît să faci un act de banditism ! Doar nu vrem să—I furăm ! Vrem să—I ducem la Casa Pionierilor, ca să—I admire toată lumea. Și mă gîndesc că în cuferele acestui tîlhar s—ar putea ascunde un lucru și mai prețios decît portretul".

Șiret mai e și Numărul Unu ! S—a prefăcut că—i bun la inimă și că de asta nu ne ceartă.

„Știți ce, copii ? a spus el. Bătrînul ăsta mai are un loc foarte suspect — grădina. Pentru nimic în lume nu—i lasă pe musafiri în grădină. Mai bine v—ați cătăra mîne dimineață în copacii din fundătură și ați pune sub observație grădina. Pe urmă, o să ne povestiți ce a construit tîlharul acolo, de ce stă toată ziua în grădină și ce face".

Vitka cel mare a răspuns :

„Bine, o să punem grădina sub observație. Dar să ne înțelegem : dacă pînă—n trei zile nu aflăm nimic, atacăm în orice caz locuința".

Numărul Unu a răspuns :

„Bine, bine. O să vedem noi, acum plecați".

Eh, păcat că nu ne—a reușit atacul ! Pe doctor și pe Sonia i—aș fi legat cu un nod marinăresc.

Cît despre Jenka—geamănul, e un adevărat trădător. „Eu, ne—a zis, nu mă pot întîlni cu voi decît noaptea, fiindcă ziua pictez tablouri cu Numărul

Șase, așa că n—am să vin la punctul de observație". Jenka își închipuie că—i pictor ! Las' că—i amintesc eu asta cînd s—o începe școala ! Și lui Volodka o să—i amintesc. Bine, o să găsim portretul și fără ei."

*

* *

A doua zi dimineață, Numărul Unu, Stamină, Roza Petrovna, Sonia și cu mine ședeam pe bancă în fața casei. Lariușa și scutierul lui l—au luat pe Michael și au plecat din nou să picteze. Noi, ceilalți, stăteam de vorbă cu glas scăzut.

—Eu nu văd nici o cale legală pentru a pune mîna pe portret — spunea Stamină, dînd din mîini.

—Desigur, cînd un om are un cap atît de tare, nu poți să—I convingi — adăugă Numărul Unu, pufnind enervat.

Ne pierdeam cu toții în presupuneri și ne întrebam ce să facem mai departe ? Numărul Unu era cel mai agitat.

—Să ascunzi un astfel de portret care e im bun al poporului ! exclama el patetic.

—Aș putea să vă ajut și eu ! spuse Roza Petrovna cu o voce impasibilă.

„Să ne ajuți ? Dumneata ? ! am gîndit eu neîncrezător. Poate să ne încurci, asta da".

Roza Petrovna se ridică, intră în casă, apoi, după vreo zece minute, își făcu din nou apariția în cerdac.

—Rămîneți deocamdată aici, am să—i ajut soției lui Ivan Tihonovici să aerisească în curte lucrurile din cufere, apoi o să le punem la naftalină. Vino, Sonia, ajută—ne și tu, trebuie să le scoatem afară și să le întindem.

Vocea indiferentă a Rozei Petrovna răsună pentru noi ca un vesel marș triumfal. Am rămas numai noi, bărbații. Eu mă plimbam încoace și încolo pe potecă. Stamină desena harnic în nisip cu un bețișor. Numărul Unu își freca crispat mîinile dolofane.

Sonia își scoase capul pe porțiță:

—Am golit primul cufăr, n—am găsit în el decît paltoane și șube ! Apoi dispăru.

Am început să pășesc mai repede, bețișorul din mîinile Staminei trasa desene mai complicate, iar degetele Numărului Unu loveau cu mai multă febrilitate în genunchi.

Sonia apăru din nou :

—Am golit și al doilea cufăr. Erau niște haine ciudate în el.

Bețișorul Staminei și mâinile Numărului Unu schițau acum un dans sălbatic.

Pentru a treia oară se ivi crainica noastră, de data asta tăcută și cu capul plecat.

Am înțeles toți ce însemna asta și, fără să mai spunem ceva, ne—am ridicat și am intrat în casă. Am aruncat în treacăt o privire asupra tuturor șubelor, scurtelor îmblănite, cojoacelor, șalurilor, paltoanelor, mantalelor și caftanelor, asupra tuturor celorlalte veșminte călduroase, vechi probabil de un veac, care atârnavă întinse pe frînghii în toată curtea.

Dintr—un interes profesional, firesc la un lucrător de muzeu, Numărul Unu a fost atras către aceste vechituri.

—Un cocoșnic ! Ia priviți ! și Numărul Unu m—a făcut să mă întorc din drum. Cu așa ceva își împodobeau capul străbunicile noastre !

Cocoșnicul avea o margine aurie de brocard și era brodat în întregime cu mătase și cu mărgelușe verzi și roșii.

Numărul Unu puse această podoabă veche pe fruntea Soniei, care era lîngă el.

—Bună ziua, Măria Morevna ! Unde—i florica ta purpurie ?

Sonia zîmbi cu cochetărie.

—Ivan Tihonovici — spuse Numărul Unu, adre—sîndu—se gazdei — uite, noi n—avem la muzeu îmbrăcăminte veche țărănească. Ne—ar face plăcere s—o cumpărăm de la tine.

—Pentru Liubeț ! Nu vînd nimic ! bombăni Ivan Tihonovici.

Am mîncat puțin, abia—abia am pus gura pe niște chiftele și atît. Înainte de apusul soarelui au venit și băieții, necăjiți și supărați. Toată ziua făcuseră pe rînd de pază în doi arțari din fundătură, dar în grădină nu era nimic clădit, nu se vedeau decît meri, peri, pruni, vișini, parcă ceva agrișe, apoi coacăze, straturi de zarzavat și straturi de flori. Gazda noastră plivea dimineața straturile, aduna în coș castraveți pentru masă, dădea cu sapa și spre seară stropea cu furtunul.

Într—un cuvînt, băieții nu observaseră nimic misterios nici în grădină, nici în ocupațiile gazdei noastre. Toate acestea ne dovedeau că Ivan Tihonovici nu ascundea nicăieri nici un fel de portret.

Singur Numărul Unu mai șovăia. I se păreau ciudate unele reticențe ale bătrînului, care zvîrlea cîte o frază scurtă și apoi tăcea.

I—am spus că Ivan Tihonovici e totdeauna posomorît și că nu rostește mai mult de o duzină de cuvinte într—o zi întreagă.

Băieții au plecat dezamăgiți. Lariușa s—a întors și de data asta seara tîrziu.

Trebuie să spun că Numărul Unu și cu mine eram supărați pe el. Noi ne frămîntam și ne agitam, în timp ce Lariușa al nostru, de cum se făcea ziuă, îl lua pe Michael, pleca împreună cu Jenea și lucra toată ziua sau la portretul Liusiei, sau la diferite peisaje. La întoarcere, Lariușa ne spunea cu un glas plin de încîntare că s—a îndrăgostit de rîu. Îl înțelegeam, desigur, era pictor, îl atrăgeau peisajele. Dar, la drept vorbind, mă îndoiam că Lariușa era îndrăgostit numai de rîu.

Cînd sosea noaptea, își rezema pînzele în cămăruță, cu fața la perete și ne ruga să nu ne uităm la ele.

Numărul Unu și cu mine îi respectam dorința, dar Soniei nu—i era lene să sară din pat în fiecare zi dis—de—dimineață, să privească și să ne spună că peisajele sînt foarte frumoase, și că portretul va fi cu adevărat minunat.

Am constatat însă că Sonia nu era singura care le privea pe furiș.

Odată, în clipa cînd voia să se strecoare în cămăruță, auzi următoarea conversație :

—Privește, seamănă — spunea Ivan Tihonovici.

—Nu seamănă de loc. Aceea e negricioasă și asta uite ce blondă e. Numai că poartă și ea rochie liliachie — răspunse soția lui.

Sonia ne trezi imediat pe mine și pe Numărul Unu și ne repetă această convorbire.

Numărul Unu păli și—și duse mîna la inimă.

M—am grăbit să—i dezamăgesc pe amîndoi. Îmi amintisem că, întorcîndu—se de la nuntă, soția lui Ivan Tihonovici era foarte indignată că mireasa nu purtase rochie albă, tradițională, ci o rochie liliachie. Probabil că acum compara portretul Liusiei cu mireasa aceea.

Sonia și Numărul Unu nu mi—au răspuns nimic și s—au mulțumit să dea din cap cu neîncredere.

A doua zi de dimineață ne—am dus la Casa Pionierilor. Erau de față toți băieții, toate fetele, Liusia, Numărul Unu și cu mine. Ședința fu deschisă de Magdalina Haritonovna. Pe fețele celor care luaseră loc la masă nu se citea nimic bun. Unele fete ne priveau cu o speranță ascunsă, dar băieții erau încruntați, posomoriți și tăcuți.

Liusia luă cuvîntul :

—Tovarăși, e adevărat că noi am sperat cu toții să găsim portretul la Zolotoi Bor. Speranțele noastre s—au năruit însă. Băieți, capetele sus ! Viktor, să—ți fie rușine ! Pînă la sfîrșitul vacanței nu mai sînt decît cîteva zile ! Continuăm cercetările, sau nu ?

—Da, le continuăm, le continuăm ! au strigat, fără prea multă aprindere, băieții și fetele.

—Atunci chiar mîine după—masă plecăm din nou la Liubeț. Vom da o raită pe la toți Nașivocinikovii de acolo. Vreți să ne ajutați ? întrebă Liusia adresîndu—se Numărului Unu și mie.

—Bineînțeles ! Din tot sufletul ! exclamă cu însuflețire Numărul Unu.

—Se înțelege de la sine — am acceptat eu, deși cu mai puțin entuziasm.

Mi—au venit în minte nopțile petrecute pe pămîntul gol sau pe așternutul de paie în sălile claselor de școală și m—a trecut un junghi prin inimă. Mi—am venit însă numaidecît în fire. „Doar sînt și eu un explorator ! mi—am spus cu tărie. Nu trebuie să—mi pierd curajul, am să plec cu copiii la Liubeț”.

—Trebuie să ne înțelegem cu Lariușa, să vină și el cu noi — a propus Numărul Unu.

—I—am și vorbit despre asta, vine — răspunse Liusia cu o voce excesiv de indiferentă.

—Și dacă portretul nu—i la Liubeț ? Dacă—i în Kamciatka ? ne luă peste picior Volodea.

—Ia taci din gură ! am protestat noi, ceilalți.

—Îl vom găsi în Kamciatka — i—o reteză Vitea cel mare.

—În cazul acesta, va trebui să modificăm planul activității noastre de vară — declară Magdalina Haritonovna.

—Ne—am înțeles — continuă Liusia, fără s—o asculte — mîine la ora două, în ținută de marș, cu pulovere și pantaloni de trening. Aduceți mai mulți cartofi. Cine—i de rînd să ducă topoarele și gălețile?

—Băieți, nu uitați de rîme! strigă Vitea cel mare.

Ne—am întors de la ședință după lăsarea întinericului. Lariușa nu venise încă.

Ne—am așezat la ceai. Cîntecul samovarului era melancolic, fețele noastre erau triste, pînă și Sonia abia lîngea dulceața din linguriță.

—Ivan Tihonovici — spuse cu tristețe Numărul Unu — am să mai rămîn și noaptea asta la Zolotoi Bor și mîine plec la Liubeț. Îți mulțumesc pentru ospitalitate.

—Nu te grăbi — răspunse gazda — peste trei zile îți voi arăta și—ți voi comunica „ceva”. Te sfătuiesc să rămîi.

Era ca și cum în imediata noastră apropiere ar fi explodat o bombă. Am tresărit cu toții, dar n—am îndrăznit nici măcar să schimbăm o privire.

—Dacă—i așa — a spus Numărul Unu cu glas răgușit — rămîn. Și se rezemă greoi de speteaza divanului, cu aerul unui om care e gata să—și piardă cunoștința.

—Dar ce anume e acest ceva? se băgă Sonia.

—Nu fi prea curioasă, că ai să rămîi fără nas ! i—o reteză gazda.

Sonia se îmbujora și se ascunse după samovar.

În următoarele trei zile, activitatea Casei Pionierilor lîncezi cu desăvîrșire. Drumul la Liubeț fu amînat, cercurile și jocurile fură părăsite. Exploratorii ba urcau în fugă pînă la etajul unu, ba coborau călare pe rampă, gîgîind ca gîștele, ori se plimbau gînditori pe coridor, șușotind preocupați. De trei ori pe zi întregul detașament sau cîte un copil de unul singur se apropiau de casa noastră, apoi dispăreau din nou fără să fi aflat nimic.

Cît despre noi, vîrstnicii, din cauza emoțiilor prin care treceam, ne pierdusem și pofta de mîncare, ceea ce o mîhnea profund pe soția lui Ivan Tihonovici. Singur Lariușa rămînea impasibil și se făcea nevăzut zilnic, ducîndu—se fie la Liusia, fie pe malul rîului, astfel încît seara înfuleca de două ori masa de prînz și de două ori cea de seară.

Seara, în ajunul celei de—a treia zi, pe care o așteptam cu nerăbdare, Ivan Tihonovici ne declară solemn, în timp ce ne luam ceaiul :

—Rămîne pe mîine la prînz. Sînt de acord să le arăt și lăcustelor. (Preapuțin sociabila noastră gazdă poreclise pe prietenii noștri pionieri lăcuste.) Numai să fie ordine ! Și lovi brusc cu degetul în masă.

—Bineînțeles ! Are să fie ordine deplină !

*

* *

De la orele unsprezece toți exploratorii luaseră loc pe iarbă, în fața casei noastre.

În sfîrșit, gazda ieși, deschise larg porțile ca și cum ar fi trebuit să intre o nuntă în curte și spuse cu glas răstit:

—Veniți !

În curtea bine măturată, se aflau așezate o mulțime de bănci și de scaune.

—Ședeți aici! spuse gazda, arătînd scaunele cu un gest scurt.

Împingîndu—ne unul pe altul, ne—am grăbit să ne supunem și ne—am așezat. Soția lui Ivan Tihonovici rămase în picioare, ceva mai la o parte, și—l privea cu admirație. Una din fete pufni încet, ochii Magdalinei Haritonovna aruncară scînteii, dar negăsind vinovata, se stinseră iar.

Gazda noastră scoase din sîn un caiet albastru de școală și se adresă Numărului Unu :

—Eu nu citesc bine. Citește, te rog, tu !

Numărul Unu se luminează la față. El își scoase ochelarii, îi puse la loc și începu să citească :

„Fiind din anii adolescenței un mare iubitor de flori, am cultivat pe lotul primit moștenire, în strada Bazarnaia din orașul Liubeț, diferite sorturi de gherghine, dintre cele cîteva mii existente. M—am convins curînd că o polenizare multiplă și încrucișată a florilor, precum și transplantarea mugurilor pe bulbi pot produce sorturi noi, necunoscute pînă acum. Coloritul gherghinelor este extrem de variat, dar deoarece în natură culoarea albastră este foarte stabilă, nimeni n—a obținut pînă acum gherghine albastre. Trebuie menționat, de asemenea, că nu s—au obținut încă nici trandafiri albaștri, nici brumărele albastre.

Adăugînd solului o mică cantitate dintr—o compoziție chimică de diferite metale — aramă, cobalt, bariu, stronțiu — m—am convins că în fiecare an culoarea gherghinelor suferă noi modificări. Am reușit să obțin un negru perfect, un negru de culoarea penei corbului și, invers, un alb de culoarea zahărului cu o nuanță albastră. Am sperat că în doi—trei ani de eforturi voi obține culoarea albastră, care nu putuse fi realizată atîta vreme. Dar autoritățile au hotărît să lărgească și să reconstruiască fabrica de sticlă din apropierea casei mele și m—au obligat să mă mut în altă parte. În zadar am luptat, în zadar am căutat să dovedesc marea importanță a experiențelor mele, autoritățile au rămas neînduplecate. Astfel a trebuit să renunț la munca mea, să—mi părăsesc orașul natal, să mă mut la Zolotoi Bor și să—mi reiau experiențele de la capăt, pe un sol avînd o altă compoziție. După cincisprezece ani de muncă perseverentă în Zolotoi Bor datorită tratării solului cu acele compoziții de metale menționate mai sus, am obținut, în sfîrșit, anul acesta anumite rezultate pozitive".

Numărul Unu termină de citit, oftă ușurat și—și plimbă privirea oarecum mirată asupra ascultătorilor.
—Dați—mi voie, despre ce rezultate e vorba ? întrebă Stamină, care nu se mai putea stăpîni.
—Poftiți în grădină, luați—o la dreapta pe potecă. Gazda deschise porțița sacră și ne lăsă să trecem unul cîte unul.

În altă împrejurare, aș fi privit cu mult interes această grădină, pînă atunci inaccesibilă, precum și grădina de zarzavat cu potecile ei presărate cu nisip, cu straturi îngrijite de morcovi, castraveți, sfeclă, mărar, cu rîndurile drepte de roșii, cu merii încărcate cu fructe.

Acum însă eram cuprins de un sentiment nu atît de dezamăgire, cît de mirare. Globurile gherghinelor abia înflorite erau colorate într—un albastru palid și, deși foarte frumoase, păreau oarecum reci și indiferente. Pe un strat creșteau cam douăsprezece tufe. O parte din flori abia îmbobociseră, totuși eu așteptam să văd și altceva în afară de gherghine.

Toată lumea se adunase în jurul stratului și fețele tuturor trădau aceeași dezamăgire. Nimeni nu vorbea.

Galia și Sonia se aflau în față, lipite strîns una de alta.

—Mai aveți și altceva interesant ? întrebă Galia cu o voce subțire.

Ivan Tihonovici se întoarse și fața lui arămie păli ușor. Singură soția lui credincioasă continua să—I privească cu adorație.

Numărul Unu făcu o mișcare de șah diplomatică, pe care Stamină o numi mai tîrziu „genială”.

—Desigur, Ivan Tihonovici, înțeleg că ți—ai consacrat toată viața acestei realizări. Ai muncit o viață întreagă, dar în sfîrșit ți—ai atins scopul. Gherghine albastre ! Priviți ce frumusețe ! exclamă el, întorcîndu—se spre noi. Eu cred că toți horticultorii amatori vor veni să—ți ceară bulbi, mă tem doar că cititorii de rînd, care vor citi în ziar despre gherghinele tale, nu vor fi prea interesați. E drept că ele reprezintă o mare realizare, dar asta numai pentru specialiști. Un cititor nu se mulțumește numai cu gherghine. Ce păcat — continuă Numărul Unu, cu o voce blîndă și mieroasă — că n—ai păstrat nici un obiect de muzeu, ceva extraordinar, care să îndreptățească un lung articol despre întreaga ta viață, despre toate realizările tale... și despre acest obiect extraordinar. Am publica un astfel de articol simultan în mai multe ziare și reviste, l—am însoți de fotografii. Ce crezi tu ? Nu vezi că toată lumea în jurul tău are niște mutre de parcă ar mesteca scorușe ? De fapt, Ivan Tihonovici, noi ne așteptam să ne arăți altceva.

Ochii mici ai gazdei noastre, înfundați adînc în orbite, începură deodată să se rotească încoace și—ncolo, iar sprîncenele se încruntară neliniștite și supărate. Tăcerea care se așternu era atît de mare, încît am auzit clar în fundul grădinii cum a căzut un măr. Ivan Tihonovici s—a scărpinat la ceafă, și—a dres vocea și a spus:

—Străbunicul meu, Prohor Andreevici, a lăsat un testament cu interdicție.

—Ce fel de testament ? întrebă emoționat Numărul Unu.

Ivan Tihonovici ridică un deget și spuse posomorit pe de rost :

—„Acest obiect mi—a fost încredințat pentru păstrare de către prietenul meu Egor Sporîșev. Las cu limbă de moarte copiilor mei să nu—I arate niciodată și nimănui”.

—Bine, dar asta se întîmpla în timpul iobăgiei, cînd străbunicul tău se temea de uneltirile colonelului Zagvozdețki! Fața și chelia Numărului Unu se făcuseră roșii—stacojii.

În clipa aceea, Lusia îi dădu la o parte pe copii și se apropie de bătrînul îndărătnic.

—Ar fi bine să nu mai ascundeți nimic. Noi știm că portretul e la dumneavoastră. Priviți numai cîtă lume e aci, vă rugăm din suflet cu toții, arătați—ne portretul !

Băieții și fetele se strînseră în jurul bătrînului neînduplecat și, privindu—I plini de supunere, începură să croncăne ca niște pui de ciori :

—Arătați—ne portretul, vă rugăm, arătați—I!

—Eu ți—am spus de mult să nu—I mai ții ascuns, Ivan Tihonovici — vorbi pe neașteptate soția lui, venind în sprijinul nostru.

—Dacă vrei să devii celebru cu gherghinele tale, arată—ne portretul ! șopti rar Numărul Unu.

—Să mergem ! spuse Ivan Tihonovici și, fără să se uite nici în dreapta, nici în stînga, porni cu pas grăbit spre casă.

Noi ceilalți, împingîndu—ne unii pe alții, ne—am repezit grămadă după el.

Mi—am adus atunci aminte de un joc din copilărie : „Foc, apă !” „Foc, foc” ! „Frige, frige !”. Am străbătut cerdacul, coridorul, am trecut prin fața camării cu cufer, apoi prin fața celeilalte camări, am străbătut sala... Doamne Dumnezeule ! „Foc” era în odaia mea și a Soniei !

—Cleștele ! porunci Ivan Tihonovici soției sale. În fața patului meu era o oglindă mare, care mă plictisea grozav, fiindcă Sonia se învîrtea veșnic în fața ei. De cîte ori n—o certasem !

—Împingeți încoace ! întoarceți ! porunci gazda.

Băieții apucară oglinda cu zeci de mîini și o întoarseră cu dosul spre noi. Am văzut atunci o foaie de cort prăfuită, bătută pe dosul oglinzii. Vreo douăzeci de țintișoare prinse în pătrățele de hîrtie fixau marginile foii de cort. Ivan Tihonovici începu să desprindă țintele una după alta, încet, chinuitor de încet. Cleștele îi scăpă de cîteva ori. Cu mîna stîngă ținea foaia ca s—o împiedice să se depărteze și să ne dezvăluie prea devreme ce acoperea.

—Să vă ajut și eu ! sări Vitea cel mare.

—Piei de—aici! se răsti gazda.

În sfîrșit, ultimul cui căzu. Cu o mișcare repede, Ivan Tihonovici smulse foaie și se depărta. Am văzut atunci portretul unei fete tinere, o fată zveltă și subțire, în rochie liliachie. Jos, în colțul drept, se distingeau cuvintele : „Eu n—am nici măcar dreptul să semnez”.

Era portretul Irinei Zagvozdețkaia.

Fata ședea pe marginea unui fotoliu comod, tapisat cu atlas de un verde—închis, brodat cu aur. Brațele ei goale, bronzate, cu degete subțiri, cu unghii trandafirii erau sprijinite de brațele sculptate ale fotoliului. O rochie lungă de mătase liliachie, cu decolteul și mînele împodobite cu dantele vechi, gălbui, era strînsă în talie și cobora în falduri largi pe covor. De sub rochie nu ieșeau decît vîrfurile pantofilor mici.

Am examinat multă vreme și cu multă atenție acest portret.

Părul întunecat al Irinei era împletit în cozi răsucite în formă de melci, adică exact așa cum și le răsucesc azi școlărițele din clasele superioare. Fața oacheșă, de orientală, fruntea înaltă, curba neagră a sprîncenelor, un nas subțire ușor coroiat, buzele trandafirii întredeschise, bărbia sculpturală. Toate aceste elemente creau o armonie unică. Nu—ți venea să te mai desprinzi de portretul acela.

—E minunat de frumoasă ! șopti Liusia în spatele meu.

Dar ochii! Autorul tabloului îi numise semilune.

În Galeria Tretiakov sînt cîteva portrete de mare valoare ale lui Briullov, Ivanov Kramaskoi, Repin. Ori de cîte ori trec pe acolo, rămîn multă vreme în fața lor și privesc cu atenție în ochii acelor fete și femei tinere și de fiecare dată descopăr în ei ceva nou.

Despre fiecare portret aș putea scrie un poem întreg, aș putea spune cum a iubit și a suferit, sau cum s—a bucurat femeia sau fata aceea.

În fața mea se afla acum un astfel de portret de mare valoare, un portret executat fără îndoială de un pictor excepțional de talentat.

La început, cînd priveai, te gîndeai că fata aceea slăbuță, aproape copil încă, e drac împlișat. Probabil că făcuse undeva o pozna, a vărsat ori stricat ceva și, ca să scape de o guvernanta severă, se refugiase în această odaie și se așezase pe marginea fotoliului...

Cînd m—am uitat însă mai atent la ochii ei, am deslușit o tristețe adîncă, tainică, apoi i—am mai privit o dată, și n—am mai fost atent la nimic altceva, nici la rochia aceea strălucitoare, nici la talia ei subțire și grațioasă, n—am mai văzut decît ochii, semilune căprui, pline de o durere nesfîrșită.

—De ce e atît de tristă ? întrebă Sonia în șoaptă.

—Gîndește—te ce nenorocită a fost și cît de timpuriu a murit ! aminti Galia.

Toți ceilalți sîsîiră și cerură să se facă liniște. Da, un astfel de portret trebuia privit multă vreme și în tăcere, fără ca nimeni să te deranjeze, și noi toți, mari și mici, stăteam în fața lui, îl priveam și nu scoteam nici un cuvînt...

*

* *

Înainte de a—și ocupa pentru totdeauna locul la Galeria Tretiakov, portretul Irinei Zagvozdețkaia a fost expus în sala albastră a Casei Pionierilor din Zolotoi Bor. Dedesubtul lui au fost așezate două vase de cristal cu gherghine albastre, iar de jur împrejur au fost atîrnate mici studii ale lui Lariușa.

Unul reprezenta rîul la apusul soarelui și silueta unei bărcuțe cu pescari, altul o dimineată cînd ceața trandafirie se ridică din apa de sidef, un al treilea înfățișa o geamandură roșie pe nisip, în lumina soarelui, avînd drept fundal suprafața albastră și strălucitoare a rîului, apoi cîteva studii în care o puteam vedea pe Liusia, cu rîul drept decor.

L—am implorat pe Lariușa, fiecare în parte și apoi pe cincizeci de voci, să expună și portretul Liusiei,

dar el a refuzat categoric și n— a vrut să ni— l arate pentru nimic în lume.

Spunea că portretul nu face două parale, că nu— i terminat, că e pur și simplu imposibil să— l așeze alături de portretul Irinei.

Jenea— geamănul făcuse cîteva lucruri, care pentru un băiat de treisprezece ani erau fără îndoială reușite, deși copilărești și stîngace. S— a luat hotărîrea să nu fie expuse.

— E prea devreme, dragul meu. Va trebui să mai înveți încă vreo zece ani pînă să ajungi și tu pictor — a spus Numărul Unu, silindu— se să— l consoleze.

Băiatul și— a plecat în tăcere capul negricios : își dădea seama că bătrînul avea dreptate.

— În toamnă plec la Moscova ca să intru la școala de arte — declară el pe neașteptate.

Locuitorii din Zolotoi Bor și din raion, funcționari prin instituții, muncitori la fabrică, colhoznici, gospodine, profesori și școlari vizitau expoziția, admirau portretul și ascultau cu atenție povestirile pionierilor de serviciu despre soarta tragică a Irinei Zagvozdețkaia și a iubitului ei, pictorul iobag Egor Sporîșev. În același timp, vizitatorii admirau și studiile lui Lariușa, care zugrăvisse atît de minunat și de sugestiv rîul lor drag.

Bineînțeles că în comparație cu portretul studiile acestea păreau foarte modeste, dar ele prevesteau penelul sigur al unui viitor maestru. Atît eu cît și Numărul Unu îi iertam lui Lariușa participarea sa prea puțin energică la căutările noastre, și— i doream din tot sufletul să devină un pictor mare și adevărat, un cîntăreț al rîului, al naturii și al vieții noastre minunate, în întreaga ei complexitate.

Din Liubeț sosiră trei autobuze încărcate cu cetățeni doritori să vadă portretul găsit. În ele se aflau atît Numărul Doi, custodele muzeului, cît și Numărul Trei, directoarea școlii. De la muzeul lor sosiră și Numărul Șapte cu Numărul Cinci, blestemînd regulamentul navigației.

Iar cînd Numărul Doi îi declară lui Ivan Tihonovici că va trimite articolul despre portret și despre gherghinele albastre ziarelor din Moscova și revistei „Ogoniok”, Ivan Tihonovici dăruie fără nici o șovăială muzeului din Liubeț cocoșnicul și basmaua, orientală.

Stamină și Roza Petrovna se întoarseră la Moscova, iar Numărul Unu și Michael plecară la Liubeț. Concediul meu, ca și vacanța copiilor, erau pe sfârșite.

Pentru ultima dată ne—am adunat în Casa Pionierilor, plini de oarecare tristețe. Nu lipsea decât Liusia, fiindcă acum Lariușa se ducea zilnic la ea acasă și lucra câte douăsprezece ore în șir la portret. Nimeni nu știa cum iese, fiindcă Lariușa se încăpățâna să nu—l arate.

La adunarea de la Casa Pionierului, am venit cu scrisoarea lui Mișa. Afară de prima probă scrisă, cea de limba rusă, luase la toate celelalte numai nota cinci, astfel că totalizînd numărul de puncte cerut, intrase în anul întâi al Facultății de geologie de la Universitatea din Moscova.

În scrisoare, Mișa transmitea un cald salut pionierilor din Zolotoi Bor și le propunea să plece cu el vara viitoare ca să, adune minerale.

Magdalina Haritonovna luă loc lîngă mine, cu albumul ei albastru, care se uzase în timpul marșurilor, gata pregătit.

—Ei, acum cînd emoțiile noastre au luat un sfîrșit atît de fericit, după ce noi, exploratorii, am învins, povestiți—ne ceva despre cele mai interesante aventuri din viața dumneavoastră.

Zîmbetul ei fermecător îmi era foarte neplăcut.

—Dar acum știți totul ! am răspuns eu. Cea mai interesantă este povestea portretului găsit, povestea celor patruzeci de exploratori, povestea celor care caută, găsesc și iar pornesc în căutare...

—...pe pămînt, sub pămînt, pe apă, sub apă și în aer! recitară în cor toți copiii.

*

* *

Povestirea mea ar rămîne incompletă dacă n—aș aminti de soarta ulterioară a doi dintre exploratorii noștri.

La începutul iernii, am citit pe un afiș că la Casa Pictorului din Moscova se deschide expoziția tinerilor artiști.

M—am dus cu Sonia s—o vizităm și am văzut multe pînze impresionante și pline de talent. Treceam, fără nici o presimțire, de la un tablou la altul și le examinam cu atenție.

—Privește, tată! strigă deodată Sonia.

O mulțime de vizitatori se adunaseră în fața unui tablou. M—am strecurat și eu pe urmele Soniei și, spre mirarea mea, am văzut portretul Liusiei. L—am privit cu atenție. Portretul era pictat de penelul unui pictor îndrăzneț, poate chiar prea îndrăzneț. M—am convins că era într—adevăr un portret minunat, fără îndoială cel mai bun din întreaga expoziție. Printr—o coincidență inexplicabilă, Liusia avea aceeași poziție ca Irina Zagvozdețkaia, cu brațele goale pe marginile fotoliului ; pînă și sariul liliachiu avea nuanța rochiei Irinei.

Dar ochii fetei din portretul găsit erau plini de tristețe și de durere, în timp ce ochii Liusiei ardeau de o fericire imensă și de dragoste ! Era cu neputință să n—o invidiezi. Subțirică și avîntată, Liusia privea cu curaj și cu entuziasm undeva, departe.

—Așa, vasăzică, nu vă recunoașteți vechii prieteni ? spuse deodată în spatele meu o voce veselă.

Ras proaspăt, purtînd un minunat costum bleumarin, în fața noastră se afla Lariușa, zîmbind cu voioșie. De brațul lui se sprijinea Liusia, la fel de zîmbitoare și de fericită.

—Vă cunoașteți doar ! Soția mea — spuse el — sînt două săptămîni de cînd ne—am căsătorit!

Ca să—și ascundă sfîiala, Liusia se aruncă de gîtul Soniei și o sărută.